

DIJEČ ISKONA



Goran Ivanković

Ovo je besplatno elektronsko izdanje namjenjeno Braći sa područja Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Autor

Ako neko želi štampanu verziju knjige, može je naručiti preko interneta

<http://www.shopmybook.com> i u search engine ukucati Ivankovic. Dobit će mogućnost da naruči jednu od mojih knjiga.

Autor

RIJEČ ISKONA

Goran Ivanković

Copyright

Author Goran Ivanković
Title Riječ Iskona

© 2013, Goran Ivanković
Self publishing
plavidunav65@gmail.com

www.plavidunav.com

ALL RIGHTS RESERVED. This book contains material protected under International and Federal Copyright Laws and Treaties. Any unauthorized reprint or use of this material is prohibited. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or by any information storage and retrieval system without express written permission from the author / publisher.

Sadržaj:

Riječ iskona

Umjesto Uvoda	6
Drevni, Slobodni i Prihvaćeni	9
Istorija Slobodnog Zidarstva i njena tumačenja	14
Operativni i Spekulativni Slobodni Zidari	29
Simbolizam u Slobodnom Zidarstvu	36
Filozofija Slobodnog Zidarstva	54
Slobodno Zidarstvo i religija	60
Spoljašnji uticaji na Slobodno Zidarstvo	71
Zaštitnici Slobodnog Zidarstva:	
Sveti Jovan Krstitelj i Sveti Jovan Bogoslov	78
Legenda o Hiramu Abifu	84
<i>Masonske Zakoni i Pravila</i>	99
<i>Masonske Legende</i>	129
Legenda o Hramu Kralja Solomona	130
Legenda o Quatour Koronati	136
Legenda o Konstantinu Velikom	151
Legenda o Templarskim Vitezovima	157
Legende o uticaju Jezuita i Iluminata na Slobodno Zidarstvo	179
Zaključna riječ	191
Korištena literatura:	195

Umjesto Uvoda

Uvijek sam se pitao zašto postoji više religija ako postoji samo jedan Bog. Najinteresantnije u svemu tome jeste činjenica da svaka religija sebe smatra jedinom istinitom i da jedino ona (dotična religija) ispovijeda istinu o Bogu, drugi su u zabludi. Ja polazim od činjenice da svaka religija ispovijeda istinu kako je ona vidi i lično mislim da su sve one u pravu. Čovjek koliko god bio inteligentan i pametan, ograničen je svojim materijalnim resursima mozga i naprosto nije u stanju da shvati Božju prirodu. Čovjekova inteligencija je bazirana na hiljadugodišnjem iskustvu, sabranom znanju generacija, društvenom životu i svemu što danas pruža savremena tehnologija. Ipak, sve to ne pomaže čovjeku da shvati Boga jer Bog nije deo toga. Bog se ne može materijalno opisati, niti se može fizički osjetiti.

Još od izгона Adama iz Raja čovjek je počeo dijeliti dešavanja na dobra i loša. Čovjek doživljava materijalni progres težeći dobrom stvarajući sebi bolje uslove za život. Težeći dobrom on se duhovno usavršava. Religija ga uči da radi dobro i time živi u skladu sa Bogom kako ga religija tumači. Svaka religija uči da postoji Bog i to je možda jedina zajednička osobina svim religijama. To je jedino bitno učenje. To je jedino što čovjek može da shvati od božanske prirode nebitno od društvenog i moralnog predznanja i preduvjerenja. Svaka religija uči jedan segment božanske prirode kako je njoj (toj religiji) ta božanska priroda predočena božjom voljom. Teško će čovjek biti u stanju prihvatiti da su sve religije u pravu, da ispovijedaju religijsku istinu i da je tek istina o božijoj prirodi ona kolektivna istina svih religija sažetih u jedno apsolutno razumijevanje. Čak i tad je veliko pitanje da li bi takvo apsolutno razumijevanje bilo dovoljno za shvatanje prirode Boga. Kako da čovjek shvati prirodu Božju kad nije u stanju da shvati Lice Božje, kad mu njegova materijalnost ne dozvoljava da vidi lice Božje. Jedino je Enoh, po knjizi o Enohu, vidio Lice Božje ali nije bio u stanju da ga opiše koliko je bilo strašno. Dosta sam razmišljao i na

kraju došao do zaključka zašto je nemoguće opisati Lice Božje. U Bogu su sadržane sve naše duše, milijarde nas koji živimo, milijarde duša koje su živjele i milijarde duša koje će živjeti. Sve one su svojim osjećanjima ocrane na Licu Božjem. Svi ljudski i neljudski osjećaji od najgorih strahova do najvećih radosti su ocrani na Licu Božjem i mijenjaju se u svakom momentu koji varira od osjećanja milijardi duša iz svih vremena. Takvo Lice je nemoguće opisati ljudskim riječnikom.

Čovjek razlučuje dešavanja na dobra i loša i time svim dešavanjima daje atribut koji ga ljudski opisuje. Dobija identifikaciju kako ga čovjek shvata. Atribut koji Bog dodjeljuje nekom događaju nije ni dobro ni loše. Bog mu dodjeljuje božanski atribut koji nema nikakve veze sa ljudskim poimanjem dobrog i lošeg. Zato je Božija volja čovjeku neshvatljiva. Odnos shvatanja ljudskog i božanskog bio bi isti kao kad bi uporedili shvatanje bebe i shvatanje naučnika, gdje je božansko čak mnogo kompleksnije od shvatanja naučnika, a ljudsko mnogo naivnije od shvatanja bebe. Čovjek da bi se približio božanskom shvatanju treba svoje shvatanje dešavanja dovesti na taj nivo da dešavanju ne daje atribut već da dešavanje prihvati bez davanja atributa. Možda je tom stanju najbliža nirvana ali ja lično vjerujem da čovjek dokle je živ odnosno u materijalnom svijetu ne može dostići razumijevanje božanske prirode.

Kad čovjek umre dolazi do odvajanja materijalnog, smrtnog, uništivog od nematerijalnog, besmrtnog, nasljeđenog od Adama. Simbolički gledano smrt predstavlja vraćanje kožnog, tjelesnog odijela i oslobađanje Adama od istog. „Od praha si napravljen i u prah ćeš se vratiti“ no, pošto je čovjek sastavljen od dvije vrste praha, materijalnog i nematerijalnog, svaki se prah vraća tamo odakle je uzet. Materijalni u zemlju a nematerijalni u Edemski Vrt ili Raj.

Kao hrišćanin, ja tumačim nastanak hrišćanstva kao Božansku predstavu da bi se čovjeku predočila priroda Boga. Svi se mi slažemo da je Bog Otac, stvaranjem univerzuma, Zemlje i svega na njoj objelodanio sebe i uklonio svaku sumnju u svoje

postojanje kao Boga Oca u svim vjerama koje prepoznaju Bibliju kao Svetu Knjigu. On se u svoj svojoj slavi kao JHVH pojavljivao pred ljudima ili slao svoje izaslanike da se obraća izabranom narodu. Sveti duh, se kao priroda manifestuje svugdje i nalazi se svuda. Riječ je ostala diskutabilna i neafirmisana iako je stvarno Riječ bila stvaralački faktor a ne Bog Otac. Bog Otac je iznosio svoju volju a Riječ je bila to stvaralaštvo. Bog je stvorio Nebo i Zemlju a sve ostalo je Bog rekao i bilo je kako je rečeno. Ipak, tek sa pojavom hrišćanstva objavljuje se jasno priroda Božija u Ocu, Riječi i Duhu Svetom. Otac nije sporan, Duh Sveti je jasan a Riječ je prvi put prepoznata od strane Tri Mudraca sa Istoka (ili tri kralja) u novorođenoj bebi Gospodu Isusu Hristosu. Ko su bila Tri Mudraca nije poznato a nije ni bitno, bitno je da su oni prepoznali ono što su tražili a to je Riječ. Kako znamo da su oni tražili baš Riječ i da su u Isusu Hristosu baš Riječ prepoznali, kazuju nam Masonski rituali.

Drevni, Slobodni i Prihvaćeni¹

Da bismo upoznali i donekle shvatili Slobodno Zidarstvo počet ćemo od objašnjenja samog imena Velike Lože. Za primjer će nam poslužiti ime Velike Lože Britanske Kolumbije i Yukona; Velika Loža Britanske Kolumbije i Yukona, Drevnih, Slobodnih i Prihvaćenih Slobodnih Zidara.

Velika Loža je glavno administrativno i upravno tijelo organizovanog Slobodnog Zidarstva u svakoj zemlji u kojoj postoji organizovano Slobodno Zidarstvo. Svaka Velika Loža ima suverenu vlast na teritoriji svoje jurisdikcije i nije potčinjena ni jednoj drugoj masonskoj vlasti ili Velikoj Loži. Uslov za formiranje Velike Lože je postojanje minimalno tri radne Lože koje žele da se organizuju pod zaštitu Velike Lože.

Svaka Velika Loža da bi bila regularna mora da ispunjava uslove koji se na engleskom jeziku zovu Lendmarks.² Ima ih od dvadeset pa naviše u zavisnosti od shvatanja Velikih Loža s obzirom na uslove u kojima su pojedine Velike Lože formirane. Da bi Velikoj Loži bila priznata regularnost, ta regularnost mora biti prepoznata od drugih Velikih Loža. Ako uzmemo Srbiju za primjer, RVLS³ je jedina regularna i priznata masonska vlast na teritoriji Srbije a koja je prepoznata kao regularna i priznata od većine Regularnih Velikih Loža u Svijetu kao na primjer Ujedinjene Velike Lože Engleske, Ujedinjene Velike Lože Njemačke i Velike Lože Britanske Kolumbie i Jukona. Spisak Velikih Loža koje su razmijenile priznanja sa RVLS su dostupne javnosti a može se naći na web sajtu RVLS. Pored RVLS u Srbiji postoji još nekoliko Velikih Loža koje ispunjavaju uslove Regularnosti ali nisu prepoznate od navedenih inostranih Velikih Loža. Velika Nacionalna Loža Srbije

¹ Ancient, Free and Accepted

² Landmark možemo prevesti kao orjentir, kamen međaš, krajputaš odnosno nešto strogo ograničeno i regulisano a u nasledstvu od davnina, nešto što je nasledstvom prešlo u običaj koji se ne može menjati

³ Regularna Velika Loža Srbije

(VNLS) pripada jednom manjem korpusu regularnih Velikih Loža koje se međusobno prepoznaju kao i UVLS (Ujedinjene Velike Lože Srbije). Korpusu neregularnih pripada Veliki Orijent Francuske i sve Velike Lože koje prepoznaju Veliki Orijent Francuske, odnosno su prepoznate kao Masonske od strane Velikog Orijenta Francuske. U Srbiji trenutno ne postoji Veliki Orijent Srbije ali postoji desetak radnih Loža koje rade pod zaštitom Velikog Orijenta Francuske. U Hrvatskoj je situacija manje komplikovana i rad Slobodnih Zidara Hrvatske objedinjuje Velika Loža Hrvatske o kojoj se više informacija može naći na njenom web sajtu <http://www.freemasonry-croatia.org/vlh.htm>.

Drevni

Naziv Drevni potiče iz vremena kad je formirana prva Velika Loža u Londonu i postoji nekoliko objašnjenja o razlogu nastanka tog imena. Prva priča nam ukazuje da je zbog ekonomske situacije popriličan broj Iraca i Škota u to vrijeme dolazilo na rad u London. Među njima je bilo dosta Slobodnih Zidara koji su u slobodno vrijeme posećivali masonske lože u Londonu. To se nije sviđjelo domaćim Slobodnim Zidarima i oni su naprosto zamijenili lozinke od stepena. Lozinku učenika su prebacili na lozinku pomoćnika i obratno. Irski i Škotski masoni, ne znajući za to, nisu znali pravu lozinku i nisu mogli ući u Ložu. Druga priča objašnjava da je uzrok promjene lozinki objavljivanje knjige Semjuela Pričarda „Masonry dissected“ gdje je prvi put objavljen masonski ritual i date su lozinke za prepoznavanje Braće. Iz straha da u Ložu ne uđu profani, engleski Masoni su promijenili lozinke i tako obezbijedili Ložu od pristupa profanih. Nebitno o razlogu zašto su promijenjene lozinke, većina škotskih i irskih masona je smatralo to povredom Lendmarksa i formiralo 1751-e godine svoju Veliku Ložu sa punim imenom „Najviše Drevno i Časno Društvo Slobodnih i Prihvaćenih Slobodnih Zidara“. Oni su se popularno nazivali Drevni Slobodni Zidari a članovi prvo formirane Velike Lože Engleske, Moderni. Raskol između Modernih i Drevnih je konačno okončan 1813-te

godine udruživanjem obje Velike Lože u jednu pod punim nazivom „Ujedinjena Velika Loža Drevnih, Slobodnih i Priznatih Slobodnih Zidara Engleske“.

Slobodni

Nazivu Slobodni, nije poznato direktno porijeklo već postoji nekoliko teorija o porijeklu te riječi u imenu Velike Lože. Jedna od teorija traži razliku između Zidara i Slobodnog Zidara pretražujući porijeklo Zidarstva u Britaniji. Oni nalaze riječ Slobodan u smislu nezavisnosti od srednjovekovnih Gospodara, feudalaca. Drugi nalaze da Slobodan objašnjava radnika sa „slobodnim kamenom“, vrstom kamena koja je spremna za precizno sečenje i oblikovanje nasuprot sirovom kamenu nepodesnom za oblikovanje. Postoji teorija koja smatra da su Slobodni Zidari bili viša klasa operativnih zidara koja se izdvajala od ostalih. Nasuprot tom mišljenju imamo u sedamnaestom veku priličan broj primjera gdje je riječ Slobodan korištena da razdvoji Spekulativne od Operativnih Zidara. Mackey smatra da riječ Slobodan Zidar dolazi iz vremena prvih udruženja ili esnafa Zidara gdje je postojala posebna grupa koji su bili Slobodni i nezavisni od tih udruženja. U desetom stoljeću termin Slobodni Zidar se pojavio i bio korišten kad su putujući zidari angažovani od rimskog pape.

Riječ Slobodan možemo shvatiti u smislu „nije ograničen“ ili „nije zarobljen“ odnosno u smislu da se u Slobodno Zidarstvo ne može primiti osoba kome je određeno vrijeme bila uskraćena sloboda. Velika Loža Engleske je proširila smisao te riječi dodajući da Slobodni Zidar treba biti slobodni mislilac neograničen dogmama i predubjeđenjima i da treba slobodno da iznosi svoje stavove i mišljenja. Time je dala jednu novu dimenziju kompletnoj filozofiji i učenju Slobodnog Zidarstva koja se pozitivno odrazila na kompletno čovječanstvo.

Možda najinteresantnija teorija i vjerojatno najbliža istini je mišljenje da je Slobodno Zidarstvo nastalo od Vitezova Templara. Navodno su Templari još oko 1270-te izvršili uticaj, odnosno upliv u

organizacije kamenorezaca i klesara Škotske te u okviru tih organizacija formirali svoje tajne organizacije. Ti kamenorezci i klesari su se razlikovali od ostalih jer su u nazivu nosili Frank kao Frank Zidari što ih je razlikovalo od ostalih. To Frank je na francuskom značilo slobodan ili istinski a ujedno i Francuz odnosno Frank od Franci. Tako je od naziva Franc (Franq) Mason s vremenom nastalo Free Mason (Slobodni Zidar). Poslije je to postao sinonim za Spekulativne Slobodne Zidare jer su u ta društva primani najčešće plemići ili viđeniji članovi društva koji po struci nisu bili zidari, kamenoresci ili klesari.

Prihvaćeni

Prihvaćen u masonskom riječniku prvi put se pojavljuje u pisanom dokumentu 1663. godine u smislu primljen u Slobodnozidarsku organizaciju. Prije toga, stariji rukopisi su koristili termin napravljen⁴, napraviti nekoga masonom a poslije izraz inicirati koji se koristi i danas. U smislu u kojem se nalazi u naslovu Velike Lože ili nekog drugog masonskog tijela riječ prihvaćen znači prepoznat od masonskog autoriteta kao regularno masonsko tijelo.

Naziv Prihvaćeni najverovatnije potiče iz vremena kad je „The London Masons Company“ kao organizacija operativnih zidara koja je postojala krajem četrnaestog stolecja počela u svojim zapisnicima sa satanaka pominjati ne operativne zidare, odnosno Spekulativne Zidare i specijalno tijelo organizovano unutar organizacije gdje su spekulativni zidari mogli pripadati. To mjesto je imalo naziv „Acception“ nastalo od riječi „Accept“ što znači prihvatiti. Znači, simbolično su Spekulativni prepoznati od Operativnih kao Zidari i kao takvi prihvaćeni.

Još davne 1375. godine se prvi put zvanično pred sudom pojavilo ime „The London Masons Company“ što nam ukazuje koliko je staro Spekulativno Slobodno Zidarstvo, i da je ono organizovalo Operativno u esnafe i lože dajući mu formu kakvim ga

⁴ made

mi danas vidimo. Castells⁵ pravilno zaključuje da Operativni Zidari kao članovi kompanije nisu bili automatski i članovi unutarnje organizacije „Acception“ jer je njeno članstvo bila povlastica samo za odabrane koji nisu morali biti Operativni Zidari. Pretpostavka je da članovi kompanije nisu imali uvid u članstvo unutrašnje organizacije „Acception“. Moje je mišljenje da se takav odnos kasnije odrazio na same rituale u formi u kojim ih mi danas imamo. U početku Operativnog Zidarstva postojao je kod operativnih samo ritual prijema i nakon toga je novoprimiti član uživao povlastice i dužnosti kao i svaki drugi član i nije postojala potreba za rangiranjem članstva. Obadvije organizacije su takvim sistemom profitirale. Operativni su dobijali usluge Spekulativnih u vidovima ekonomske zaštite i garantovanjem njihovih prava a Spekulativni su imali probrane vrhunske zidare sa visokim ideološkim osobinama, tačno onakvim kave su njima trebale. Starešina lože se ne obraća članstvu direktno već to obavlja preko svojih oficira, analogno tome je „Acception“ kao unutrašnja organizacija izdavala naloge Vanjskoj organizaciji preko posrednika koji su bili Starešina ili Nadzornici Operativne Lože.

⁵ Rew. F. de P. Castells „English Freemasonry in its period of Transition 1600-1700“

Istorija Slobodnog Zidarstva i njena tumačenja

„Čisto staro Slobodno Zidarstvo sastoji se od tri stepena, to jest od učenika, pomoćnika i majstora, uključujući najviši red Sveti Kraljevski Svod⁶“. Ovo je rečenica iz prvog dijela Konstitucije Ujedinjene Velike Lože Engleske iz 1813. godine i na žalost nigdje nije objašnjeno njeno puno značenje. Savremeno Slobodno Zidarstvo ima tri stepena učenički, pomoćnički i majstorski. Treći majstorski stepen je najviši stepen koji se može dostići u Slobodnom Zidarstvu. Postoje masonske organizacije viših stepena ali niti jedan od tih viših stepena nije iznad majstorskog stepena.

Mnogi istraživači i istoričari Slobodnog Zidarstva pretpostavljaju da su prvenstveno postojala dva stepena a da se naknadno organizovao treći majstorski stepen. Iz starih zapisa o slobodnom zidarstvu porijeklom iz Velike Britanije došlo se do zaključka da prva dva stepena potiču od operativnih zidara i njihovih rituala. Posmatrajući istoriju slobodnog zidarstva kroz prizmu Velike Lože Engleske to se poklapa sa njihovim tezama o nastanku Slobodnog Zidarstva iz operativnog Slobodnog Zidarstva odnosno zidara udruženih u srednjovjekovna udruženja, gilde, esnafe i cehove.

Koristeći dravinističku teoriju evolucije Harry Carr u svojoj knjizi „Svijet Slobodnog Zidarstva“⁷ ukazuje da je sve počelo udruživanjem dvanaestorice klesara radi zaštite ostvarivanja prava na posao i njihove specijalizacije obrađivanja kamena davne 1356. godine u Londonu. Carr ukazuje da je to prvi pisani dokument koji dokazuje bilo kakav oblik udruživanja klesara ili ljudi nekog drugog vida obrade kamena. Carr u svojoj knjizi ide i dalje te postavlja pretpostavku da je u početku praktikovanja Slobodnog Zidarstva postojao samo jedan stepen pošto se ne pominje drugi stepen u nijednom pisanom dokumentu prije 1500-te godine. On smatra da

⁶ Holly Royal Arch

⁷ Harry Carr World of Freemasonry

se tek negdje oko 1550. godine počinje praktikovati drugi stepen izvodeći dokaze iz manuskripta koji datira iz tog vremena i govori o „Starim vrijednostima“ Slobodnog Zidarstva. Treći stepen on pronalazi u 1711. godini u dokumentaciji poznatog irskog doktora tog vremena. U svom daljnjem istraživanju Carr pronalazi „Visoke stepene Svetog Kraljevskog Svoda“ u 1740 godini i tako redom dalje, Darwin je dokazan i u Slobodnom Zidarstvu.

Istina o Slobodnom Zidarstvu je ipak mnogo kompleksnija od pustih zapisa. Mora se uzeti u obzir nekoliko faktora koji ne postoje u pisanoj formi. Slobodno Zidarstvo je do pojave Velike Lože 1717. imalo karakter tajnog društva koje kao takvo nije imalo ambicija da dokumenta predstavlja javnosti. Zatim organizacija po Ložama nije bila striktno određena. Postojao je vid operativnog i spekulativnog Slobodnog Zidarstva. Operativni vid je bio javan sa velom tajne ali je njihovo postojanje bilo indikativno i nije se tajilo. Spekulativni deo je bio tajan i nagoveštaji njegovog postojanja se iskazuju tek formiranjem prve Velike Lože 1717. godine u Londonu.

Castells u svojoj knjizi „Porijeklo masonskih rituala“⁸ polazeći od postavke iz Ustava Ujedinjene Velike Lože Engleske iz 1813 godine da se Slobodno Zidarstvo sastoji od tri stepena, to jest od učenika, pomoćnika i majstora, uključujući najviši red Sveti Kraljevski Svod, dolazi do logičnog zaključka da je treći majstorski stepen nekompletan. Kritična rečenica predstavlja stepene „Kraljevskog svoda“ kao deo trećeg majstorskog stepena i time neophodne za kompletiranje trećeg, majstorskog stepena. Da bi se ta rečenica pravilno shvatila moraju se poznavati uslovi i razlozi osnivanja Ujedinjene Velike Lože Engleske.

Gledajući stotinjak godina unazad ili desetak godina prije stvaranja prve Velike Lože pitamo se, šta je to što je jednog uglednog liječnika, dobro situiranog i životno obezbeđenog navelo da pokuca na vrata Lože Operativnih Slobodnih Zidara. Šta je njega navelo da uživa u društvu klesara. Šta je to što bi jednog aristokratu

⁸ Origin of the masonic degree

iz tog vremena navelo da postane brat sa klesarima, sa ljudima iz nižeg staleža? Pojavu da bogati, dobro situirani i visoko obrazovani ljudi sedamnaestog stoljeća bivaju inicirani u lože operativnih zidara Castells objašnjava uslovljavanjem višeg tajnog društva da se izvjesno vrijeme provede u loži operativnih zidara i nauče njihovi rituali kao preduslov za inicijaciju u više tajno društvo. Ako tako sagledamo pojavu onda ćemo shvatiti kako je moguće da se „polupismeni klesari“ organizuju u tako vitalnu organizaciju i opstanu stolicima. Tad će nam postati jasne i masonske legende i njihovo skriveno simboličko značenje.

Pojava Velike Lože iz 1717-te godine je trebala izgledati jаз između operativne i spekulativne masonerije. Treći, majstorski stepen je trebao biti spona. Pripadao je zanatskoj (operativnoj) Loži ali je po svom učenju bio kompletno spekulativan i nije imao ništa „operativnog“ u sebi. Puno njegovo objašnjenje se nalazilo u stepenima Lože „Kraljevskog Svoda“ odakle je bio preuzet.

Sistem „Kraljevskog Svoda“ sastojao se iz dvije logičke cjeline. Prva je bila mit o izgradnji Hrama Kralja Solomona i legenda o Hiramu Abifu a druga cjelina se sastojala od legende o izgradnji drugog Hrama odnosno rekonstrukciji prvog i otkriću tokom izgradnje. U samom imenu je sadržano mnogo simbolike. Atribut kraljevski daje svodu značaj velike ljepote, izuzetne konstrukcije, vitalnosti i snage. Riječ svod znači iznad nečega u ovom slučaju iznad kraljevskog. Organizacija koja nosi to ime je iznad kraljevskog, ona je nešto što nadkriljuje kraljevsko, možda čak nešto što prepoznaje kraljevsku lozu.

Interesantan je pronalazak Castellsa da je vjerojatno „Kraljevski svod“ prvobitno održavao svoje sastanke nedeljom iako je zanatskim ložama bilo zabranjeno okupljanje nedeljom jer je i Bog nakon stvaranja Svijeta sedmi dan počinio. Ako su sastanci održavani nedeljom, to bi značilo da su sastanci imali vjerski karakter i da su bili posvećeni Bogu.

Castells navodi kako je pre 1717-te i pojave prve Velike Lože postojalo „nešto misteriozno“, nešto što je bilo veoma tajnovito

i profan svijet nije znao za to. U svojim analizama on je to „nešto misteriozno“ nazvao Kaptol Harodima⁹ da bi se na kraju iskristalisao naziv „Majstorski deo“¹⁰. U krizi koja je nastala u vrijeme formiranja prve Velike Lože „Majstorski deo“ je bio ključni deo neslaganja i razlog razmimoilaženja. Formirana su dva tabora. Tzv. „Moderni“ su predstavljali one koji su formirali prvu Veliku Ložu i koji su bili protiv uvođenja trećeg stepena u Slobodno Zidarstvo smatrajući to nepotrebnom novotarijom i „Prastarih“¹¹ koji su prihvatili „Majstorski deo“ i praktikovali njegov ritual u ložama. Po Castellsu „Majstorski deo“ je sadržavao sve što danas sadrži „Kraljevski svod“ sa dodatkom trećeg stepena. Postoji zapis sa juga Engleske iz 1733-će godine o postojanju misteriozne „Majstorske lože“ koja je u stvari bila loža „Kraljevskog Svoda“.

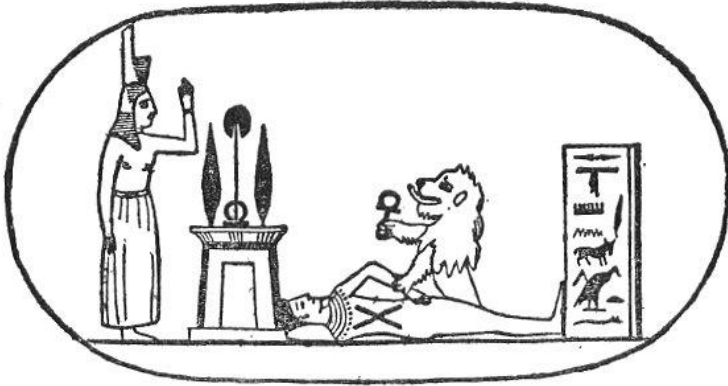
Konačno, famozne 1813-te godine došlo je do izmirenja između „modernih“ i „prastarih“ i njihovog ujedinjenja u Ujedinjenu Veliku Ložu Engleske. Kao rezultat kompromisa je nastala čuvena rečenica o tri stepena uključujući Sveti Kraljevski Svod. Bila je to velika pobjeda spekulativnih a operativni su nestali sa scene.

Interesantne su masonske legende u kojima ima jako puno istine skrivene u simbolizmu legendi. Teško da se može sa sigurnošću tvrditi da je Spekulativno Slobodno Zidarstvo postojalo u drevnom Egiptu ali isto tako ne postoje dokazi koji pobijaju to mišljenje. Jedan od karakterističnih simbola Slobodnog Zidarstva jeste slobodnozidarska kecelja koja može da se nađe u specifičnom egipatskom obliku u drevnom Egiptu. Nosili su je Faraoni i visoki sveštenici. Nosili su je graditelji piramida. Naravno, uvijek postoji mogućnost da su oni nosili kecelje iz nekih drugih razloga, verskih ili statusnih.

⁹ Chapter of Harodim

¹⁰ Master's part

¹¹ Ancient



Slika je preuzeta iz knjige Alberta Pika „Morals and Dogma“¹² i simbolički predstavlja jednu od tajni trećeg stepena. Hijeroglif je preuzet sa drevnog Egipatskog spomenika. Moglo bi se reći da hijeroglif potvrđuje tvrdnje Lomasa i Najta iz knjige „Hiramov ključ“¹³ gdje oni porijeklo Slobodnog Zidarstva nalaze u antičkim misterijama pa tako i mit o Hiramu nalaze u drevnom Egiptu i ubistvu faraona Seqenenre Tao-a.

Interesantna je priča o Kleopatrinim Iglama, odnosno objeliscima, posebno o dva koje je egipatska vlada poklonila Velikoj Britaniji, Londonu a drugi New Yorku u USA. Kad je vađen objjelisk za New York u jami iz koje je izvađen nađena je kamena ploča sa uklesanim uglomerom i šestarom na njoj¹⁴. D.D. Darrah dalje objašnjava kako to ne znači nikakvu vezu između drevnog Egipta i Slobodnih Zidara pošto mi neznamo ko je tu ploču postavio a postoji vjerojatnoća da je to urađeno od strane ljudi koji su objjelisk uradili i postavili ga na to mjesto. Po Darrahu to je moglo

¹² Albert Pike, *Morals and dogma* strana 75.

¹³ Christopher Knight & Robert Lomas, *The Hiram Key*

¹⁴ D.D. Darrah *History and Evolution of Freemasonry* „When the great obelisk at Aleksandria, Egypt, was taken down for removal to New York where it now stands in Central Park, there was found beneath the stupendous shaft a stone upon which were inscribed the square and compasses.“

značiti da su oni koristili taj alat (šestar i ugaonik) i da je za njih on imao neko značenje. Interesantno je kako nikakv dokaz ne može otvoriti oči onima koji su odlučili da svoje oči drže zatvorenim.

Egipatska mitologija i misterije su bogate simbolima koji bi se mogli tumačiti Slobodnozidarskim i nekoliko autora je u prošlosti to veoma uspješno i radilo¹⁵. Možda je od simbolizma mnogo bitnija ideologija po kojoj je dužnost Faraona bila da unosi harmoniju u Egipat i time obezbedi blagostanje na zemlji kao što je dužnost starešine masonske lože da osigura harmoniju u loži i tako obezbedi blagostanje i njeno normalno funkcionisanje. Simboli drevnog Egipta su zastupljeni u Slobodnom Zidarstvu od piramide pa do svevidećeg oka ali to nije dokaz postojanja Slobodnog Zidarstva u drevnom Egiptu već je dokaz postojanja učenja o moralu i doktrina koje danas praktikuje Spekulativno Slobodno Zidarstvo a pretpostavljam da je to slučaj i sa simbolom ugaonika i šestara neđenih ispod obijeliska.

Istraživači i autori knjiga Slobodnog Zidarstva su različitim pristupima nalazili konekcije Slobodnog Zidarstva sa drevnim misterijama. Najpoznatije su konekcije sa misterijama Mitre, Pitagorinom školom, Druidima, Esenima, misterijama Antičke Grčke i starog Babilona. Mnoštvo simbolizma Slobodnog Zidarstva nalazi porijeklo ili tumačenje u tim misterijama. Naravno, i ovdje nećemo naći Slobodno Zidarstvo kao deo tih misterija već samo doktrine koje i dan danas praktikuje Slobodno Zidarstvo. Slobodno Zidarstvo možemo smatrati preživelim oblikom tih misterija prilagođenog današnjim standardima življenja. Same misterije su bile prikrivene velom tajnovitosti tako da ne možemo sa sigurnošću tvrditi ni kako su one stvarno upražnjavane. Zahtijevanjem dokumentovanosti kao dokazom postojanja, a koja se traži da bi se dokazalo postojanje

¹⁵ Thomas Holland „Freemasonry from the great pyramid of ancient times, lectures”

Slobodnog Zidarstva u nekom vremenu u nekoj zemlji, mogli bi zaključiti da pojedine misterije nikad nisu ni postojale.

Najbolji je primjer misterije iz Eleuzina. Zna se otprilike o čemu se radilo ali sama misterija nije odavana od strane članova pošto je smrt bila kazna za izdaju. Mi danas znamo da je mit priča o Kori, ćerki Demetre, grčke boginje koja je predstavljala Majku-Zemlju. Koru je dok je šetala kroz šumu oteo Pluton, grčki Bog podzemlja (carstva mrtvih). Demetra ju je izbezumljeno tražila i na kraju se u očajanju prurušila u staricu gdje je u Eleuzinu postala dadilja malom princu. Pokušala je princa učiniti besmrtnim, uranjajući ga u vatru ali ju je otkrila i spriječila u tome kraljica. Kad je otkrivena, smeštena je u hram gdje je živela bezvoljno što je uzrokovalo bolesti i smrt među ljudima i životinjama a zemlja je postala neplodna. Zeus je naredio Plutonu da vrati Koru na slobodu kako bi se Demetra oraspoložila. Kora je vraćena ali je njen boravak pod zemljom ostavio posljedice na njoj tako da je svake godine određeno vrijeme živela pod zemljom a onda nicala kao iz sjemena da ostatak godine živi na zemlji. Pretpostavlja se da je u okviru rituala bilo pjevanja i plesanja, da su rituali trajali danima ali se sami rituali ne znaju. Ostali su pod velom tajne iako su neki članovi bili rimski carevi.

Ovo objašnjava koliko je sumanuto tvrditi da Slobodno Zidarstvo nije postojalo ako ne postoje pisani dokumenti koji dokazuju postojanje, posebno pošto kazne za nepoštovanje zakletve, odnosno odavanje tajne u Slobodnom Zidarstvu su smrtonosne i to u veoma surovom obliku. Danas se smatra deo o kazni u zakletvi više kao deo tradicije i folkloru nego pretnja šta će se desiti ako do nepoštovanja zakletve ipak dođe.

Rimski kolegij kao preteča Slobodnog Zidarstva je ostavio najviše traga. Osnivač Rimskih kolegija je drugi rimski kralj Numa Pompilije koji je na vlast došao 715. godine p.n.e. Interesantna je legenda o Numinom dolasku na vlast. Nakon smrti Romula, prvog rimskog kralja, Numi je ponuđena kruna od strane Senata. Numa je krunu odbio pošto je bio miroljubiv čovjek i vlast ga nije

interesovala. Mnogo više interesa je pokazivao za religiju. Krunu je prihvatio nakon godinu dana ubeđivanja.

Masonska legenda kaže da je Numa dobio blagoslov iz Jerusalima i instrukcije kako da organizuje državu preko putujućih zanatlija, najvjerovatnije kamenorezaca. Nakon što je krunisan za kralja reorganizovao je sistem u državi. Organizovao je sve zanatlije u jednu organizaciju koja se zvala Kolegij a glavni, upravljački kolegij je bio Kolegij Arhitekti ¹⁶odnosno graditelja. Svakoj rimskoj legiji je priključen jedan kolegij od najmanje tri čovjeka. Gdje god je Legija obitavala kolegij je svojom aktivnošću doprinosio širenju rimske kulture. Gradili su pored vojnih objekata puteve, vijadukte, trijumfalne kapije, parna kupatila i ostalo potrebno rimskom društvu.

Kolegij je organizovan kao bratstvo i poznato je da su brinuli o udovicama i siročadi njihovih članova. Na čelu svakog kolegija je bio Magistar što možemo prevesti slobodno kao Majstor u trajanju od pet godina. Rimski Kolegij je trajao koliko i Rimski imperija, raspadom carstva nestalo je i kolegija. U rimskom carstvu nije postojao grad koji nije imao svoj kolegij. Kolegij i njegovi članovi su imali specijalan status u carstvu. Uživali su apsolutnu slobodu i bili su oslobođeni plaćanja bilo kakvog poreza prema državi. U članstvo se ulazilo putem rituala inicijacije, i postojala su dva stepena u članstvu, učenik i punopravni član. Svakih pet godina od punopravnih članova biran je jedan da predsjedava kolegijumom i nazivan je Magistrom. Organizacija po članstvu veoma podsjeća na današnje Slobodno Zidarstvo kao i briga o socijalno ugroženim članovima, udovicama i siročadi umrlih članova.

Konstantno stoji pitanje, šta je to što današnje Slobodno Zidarstvo povezuje sa svim tim pretečama iz drevne prošlosti? Šta je to zajedničko po čemu prepoznajemo preteče Slobodnog

¹⁶ Rebold E. A General history of Freemasonry „Numa Pompilius also instituted Colleges of Artisans (Collegia Artificum) to the number of one hundred and thirty-one; at the head of wick where the Colleges of Architects or Constructors, otherwise Builders (Collegia Fabrorum). The latter were designated under the name of Fraternities (Fraternitates)“

Zidarstva? Pored duboko filozofskog pogleda na sam život; odnosa prema pojedincu; odnosa pojedinca prema Bogu; i odnosa pojedinca prema zajednici u kojoj obitava; način na koji se pristupa organizaciji, odnosno način na koji se vrši selekcija za prijem je taj zajednički činilac preko kojega možemo da prepoznamo Slobodno Zidarstvo čak i tamo gdje ono nikad imenom Slobodnog Zidarstva nije naglašeno. Inicijacija u bratstvo, proces koji prethodi inicijaciji, ritual inicijacije i put do sazrevanja, odnosno shvatanja tajni učenja je najbitniji faktor po kojem prepoznamo Slobodno Zidarstvo. Takvim shvatanjem postaje nam jasno da Biblija na oltaru nije puki simbol vere u Boga, obilježje i nakit Lože, već Sveta Knjiga u kojoj se kriju sve tajne i spoznaje Slobodnog Zidarstva.

U interpretaciji Knighta i Lomasa u njihovoj knjizi „Knjiga o Hiramu“ oni nalaze da je Melhisadek car salimski i sveštenik Boga višnjega u čast Avramove pobjede nad zajedničkim neprijateljima inicirao Avrama u red visokih sveštenika. Proučavao sam tej deo u Bibliji i lično nisam došao do takvog zaključka. Ipak, način na koji je Avram tretiran od ostalih vladara upućuje na specijalan status Avrama koji je u čitavoj legendi o njemu imao kod svih vladara sa kojima se susretao. Biblija potvrđuje Avrama kao proroka kad Avimeleh car gerarski uze sebi Saru, ženu Avramovu. On je to uradio jer mu je Avram rekao da mu je Sara sestra a Sara to potvrdila rekavši da joj je Avram brat. Potvrda stiže u vidu sna gdje se Bog obraća Avimelehu riječima: „A sad vrati čovjeku ženu njegovu, jer je prorok¹⁷...“

Posman u svojoj knjizi „Slobodno Zidarstvo iz Talmuda¹⁸“ postavlja Melhisadeka na mjesto vrhovnog sveštenika Boga Svevišnjeg i učitelja Avramovog. On u Talmudu nalazi Melhisjedeka kao Velikog majstora Slobodnozidarske organizacije potvrđujući to citatima iz Biblije, Prva knjiga Mojsijeva 14: 18-20. Po Posmanu Avram nije poznavao kult Jahvea dok nije u njega uveden od strane

¹⁷ Biblija, Prva knjiga Mojsijeva 20:7

¹⁸ A. Posman Freemasonry from the Talmud

Melhisjedeka. Njegova interpretacija priče o žrtvovanju Isaka na brdu Morija ima sasvim drugo značenje nego li to Biblija prezentira. Kult Boga Višnjega je bio toliko moćan i tajan u to vrijeme da su od njega strepili i Carevi što se vidi iz primjera sa gerarskim carem Avimelehom koji mu je uz veliko strahopoštovanje vratio ženu i uz poklone u stoci i blagu molio ga da se za njega i carevinu pomoli Bogu i vrati im blagostanje. Avram je morao biti predodan narodu (zbog neobrazovanosti naroda) mnogo jednostavnije nego je u stvari bio. Najlakše objašnjenje je bilo Prorok, a proroka se i Carevi plaše.

Avram je poveo Isaka zajedno sa dvoje slugu na brdo Morija da prinese žrtvu Bogu. Po Bibliji Isak je trebao biti žrtva a po Talmudu kako ga analizira Posman Avram je poveo Isaka da bi ga inicirao u red velikih sveštenika Svevišnjeg Boga. U toku rituala inicijant je trebao umreti kao čovjek da bi vaskrsao kao sveštenik Boga Svevišnjeg. Otac je žrtvovao sina da bi ga zatim vaskrsao. Taj motiv se u Bibliji ponavlja poslije u stvaranju Hrišćanstva. Trojica stranaca (anđela) je najavilo rođenje Isaka a legenda o tri mudraca sa istoka su najavili Isusa Hristosa. Posman nalazi u toj teoriji o inicijaciji Isaka potvrdu o Slobodno Zidarskom zahtjevu da kandidat bude rođen slobodan¹⁹ jer Avramov sin prvenac Ismail je bio sin robinje, Sarine sluškinje i kao takav nije rođen slobodan. To ga je isključivalo kao kandidata za velikog sveštenika Boga Svevišnjega a time i kao nasljednika Avramova. Inicijacijom Isaka i prenošenjem svetih tajni sa oca na sina, sva moć Avrama je prenešena na Isaka i više nije postojala mogućnost da Ismail naslijedi Avrama.

Avram je dvojici pratioca na putu do svetog mjesta naredio da sačekaju da se on i dete (Isak) pomole Bogu i vrate²⁰. Nije bilo nikakvog nagoveštaja da se Avram planira vratiti bez Isaka. Kad su došli na odabrano mjesto Isak je priupitao oca gdje je jagnje za žrtvu pošto su sve ostalo potrebno doneli sa sobom. Avram mu je

¹⁹ Free born

²⁰ Prva knjiga Mojsijeva 22:5

objasnio da će se Bog postarati, pobrinuti za jagnje²¹. Dakle ni tu nije bilo nagovještaja da Isak treba biti žrtva. Kad je sve složeno na oltar Avram je vezao Isaka i tad digao ruku da zakolje Isaka.

Postavlja se pitanje zašto je sina prvo vezao da bi ga zatim ubio nožem. Isak se nije opirao tako da nije bilo razloga za vezivanje, ako se ne razmotri detalj gdje se kandidatu pri inicijaciji u Slobodno Zidarstvo veže konop oko vrata a pri uzdizanju na majstorski stepen tri puta oko struka. Gledajući iz tog ugla naći ćemo da je Isak vezan iz ritualnih razloga i da je vezivanje bilo deo ceremonije. Da je ceremonija bila dobro organizovana vidi se iz naknadne pojave žrtvenog ovna gdje je Isaku dočarano da će Bog da se pobrine za žrtvu sebi. Sledeći interesantan detalj u biblijskoj priči o žrtvovanju Isaka je vrijeme putovanja do određenog žrtvenog mjesta. Tri dana.

Taj motiv od tri dana nalazimo u jednom drugom biblijskom opisu inicijacije, u čuvenom preobražaju Salvea u Apostola Pavla. U djelima apostolskim kaže „I beše tri dana slep, i ne jede, niti pije²²“ što bi značilo da je proces inicijacije odnosno pripreme završnog čina trajao tri dana. Kad se u savremenom Slobodnom Zidarstvu uzdiže na Majstorski stepen kandidat za majstora prolazi tri puta oko oltara. On tri puta prolazi od Istoka koji simboliše izlazak sunca i početak dana pored Juga koji simboliše sunce u zenitu do zapada koji predstavlja zalazak sunca prema sjeveru koji je masonski deklarisan kao mjesto tame odnosno noć. Dakle simbolički tri prolaza oko oltara simbolišu tri dana putovanja. „Oni ga uzeše za ruku i uvedoše u Damask²³“ Početkom Slobodnozidarske savremene inicijacije od kandidata se traži da klekne i pomoli se Bogu. Nakon toga biva od Brata uzet za ruku, koji mu pomogne da ustane i kaže da se ne plaši jer ga vodi Bratska ruka.²⁴ U trajanju rituala od tri dana Salve nije niti jeo niti pio a interesantno je

²¹ Prva knjiga Mojsijeva 22:7,8

²² Dela Apostolska 9:9

²³ Dela Apostolska 9:8

²⁴ Ancient ritual „Arise, follow your guide and fear no danger“

primijetiti da ni Avram kad je poveo Isaka na žrtvovanje nije poneo hranu i vode sa sobom. Nije nigdje u Bibliji navedeno da su išta jeli ili pili. Vjerojatno je bio u pitanju ritualni proces čišćenja od starog života i priprema za novi. Dalje nam „Dela Apostolska“ u stihu sedamnaestom kažu „I otide Ananija, i uđe u kuću, i metnuvši ruke na njega reče...²⁵“ što asocira na ritual trećeg stepena u Slobodnom Zidarstvu kad Starešina Lože stavlja obadvije ruke na ramena kandidata i pita ga da li je to još uvijek njegova slobodna volja za pristup²⁶. Tada slijedi poruka Salveu „ Salve brate, Gospod Isus, koji ti se javi na putu kojim si išao, poslao me je da progledaš i da se ispuniš Duha Svetoga²⁷“. Kako bi mi danas iz masonskog ugla razmatrali simboliku te rečenice? Morali bi pretražiti naše rituale i naći elemente sadržane u toj rečenici, što za masona koji je prošao sve oficirske pozicije u loži nije teško. Na samom početku rituala inicijacije Brat Mason na ulazu u ložu pita kandidata „Ko dolazi vamo²⁸“ a odgovara mu drugi Mason u ime kandidata, koji predstavlja vodiča kandidatu „Siromašni, slepi kandidat koji je dugo vremena bio u mraku a sad ima želju da bude osvjetljen i primi deo kao što su mnoga Braća uradila prije njega“. Dakle Gospod Isus Hristos je osvjetlio Salvea i predočio mu znanje koje je on prihvatio i napunio se Duha Svetog što to prihvatanje simbolički objašnjava. „ I odmah otpade od očiju njegovih kao krljušt, i progleda²⁹...“ Nakon zakletve inicijant u Slobodno Zidarstvo postaje Brat i skida mu se povez sa očiju da ugleda masonsko svjetlo po prvi put u životu i shodno tome zaključujem da je Salve položio zakletvu pred Ananijom.

²⁵ Dela Apostolska 9:17

²⁶ Ancient ritual „Does this continue to be act of your own free will and accord?“

²⁷ Dela Apostolska 9:17

²⁸ Ancient ritual „who comes here?“

²⁹ Dela Apostolska 9:18

Gerge F. Fort u svojoj knjizi „Rana istorija i antikviteti Slobodnog Zidarstva³⁰“ nalazi da su grčki operativni zidari pod vodstvom opata i biskupa dolazili iz Vizantije na Zapad na rad. Oko 774. godine oni su se naselili u Latinsko carstvo. Bili su organizovani po samostanima i pod direktnom samostanskom kontrolom. Pod Karlom Velikim su osnovane škole arhitekture u samostanima širom carstva. Posebno je interesantno zapažanje Lacroix³¹ a u njegovoj hronici o vremenu Dagoberta gdje je Sveti Eligije³² organizovao zlatare koji su bili odabrani iz različitih samostana u zajednicu sačinjenu od tri različita stepena zanata; Majstori, Pomoćnici i Učenici.

U jedanaestom veku zanati izlaze van kontrole samostana. Industrializacija i razvoj doprinose potrebi da zanati pređu u svetovni domen jer naprosto pod crkvenom hijerarhijom progres nije bio moguć. Razvojem manufaktura, cehova i esnafa kompletiran je proces odvajanja zanata od Crkve i organizacije zanata u svjetovnom društvu. Esnafi u kojima su Operativni Slobodni Zidari organizovani su i dalje bili pod jakim uticajem pređašnje organizacije i prisutna je bila disciplina i organizacija kao u Crkvi. Vjerski zavjet ih je držao u jedinstvu i harmoniji. Najveći nivo majstorstva doživljavaju Njemačka, Francuska i Italija. Engleska je u to vrijeme prinuđena da uvozi arhitekta i majstore pretežno iz Francuske. Jedan od najčuvenijih je bio John Morow rodom iz Pariza.

1254-te godine je protektor (upravitelj) Pariza po naređenju kralja Luja IX proglasio pravila³³ za sve zanate u Parizu odnosno esnafe. Bilo je 48 poglavlja u skriptu koji je predstavljao zakon po kojem su tretirani svi zanatlije pa i zidari i obrađivači kamena. Pravila su bila ista za sve sa izuzetkom nekoliko pravila koja su išla u korist operativnih Slobodnih Zidara. Jedno od njih kaže da ako

³⁰ George F. Fort „The Early History and Antiquities of Freemasonry“

³¹ Lacroix, Les Arts au Moyen Age

³² Saint Eloi

³³ „Reglemens sur Les Arts at Metiers de Paris“

netko želi da obavlja poslove operativnog zidara on mora biti obučen za posao i posjedovati veštinu te biti prepoznat i prihvaćen kao takav od Bratstva. Dalje u nastavku kaže da majstor ne može imati više od jednog učenika i da vrijeme učenja do stupanja u majstorski rang ne može biti duže od 6 godina. Do tada je učenik morao provesti deset godina kao učenik da bi postao majstor. Izuzeće su bila djeca majstora. Tad je praksa bila da kralj izabere nekoga iz aristokratskih krugova da bude generalni majstor ili Veliki Majstor koji u ime kralja upravlja zanatom. Svaki majstor je po tom pravilniku mogao da zaposli koliko je hteo radnika ali nije smio da im prenosi tajne zanata. Za prenošenje tajni je smio da ima samo jednog učenika.

Po Fortu njemačka je loža Slobodnih Zidara iz Strazburga 1278-e godine dobila pismo zadovoljstva njihovim radom od Pape Nikole III koje je bilo potvrđivano njegovim nasljednicima a posebno Papom Benediktom XII³⁴. 1459-te godine u Regensburgu je napisan statut sa generalnim pravilima za četiri Velike Lože kamenorezaca i masona, odnosno operativnih Slobodnih Zidara; Velika Loža Strazburga, Velika Loža Kelna, Velika Loža Beča i Velika Loža Ciriha. Dvadeset i dvije lože su bile pod jurisdikcijom Velike Lože Strazburga. Veliki Majstor Velike Lože Strasburga je bio ujedno i Veliki Majstor kompletnog Bratstva Njemačke.

Prva velika Loža u Engleskoj je formirana 1717-te godine i prepoznavala je samo dva stepena, Učenički i Majstorski gdje je majstorski ustvari bio stepen koji danas nazivamo Pomoćničkim. Meni je veoma nejasno zašto se smatra prvom Velikom Ložom Slobodnih Zidara baš ta iz 1717-e ako postoje pisani dokumenti koji potvrđuju postojanje Velikih Loža u Njemačkoj i Francuskoj nekoliko vijekova ranije. Zakon u Parizu iz 1254-te godine jasno je naglašavao da Operativni Slobodni Zidari (kamenorezci, klesari) su organizovani u Bratstva sastavljena iz tri ranga radnika; Učenika, Pomoćnika i Majstora. Jasno je precizirano da Majstor obučava

³⁴ Stieglitz, *Geschichte der Baukunst strana 611*

znanjem i tajnama zanata Učenika koji nakon šest godina biva testiran i nakon uspješno prođenog testa biva promovisan u Pomoćnika. Nije definisana zakonom procedura postizanja majstorskog nivoa. Veliki Majstor je jednom godišnje na dan Svete Trojice predvodio testiranje i nakon uspješnog testiranja i date zakletve promovisao Učenika u Pomoćnički stepen. Dakle, 1254-te Velika Loža Pariza je imala Zakon na osnovu kojeg je radila. Imala je Velikog Majstora odobrenog od strane Kralja Francuske. Imala je Lože u kojima su radili Učenici, Pomoćnici i Majstori; Lože koje su praktikovale ritual Inicijacije, promocije u viši stepen, „otvaranje i zatvaranje“ Lože i sl. Sve to nije dovoljno da bi od strane „Jovanovske“ masonerije i savremenih masonskih istoričara bilo prepoznato kao Slobodno Zidarstvo.

Očigledno i Slobodno Zidarstvo ima svoj mračni period koji je izgleda nastupio mnogo kasnije nego li je istorijski okarakterisan u drugim oblastima. Ako se nakon ovoga vratimo na početak gdje sam naveo teoriju koju zastupa eminentni engleski Slobodni Zidar i masonski istoričar Harry Carr da je sve počelo 1356-te godine u Londonu onda bi ispalo da sve što sam ja naveo u međuvremenu nije istina i da sve citirane knjige pišu o masonskim legendama koje nisu bazirane na činjenicama već na izmišljanju pojedinih masonskih pisaca. Najinteresantnije u svemu tome nije osporavanje novim dokazima stare teorije. Teorija gospodina Carr-a nije starija od dokaza koji je osporavaju, niti su ti dokazi bili izgubljeni ili skriveni, oni naprosto nisu bili na engleskom jeziku i kao takvi nisu bili interesantni za razmatranje.

Teorija sama po sebi možda i ne bi bila pogrešna kad bi uzeli u obzir da nam je naš eminentni masonski pisac nešto zaboravio izreći. Operativni Zidari kontinentalne Evrope nisu bili „Prihvaćeni“. Ako bi uspjeli dokazati da nije postojao „Acception“ kao unutarnja organizacija unutar srednjevekovnih Gildi operativnih zidara kontinentalne Evrope tad bi „Acception“ postao glavna i najbitnija razlika. „Acception“ bi bio nosilac faktora koji danas nazivamo spekulativnost. Više o tome u sljedećem poglavlju.

Operativni i Spekulativni Slobodni Zidari

Potreba je razjasniti razliku između ove dvije grupe Slobodnih Zidara i tako pojasniti mnoge stvari koje inače djeluju nejasne i zbunjujuće. Mislim da nikad dosad nije direktno određeno koja je specifična razlika između te dvije kategorije Slobodnih Zidara.

Odomaćeno je stajalište da su Operativni oni Slobodni Zidari kojima je zidarstvo bila profesija a bili su organizovani u Lože u kojima su praktikovali minimalno ritual inicijacije ako ne i sva tri stepena. Spekulativni su bili Slobodni Zidari koji su praktikovali Slobodno Zidarstvo ideološki iz čisto duhovnih razloga da bi gradili sebe u bolju ličnost, da bi sve svoje kvalitete svakodnevno usavršavali u bolje i time pomagali u usavršavanju ljudsku zajednicu. Iz ove jednostavne podjele postavlja se pitanje Operativnih Slobodnih Zidara, da li su oni zaista samo Operativni ako su članovi Lože koja praktikuje ritual inicijacije.

Ritual inicijacije, nebitno koliko on bio primitivan sadrži u sebi ezoterijske elemente koji ga čine spekulativnim i nevezan je za profesiju odnosno profesionalnu operativnost. Prateći tu logiku dolazimo do zaključka da su Operativni bili Operativni samo dok su obavljali svoju profesiju a kad su pristupali Loži postajali su Spekulativni. Dakle Slobodni Zidar je Operativan samo dok obrađuje kamen a njegova aktivnost u Loži koja nema veze sa obradom kamena ga čini Spekulativnim.

Takva podjela bi bila u redu kad bi se aktivnost u Loži mogla strogo odvojiti od profesionalne aktivnosti. Ložina spekulativna aktivnost i hijerarhija je korištena za prenošenje iste te harmonije sa Lože na radno okruženje. Loža je bila organizovana Operativno kao esnaf a kad je delovala kao Loža delovala je Spekulativno. Danas Lože djeluju samo Spekulativno i u odnosu na sveukupan broj Slobodnih Zidara broj kojima je obrada kamena profesija je zanemarljiv. Mogli bismo čak konstatovati da Loža ne može biti formirana odnosno otvorena za ritual ako ne ispunjava uslove koje

njenim članovima daje spekulativni atribut. Slobodnozidarska Loža po svojoj definiciji nema niti jedan operativni atribut.

Loža nije građevina ili prostorija već je simbol ritualnog udruživanja Slobodnih Zidara koji simbolički predstavlja Hram Kralja Solomona kao što hrišćanska Crkva nije objekat gdje se vrši služba Božija već je Crkva Tijelo Hristovo. Znači da nije moguće da postoje Operativni Slobodni Zidari već samo Slobodni Zidari sa profesijom operativnog zidara ili Operativni Zidari (klesari, kamenoresci i sl.).

Takvim shvatanjem prepoznamo spekulativnu aktivnost mnogo ranije nego nam na to ukazuje zvanična masonska istorija po kojoj je spekulativno Slobodno Zidarstvo nastalo iz operativnog. Atribut Slobodno iz naziva Slobodnih Zidara je spekulativan atribut jer nazivati kamenorezce, klesare ili proizvođače kamenih ploča Slobodnim jer oni rade u „Slobodnom“ kamenu je čist mit kojemu je osnovni zadatak da nastanak Slobodnog Zidarstva postavi u Veliku Britaniju. Postavlja se logično pitanje, ako je uistinu naziv Slobodni Zidar potekao od obrađivača „Slobodnog“ kamena zašto je njemu trebalo udruživanje u Lože i stvaranje kompletnog filozofskog pravca koji je svojim postavkama prema čovječanstvu zaintrigirao takve intelektualne veličine kao što su na primjer Isak Njutn. Ako je klesanje kamena toliko jaka i stimulišuća duhovna disciplina da one koji ju praktikuju nateruje na stvaranje takvih filozofskih tvorevina onda je nevjerovatno da svi Slobodni Zidari današnjice ne upražnjavaju tu disciplinu svakodnevno makar kao hobi koji će ih intelektualno izdići i unaprijediti. Ne, naziv Slobodni nema nikakve veze sa profesijom klesanja ili bilo kakve obrade kamena niti ima veze sa vrstom kamena za obradu. Naziv je čisto spekulativnog karaktera i upućuje na članstvo u organizaciji koja mu taj status garantuje. To nije članstvo u esnafu već je to članstvo u Loži.

Da bi se izgradio neki objekat neophodne su tri komponente; kvalitetan materijal, kvalitetan zanatlija (stručan radnik) i znanje da se napravi plan gradnje. Za kvalitetan materijal nije potrebna spekulativna komponenta, potrebna je operativna koja prepoznaje kvalitetan materijal. Kvalitetan zanatlija (stručan radnik) mora biti

operativan i nije neophodno da ima spekulativnu komponentu. Znanje je kompletno spekulativna komponenta. Zaključak je da za dobru građevinu je neophodno imati obadvije komponente pravilno zastupljene.

Znanje, zašto je to spekulativna komponenta? Slobodnozidarski rituali nam ukazuju na sedam nauka i umjetnosti koje čine Slobodno Zidarstvo a jedna od njih jeste arhitektura. Arhitekta je glavni nosilac spekulativne komponente. Zapisi iz prošlih vremena nam ukazuju da je bilo pokušaja gradnje sa samo prve dvije komponente ali su se završile neslavno. Jednostavno gomilanje kamijenja na jednu gomilu ne može stvoriti lepu građevinu već samo gomilu kamijenja veličine u zavisnosti od količine nagomilanog kamijenja.

Lekcije iz Slobodnozidarskih rituala nam govore da su naša braća iz antičke prošlosti radili kao operativni ali su imali i spekulativno znanje³⁵.

Zakon o zanatima u Parizu iz 1256-te godine nam govori da je Majstor Slobodni Zidar mogao imati samo jednog učenika u isto vrijeme (ako nisu u pitanju vlastita djeca) a po potrebi je mogao zaposliti koliko je god htio radnika. Učenik je sticao pravo da polaže ispit za rang zanatlje (šegrta, pomoćnika) nakon šest godina službovanja i učenja kao učenik.

Koja je bila razlika između učenika i unajmljenih radnika? Razlika je bila ogromna. Unajmljeni radnici su plaćeni da urade posao koji se od njih zahtijevao i za to su bili obučeni. Učenik je isto tako bio obučen da sve to uradi što i unajmljeni radnici sa tim što je šest godina na njega prenošeno spekulativno znanje sa svim tajnama majstorstva zanata koje nisu bile dostupne najamnim radnicima. Dakle učenik je bio učenik šest godina ne zbog toga jer mu je trebalo šest godina da ovlada operativnim tehnikama zanata

³⁵ We work as Speculative Masons only, but our ancient brethren worked in Operative as well as Speculative Mason. Citat iz lekcije Antičkog (Američkog) rituala

već zato jer mu je trebalo šest godina da ovlada spekulativnim znanjem neophodnim za sticanje pomoćničkog statusa.

Nije poznato putem dokumenata koliko vremena je trebalo da se od pomoćnika postane majstor i da li je postojala ceremonija za to. U Parizu je u vrijeme dok je pomenuti zakon bio na snazi jednom godišnje na dan Svete Troice održavan veliki sastanak Slobodnih Zidara kojim je predsjedavao Veliki Majstor koji je tad testirao, provjeravao znanje učenika koji su ispunjavali uslove za provjeru i imali potvrdu svojih majstora da su spremni za test.

Slobodnozidarski esnaf se pojavio relativno kasno u Engleskoj, odnosno Londonu i možda baš zbog tog kašnjenja se najdulje i održao te omogućio svojom dugovečnošću formiranje savremenog čisto spekulativnog Slobodnog Zidarstva. Harry Carr u svojoj knjizi Svijet Slobodnog Zidarstva postavlja 1356-tu godinu kao godinu početka jer su tad dvanaest majstora klesara ili kameno- rezaca predvođeni jednom poznatom ličnošću otišli u upravu esnafa u Londonu i uz službenu dozvolu napisali jednostavna pravila poslovanja i time zaštitili svoja zanatska prava. U narednih dva- deset godina je formirana „London Masons Company“ koju Carr ne smatra ložom već samo esnafom. On neshvata da je esnaf operativni deo Lože a spekulativni je skriven i pod velom tajne. On nije znao ili nije hteo da zna za tajni ogranak Londonske Zidarske Kompanije zvane „Acception“ koja je bila sastavni deo kompanije ali je bila nezavisna od esnafa. Članstvo u njoj nije bilo uslovljeno članstvom u esnafu. „Acception“ je bio čisto spekulativni deo lože. „Acception“ je deo koji nam nedostaje u pominjanju u kontinen- talnom delu Evrope, deo koji objašnjava prelaz iz stepena zanatlije (pomoćnika) u stepen majstora.

Nakon što se Rimaska Imperija povukla iz Britanije u njoj je prestalo zidanje većih arhitektonskih objekata i znanje gradnje se vratilo na primitivan nivo. Kad se pokazala potreba za gradnjom kamenih Crkvi i zankova u pomoć su pozivani Veliki Majstori, Arhitekta iz Francuske koji su dovodili sa sobom obučene radnike da bi se mogao obaviti ugovoren posao. Vremenom su u tajne

Zanata upućeni i majstori iz Engleske koji su po meni prvo formirali „Acception“ kao spekulativno tijelo a tek nakon toga i esnaf kao svoj operativni ogranak. Mislim da je taj „poznati“³⁶ čovjek koji je predvodio dvanaestoricu klesara na njihovom putu da registruju zanat u sjedištu esnafa Londona bio viđeniji član „Acception“ organizacije sa zadatkom da počne proces formiranja Slobodnozidarskog esnafa, odnosno operativnog dela „Acception“-a i tako završi proces formiranja Slobodnog Zidarstva u Engleskoj. Tom legalizacijom nestaje potreba za ikakvom inostranom asistencijom prilikom gradnje bilo kakvog objekta nebitno o njegovoj složenosti i komplikovanosti.

Zaključak je da nije Operativno Zidarstvo uzrokovalo ili prethodilo Spekulativnom u Engleskoj već naprotiv obratno. Prvo je došlo do pojave Spekulativnog Slobodnog Zidarstva u obliku organizacije sa imenom „Acception“ i na njihovu inicijativu je organizovano Operativno Zidarstvo u esnafe, odnosno Operativne Lože. Iako nema zapisa, odnosno ja neznam za dokument o postojanju organizacije u kontinentalnoj Evropi kao što je „Acception“ u Londonu, pretpostavka jeste da je „Acception“ kao organizacija nastao po uzoru na već razvijene esnafe u kontinentalnoj Evropi, prvenstveno Francuskoj. Smatram da je formula organizovanosti Slobodnog Zidarstva prenešena iz Francuske u Englesku preko Velikih Majstora Arhitekture koji su unajmljivani iz Francuske prethodno da grade Crkve i veće objekte u Engleskoj. Znači da je „Acception“ postojao i u kontinentalnoj Evropi i da je ta organizacija u okviru Slobodnozidarskih esnafa bila zadužena za stupanje na majstorski stepen. To objašnjava zašto je majstorski stepen tog vremena u velu tajne, jer je i sama organizacija bila u velu tajne.

Pojavom Velikih Loža u Nemačkoj djelovalo je da Velika Loža kao institucija preuzima na sebe sve dužnosti „Acception“ organizacije ali nije bilo tako. Nužnost postojanja Velike Lože je bilo

³⁶ Famous

organizacione prirode i da reguliše unutarnju hijerarhiju i odnose među članstvom. Spekulativni elementi Slobodnog Zidarstva su i dalje u domenu „Acception“ organizacija unutar samih esnafa. Organizovanjem modernog Slobodnog Zidarstva 1717. u Londonu i Velike Lože Londona, Velika Loža kao institucija postaje nosilac Spekulativnog Slobodnog Zidarstva.

Vraćanjem u prošlost naći ćemo da je Rimski Kolegij kao preteča Slobodnog Zidarstva isto bio podijeljen na spekulativni i operativni deo ali nije postojala stroga podijeljenost već je sve isprepleteno i zavisno jedno od drugog. Postavlja se legendarno pitanje, šta je starije, kokoš ili jaje? U traženju odgovora na to pitanje koristio sam određenu logiku i primjere iz prirode. Pošto ja ne vjerujem u Darwinovu teoriju evolucije smatram da su pčele danas iste kao i pčele pre jedno sto i pedeset hiljada godina. Smatram da su pčele pre dvije hiljade godina pravile iste košnice kao i danas, da su pre deset hiljada godina pravile iste košnice kao i danas i da su od svog nastanka pa do danas pravile iste košnice. Pčele posmatram kao stvorenja stvorena od Velikog Arhitekta Univerzuma sa podarenim operativnim svojstvom da grade košnice. U njihovom radu i organizaciji nema apsolutno ništa spekulativno, samo operativno. Ako posmatrate ptice doći ćete do istog zaključka, one od pamtljivjeka grade gnijezda i to je to. Data im je operativna komponenta od Tvorca i ničeg spekulativnog u tome nema. Ako posmatrate najrazvijenije i nama najslabije primata, čovjekolike majmune, gorile, čimpanze, orangutane vidjet ćete da se oni ne mijenjaju, niti stil života mijenjaju, oni žive kako im je od Tvorca određeno da žive koristeći samo operativnu komponentu koja im je data da bi na određen način egzistirali. Djeluje da se prvobitni čovjek nije puno razlikovao od njih. Fizički i nije, operativno nije zasigurno ali je posjedovao spekulativnu komponentu i ta spekulativna komponenta ga je izdvojila i na kraju razvila u čovjeka današnjice.

Primitivni čovjek je živio pod vedrim nebom kao i majmun ali je uskoro shvatio da kad kiša pada on može da se sakrije ispod

drveta sa gustom krošnjom ili još bolje ispod mjesta koje je isprepleteno granjem i lišćem. Shvatio je da mu više prija da spava na suvom nego na mokrom. Spekulativna komponenta ga je natjerala da sam osmisli i sebi napravi krov nad glavom. Nije čovjek nigdje vidio primjer šatora ili kolibe pa ih je ipak sa vremenom izumio. Nije čovjek imao nikakvog primjera oruđa ili oružja pa ih je ipak izumio. Dakle određena potreba ga je nagonila na spekulativnu aktivnost koja je rezultirala poslije operativnom. Čovjek je prvo osmislio šator pa ga tek onda napravio. Još jedan dokaz da je Spekulativno starije od Operativnog jeste da su majmuni na primjer vidjeli u Africi i Aziji ljudska naselja, šatore i kolibe ali nikad nisu pokušali da sami šator ili kolibu naprave. Dakle posjedovali su operativnu komponentu (fizičku sposobnost), imali su i primjer koji je već urađen ali u nedostatku spekulativne komponente (intelekta) nisu imali potrebu ili želju čak ni da probaju napraviti. Spekulativna komponenta je pokretačka komponenta, komponenta intelekta, komponenta EVOLUCIJE, evoluirati nije moguće bez spekulativne komponente.

Simbolizam u Slobodnom Zidarstvu

Slobodno Zidarstvo je danas u svijetu bazirano na sistemu Velikih Loža koje su apsolutno nezavisne jedna od druge i suverene na svojoj teritoriji. Pretežno je jedna Velika Loža suverena u jednoj državi ali to nije striktno pravilo tako da imamo pedesetak velikih loža u USA, ne računajući Princ Hall Lodge, gdje svaka država federacije ima svoju Veliku Ložu nezavisnu od drugih. Slično je u Kanadi, Meksiku ili Velikoj Britaniji. Velika Loža je administrativno tijelo neophodno u današnje vrijeme da bi Slobodno Zidarstvo moglo funkcionisati u skladu sa Starim Pravilima „Old Charges“ poštujući tradiciju drevnih predaka. Velika Loža omogućava svakom svom članu da putuje bezbedno i posjećuje druge masonske lože u inostranstvu bez straha da će se oglušiti o prastara pravila i svoje zakletve. Iz tih i drugih administrativnih i ideoloških razloga Velike Lože međusobno razmjenjuju priznanja kojima omogućuju masonsku komunikaciju na internacionalnom nivou. Kao što sam već naveo, Velika Loža se sastoji iz minimum tri Radne Lože (masonske radionice) u kojima Slobodni Zidari vrše svoje radove.

Da bi se shvatilo Slobodno Zidarstvo neophodno je razumjeti pojam Slobodno Zidarske Lože. Slobodno Zidarska Loža predstavlja određen broj Slobodnih Zidara okupljenih radi zajedničkog rada, propisno upotpunjena sa Knjigom Svetog Zakona, ugaonikom, šestarom i osnivačkom poveljom koja im daje pravo na rad. Minimalni broj prisutnih Slobodnih Zidara zavisi od stepena na kom se otvara loža.

Nekad davno u antičko doba, naša Braća su se sastajala na vrhu brda ili najnižoj tački udoline između brda radi sigurnosti od neželjenih posjetitelja. To je bio način da se na vrijeme primijete neželjni posjetitelji nebitno da li se spuštaju niz padinu ili uspinju uz brdo.

Oblik lože je pravougaon i izdužen. Dužina joj se proteže od istoka do zapada. Širina joj je od severa do juga. U visinu seže od

Zemlje sve do nebesa a u dubinu od površine Zemlje pa do njenog centra. U objašnjenju se koriste uopštene i ogromne dimenzije radi objašnjenja univerzalnosti Slobodnog Zidarstva i veličine slobodnog zidarskog milosrđa kao jedne od najvećih odlika Slobodnog Zidarstva.

Tako zamišljena Loža sa takvim simboličkim dimenzijama učvršćena je sa tri veličanstvena stuba koji predstavljaju Mudrost, Snagu i Ljepotu, tako nazvanih jer je neophodno da postoji Mudrost da upravlja, Snaga da podupire i Ljepota da ukrasi svaki veliki i važan događaj. Mudrost svoje sjedište ima na istoku, Snaga na Zapadu a Ljepota na Jugu.

Starešina Lože predstavlja stub Mudrosti. Pretpostavka jeste da on ima mudrost da otvori njegovu Ložu, da instrukcije braći i organizuje uspješan rad.

Prvi nadzornik predstavlja stub Snage. Njegova je dužnost da pomogne Starešini u otvaranju i zatvaranju lože, da isplati simboličke plate tako da niko od Braće ne napusti ložu nezadovoljan.

Drugi nadzornik predstavlja stub Ljepote i njegova je dužnost da posmatra sunce u zenitu koje je slava i ljepota dana.

U antičko doba, u Hramu Kralja Solomona postojala su tri prozora, jedan na istoku, jedan na zapadu i jedan na jugu, gdje su sjedili majstori zaduženi za posmatranje kretanja sunca na izlasku, zenitu i zalasku. Hram Kralja Solomona je bio tako postavljen u odnosu na istok i zapad da nikakva svjetlost nije padala u sjeverni deo Hrama. Zbog nedostatka svjetla na sjeveru Hrama, Slobodni Zidari su sjever lože proglasili mjestom tame.

Loža bi trebala biti uređena tako da bude orijentisana u pravcu od istoka ka zapadu jer je tako bio orijentisan i Hram Kralja Solomona. Kad je Mojsije izveo narod Izraela iz Egipta i proveo ih kroz Crveno More, po Božijem naređenju podignut je Šator Sastanka orijentisan u smjeru od istoka ka zapadu da bi se ovekovečilo sjećanje na sveti Istočni vetar sa čijom pomoći se Crveno More podijeli i koji osuši put za narod Izraela da prođe i

spasi se od faraona i vojske egipatske, i naravno da bi se prihvatili prvi zraci izlazećeg sunca. Pošto je Hram Kralja Solomona sagrađen kao identičan model Šatora Sastanka sve slobodnozidarske lože bi trebale biti orijentisane u pravcu istok-zapad. U slučaju da prostorija u kojoj se Slobodni Zidari sastaju na ritualnom radu nije orijentirana u smjeru istok-zapad tad se mjesto gdje sjedi starešina lože simbolički proglašava istokom i prema njemu ostale strane svijeta.

U antičko vrijeme lože su bile posvećene Kralju Solomonu jer je on bio prvi najuzvišeniji veliki majstor Slobodnog Zidarstva. U moderna vremena lože su posvećene hrišćanskim svecima Jovanu Krstitelju i Apostolu Jovanu Bogoslovu koji su bili eminentni pokrovitelji Slobodnog Zidarstva. Lože Operativnih Slobodnih Zidara srednjevekovne kontinentalne Evrope bile su posvećene „Četvorici kamenorezaca mučenika ovenčanih slavom“, svetcima poznatih po latinskom nazivu Quatour Koronati.

Pokrov lože predstavlja otvoreno dnevno nebo ili nebo noću osvjetljeno zvijezdama. Krov lože predstavljaju nebesa gdje se svi Slobodni Zidari na kraju nadaju da će otići koristeći teološke, simboličke ljestve koje je Jakov u svojoj viziji vidio kako se spuštaju sa neba na zemlju. Loža simbolički nema fizički krov kako ne bi postojala barijera između Slobodnih Zidara i Velikog Neimara Univerzuma. Jakovljeva vizija ljestvi kojima se nebeski Anđeli penju i spuštaju prenoseći na Zemlju volju Velikog Neimara uče nas glavnim Vrlinama Slobodnog Zidarstva; Vjeri, Nadi i Milosrđu. Svaki Slobodni Zidar ima Veru u Boga, Nadu u besmrtnost duše i Milosrđe za kompletno čovečanstvo. Milosrđe je glavna vrлина jer njome se ispunjavaju sve tri dužnosti, prema Bogu, prema sebi i prema društvu u kojem Slobodni Zidar obitava. Vjera može da se izgubi u zabludi, Nada u besmrtnost da se utopi u materijalnom uživanju ali Milosrđe ostaje zauvijek u bezgraničnoj oblasti vječnosti.

Oltar na kome se nalaze Tri Velika Svjetla predstavlja centar Lože. Tri Velika Svjetla su Knjiga Svetog Zakona (Biblija), Ugaonik i

Šestar. Knjiga Svatog Zakona nam ukazuje na put ka sreći i posvećena je Bogu. Ugaonik nas uči da regulišemo naše ponašanje u skladu sa moralnim principima i vrlinama i posvećen je Starešini Lože. Šestar nas uči da ograničimo naše želje u svakom pogledu i posvećen je Bratstvu. Knjiga Svetog Zakona je posvećena Bogu jer je ona neprocenljiv poklon od Boga ljudskom rodu i na njoj polaže zakletvu svaki novoprihvaćeni član. Ugaonik je posvećen Starešini Lože jer je on obilježje njegove pozicije u Loži i služi da ga konstantno podsjeća na njegove dužnosti prema Loži u kojoj je izabran da bude predsjedavajući. Šestar je posvećen Bratstvu da bi uz dužnu pažnju njegovog korištenja svaki Slobodni Zidar bio podstaknut da reguliše njegove želje i obuzda strasti u okviru granica morala.

Knjiga Svetog Zakona predstavlja simbol vječitog reda. Otvorena je na specifičnim mestima zavisno od stepena na kom se Loža otvara. Zavisno od obedijencija i masonskih rituala koji se koriste ta se mjesta nalaze u Starom Zavjetu Biblije i zato je neophodno da Biblija bude otvorena na oltaru. Pojedini masonski rituali otvaraju Bibliju na Jevanđelju Apostola Jovana Bogoslova kao eminentnog zaštitnika Slobodnog Zidarstva. Ako članstvo Lože ima pripadnika drugih religijskih zajednica na oltaru mogu biti prisutne i Svete Knjige tih religijskih organizacija. Novoprimiteljna Braća se zaklinju na Bibliji ili Svetoj Knjizi njihove religije.

Loža je uređena i spremna za rad samo kad su na oltaru otvorena Tri Velika Svjetla i propisno podešena zavisno od stepena na kom se vrši ritualna radnja. Šestar je raširen prema Bratstvu a krakovi su mu pokriveni, odnosno otkriveni u zavisnosti od količine svjetla koju širi Bratstvu. Ugaonik je raširen prema Starešini lože osvjetljavajući mudrost univerzuma prema njemu koja mu omogućava upravljanje ložom snagom sklada i harmonije. Na otvorenoj Bibliji su tako uređeni položeni ugaonik i šestar crpeći iz nje božansku svjetlost univerzuma čiji je ona simbolički izvor.

Loža je ukrašena mozaičkim podom sastavljenim od crno bijelih kvadrata pravilno raspoređenih koji predstavljaju pod Hrama

Kralja Solomona. Crno bijeli kvadrati simbolišu ljudski život kao splet suprotnosti, dobrog i lošeg; učeći nas da ljudskost nije idealna već da je u stanju da uradi najgnusnija zla kroz ratove (genocidi, koncentracioni logori) ali isto tako da kroz ekonomski i politički razvoj usavršava kvalitet ljudskog života. Naizmjeničnost crno bijelih kvadrata ukazuje na stalnu promjenu svjetla i tame, radosti i tuge, uspjeha i neuspjeha simbolišući život na Zemlji. Pravilan raspored crnih i bijelih kvadrata ukazuje da se ništa ne dešava slučajno već je sve deo Harmonije Univerzuma.

Pod je uokviren užetom, sa predivno ukrašenim resama a na svakom uglu sa njega visi jedana kićanka (uže ukrašeno čvorovima). Zavisno od rituala koji Loža praktikuje različita su tumačenja porijekla, oblika, mjesta u loži gdje se nalazi i simbolizma. Evropski rituali npr. Šreder koji koristi Regularna Velika Loža Srbije kaže: „... uvija se traka ujedinjenja, uže sa čvorovima. Njegovi čvorovi oblikuju položenu osmicu, lemnis, znak beskonačnosti. Oba njegova kraja spuštaju se u područje zemaljske simbolike. Oni daju onima koji streme primamljiv znak da prate ovo uže, vodiča u prostorijsu večnog svjetla.“ (Tumačenje Rituala 1, RVLS, strana 78)

U Sjevernoameričkim Ložama a posebno u Ložama koje praktikuju Američki (Antički) Ritual, kićanke vise u sva četiri ugla plafona Lože. Uže je pretežno tamnoplave boje koje završava čvorom i resama. Kićanke simbolišu četiri glavne tačke pristupa; grlenu, grudnu, ručnu (poziciju šaka) i stopalnu koje aludiraju na četiri najbitnije vrline; Umjerenost, Moralnu čvrstinu, Razboritost, i Pravdu.

Umjerenost je vrlina koja nas uzdržava od naših osećaja i strasti, čini naše tijelo pitomijim i lakšim za upravljanje, oslobađa um od čari poroka i opaćine. Umjerenost bi trebala postati vrlina Slobodnog Zidara koju on svakodnevno u životu praktikuje i koja ga usmjerava da izbjegava svaku prekomjernost i razularenost i otkloni sve razvratne i poročke navike. Da se ne prepusti užitku koji ga može navesti da otkrije tajne koje je obećao držati u tajnosti i da ih

nikad neće otkriti, kako ne bi zbog toga postao predmet prezira i mržnje svih Slobodnih Zidara kao i kazne iz njegove zakletve koja aludira na grlo. Praktikujući umjerenost čovjek se bori protiv samog sebe pokušavajući da otkloni sve svoje mane kojih je svjestan. Izoštavajući svoju svjesnost o sebi praktikujući umjerenost čovjek podiže svoje etičke standarde na viši nivo i time postaje zahtijejniji prema samom sebi i izgrađuje sebe u težnji da dosegne viši etički nivo. To je svakodnevna borba čovjeka sa samim sobom jer od dobrog uvijek može biti bolje a što je i cilj Slobodnog Zidarstva.

Moralna čvrstina je to plemenito i čvrsto stanje uma koje omogućava da se istrpi svaka bol, strahota ili opasnost kad se to promišljeno smatra svrsishodno. Ova vrlina je dijametralno suprotna brzopletosti i kukavičluku i treba da bude kao i Umjerenost duboko usađena u svijest svakog pojedinog Slobodnog Zidara kao zaštita i osiguranje od svakog napada na njega i primjenu sile kojom bi se pokušalo od njega iznuditi tajne koje su mu poverene prilikom prijema u Ložu kad mu je simbolički sugerisano, ubodom oštrog predmeta (mač, bodež, šestar ili neki drugi oštar predmet u zavisnosti od rituala koji se praktikuje) u ogoljenu lijevu stranu grudi. Stavljanjem ispružene desne šake, gdje je palac pod pravim uglom ispružen u odnosu na ostale prste, na levu stranu grudi daje se znak vjernosti i njime se pozdravlja strešina svaki put kad se prolazi ispred oltara ili pristupa oltaru ako je Knjiga Svetog Zakona otvorena.

Razboritost nas uči da organizujemo život i životne aktivnosti u skladu sa nametnutom situacijom i da kroz takvo ponašanje mudro rasuđujemo i promišljeno odredimo šta je dobro za nas i za našu buduću sreću. Ova vrlina bi trebala biti naročita karakteristika koja krase svakog Slobodnog Zidara i to ne samo za njegovo ponašanje u loži već i izvan lože u stvarnom svijetu. Razboritost nas upućuje da nikad u nepoznatom društvu ili pred nepoznatim ljudima ne dođemo u iskušenje da prezentiramo znak, simbol ili riječ koje mogu tajne Slobodnog Zidarstva nezakonito objelodaniti, imajući uvijek na umu situaciju kako klečimo na

ogoljenom koljenu lijeve noge, desno koljeno formira pravi ugao, lijeva ruka se nalazi na oltaru pridržavajući Knjigu Svetog Zakona, Uganik i Šestar a desna odmara ležeći na Knjizi Svetog Zakona aludirajući na treću tačku pristupa, ručnu.

Pravednost je standard odnosno granica prava koja nam omogućava da činimo svakoj osobi isto bez pravljenja razlike među ljudima. Ta vrlina je konzistentna u božanskim i ljudskim zakonima a neophodno je da bude temelj svake ljudske zajednice.

Pravednost predstavlja glavnu odrednicu da bi se neko okarakterisao kao dobar čovjek a to je i jedan od glavnih uslova prijema u Slobodno Zidarstvo tako da treba biti nepromjenjiva praksa svakog Slobodnog Zidara i da nikad ne odstupi ni od najsitnijih njenih principa i da uvijek ima u sjećanju vrijeme kad je postavljen u sjeveroistočni ugao lože, kad su mu stopala formirala pravi ugao oko neobrađenog kamena što aludira na četvrtu stopalnu tačku pristupa.

Kad sam posjetio „Ezoterika“ Ložu iz okoline Sijetla (USA) imao sam interesantnu diskusiju na temu simbolizma „kićanki“ (tessel na engleskom) i na moje iznenađenje dobio sam vrlo čudno objašnjenje. Iskusni Brat u čije znanje i poznavanje materije nisam ni sekunde posumnjao, mi je objasnio da svaka kićanka predstavlja jedan stepen Slobodnog Zidarstva. Na moju zbunjenu konstataciju da Loža ima četiri ugla i četiri „kićanke“ a samo tri stepena Slobodnog Zidarstva, samo se nasmijao. Objasnio mi je da Antički ritual (poznat kao Američki isto) potiče od starog Škotskog rituala koji je prepoznavao i „četvrti stepen“ Mark Majstor stepen i da četvrta „kićanka“ predstavlja taj stepen koji ne predstavlja stvarno četvrti stepen već ga nadopunjava i daje kompletno simboličko objašnjenje trećeg.

Dakle u sjeverno-istočnom uglu je „kićanka“ koja simboliše Učenički stepen ili prvi stepen. Još iz antičkog vremena su operativni zidari prvi kamen ili kamen temeljac u budućoj građevini postavljali u sjeveroistočni ugao, a mi kao spekulativni simbolično učenicima dajemo da sjede na sjeveroistoku lože jer je to

simboličan početak njihovog „zidanja“. U jugo-istočnom uglu je kićanka koja simboliše Pomoćnika, u jugo-zapadnom uglu je kićanka koja simboliše Majstora a u sjevero-zapadnom uglu kićanka koja simboliše Mark Majstora. Još od antičkog doba Majstori su imali specijalan znak „mark“ kojim su označavali svoj rad i na osnovu kojeg su bivali prepoznavani i plaćani. Tako i danas spekulativni Slobodni Zidari da bi mogli tražiti platu za svoj rad svojim znakom „markom“ potvrđuju njihov rad i na osnovu toga su plaćeni.

Plamena zvijezda ima nekoliko značenja u Slobodnom Zidarstvu zavisno od rituala koji se primenjuju. U Antičkom (Američkom) ritualu koji vodi porijeklo od starih Škotskih rituala Plamena zvijezda aludira na pojavu Isusa Hristosa, iako indirektno, nazivajući ga našim Spasiteljem. Plamena zvijezda predstavlja uspomenu na zvijezdu koja se pojavila da povede mudraca sa istoka do mjesta rođenja našeg Spasitelja. Naše pravovjerno pouzdanje i božanska promisao su kao hijeroglif predstavljeni plamenom zvijezdom. Čitajući tumačenje Šreder rituala koje koristi Regularna Velika Loža Srbije došao sam do zaključka da je Šrederov ritual mnogo dublje proučio simboličko, ezoteričko i antičko značenje plamene zvijezde iako je time zaobišao pominjanje Spasitelja odnosno Isusa Hristosa. Oni daju detaljan geometrijski pristup sa simboličkim tumačenjem procesa konstruisanja pentagrama odnosno plamene zvijezde u krugu. Citiraću simboliku po koracima konstruisanja pošto je veoma poučna a interpretacijom bih možda izostavio neko važno tumačenje: „Ako tumačimo simboliku njegove geometrijske konstrukcije u pojedinim fazama, videće se koliko se teško dolazi do simboličnog svjetla preko Plamene zvijezde. Moramo biti spremni na to da prevazilazimo sopstvenu korist i od onoga što nam pripada da podelimo sa drugima. Pravilna, tačna i poštena moraju biti naša dela i naše misli. Naš život mora da bude po meri kako bi ga stalno nadzirali i ispitivali. Kad sledimo do sada pomenuta pravila postajemo delotvorni u životnom okruženju, koji

na nas povratno djeluje i daje nam snagu. Ako poštujemo pravi red i prema njemu živimo premašujemo krug u kome djelujemo i koji na nas povratno djeluje. Naš pogled se proširuje. Braća i ljudi iz okruženja u užem smislu kao i pojave na i van zemlje u širem smislu po tim merilima nam postaju onoliko bliži koliko se mi za njih zalažemo. Naš prošireni pogled omogućava nam sada da spoznamo harmoniju kosmosa. Ako nam pođe za rukom da prerastemo sopstveno okruženje, možemo sebe videti kao deo ovog svijeta a u nama će bogomdane snage božanskog duha postati delotvornije.“

Ova simbolika koraka konstrukcije plamene zvijezde predstavlja srž slobodnozidarske ideje i filozofije i najbolje ocrtava težnje i stremljenja svakog Slobodnog Zidara, „biti bolji“!

Loža ima šest dragulja, tri pokretna i tri nepokretna. Nepokretni dragulji su ugaonik, libela i visak. Ugaonik nas uči moralu, level jednakosti među ljudima a visak čestitosti u životu. Pokretni dragulji su neobrađen kameni blok, obrađen kameni blok i arhitektonska tabla. Neobrađen kameni blok je kamen uzet iz kamenoloma u njegovom sirovom i prirodnom obliku. obrađen kameni blok je blok pripremljen za gradnju rukama radnika da bude ugrađen alatom Pomoćnika. Arhitektonska tabla služi da Majstor iscrta na nju dizajn gradnje, odnosno plan rada. Neobrađeni kameni blok služi da nas podsjeti na naše nesavršeno i prosto stanje rođenjem i našom prirodom, dok nas obrađeni kameni blok upućuje na perfekciju njegove uglačanosti kojoj se mi nadamo približiti kroz moralno obrazovanje, naše vlastito ponašanje i blagoslov od Boga. Arhitektonska tabla služi da nas podsjeti da ako su operativni zidari u prošlosti podizali građevine saglasne sa pravilima i dizajnom koji je na nju ispisivao glavni majstor, na njegovu arhitektonsku tablu; onda mi kao operativni i spekulativni zajedno, nastojimo podići našu duhovnu građevinu saglasnu sa pravilima i dizajnom koju je na nju ispisao Veliki Arhitekta Univerzuma u knjigu života, koja predstavlja našu arhitektonsku tablu.

Kad profana osoba zatraži pristup bratstvu Slobodnog Zidarstva,iskusni Majstori zanata (Slobodnog Zidarstva) vrše proveru da vide, kao kod kamena, da li je kandidat od kvalitetnog materijala, odnosno da li se od kamena može isklesati kameni blok koji je pogodan za gradnju. Ako se ustanovi da je materijal dobar pristupa se isecanju kamena i vađenju iz kamenoloma, odnosno kandidat su putem rituala inicijacije prima u Bratstvo. Neobrađen kameni blok se obrađuje korištenjem alata, čekića i dlijeta, do savršenog oblika koji su uklapa sa ostalim obrađenim kamenim blokovima tako da poslije ugrađivanja, građevina djeluje u svom savršenstvu više kao delo Bogova nego kao delo ljudskih ruku. U masonskoj simbolici Učenik poslije inicijacije putem lekcija, korištenjem simbolizma predstavljenih alata svog zanata i ranga polira svoj kamen na svom putu ka životnom savršenstvu polirajući svojim djelima svoj kamen do zadnjeg momenta u životu. S vremenom i stečenim znanjem on postaje Pomoćnik i Majstor što mu pomaže da koristi nove alate i spozna je u uspješnijem poliranju svog kamena.

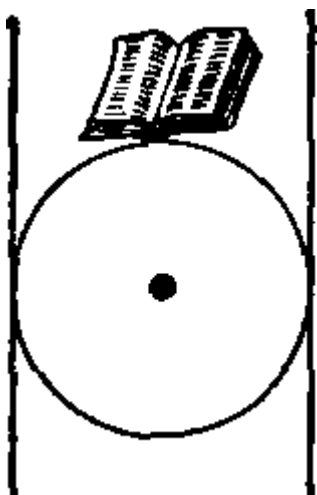
Vrlo je bitno istorijsko postojanje prvog hrama kralja Solomona jer je jedino taj prvi bio hram koji odgovara savremenom učenju i filozofiji Slobodnog Zidarstva. To što postoji fraza da svaki Mason pojedinačno gradi svoj hram u srcu svom nema nikakve veze sa hramom kralja Solomona i bitnosti istog za Slobodno Zidarstvo. Svaka Loža simbolično predstavlja hram kralja Solomona a svaki hram u srcu Masona simbolički predstavlja njegovu prirodu, karakter i ostale ljudske osobine koje on (mason pojedinac) teži da usavrši na nivo savršenstva samog hrama.

Zašto je važan baš taj prvi hram ? ne zbog kralja Solomona ili Hirama Abifa ili legende iz trećeg stepena ili čitavog učenja nastalog iz priče trećeg stepena. Ne. Nekoliko je važnih razloga zašto je baš hram kralja Solomona odabran a ne neki možda veći i veličanstveniji hram ili nešto iz tog doba kao što je bila Velika Piramida. Hram kralja Solomona zauzima bitno mjesto u Bibliji i jedini je zidani hram koji je u Bibliji detaljno objašnjen. Hram kralja

Solomona predstavlja mjesto gdje je Bog boravio na Zemlji. Postoji još jedan vrlo bitan detalj zašto je baš hram kralja Solomona bitan i odabran. Svrha samog hrama je drugačija nego svrha obnovljenog hrama od Zorovavljeva ili Iroda, ili u budućnosti nekog četvrtog hrama. U hramu kralja Solomona se svaki vjernik mogao pomoliti svom Bogu na način kako ga je njegova vjera naučila. Nije bilo obavezno da vjernik pripada Judaizmu kao vjeri. Znači prvi hram je predstavljao dom apsolutnog Boga, Boga od čitavog vjerujućeg čovječanstva, u pitanju je bio Dom Velikog Neimara Univerzuma. Sam hram su gradili majstori pripadnici različitih verskih uvjerenja i svi su mogli da su tu Bogu svome pomole. Sam Solomon je imao 800 ili više žena (nisam siguran za broj žena) koje su pripadale različitim vjerskim ubjeđenjima i imale su pravo da u hramu upražnjavaju svoje vjerske, odnosno religijske potrebe na način kako ih je njihova vjera učila. To je i razlog zašto baš hram kralja Solomona simboliše svaka Slobodnozidarska Loža jer je to jedini hram koji ne tera Slobodne Zidare da vlastitu vjeru mijenjaju ili koriguju ako žele biti Slobodni Zidari. Jedini je hram gdje na oltaru stoje svete knjige svih religija, gdje je jedino iskrena vjera u Boga neophodna. Bio je prvi takav, jedinstven i neponovljiv. Njegova preteča, Šator Zavjeta je podignut po direktivama datim od Boga preko Mojsija. Arhitekta, majstore graditelje, je odabrao Mojsije: Beselila sina Urije sina Orova iz plemena Judina potomka Tere majstora graditelja iz Ura za glavnog arhitektu a za asistenta arhitektu Elijava sina Ahisamahova iz plemena Danova.

Nadam se da je sad jasano zašto je prvi hram veoma bitan za Slobodno Zidarstvo i da faktički bez njega ne bi bilo ni Slobodnog Zidarstva u današnjoj formi.

Tačka u krugu



Tačka u krugu predstavlja jedan od najstarijih simbola čovječanstva i kao takav ima razna značenja i tumačenja. Jedno od najstarijih tumačenja kaže da krug predstavlja sunce a tačka oltar sa koga se vrši vjerski ritual ili ceremonija posvećena Bogu sunca. Drugo tumačenje objašnjava tačku kao Boga a krug kao Univerzum gdje je Bog njegovo središte. U astronomiji se simbol za sunce može predstaviti kao mali krug sa tačkom u sredini i kao takav se koristi od davnina pa do dana današnjeg.

Još u antičkom Egiptu krug sa tačkom se mogao naći u njihovom slikovnom pismu gdje je predstavljao Boga. Krug je oivičen sa dvije uspravne paralelne zmijske simbolišući snagu i mudrost Velikog Kreatora Univerzuma.

Operativni Zidari su još od antičkog doba koristili simbol za testiranje svog alata, odnosno za kontrolu pravog ugla. Opiše se krug oko tačke, zatim se kroz tačku povuče linija koja presjeca krug u dvije tačke i dijeli krug na dva identična dijela. Dužina omeđena tačkama na kružnici predstavlja hipotenuzu. Zatim se proizvoljno odabere tačka na kružnici i spoji sa prve dvije tačke čineći trougao

sa pravim uglom. Tako se vrlo lagano pomoću najprimitivnijeg alata formirao perfektan pravi ugao. Bila je to jedna od tajni antičkih Slobodnih Zidara, tajna testiranja pravog ugla.

Mi kao Spekulativni Slobodni Zidari koristimo taj simbol da testiramo sebe same, svoj odnos prema Bogu, prema drugima i naravno prema sopstvenoj ličnosti. Tačka simboliše Slobodnog Zidara kao pojedinca a kružnica graničnu liniju njegovih obaveza prema Bogu i prema sebi. Dvije uspravne paralele koje omeđavaju kružnicu predstavljaju Jovana Krstitelja i Jovana Bogoslova kao dvije perfektne paralele Hrišćansta i Slobodnog Zidarstva. Ta dva hrišćanska sveca predstavljaju dva eminentna pokrovitelja Slobodnog Zidarstva, njima su u moderno doba posvećene sve regularne i ispravno ustrojene Slobodnozidarske lože.

U antičko doba lože su bile posvećene kralju Solomonu kao prvom najuzvišenijem Velikom Majstoru. Na vrhu kruga se nalazi Knjiga Svetog Zakona (stariji masonski rituali navode Bibliju) koja ukazuje na kompletne dužnosti čovjeka. Kružeci krugom moraju se dotaći obadvije paralele kao i Knjiga Svetog Zakona i dokle god se Slobodni Zidar drži granica tog kruga u svim svojim aktivnostima, za njega je nemoguće da pogriješi. Dakle, linija koja spaja dvije uspravne paralele jeste hipotenuza a linije koje spajaju paralele sa Knjigom Svetog Zakona jesu katete pravougaonog trougla koje čine pravi ugao svih aktivnosti Slobodnog Zidara. Simbol nas uči da svaku našu aktivnost u životu prvo provjerimo da li se nalazi u okviru limita kružnice; prema Bogu, prema društvu u kojem živimo i prema sebi samima.

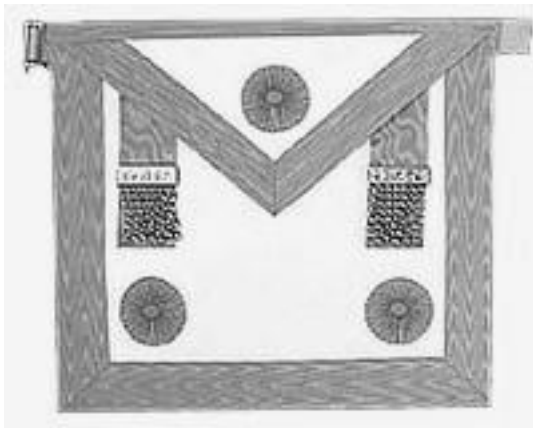
Posmatrajući simbol kroz prizmu Slobodnog Zidarstva, tačka može predstavljati ložu kao centar Univerzuma a krug harmoniju koja čitav Univerzum drži u skladu. Matematički, kružnica je jasno definisana sa tri tačke. U ovom slučaju su to tačke dodira paralelnih linija i Knjige Svetog Zakona. One simbolički predstavljaju dva nadzornika lože i starešinu.

Hipotenuza dijeli kružnicu na dva dijela, simbolički na dan i noć. Dvije paralelne linije predstavljaju nadzornike lože simbolišući

snagu i ljepotu a starešina na vrhu posjeduje mudrost da kao što Sunce kad se pojavi na istoku upravlja danom tako i on uz pomoć nadzornika upravlja ložom. Dokle god harmonija vlada ložom njegove aktivnosti podržane snagom prvog nadzornika i ljepotom drugog nadzornika čine katete trougla koje zatvaraju na vrhu kružnice pravi ugao, mjereći i provjeravajući simbol starešine, pravougaonik.

Kao što Operativni Zidari koriste simbol za kontrolu svog alata i provjeru kvalitete tuđeg rada tako i mi Spekulativni Slobodni Zidari možemo koristiti simbol za provjeru svog simboličkog rada i svojih unutarnjih vrijednosti a naravno i za kontrolu rada druge Braće pa i lože kojoj pripadamo.

Slobodnozidarska kecelja



Kecelja je karakterističano obilježje Slobodnog Zidarstva, poznato kao mnogo starije od Zlatnog Runa ili Rimskog orla ili obilježje ijedne druge časne institucije. Prateći legendu iz Biblije o Adamu i Evi, nakon što su pojeli zabranjeno voće i spoznali vlastitu golotinju, prva odjeća koju su obukli bila je kecelja. Pretpostavka postoji da kecelja pretstavlja prvi odjevni predmet čovjeka. Čovjek nakon prijema u Slobodno Zidarstvo dobija masonsku kecelju učenika kao

prvi poklon i kao prvi odjevni predmet koji mu daje izgled Slobodnog Zidara.

U misterijama Mitre u antičkoj Perziji novi član je dobijao bijelu kecelju. Novoprihvaćeni član Esena, sekte u Izraelu iz doba Isusa Hristosa je dobijao bijeli ogrtač. Sa sličnom simbolikom bijele kecelje Skandinavci su darivali bijeli štit s obzirom na njihov ratoboran karakter.

Savremena kecelja spekulativnih Slobodnih Zidara je nasljedstvo od operativnih Slobodnih Zidara čiji korjeni sežu prema srednjovekovnim graditeljima katedrala te antičkim rimskim kolegijama, starogrčkim školama misterija pa sve do drevne Perzije i antičkog Egipta. Neke masonske legende ukazuju čak na dublje korjene te pronalaze masonske tragove u prepotopnom dobu porijeklom od Patrijarha Enoha.

Po masonskoj legendi Enoh je inspirisan vizijom Svevišnjeg izgradio podzemni hram od opeke koji se sastojao iz devet prostorija, vertikalno, jedne iznad druge. Svaka prostorija je imala svod u obliku luka na čijem se vrhu nalazio otvor pomoću kojeg je bio spojen sa narednom prostorijom. Na kraju je bio četvrtasti otvor pomoću kojeg se ulazilo i izlazilo iz Hrama. U najdonju prostoriju je Enoh pohranio jednakostraničnu trougaonu zlatnu ploču čija je stranica bila lakat dužine a na njoj je bilo ugravirano ime Boga. Zlatna ploča je ležala pohranjena na mermernom oltaru optočenom dragim kamenjem. Poklopac hrama je bila četverougona kamena ploča sa sa gvozdеноm alkom. U Hram je Enoh ulazio jednom godišnje da zazove ima Božije i održi službu Bogu. Jedino je Enoh znao za hram i ulazio u hram. Nakon Enohove smrti (uznošenja na nebo) hram je zaboravljen, odnosno niko nije znao za njega dok ga Solomon prilikom gradnje hrama (kralja Solomona) nije slučajno našao. Kad je Enoh u svojoj viziji shvatio da će čovječanstvo biti uništeno, i da će samo odabrani preživjeti, uplašio se da će principi nauke i umjetnosti biti izgubljeni zauvijek. Na površini zemlje napravio je dva stuba, jedan od mermera a jedan od bakra u nadi da će oni izdržati sve pošasti koje treba da zadese čovečanstvo. Na

bakarnom je ispisana istorija stvaranja, principi nauke i umjetnosti te doktrine spekulativnog Slobodnog Zidarstva a na mermernom je bila hijeroglifima ispisana mapa hrama i pohranjenog blaga u njemu.

Savremeno Slobodno Zidarstvo smatra da je današnji izgled slobodnozidarske kecelje nasljeđen od operativnih slobodnih zidara zajedno sa njenom simbolikom. U ranim danima spekulativnog slobodnog zidarstva kecelja je po ugledu na operativne slobodne zidare pokrivala kompletan prednji deo tijela, kompletno urađena od debele goveđe bijele kože, vezala se u struku a gornji dio je pokrivaio grudi. 1731 godine Velika Loža Engleske donosi odluku o standardizaciji masonskih kecelja Velikog Majstora, njegovih zamjenika i nadzornika. Njihove kecelje su imale obrub od plave svile a oficiri u ložama su obrublivali svoje kecelje sa bijelom svilom. Tek formiranjem Ujedinjene Velike Lože Engleske (UVLE) 1813-te je konstitucijom iz 1815-te standardizovan izgled masonske kecelje u ložama pod jurisdikcijom UVLE. Do tog vremena je svaki Majstor po svom nahođenju dekorisao svoju kecelju dajući joj simbolizam i značenje kakvo je on smatrao za potrebno. Danas svaka Velika Loža svojom konstitucijom deklariše izgled masonskih kecelja koje se koriste u okviru njihove jurisdikcije. Mnoštvo Velikih Loža danas je usvojilo izgled koji koriste lože pod jurisdikcijom UVLE.

Učenik ima bijelu kecelju od jagnjeće kože četverougaoanog oblika sa trouglastim preklopom. Trougao preko kvadrata simbolizuje uzlet iz materijalnog četverougla u duhovni trougao. Četverougao je simbol čovjeka, materijalnog svijeta a trougao božanskog, duhovnog svijeta. U Antičkom ritualu koji se praktikuje u Sjevernoj Americi učenik nosi kecelju sa preklopom uzdignutim nagore jer su tako nosili učenici operativnih slobodnih zidara da bi se bolje zaštitili prilikom rada, obrade kamena. Iako je zaprljanost kecelje učenika operativnih zidara ukazivala na njihovu aktivnost i vrednoću i mogla im ići na čast, danas učenici spekulativnog slobodnog zidarstva moraju paziti da njihova kecelja bude

besprijekorno bijela bez ijedne fleke kao amblem nedužnosti jer ona simboliše njihovu unutarnju duhovnu čistoću. Osobu koja nosi učeničku kecelju, kecelja konstantno podsjeća na čistoću života i ponašanje koje je neophodno da bi se stekao uslov za prijem u Nebesku Ložu gdje Veliki Arhitekta Univerzuma predsjedava.

U ritualima gdje svaki stepen ima različito dizajniranu kecelju učenička bijela kecelja se nosi sa preklopom spuštenim nadole.

Pomoćnik ima bijelu kecelju kao i učenik samo je drugačije nosi. Preklop je spušten na dole a donji levi ugao je podignut i zataknut za gornji obrub kecelje čineći tako džep koji su pomoćnici kod operativnih zidara koristili za nošenje alata i drugih potrebština za rad. Zavisno od rituala koji se praktikuju pomoćnička kecelja može biti i specijalno dizajnirana za pomoćnika. U tom slučaju ona je kao i učenička sa dodatkom dvije plave ruže u donjem delu kecelje jedna sa leve a druga sa desne strane. U tom slučaju preklop je spušten na dole a i donji levi ugao. „Dvije ruže na pomoćničkoj kecelji ukazuju na dvije tačke na koje je Pomoćnik naučio da postavi pravougaonik“ (RVLS tumačenje rituala II strana 50)

Majstorska kecelja je pretežno dizajna koji praktikuje UVLE pa ću taj dizajn i da opišem. Keclja je bijela od jagnjeće kože kao i učenička sa tim da je dodat obrub od nebo plave trake koji nije širi od 5 centimetara; tri ruže, dvije kao na pomoćničkoj kecelji a treća se nalazi na sredini preklopa; dvije „kićanke“ odnosno ukrasa koji vise iznad ruža u uglovima kecelje.

Kecelja je bijela, od jagnjeće kože jer je bijela boja simbol nedužnosti a jagnje je još iz antičkih vremena poznato kao simbol nedužnosti. Dužnost svakog Slobodnog Zidara je da svojim djelima ne ukalja čistoću kecelje i simbolizma koju nosi. Pozadina, bolje rečeno druga strana kecelje, strana okrenuta prema tijelu, je pretežno bijele boje odnosno nebitna za većinu jurisdikcija izuzev određenih jurisdikcija kojima je ta strana okrenuta prema tijelu crne boje sa bijelom mrtvačkom lobanjom i ukrštenim butnim kostima na sredini. Crna pozadina sa bijelom mrtvačkom glavom aludira na

simbol besmrtnosti, odnosno simboliku Vitezova Templara, smrt-nost tijela i besmrtnost duše. Kecelja se veže naopako u slučaju rituala uzdizanja na majstorski stepen, rituala masonskog pogreba i eventualno u još nekoj situaciji propisano konstitucijom Velike Lože koja koristi takve kecelje. Kecelje takvog tipa danas se mogu vidjeti u Velikim Ložama Južne Amerike (Meksika) i nekim jurisdikcijama u Evropi.

Tri ruže ukazuju na trostruku obavezu prema Slobodnom Zidarstvu. Vjernost, Tajnovitost i Ćutanje. Vjernost prema zanatu (Slobodnom Zidarstvu), tajnovitost u pogledu čuvanja svetih tajni zanata i ćutanje o bilo kakvim radnjama u loži koje moraju ostati nepoznate za profan svijet. One predstavljaju simbole svjetla, ljubavi i života. U antičko doba ruža je predstavljala simbol ljubavi i besmrtnosti. Predstavljala je prastaru ljudsku težnju za životom u svjetlu višeg saznanja.

Tri ruže na kecelji predstavljaju i tri stepena Slobodnog Zidarstva: učenički, pomoćnički i majstorski stepen. Ruže učeničkog i pomoćničkog stepena nalaze se na kvadratu a ruža majstora na trouglu ukazujući na vječitu težnju materijalnog da kroz učenje dosegne duhovno majstorstvo.

Simboličko porijeklo „kićanki“ koje na završetku imaju sedam resa u obliku sedam lanačića sa kuglicama na kraju je najblaže rečeno prekriveno velom misterije. U Njemačkoj su kecelje u osamnaestom vijeku tradicionalno vezivane kanapom oko struka a čvor je pravljen ispod preklopa tako da su samo dva ukrašena kraja virila i postoji pretpostavka da današnje „kićanke“ predstavljaju ta dva ukrašena kraja. Čuo sam tumačenje kao te dvije „kićanke“ predstavljaju biblijske stubove Jakin i Boaz koji su se nalazili ispred ulaza u hram kralja Solomona aludirajući time da kecelja predstavlja ulaz u duhovni hram onoga tko ju nosi. Sedam resa na svakoj od „kićanki“ simbolišu sedam dana u nedelji, sedam oficira u idealno otvorenoj loži, sedam grana umjetnosti i nauke Slobodnog Zidarstva : gramatiku, retoriku, logiku, aritmetiku, geometriju, muziku i astronomiju.

Gledajući i razmišljajući o kecelji nalazim sva tri stepena zastupljena na majstorskoj kecelji. Tri ruže predstavljaju tri glavna oficira, nosioca čekića koji su neophodni za otvaranje lože u majstorskom stepenu. Tri ruže kao tri pozicije sunca, sunce u najnižoj tački izlazi na istoku predstavljajući Starešinu, zatim je u zenitu ili najvišoj tački predstavljajući drugog nadzornika i na kraju ponovo u najnižoj tački na zapadu pri zalasku predstavljajući prvog nadzornika.

Pet pravih uglova kecelje predstavljaju pet oficira neophodnih za otvaranje lože u pomoćničkom stepenu a aludiraju na pet tačaka majstorstva koje predstavljaju oblik najvišeg mogućeg približavanja među braćom.

Kao što sam već naveo sedam resa na „kićanki“ simbolišu sedam oficira neophodnih za otvaranje lože na učeničkom stepenu.

Trezvenjaci, braća koji naučnu metodu stavljaju ispred mašte idealizma i slobodnog tumačenja kažu da je majstorska kecelja (engleskog tipa) kakvu danas imamo najverovatnije nastala oko 1830-e kao dizajn proizvođača i da se kao takva ustalila i bila opšte prihvaćena.

Filozofija Slobodnog Zidarstva

Slobodno Zidarstvo kao filozofska misao je nastalo pojavom ljudske misli. Prvom spoznajom čovjeka, sebe i Boga, odnosno Višeg bića kao kreatora svega, nastala je i Slobodno Zidarska filozofska misao. Savršenstvo slobodnozidarske filozofske misli se ogleda u idealnosti njenih osnovnih postulata i ideja koje se nisu promijenile od samog nastanka pa do dana današnjeg. Uticaj te filozofske misli na čovjeka nije direktan. Shvatanje same misli od strane čovjeka nije apsolutno. Sam čovjek nije u mogućnosti da samu filozofsku misao razluči od trenutne stvarnosti, ličnog morala i društva u kojem obitava. Univerzalnost takve filozofske misli je u iskonskim postulatima ljudskog karaktera i ljudskih osobina nasljeđenih od prve Božije kreacije, prvog čovjeka.

Slobodnozidarska filozofska misao je kao genetski kod koji nas vodi do moralnih osobina prvog čovjeka. Prvi čovjek nije prvo ljudsko biće, odnosno Homosapiens i ostalo što prethodi, već prvi čovjek kojeg je Bog stvorio po liku svom. Pre prvog čovjeka su postojali ljudi, na to nam ukazuje arheologija, antropologija i druge nauke vezane za razvoj, odnosno evoluciju čovjeka ili čovječanstva. No, pre prvog čovjeka ljudi su se vrlo malo razlikovali od životinja, odnosno od drugih srodnih primata i bili su samo dio flore i faune na Zemlji. Tad, uzimajući u obzir učenje Biblije „Bog stvori Čovjeka po liku svom“ i Čovjek se odvoji od životinje i postade ljudsko biće u punom smislu, imajući i ljudske i božanske osobine.

Lik Božji nije materijalne već mentalne prirode, što znači da je Prvi Čovjek dobio direktno od Boga moralne osobine da razlučuje dobro od zla, da razmišlja i ponaša se po volji svojoj a ne po instinktu odnosno nagonu životinje, da upravlja u ime Njegovo i bude gospodar svega na Zemlji, da unese Harmoniju odnosno sklad života na Zemlju.

Da bi se objasnilo Slobodno Zidarstvo neophodno je spoznati učenje koje proizilazi iz tumačenja simbolizma Slobodnog Zidarstva. Lekcije Slobodnog Zidarstva imaju dvojaki cilj. Prvo, da kandidata (novog člana) upute u osnove doktrine i drugo, da stare članove podsjetite na vrijednosti i tumačenja Slobodnozidarske doktrine. Sam ritual inicijacije predstavlja, simbolično, ulazak iniciranog u jedan novi svijet , čiji će aktivni član on uskoro da postane. Stari svijet iz koga inicirani dolazi predstavlja svijet mraka i neznanja a novi, svijet svjetla i spoznaje. Svjetlo koje obasjava iniciranog nije fizičko već simbolčko svjetlo spoznaje čiji izvor nije sunce kao izvor danjeg svjetla već Veliki Arhitekta Univerzuma (Bog) koji je izvor simboličkog svjetla spoznaje.

Pretpostavka jeste da svaki dobar čovjek posjeduje inicijalnu iskru simboličke svjetlosti u svojoj podsvjesti a inicijacijom u Slobodno Zidarstvo ta se intelektualna svjetlost rasplamsava potstaknuta lekcijama koje pruža Slobodno Zidarstvo.

Nekoliko uslova mora biti ispunjeno da bi čovjek mogao aplicirati za kandidaturu u Slobodno Zidarstvo. Prvi uslov je vjera u Boga, odnosno kandidat mora biti verujući da bi mogao shvatiti lekcije i simbolizam Slobodnog Zidarstva. Drugo, kandidat mora biti „dobar čovjek na dobrom glasu“ jer se samo od dobrog može napraviti bolje a osnovni ideal Slobodnog Zidarstva je da od dobrog čovjeka napravi boljeg.

Zašto se kod nas koristi izraz „dobar čovjek na dobrom glasu“? Zato jer kategorija „dobar čovjek“ varira od društvene sredine i drugih činilaca vezanih za moral. Slobodno Zidarstvo dijeli odlike čovjeka na vanjske, eksterne i unutrašnje, interne. Jedino interne kvalifikacije čovjeka su bitne Slobodnom Zidarstvu i jedino na osnovu njih se prosuđuje dobrota čovjeka. Kao što i Isus Hristos u svojoj čuvenoj izjavi o bogatašu i Raju deklariše razliku između eksternih i internih kvaliteta jer pre će kamila proći kroz ušicu igle nego bogat u Raj tako i Slobodno Zidarstvo ne procenjuje ljudsku dobrotu na osnovu socijalnog statusa, materijalne situacije ili bilo kog drugog oblika vanjštine već samo po unutarnjim vrlinama koje krasi dobrog čovjeka. Bogat čovjek ima strašnu dilemu kojem carstvu da se pokloni; eksternom, materijalnom ili internom, duhovnom. Samo unutarnji mir i harmonija, odnosno interne kvalitete čovjeka mogu obezbediti dovoljno mudrosti da se eksterne vrijednosti eksponiraju kao dobar glas u čovjekovoj okolini. Bazirano na toj spoznaji unutrašnjih vrijednosti čovjeka Slobodno Zidarstvo prima u svoje redove dobre ljude iz svih društvenih slojeva.

Jedno od prvih učenja kojem biva kandidat eksponiran jesu tri glavne dužnosti svakog Slobodnog Zidara. Prva je dužnost prema Bogu, zatim dužnost prema svom okruženju, odnosno komšiluku i na kraju dužnost prema sebi samom.

Slobodno Zidarstvo nas uči da Slobodno Zidarstvo nije religija i da nema ništa što bi moglo Slobodno Zidarstvo svrstati u ikakvo religijsko učenje ili tumačenje vjere u Boga. Interesantno je da taj postulat ne izgleda baš tako. Istina jeste da svaka religija ima ravnopravno mjesto na oltaru Slobodnog Zidarstva, da svaka vjera

u Boga jeste dovoljna kao verujući uslov za prijem u Slobodno Zidarstvo no to je samo uslov kojim pojedinac pokazuje svoje predispozicije za shvatanje kompletne filozofske misli koju Slobodno Zidarstvo ilustruje. Razmatrajući Slobodno Zidarstvo kao filozofsko - religijski sistem došao sam do interesantnih zaključaka. Objašnjavanje relacije Bog – čovjek i dužnosti koje čovjek ima prema Bogu, Slobodno Zidarski rituali se najviše oslanjaju na hrišćansko viđenje te relacije. U objašnjavanju kompleksnosti tog odnosa koriste se priče i alegorije iz Biblije. Kompletne priče iz Starog Zavjeta nisu date kao jevrejsko viđenje i shvatanje te relacije već kao zaostavština hrišćanske ideologije. U okviru rituala je jasno precizirano da je Slobodno Zidarstvo prvo bilo oslonjeno na Judaizam a zatim transferovano na Hrišćanstvo samom pojavom Hrišćanstva.

U antičko vrijeme je loža bila posvećenakralju Solomonu kao prvom Velikom Majstoru Slobodnog Zidarstva da bi u današnje vrijeme svaka regularna i priznata loža bila posvećena hrišćanskim svetcima Sv. Jovanu Krstitelju i Apostolu Jovanu Bogoslovu koji su bili najvažniji pokrovitelji ili zaštitnici Slobodnog Zidarstva.

Čovjek kao Slobodni Zidar ima tu slobodu i obavezu svoje dužnosti prema Bogu i prema sebi samom, da u svakodnevnom preispitivanju svoje ličnosti teži da svojim sposobnostima približi sebe idealu ličnosti koji je zacrtan u njegovoj podsvjesti kao oličenje dobra. Ta predstava dobra u njegovoj podsvjesti je predstava Boga i karakteristična je za svakog pojedinca kao što je svaki pojedinac specifičan kao ličnost. Upravo to predstavlja razlog zašto je preduslov za prijem u Bratstvo da kandidat bude dobar čovjek. Slobodno Zidarstvo nema moć niti ambiciju da popravlja ljude, niti je to svrha Bratstva. Ipak poznavajući raznolikost i originalnost svake ličnosti Slobodno Zidarstvo dozvoljava prijem svim dobrim ljudima na dobrom glasu koji veruju u Boga nebitno o religijskoj pripadnosti jer upravo ta spoznaja dobrog u čovečjoj savjesti je ta intelektualna iskra koja čovjeku osvjetljava put ka dobru. Naravno da će hrišćaninu slobodno zidarsko učenje biti jasnije i približnije zbog

familijarnosti sa svetcima kojima je loža Slobodnog Zidarstva posvećena ali pouke i učenja su takva da ih svaki verujući može savladati, nebitno o religijskoj pripadnosti. Učenje o bratskoj ljubavi, tolerantnosti i istinoljubivosti nas uči da vrednujemo svakog čovjeka po njegovim unutarnjim vrijednostima a ne vjerskoj ili političkoj pripadnosti.

Slobodni Zidar ima obavezu prema profanom okruženju da svojim radom i zalaganjem doprinese prosperitetu zajednice. On treba prema svom komšiji da se odnosi onako kako očekuje da se komšija odnosi prema njemu.

Najteža i najkompliciranija je dužnost prema samom sebi. Slobodni Zidar zacrtava sebi ideale kojima teži i u svakodnevnom preispitivanju usmjerava sebe ka tim idealima. To je svakodnevna igra dostizanja nedostižnog, stremljenja idealnom. Svakim svojim naprijetkom Slobodni Zidar novom spoznajom kreira idealniji krajnji cilj tako da postizanjem početne vrline otvaraju se vrata spoznaja novih vrlina i tako u nedogled. Kao što se čovjek uči dok je živ, tako je i najveća spoznaja majstorstva da je pravi majstor vječiti učenik.

Antička misao „spoznaj samog sebe“ u Slobodnom Zidarstvu nalazi pun smisao. Sve lekcije i učenja Slobodnog Zidarstva su bazirana na ideji da se pojedincu daju smjernice ka ličnoj samozgradnji. Simbolički gledano lekcije predstavljaju alat koje Slobodni Zidar koristi u poliranju svoje ličnosti. Svaki majstor u kamenu, koji želi obraditi kamen u željenu skulpturu, mora poznavati prirodu materijala koji obrađuje. Mora znati kvalitetu kamena. Tako isto i Slobodni Zidar mora upoznati sebe kako bi lekcije, odnosno alati imale dejstvo u poliranju njegove ličnosti.

Tri vrline, simbolički, tri stanara slobodnozidarske profesije predstavljaju Bratska Ljubav, Olakšanje i Istina. Sve tri vrline moraju biti prisutne u srcu i delima da bi čovjek sebe smatrao Slobodnim Zidarom.

Bratska Ljubav nas uči da cijelu ljudsku vrstu, sve ljude tretiramo kao jednu familiju, podjednako bogate i siromašne, aristokrate i seljake, jer smo svi mi nastali od jednog svetog praroditelja,

jer svi mi živimo na istoj planeti i trebamo se zato međusobno ispomagati i štiti. Bazirano na takvim principima Slobodno Zidarstvo ujedinjuje ljude nebitno o zemlji porijekla, verskog uvjerenja ili društvene ideologije i kreira među Slobodnim Zidarima iskreno prijateljstvo čak i među onima koji zbog pripadnosti različitim religijskim, socijalnim ili političkim grupama međusobno tradicionalno gaje vječito nerazumijevanje i nepoverenje.

Olakšanje. Olakšati nevolju je dužnost svakog čovjeka kad vidi drugog u nevolji ali za Slobodne Zidare je to posebna vrлина jer su međusobno povezani neraskidivim lancem iskrene ljubavi. Da umire nezadovoljne, da se saosećaju sa njihovim nesrećama i njihovim patnjama i da im povrate duhovni mir je glavni cilj kojem oni teže. Na osnovu toga Slobodni Zidari formiraju prijateljstva i učvršćuju međusobne veze.

Istina. Prve lekcije Slobodnog Zidarstva nas uče da budemo dobri ljudi i istinoljubivi. Istina je izvor svake ljudske vrline i bazirano na njoj Slobodno Zidarstvo gradi sve svoje principe. Slobodni Zidar se trudi da svako njegovo razmišljanje, govor ili neka druga aktivnost bude zasnovana na istini tako da je svako licemjerstvo ili prevara onemogućena a iskrenost je vrлина koja ga krasi.

Od nastanka ljudskog društva istinoljubivost i zastupanje istine je jedna od najvrednijih moralnih osobina čovjeka. Mnogi velikani o korifeji naše prošlosti su zastupali istinu čak i pod pretnjama da vlastiti život izgube. Svi mučenici hrišćanstva su rađe žrtvovali svoje živote nego vjeru u Boga kako su ga oni vidjeli i smatrali jedinom istinitom vjerom. Istinoljubivost je ideal koji krasi svakog časnog čovjeka i neophodna je osobina svakog Slobodnog Zidara. Jedan od najljepših i najsvjetlijih primjera je zaštitnik Slobodnog Zidarstva, Jovan Krstitelj, koga ništa nije moglo spriječiti da govori istinu i ukazuje na nju. Njegova je riječ odzvanjala u ušima svih onih kojima je istinoljubivost bila nepoznat pojam. Nije se ustezao ni na kralja da upre prstom i kaže istinu o njegovom ponašanju i njegovom grehu prema Božijem zakonu. Grmio je on iz

pustinje da je čitav Izrael odjekivao, dajući i danas najsvjetliji primjer svim Slobodnim Zidarima kako se zastupa Istina.

Slobodno Zidarstvo i religija

Slobodno Zidarstvo nije religija niti ima ikakvih aspiracija da bude. Ono što neupućene zbunjuje jeste jedan od osnovnih uslova za prijem u članstvo koji traži da kandidat veruje u postojanje Boga. Drugo što zbunjuje jesu sami rituali Slobodnog Zidarstva koji su bazirani ne mitologiji iz Biblije, pretežno na legendi o hramu kralja Solomona koga svaka masonska loža simbolički predstavlja. Svako „otvaranje“ lože odnosno početak ritualnog rada i „zatvaranje“, završetak ritualnog rada, je popraćeno obraćanju (neki vid uopštene molitve) Bogu. Molitva se obraća Velikom Arhitekti Univerzuma kao simbolu univerzalnog Boga, odnosno Boga osnivača svega, kreatoru univerzuma pa tako i Zemlje. Molitva je osmišljena tako da se obraća apstraktno Bogu tako da nije u njoj prepoznatljiva ni jedna religija specifično već je to traženje blagoslova za budući ritualni rad, odnosno zahvalnost na blagoslovu nakon uspješnog ritualnog rada.

Slobodni Zidari veruju da se prije svakog velikog i važnog događaja treba tražiti blagoslov od Boga za uspješnost istog. Ritualni rad Lože predstavlja veliki i važan događaj u srcima Slobodnih Zidara i mora biti popraćen molitvom pre i poslije rada. Taj deo zajedničke molitve može biti problematičan za hrišćane katolike i pravoslavne hrišćane jer u osnovi oni ne bi trebali da se mole Bogu u prisustvu nehrišćana. U današnje vrijeme ekspanzije ekumenizma pretpostavljam da to više nije slučaj. Molitva koju koriste Slobodni Zidari u loži predstavlja mnogo više traženje zajedničkog blagoslova za uspješan ritual nego direktno molitvu kojom pojedinac ostvaruje oblik kontakta sa onim kome se moli. Molitva je upućena Velikom Arhitekti Univerzuma a to predstavlja monoteističkog Boga stvaraoca svijeta ali nije definisano njegovo

ime niti način kako se vjera u njega ispoljava, odnosno religijski praktikuje. Veliki Arhitekta Univerzuma je simbolički naziv za monoteističkog Boga.

Najviše zbunjuje neupućene pisanje anti-masona i izvitopireno tumačenje simbola i rituala Slobodnih Zidara.

Po razlogu pisanja možemo ih podijeliti na one koji putem senzacionalizma pokušavaju skrenuti pažnju na njihovo pisanje i tako povećati prodaju (npr. David Icke) svojih knjiga, one koji pripadaju nemasonske organizacijama ali sebe prikazuju pred neupućenim svijetom kao masonske organizacije težeći time ostvariti medijsku i finansijsku korist (OTO, Bavarski Iluminati i razne druge ezoterijske organizacije koje su prihvatile masonsku hijerarhiju stepenovanja, zatim organizacije koje se predstavljaju kao Vitezovi Templari ili neki drugi vid viteškog reda iz masonske hijerarhije a koje Velike Lože Slobodnog Zidarstva ne prepoznaju kao masonske organizacije i samim tim im ne daju masonski legitimitet) i pojedine religije koje svojim unitarizmom i dekadentnim dogmatizmom vide neprijatelje u svemu što je suprotno tome.

Otvoreno neprijateljstvo je pokazala Katolička Crkva bulom Pape Klementa XII iz 1738. godine kojom se zabranjuje vjernicima katoličke vjeroispovjesti da budu Slobodni Zidari odnosno preći ekskomunikacijom ako pristupe Slobodnom Zidarstvu. Danas je to u nadležnosti lokalnog biskupa da dozvoli ili nedozvoli vjernicima svoje biskupije članstvo u Slobodnom Zidarstvu.

U kratkom istraživanju samog pojma religije našao sam da pretežno svaka religija ima svoju kosmogoniju (shvatanje o porijeklu svijeta i njegovom tvorcu), soteorologiju (shvatanje o spasenju i vječnosti), eshatologiju (shvatanje o sudnjem danu i carstvu Božjem) i teodiceju (trpljenje na ovom svijetu i uteha koju pruža vjera u Boga). Slobodno Zidarstvo nema svoje učenje niti o jednom.

Pojedini rituali (Ancient work) u svojim lekcijama pominju Velikog Arhitektu Univerzuma kao izvor svjetlosti koja simboliše stvaralaštvo, kao prapočetak svega i stvaraoaca svega i to se može shvatiti kao kosmogonijska predstava iako to nije jer nema čvrst

stav o tome već to prepušta religiji pojedinca. Svaki Slobodni Zidar ima neosporivo pravo na svoje mišljenje o kosmogoniji koje dolazi iz drugih nemasonskih izvora, religije ili nauke.

U svom dosadašnjem proučavanju Slobodnog Zidarstva nisam našao da Slobodno Zidarstvo propagira ili uči ikakav vid spasenja ali postoji pretpostavka da svaki Slobodni Zidar posjeduje nadu u besmrtnost duše koja je povezana sa vjerom u Boga. Opet način ispoljavanja vjere u Boga je prepušteno religijskom ubjeđenju svakog pojedinog Slobodnog Zidara ponaosob tako da ni taj deo ne egzistira kao učenje Slobodnog Zidarstva.

Sudnji dan, apokalipsa, smak svijeta ili slično ne postoji u meni poznatim ritualima Slobodnog Zidarstva niti postoji masonski simbolizam koji je povezan sa tim pojmovima. Carstvo Božije se može simbolički prepoznati u „vječnom Istoku“ kome predsjedava Veliki Arhitekta Univerzuma gdje se svi dobri Slobodni Zidari nadaju otići uz pomoć biblijskih „ljestvi“ koje je Jakov u svojoj viziji vidio kako se spuštaju sa nebesa na zemlju. Ovdje Slobodno Zidarstvo koristi motive iz Biblije da simbolički dočara besmrtnost duše a ne svoj religijski stav. Objašnjenje samih ljestvi je prepušteno religiji.

Svaka religija je apsolutno autonomna, idejno samodovljna i isključiva u pitanju istinitosti njene dogme dok je Slobodno Zidarstvo njena suprotnost. Članstvo u religiji se dobija rođenjem (pored drugih mogućnosti) što nije slučaj sa Slobodnim Zidarstvom. Teoretski, pripadnost religijskoj zajednici može imati i ateista ako se svoje stečene pripadnosti po rođenju nije odrekao ili ako nije zbog svoje ateističke aktivnosti izbačen. Nasuprot tome u Slobodno Zidarstvo se prima punoletna ličnost koja ima formiranu vjeru u Boga i svoju duhovnu potrebu prema Bogu upražnjava putem svog religijskog uvjerenja i religijske pripadnosti.

Proučavajući rituale, simbolizam i legende Slobodnog Zidarstva nalazimo tragove Slobodnog Zidarstva u praistoriji i antičkom dobu. Pretpostavka je da Slobodno Zidarstvo datira prije antičkih škola misterija, prije druida u Evropi, prije visokog sveštenstva u Jeruzalimu. U ta antička vremena je sve bilo povezano ezoterijskim

sponama. Nije postojala nauka sama po sebi pa je tako i Slobodno Zidarstvo u sebi sadržavalo znanja gramatike, retorike, logike, aritmetike, geometrije, muzike i astronomije. U antičke misterije novi članovi su primani putem inicijacije a misterije su bile posvećene obožavanju bogova. Glavne su bile; u Egiptu obožavanje Ozirisa, u Perziji Mitre, u Grčkoj Eleuzinske misterije, misterije Dionisa itd.

Moj je lični zaključak da je oduvijek postojala misterija Velikog Arhitekta Univerzuma koja je bila veoma tajna i preklapala se sa visokim sveštenstvom svih tadašnjih misterija a svrha joj je bila održavanje harmonije. Ta misterija se uklapala u lokalne misterije i adaptirala situaciji i potrebama zemlje gdje je praktikovana. Iz te najtajnovitije misterije je proniklo današnje spekulativno Slobodno Zidarstvo. Misterija Velikog Arhitekta Univerzuma je bila toliko fleksibilna da se mogla adaptirati u svaki oblik zanata. To nije moralo biti zidarstvo, mogao je biti svaki vid metalurgije, rudarstva ili neki drugi vid zanata. Poenta je bila u dvoslojnoj organizaciji. U operativnom i spekulativnom dijelu koji su se ispoljavali relativno nezavisno tako da operativni dio pretežno nije znao za spekulativni. Do dana današnjeg ostao je trag spekulativnog uticaja jedino kroz Slobodno Zidarstvo.

Da je postojalo nešto slično Slobodnom Zidarstvu i u rudarstvu, tipičan je primjer „Zakon o rudnicima“ Despota Stefana Lazarevića.

Tajnovitost misterije ne treba da čudi. Mi znamo za Eleuzinske misterije ali zbog njihove tajnosti ne postoji dokument o sadržaju rituala i načinu praktikovanja. Vjerojatno je bilo zabranjeno i samo pominjanje imena Misterije Velikog Arhitekta Univerzuma ne članovima a kazne za izdaju su vjerojatno bile strašne tako da je tajna ostala.

Postavlja se pitanje, zašto je Papa Klement tek 1738-e godine izdao bulu sa zabranom članstva u Slobodno Zidarstvo katoličkim vjernicima. Zašto to nije urađeno još 1717-e kad je osnovana prva Velika Loža u Londonu. Prva Velika Loža je bila kompletno bazirana na ritualima Operativnih Slobodnih Zidara i u

njima ništa nije sadržavalo ni jedan element kritičan za Katoličku Crkvu. Tek pojavom „Kraljevskog Svoda“ sa spekulativnim učenjem i kompletnom ideologijom Misterija Velikog Arhitekta Univerzuma Katolička Crkva nalazi opasnost po vlastito učenje i zabranjuje svojim vjernicima članstvo u Slobodnom Zidarstvu. Naravno ova zabrana je možda uzrokovana i jednom drugom činjenicom usko povezanom za pojavu Royal Arča a još više za prepoznavanje Templarizma u masonskim ritualima.

Čuvena je priča o Tri Kralja, Mudraca koji su došli sa istoka vođeni zvijezdom do mjesta gdje se nalazio novorođeni Gospod Isus Hristos. U loži „Kraljevskog Svoda“ na istoku sjede tri starešine, odnosno upravnika koji su se tradicionalno zvali i tri kralja. Lično smatram da su tri mudraca sa istoka bili troica upravnika Misterija Velikog Arhitekta Univerzuma u potražnji za onim što je izgubljeno, Velikom Tajnom Slobodnog Zidarstva, istinskom Majstorskom Riječi. Dokaze nalazimo u ritualu na trećem stepenu zanatske lože koji je preuzet iz lože „Kraljevskog Svoda“ kada starešina pita prvog nadzornika gdje putuje i pita ga za razlog putovanja. Nadzornik objašnjava da putuje sa zapada na istok i sa istoka na zapad u potražnji za onim što je izgubljeno. U daljem dialogu on objašnjava da on nezna izgubljenu riječ ali da posjeduje zamjenu za nju... Tri Mudraca su u tom traganju našli novorođenog Gospoda Isusa Hristosa i u njemu „čuli i prepoznali“ Riječ. Da je Gospod Isus Hristos bio Riječ svjedoči Sveti Apostol Jovan Bogoslov u svojoj prvoj poslanici „Jer je troje što svedoči na nebu: Otac, Riječ i Sveti Duh, i ova troica su jedno“ (1 Jovan 5, 7). Interesantno jeste da je poslanica napisana nakon što je Isus Hristos poodavno vaskrsao i bio na Nebu tako da to ukazuje da je Sin zapravo Riječ i da je Isus Hristos bio ljudska manifestacija Riječi, otijelotvorena Riječ. Prvi koji su prepoznali i potvrdili Gospoda Isusa Hristosa kao Riječ su bila tri Mudraca Misterije Velikog Arhitekta Univerzuma. Druga potvrda da je Isus Hristos bio Riječ je Prolog Svetog Jevanđelja po Jovanu.

Ovdje se ne postavlja pitanje dogmatske nesuglasice već je pitanje autoriteta. Papa kao vrhovni i apsolutni autoritet Katoličke Crkve naprosto nije želio da njegova pastva dobije spoznaju o drugim autoritetima koji su možda polagali mnogo veća prava na autoritet od samog Pape. U Prologu stih dvanaesti jasno kaže „A onima koji ga primiše dade vlast da budu čeda Božja, onima koji veruju u ime njegovo...“. Zar nisu tri Mudraca prvi koji su iskazali vjeru u ime njegovo, zar ne postavlja to onda ložu „kraljevskog svoda“ za odgovarajuće nosioce titule čeda Božijeg i zar ne bi njihov autoritet trebao biti ispred svakog ljudskog pa tako i Papinog. Mislim da je to bio jedan od potencijalnih uzroka Papine bule o zabrani članstva. Tu je ležala opasnost koja je ugrožavala autoritet Pape.

Ako gledamo iz ugla misterija, Sveti Pavle je imao veoma čudno preobraćenje iz lovca na hrišćane u jednog od utemeljivača hrišćanstva. Čudo se dogodilo u pustinji na njegovom putu za Damask. Ako Biblijsku priču posmatramo iz dimenzije simbolizma i alegorija shvatit ćemo je kao inicijaciju. Svaka inicijacija je prvenstveno lični doživljaj i u Bibliji je dato upravo onako kako je inicijaciju doživio Pavle. Postavlja se samo pitanje, u šta je to Pavle bio iniciran.

U svojoj poslanici Efescima Pavle Isusa Hristosa naziva ugaonim kamenom „Nazidani na temelju apostola i proroka, gdje je ugaoni kamen sam Isus Hristos“. U drugoj poslanici Korinćanima kaže: „Jer znamo, ako se naša zemaljska kuća, telesni šator, razruši, imamo zdanje od Boga, kuću nerukotvorenu, večnu na nebesima.“ (2 korinćanima 5:1) a apostol Petar u svojoj prvoj poslanici iznosi: „i vi sami kao živo kamenje zidajte se u dom duhovni, sveštenstvo sveto, da bi ste prinosili žrtve duhovne, blagoprijatne Bogu, kroz Isusa Hrista“ (1 Petrova 2 : 5) Slobodni Zidari objašnjavaju simbolizam zidarskog čekića kao alat kojim se svi poroci i nepotrebne stvari simbolički odvajaju od uma i svijesti Slobodnih Zidara i oblikuju ih (Slobodne Zidare) u živo kamenje koje se uklapa u duhovnu građevinu koja nije sazidana od ljudskih

ruku već je večna na nebesima. Ja vidim sličnost između te dvije građevine (hrišćanske i masonske) a verujem da se radi o istoj građevini samo možda različito simbolički prikazanoj.

Cilj ovog teksta nije dokazivanje da je hrišćanstvo nastalo pod uticajem nekog vida „masonerije“ iz tog doba, niti da se utvrdi presudan uticaj hrišćanstva na masonske rituale i ideologiju već da pokuša objasniti ne postojanje razloga za nipodoštavanje ili negativno izjašnjavanje hrišćanstva prema Slobodnom Zidarstvu i obratno. Problem je u anti-masonski nastrojenim osobama koje tvrde da rituali Slobodnog Zidarstva nigdje ne pominju Isusa Hristosa i puna su im usta Isusa Hristosa ali nevide istinu jer u srcu nemaju Gospoda pa ga ne mogu ni prepoznati. Sam ritual inicijacije u savremeno Slobodno Zidarstvo se zasniva na principu koji je dao Isus Hristos u Jevanđelju po Luki „I ja vam kažem: Ištite i daće vam se; tražite i naći će te, kucajte i otvoriće vam se“ (Luka 11 - 9). Tekst se na kandidata odražava na sledeći način: Kandidat je pitao (iskao) za preporuku prijatelja (Slobodnog Zidara) da bude primljen u Bratstvo, pomoću preporuke prijatelja on je prihvaćen, odnosno našao je put da bude primljen, i nakon kucanja na vrata hrama biva mu otvoreno i prima se u Bratstvo.

Dakle nije da Gospod nije u ritualima, već Gospodu treba biti posvećen i u ritualima ga prepoznati. Pravi vjernik svoju vjeru svugdje prepoznaje, ako želi da je prepozna.

Slobodno Zidarstvo ima tri velika svetla: Bibliju, Šestar i Ugaonik. Danas, da bi se izbjegla povezanost sa religijom Biblija je predstavljena kao Knjiga Svetog Zakona, no to ne umanjuje njen značaj za Slobodno Zidarstvo. Mnoge lekcije i moralna učenja su preuzeta iz biblijskih priča. Glavne ličnosti masonskih rituala su likovi iz Biblije. Masonski hram ili loža predstavljaju simbolično hram kralja Solomona po biblijskoj interpretaciji. Loža je bila u antičko vrijeme posvećena kralju Solomonu a sad je posvećena hrišćanskim svetcima Jovanu Krstitelju i Jovanu Bogoslovu koji su ujedno i zaštitnici Slobodnog Zidarstva.

Po masonskim legendama i starim ritualima i zapisima najvjerojatnije je postojala Misterija Velikog Arhitekta Univerzuma ili Svetog Trojstva čiji cilj nije bio stvaranje religije već očuvanje istine o prirodi Boga odnosno vjerovanja u Sveto Trojstvo ili Trojedinstvo. Mislim da je osnivač Misterije legendarna predpotopna Biblijska ličnost Enoh koji je po legendi jedini čovjek koji je vidio lice Boga, koji je sa Bogom pričao i živ bio uzdignut na nebo. On je sačinio i prvi hram sa devet podzemnih nivoa i svaki nivo je imao luk na čijem vrhu se nalazio otvor kao ulaz u sledeći nivo. Na prvom odnosno najnižem nivou se nalazila svetinja nad svetinjama, na zlatnoj ovalnoj ploči urezan simbol imena Boga, odnosno Riječ. U hram se ulazilo odozgo a na ulaz je postavljena kamena ploča koja je bila prikrivena vegetacijom. Službu Bogu je obavljao Enoh jednom godišnje na dan Svete Trojice i tad je krišom ulazio u hram da nitko ne zna gdje se hram nalazi i gdje je pohranjena svetinja nad svetinjama. Nakon potopa lokacija hrama je izgubljena a po legendi sasvim slučajno ju je našao kralj Solomon i preneo „Blago“ u novi hram posvećen i izgrađen kao stan Bogu. Tim činom Riječ je ponovo pronađena. Uništenjem prvog hrama kralja Solomona Riječ je ponovo izgubljena, odnosno nestala je zajedno sa Kovčegom zavjeta.

Zašto je Riječ toliko bitna. Ona je jedno od ličnosti Boga i objašnjava prirodu Boga. Biblija nam u Postanju objašnjava kako je Bog stvarao Svijet odnosno Univerzum. Bog reče i to bude, dakle Bog koristi Riječ za izvršavanje svojih zamisli a sve što se stvori putem Riječi, stvori se od Duha Svetoga i zato je sve stvoreno prožeto Duhom Svetim.

U masonskom ritualu otvaranja lože na majstorskom stepenu (Ancient, Američki ili York ritual) starešina lože u jednom momentu vodi sa prvim nadzornikom sljedeći dialog:

Starešina: Brate Prvi Nadzorniče! Da li si ikad kao Slobodni Zidar putovao?

Prvi Nadzornik: Jesam

Starešina: Sa kog mjesta na koje mjesto si putovao?

Prvi Nadzornik: Putovao sam sa Zapada na Istok i nazad sa Istoka na Zapad

Starešina: Zašto si otputovao sa Zapada na Istok?

Prvi Nadzornik: U potrazi za onim što je izgubljeno

Starešina: Na šta aludiraš? Moj Brate.

Prvi Nadzornik: Na istinsku tajnu Majstora Masona

Starešina: Da li imaš istinsku tajnu Majstora Masona?

Prvi Nadzornik: Nemam, ali imam izvjesnu zamjenu za tajnu riječ.

Dijalog nam govori da je masonska riječ izgubljena i da se za potrebe rituala koristi zamjena za tu riječ. Isto tako nam ritual trećeg stepena govori priču u Hiramu Abifu, legendarnoj biblijskoj ličnosti koji je izlio iz bronzne sve metalne potrebštine za hram, izradio sav metalni nakit i predmete za potrebe hrama i izradio dva stuba na ulazu u hram. Izrada ta dva stuba ga simbolički povezuje sa Enohom koji je isto tako izradio dva stuba za njegov hram koji su na žalost izgubljeni i postoji samo legenda o njima. Masonska priča o Hiramu se ne podudara sa pričom o Hiramu iz Biblije i velika je vjerojatnoća da je masonska priča o nekoj drugoj osobi koja je predstavljena likom Hiram Abifa biblijske ličnosti.

Meni je čak padalo na pamet da je Enohovo uzdizanje na nebo možda originalna priča. Tu bi se kockice poklopile. Enoh nije umro, već je uzdignut na nebo. On nije ostavio nasljednika i njegova tajna je otišla sa njim. Hram je ostao napušten i ljudi nisu znali za hram dok kralj Solomon nije slučajno naišao na njega, odnosno radnici na izgradnji prvog hrama kralja Solomona. To bi objasnilo kako je moguće da smrću jednog čovjeka nestane spoznaja tajne koja se po ritualu razmenjuje minimum između dvije osobe i koja se objavljuje svakom Slobodnom Zidaru kada postane majstor.

Enoh je uzdignut na nebo a u masonskom ritualu Hiram Abif biva uzdignut iz groba posebnom slobodno zidarskom tehnikom, rukohvatom majstora Slobodnog Zidara. Lično mislim da je priča doživjela adaptaciju i nakon što je Misterija prerasla u posvetu hrama kralja Solomona kao stan i prebivalište Boga adaptacija je komple-

tirana zamjenom ličnosti i Hiram Abif se uklopio u novu priču sa hramom kralja Solomona kao prebivalištem Boga.

Lomas i Knajt su došli do sličnih zaključaka samo što su smatrali da originalna priča potiče iz Egipta. Da je uloga Hirama pripadala jednom od egipatskih faraona čija mumija ima iste povrede kao i Hiram iz masonske legende. Ja se ne bih začudio da u tome ima istine, da je sama legenda u svojoj evoluciji bila prisutna i u Egiptu gdje je na svojoj putešestviji prema Jeruzalimu poprimila dijelove iz antičkog Egipta. Ništa neobično kad se zna da Trojstvo kao Božanska priroda nije nepoznata antičkom Egiptu i da kult Ozirisa (Horusa i Izis) upravo to i jeste.

Ima u Bibliji legenda o Mojsiju i Egzodusu naroda Izraela iz Egipta. Nakon što je Mojsije činio čuda, i nakon što su se u Egiptu desila čuda, faraon je dao dozvolu narodu Izraela da napusti Egipat. nekom mojom logikom Mojsije je bio upućen u tajnu masonsku Riječ i koristio ju je da čini čuda. Kao što je Bog Otac koristio Riječ da stvara Svijet tako je i Mojsije koristio tajno znanje da čini čuda. Moje je mišljenje da je faraon kad je saznao da Mojsije odnosi tajnu masonsku Riječ sa sobom, poslao vojsku da tu tajnu vrati nazad u Egipat. Navodno da u Velikoj Piramidi u Gizi, u centru Kraljevske Odaje stoji postolje za sarkofag koji u stvari nije postolje za sarkofag već je mjesto gdje se nalazio kovčeg zavjeta. Po legendi je Mojsije poneo sa tog mjesta kovčeg zavjeta. Faraon je poslao vojsku da vrati Svetinju nad svetinjama ali je moć Mojsija bila mnogo veća nego je faraon mogao i da zamisli. Mojsije je pozvao istočni vjetar da razdvoji more na dva dijela i osuši prolaz za narod Izraela. Mojsijeva moć poznavanja Riječi je bila strašna i pogubna za faraonovu vojsku, more se naprosto sklopilo na njih. Mojsije je podigao Šator Zavjeta po čijim mjerama je kasnije podignut hram kralja Solomona.

Nakon smrti Mojsija Riječ je opet izgubljena jer nije postojao čovjek sa dovoljno mentalne snage da izdrži spoznaju Riječi i intelektualne snage da spozna samu Riječ. Sledeći i zadnji po Starom Zavjetu koji je spoznao Riječ je bio kralj Solomon. Nakon

njegove smrti ostala je samo potraga za Riječju. Prvi nakon Solomona koji su prepoznali Riječ su bila tri mudraca sa istoka koji su po hrišćanskoj legendi prepoznali Riječ u rođenju Isusa Hristosa. Za njima sledi Jovan Krstitelj koji je vodom krstio Isusa Hristosa i ukazao na njega kao na Riječ Božju i na kraju Jovan Bogoslov koji u svom Prologu Jevanđelja daje puno objašnjenje prirode Boga u Svetoj Troici; Ocu, Riječi i Duhu Svetom.

Time biva jasno zašto su dva Jovana, hrišćanska svetitelja zaštitnici Slobodnog Zidarstva. Oni ukazuju na Misteriju Svete Troice odnosno na prirodu Boga i kao što bez Isusa Hristosa ne bi bilo Hrišćanstva tako isto bez ukazivanja na manifestaciju Riječi odnosno ispoljavanja prirode Boga ne bi ni Slobodno Zidarstvo imalo smisla.

Možemo da zaključimo proučavajući Bibliju da se Riječ objavljuje ljudima povremeno i da je samo ljudi izuzetnih mentalnih, intelektualnih i moralnih osobina mogu spoznati. Moje je mišljenje da je Riječ tu stalno sa nama ali mi nismo dovoljno izgrađeni da bi Riječ mogli da spoznamo. Baš iz tog razloga se Slobodno Zidarstvo trudi da od dobrog čovjeka stvori boljeg, i boljeg, i boljeg do mentalnog, intelektualnog i moralnog savršenstva da može spoznati Riječ. Kad kompletno čovječanstvo dođe na nivo spoznaje Riječi materijalno bitisanje bit će besmisleno pošto će se sve dešavati po volji Čovjeka izrečenom misli pod službom Duha Svetog. Tad će Čovjek postati ponovo po liku Tvorca svog.

Spoljašnji uticaji na Slobodno Zidarstvo

Istraživači Slobodnog Zidarstva su dolazili do raznih zaključaka o porijeklu Slobodnog Zidarstva a time i do raznih teorija o spoljašnjem uticaju na Slobodno Zidarstvo, njegov razvoj i povratnom uticaju Slobodnog Zidarstva na spoljašnji svijet. Sama osnovna ideja Slobodnog Zidarstva je duboko skrivena i samo oni koji ga dobro razumiju mogu da shvate i odgonetnu tajnu učenja.

Tajna se sastoji iz predpotopne spoznaje o prirodi Boga i prirode čovjeka, koja je opisana u knjizi postanja, prvoj knjizi Biblije koja objašnjava kako je Bog stvorio Svijet. Zbog ne shvatanja same slobodnozidarske tajne mnogi veliki umovi i istraživači Slobodnog Zidarstva su zalutali nalazeći tajnu u tumačenjima istog od strane raznih religija, ezoternih organizacija, filozofije i okultnih organizacija. Slobodnozidarska tajna je objašnjena kompletno u slobodnozidarskim ritualima i pratećem učenju ali je prikrivena simbolizmom, mitologijom i alegorijom i samo dubokim shvatanjem slobodnozidarskog učenja moguće je tajnu otkriti.

Slobodnozidarsko učenje je živo učenje današnjice, učenje iz najdrevnije prošlosti i učenje koje će postojati čak i kad ljudi nestanu sa Zemlje u formi u kojoj su sad. Učenje predstavlja spoznaju stvaralaštva odnosno istinu o Božjem stvaralaštvu, o Njegovoj prirodi i načinu kako je iz njegove prirode nastao Univerzum. Nebitno je ko je to učenje prvi iskomponovao, ko je to učenje modifikovao u formu rituala i lekcija, i da li je to učenje dato u verziji koja liči da je pod uticajem Kabale, Neoplatonizma, Hrišćanstva, Gnostičkog misticizma ili nekog magijskog okultnog sistema. Iz tog Slobodnozidarskog učenja o krajnjoj suštini i istini su nastale sve religije, filozofije, misticizmi i sve ostalo što pokušava dati objašnjenje Božanskog pa je i logično da sve one nalaze sličnosti i dokaze o sebi u Slobodnom Zidarstvu.

Samo učenje se konstantno oblikuje i mijenja svoju vanjsku formu pod uticajem vanjskog svijeta, njegovog kulturološkog i tehnološkog razvoja. Učenje je pod raznim civilizacijama i kultura-

ma doživljavalo svoje procvate (renesanse) i propadanja mijenjajući svoju formu ali nikada suštinu. Najveću promjenu učenje doživljava nakon gašenja operativnog Slobodnog Zidarstva i formalnog formiranja spekulativnog Slobodnog Zidarstva formiranjem Velike Lože Londona 1717-te godine prelazeći u jedan vid otvorene forme za čitavo čovečanstvo, prihvatajući u svoje redove sve ljude koji u Boga veruju, nebitno o načinu kako svoju vjeru u Boga ispoljavaju. Samo učenje se vraća svom iskonu.

Učenje o Bogu postaje učenje o čovjeku. Sve tajne o Bogu čovjek pronalazi u čovjeku jer kao što „U početku beše Logos (Riječ), i Logos beše u Boga, i Logos beše Bog.“ tako danas mi slobodno- zidarsku tajnu, Logos (Riječ) nalazimo u čovjeku i sve tajne o Božjoj prirodi nalazimo u čovjeku i shvatamo zašto je Isus Hristos rekao „I Bogovi ste“ jer u nama ljudima se nalazi Logos i u nama vječno živi. Naravno tu tajnu nije moguće izgovoriti jer čovjek nije u stanju da izgovori Riječ (Logos), čovjeku jezik Boga nije poznat niti bi da mu je poznat imao mogućnost da ga artikuliše. Čovjek je u stanju jedino da spozna Logos, da ga iz dubine svoje spoznaje pozove i pretoči u stvaralaštvo jer Logos jeste stvaralaštvo. Logosom je Bog stvarao svijet, i svemu je dao Riječ (Ime) tako da se Logos nalazi u svemu stvorenom i sve stvoreno ima Ime a i nestvoreno ali nije od Boga izgovoreno pa je zato nestvoreno. I to nestvoreno, što nikad nije postojalo u materijalnom svijetu, nije za Boga nepostojeće veće je samo Božijom promisli neizgovoreno što znači da ono postoji u Bogu ali je Božja volja da je još uvijek nestvoreno.

Bog sebe nikad nije stvarao niti ima potrebu da sebe stvara jer On ima predstavu o Sebi i ne mora Sebe da izgovara da bi Sebe stvorio. Kolika je moć Boga da postoji iz same predstave o Sebi bez Stvaranja samog Sebe a mi ovako bedni i smrtni pokušavamo da mu damo Ime i da ga tim činom stvorimo. Zato Slobodno Zidarstvo koristi zamjenu za Riječ a samo tajno ime Boga izvodi iz poznatih naziva Božanstava drugih Religija. Dakle tajna slobodnozidarska

riječ jeste istina da je Riječ Logos, da je Riječ Život, da je Riječ Stvaralaštvo.

Iz te istine proizilazi uslov da Slobodni Zidar mora biti „dobar čovjek na dobrom glasu“ jer su samo dela dobrih ljudi stvaralaštvo a nedela loših ljudi su razaranja. Slobodnozidarska nauka je sastavljena iz sedam znanosti i umjetnosti koje je svaki Slobodni Zidar dužan da proučava kako bi shvatio stvaralačku komponentu u sebi i kako bi shvatio Logos koji je u njemu. Sama srž slobodnozidarskog učenja je vrlo jednostavna i bazirana je na Svetom Trojstvu kako ga Hrišćanstvo vidi, sve ostalo je simbolizam i alegorija da bi Slobodno Zidarstvo bilo prihvatljivo za svakog vjerujućeg čovjeka.

Castells u svojim knjigama nalazi povezanost kabale sa Slobodnim Zidarstvom smatrajući kabalu glavnim nosiocem spekulativnih ideja u Slobodnom Zidarstvu. On smatra da nakon što su Jevreji protjerani iz Španije krajem petnaestog vijeka da su pojedini kabalisti pristupili Slobodnom Zidarstvu u Engleskoj i izvršili veliki uticaj na „više“ rituale. On smatra da je postojala tajna slobodnozidarska organizacija u formi sličnoj današnjem Rojal Arču a bila je tajni ali sastavni dio esnafa u kojem je Slobodno Zidarstvo organizovano. „Acception“ on nalazi kao glavni nosioc kompletne spekulativnosti Slobodnog Zidarstva. Problem jeste u tome jer „Acception“ je kompletno tajan i nema nikakvih pisanih dokumenata o aktivnosti „Acceptiona“ pa tako ni podataka o ritualima koje su praktikovali i da li su uopšte praktikovali ikakve rituale. Iz njegovog pisanja o kabali i „Acception“ čitalac dolazi do zaključka da je Rojal Arč kao glavni nosilac spekulativnosti nastao iz „Acception“ a on sam da je produkt sjedinjavanja stare ideologije Slobodnog Zidarstva i kabale a sve pod velom hrišćanstva. On analizira rituale Rojal Arča i „zanatskih“ loža nalazeći u njima uticaj kabale i sličnosti sa kabalom, stvarajući zaključak da je spekulativnost Slobodnog Zidarstva proistekla iz Kabale a da su tu „spekulativnost“ u Slobodno Zidarstvo doneli proterani Jevreji iz Španije krajem petnaestog i početkom šesnaestog veka. Sam proces je trajao polako kroz čitav sedamnaesti vek u Engleskoj.

Nestajanjem esnafa, njihovim zakonskim gašenjem, lože operativnih Slobodnih Zidara su počele da se gase pošto je njihova operativna svrha nestajala. Po toj teoriji ispadne da se slobodnozidarska ideologija podijelila na zanatsku, koja se sastojala iz dva stepena i „nešto više“ koje je mijenjalo naziv dok konačno nije iskristalisano ime Rojal Arča negdje oko 1740-te godine.

Prva Velika Loža Londona je radila u samo dva stepena učeničkom i „pomoćničkom“³⁷ a Majstor je bio starešina Lože. Treći stepen, majstorski je uveden naknadno. Svaka teorija o uticaju pojedine religije, Kabale ili nekog drugog mističnog učenja na Slobodno Zidarstvo gubi smisao kad shvatimo da su 1. Razvoj slobodnog zidarstva, 2. Slobodnozidarski rituali i 3. Slobodnozidarsko učenje tri različite slobodnozidarske pojave koje su se razvijale nezavisno a kulminaciju postižu 1717-te godine stvaranjem Velike Lože Londona kad počinje proces ujedinjenja te tri slobodnozidarske komponente u jedan moderan sistem čiji su temelji udareni konstitucijom Ujedinjene Velike Lože Engleske iz 1813-te godine.

Stogodošnji proces ujedinjenja naprosto nije predmet ove knjige a nije ga moguće zadovoljavajuće objasniti u kratkoj formi tako da ću ja samo dati kratak sažetak da bi čitatelj imao predstavu u kakvoj haotičnosti je moderno Slobodno Zidarstvo formirano. Prije formiranja prve Velike Lože Londona u Engleskoj, Irskoj i Škotskoj su postojale lože Slobodnih Zidara koje su radile po „starim“ tradicionalnim pravilima ali nisu bile organizovane na globalnom planu. Imale su godišnje skupštine kojima je predsjedavao Veliki Majstor ali čvrste centralne organizacije nije bilo. Neke su lože bile operativne (većinsko članstvo su bili operativni Slobodni Zidari) a neke spekulativne (većinsko članstvo nisu bili operativni zidari). Ritualni su im bili slični u važnim delovima a u nekim delovima su bili kompletno različiti. Već tad su postojale lože koje su praktikovale „Majstorski deo“ koji nije postojao u regularnom zanatskom delu.

³⁷ Fellowcraft na Engleskom

U članstvo prve formirane Velike Lože Londona su ušle samo četiri lože iz Londona, ostale ili nisu imale nikakv interes od članstva ili prva Velika Loža u početku nije bila zainteresovana za lože van Londona. Ipak, to je bilo samo u početku. Slobodno Zidarstvo od tog momenta doživljava neverovatnu ekspanziju šireći se po čitavom svijetu. Velika Loža Londona prerasta u Premier Veliku Ložu Engleske a uskoro se formiraju Velike Lože Irske i Škotske. Ipak brzom ekspanzijom dolazi i do reakcije te se 1751-e formira rivalska Velika Loža Premier Velikoj Loži Engleske. Nova Velika Loža sebi daje ime Prastara Velika Loža Engleske ili Velika Loža Slobodnih i Prihvaćenih Slobodnih Zidara. Uskoro dobivaju nadimak „Prastari“ a članovi Premijer Velike Lože Engleske nadimak Moderni. Prastari optužuju Moderne da ne poštuju „Stare dužnosti“ i da uvode novotarije koje nisu u skladu sa „Starim dužnostima“. Sukob traje 62 godine koji se konačno završava ujedinjenjem i kompromisom.

Time se završava razvojna komponenta ali se posljedice sukoba osećaju i dan danas. Sukob se odrazio najviše i najdrastičnije na rituale tako da danas imamo mnoštvo različitih rituala. U biti svi rituali prenose istu poruku ali na različite načine u zavisnosti od rituala do rituala. I tek tu možemo pričati o vanjskim uticajima kao što su religija, kabala ili neko drugo ezoterno ili mistično učenje. Mnogi istraživači Slobodnog Zidarstva ne shvataju da je taj uticaj apsolutno nebitan jer on ne mijenja suštinu slobodnozidarskog učenja. Zar je bitno, na primjer, da li mi prva tri oficira u loži zovemo oficiri nosioci čekića, tri glavna oficira, ili tri kralja? Za mene je to nebitno. Ono što je bitno jeste hijerarhija koju oni predstavljaju i simbolizam koji oni predstavljaju a koji Slobodne Zidare uči osnove Slobodnog Zidarstva, da budu bolji. Ako ta tri oficira predstavljaju Mudrost, Snagu i Ljepotu Slobodnog Zidarstva onda je apsurdno to porediti sa kabalom i tri sefirota iz Božanske ravni. Tri oficira naprosto ne predstavljaju Trojstvo u takvom obliku. Starešina lože ima autokratsku vlast koju ne deli sa drugom dvoicom oficira nosioca čekića. Druga dva oficira naprosto su glavni

pomoćnici, leva i desna ruka starešine lože. „Kao što Sunce upravlja danju a mjesec noću tako i Starešina Lože upravlja svojom Ložom.“³⁸

Hijerarhija u Loži je prvenstveno edukativna i svaki majstor mason koji se odluči da bude oficir u loži tim aktom pomaže svojoj loži u normalnom funkcionisanju a za uzvrat stiže neophodno iskustvo iz prakse koje svako oficirsko mjesto u loži pruža. To iskustvo mu pomaže da bolje shvati učenje Slobodnog Zidarstva. On na svom putovanju ka istoku³⁹ uči da služi loži da bi na kraju njegovog putovanja služba bila nagrađena predsjedavanjem lože.

Takav sistem danas možete da prepoznate u savremenoj demokratiji, odnosno politici gdje se životni put uspješnog političara kruniše predsjedničkom pozicijom. Razlika je u tome da veoma mali broj političara uspješno završe svoj ciklus i krunišu političku karijeru predsjedničkom pozicijom dok naprotiv u Slobodnom Zidarstvu to je prirodan proces sazrevanja i kulminacije praktičnog učenja na koji ima pravo svaki član lože Slobodnog Zidarstva. Da li to znači da je savremena demokratija izvršila uticaj na Slobodno Zidarstvo ili to znači da su principi Slobodnog Zidarstva izvršili uticaj na savremenu demokratiju? Mislim da ni jedno nije tačno. Kao što se savremena demokratija razvila iz kretanja i zbivanja u društvu unazad nekoliko vjekova i prihvatila u tom svom razvojnom periodu sve što joj je odgovaralo i uklapalo se u njen sistem tako je i Slobodno Zidarstvo u svom razvojnom dijelu prihvatilo sve što se uklapalo sa Slobodnozidarskom ideologijom.

Dakle, ne treba gledati na vanjsku formu već samo na suštinu jer vanjska forma je podložna hirovima mode i svim oblicima dekadencije. Osnov učenja Slobodnog Zidarstva, njegova suština se nikad nije mijenjala, niti će se mijenjati. Osnovni postulat te

³⁸ Slobodan prevod iz Američkog Rituala

³⁹ Slobodnozidarski idiom koji predstavlja prolazak Majstora Masona kroz oficirske pozicije u Loži a kulminira pozicijom Starešine Lože koji predsedava Ložom a tron mu je na istoku Lože

suštine je „od dobrog čovjeka načiniti boljeg“ a mi se pitamo zašto je baš to suština.

Biblija počinje pričom o šest dana stvaranja, a skoro svaki pasus o stvaranju pojedinog dana završava riječima⁴⁰ koje ukazuju da je Bog zadovoljan svojim stvaralaštvom tog dana. Sukladno tome traži se čovjek koji čini dobro, čija dela su dobra, čovjek koji je na kraju dana zadovoljan svojim delima. Samo takav čovjek koji je i svojim delima po liku Božjem može imati perspektivu da usavršavajući sebe do nivoa kad je u stanju da shvati prirodu Božju, koliko je to ljudska duša u stanju da percepira. Zbog toga ne postoji niti može da postoji religijsko ili ezoterno učenje koje može da utiče na osnov učenja slobodnog zidarstva ali isto tako svako religijsko ili ezoterno učenje može da pomogne svojim učenjem o prirodi Boga da Slobodni Zidar lakše shvati i uspješnije se izgrađuje u svojoj težnji postizanja boljeg.

Jedan od razloga zašto neki istraživači nalaze vezu između kabale i Slobodnog zidarstva je isti izvor znanja ili spoznaje o Bogu, Stari Zavjet. Slobodno Zidarstvo Boga vidi kao Velikog Arhitektu i Kreatora Univerzuma ne dajući Bogu ime a kabala smatra da su u Bibliji skrivene sve tajne Univerzuma ali suprotno Slobodnom Zidarstvu nalazi da se Boga oslovljava u Bibliji sa 72 imena. Kabala tumači Bibliju a samo stvaranje Svijeta objašnjava na jedan mističan način putem jevrejskih brojeva i slova. Nasuprot tome Slobodno Zidarstvo koristi i poziva se na biblijske tekstove dokazujući tačnost stavova i ideologije a poneke legende samo pozajmljuju likove iz Biblije da bi dale na snazi onome što tumače. Najbolji primjer je lik Hirama Abifa.

Samo ime Boga je najveći kamen spoticanja u nalaženju sličnosti jer istraživači Slobodnog Zidarstva neshvataju ili ne žele da shvate da Slobodno Zidarstvo ime Boga ne traži već „traži“ Riječ kojom je Bog stvarao prvih šest dana. Kroz istoriju, prateći Bibliju

⁴⁰ Prva knjiga Mojsijeva (1: 10) „... i vide Bog da je dobro“ i taj se deo ponavlja nekoliko puta.

nalazimo da su se određeni ljudi pojavljivali koji su bili „odabrani“, odnosno koji su stekli duhovnu visinu na kojoj su uspjeli spoznati tu stvaralačku riječ i koji su je koristili. Mojsije je jedan od njih. Isus Hristos je predstavljao tu riječ, On je samom pojavom „stvarao“. Američki ritual je veoma jasan o tome, Isus Hristos je naš Spasitelj, Istočna Zvijezda. Iako je u modernom Slobodnom Zidarstvu došlo do pokušaja izbacivanja svih elemenata koji pokazuju na specifičnu religiju i time „narušavaju univerzalnost i pogodnost za sve verujuće ljude“ ostali su neizbrisivi tragovi koji su jasni pokazatelji slobodno zidarske oslonjenosti na hrišćanstvo ali ne na hrišćanstvo kao religiju već na pravilno shvatanje prirode Boga u vidu Svetog Trojstva.

Zaštitnici Slobodnog Zidarstva

Sveti Jovan Krstitelj i Sveti Jovan Bogoslov

Dva hrišćanska sveca, Jovan Krstitelj i Jovan Bogoslov predstavljaju zaštitnike (patrone) Slobodnog Zidarstva i kao takvi pominju se u pojedinim masonskim ritualima ali nigdje nije dato jasno objašnjenje šta su to dva svetitelja uradila kao zaštitnici Slobodnog Zidarstva. Kojim to aktom oni zaslužuju najprominentnije mjesto ispred drugih, koji su kao na primjer „Četvorica mučenika“ (Quatro Qoronatti) bili od zanata i direktno zbog zanata stradali. Možda je Sveti Toma (Neverni) kao zaštitnik arhitekta još bolji primjer kojeg Slobodno Zidarstvo ni ne pominje.

Savremeno Slobodno Zidarstvo kreirano u Engleskoj i javno formulirano Velikom Ložom Londona iz 1717-te godine je podjednako potenciralo i ujedno i gušilo istinu o razlogu važnosti ta dva sveca za Slobodno Zidarstvo tako da se sve svelo na mali dio rituala gdje se pominju obadva sveca kao zaštitnici Slobodnog Zidarstva bez ikakvog objašnjenja zašto je to tako.

Brat Benjamin Wellington Brayant u svom eseju⁴¹ o dvoici svetaca Slobodnog Zidarstva uzroke nalazi u modernom filozofskom stavu tog vremena gdje je deizam kao suprotnost ateizmu bio veoma popularan. Razne su teorije kako i zašto su hrišćanski svetitelji Jovan Krstitelj i Jovan Bogoslov postali zaštitnici Slobodnog Zidarstva. U Škotskoj je nastala teza kako se bitka kod Bannockburn-a dogodila na dan Svetog Jovana i da je zbog izvojevane pobjede škotski kralj Robert Brus Slobodnim Zidarima posvetio taj praznik i da su od tada hrišćanski svetitelji Jovan Krstitelj i Jovan Bogoslov zaštitnici Slobodnog Zidarstva a samo Slobodno Zidarstvo je dobilo naziv Jovanovsko. Nakon bitke je sagrađena Crkva u gradiću Kelso koju su gradili Slobodni Zidari i bila je posvećena obadvoici svetitelja.

Imamo zatim tezu da su Vitezovi Templari dok su boravili u svetoj Zemlji uzeli ta dva sveca za svoje zaštitnike i preneli ih na Slobodne Zidare koji su pod njihovom zaštitom obavljali crkve porušene od Saracena. Ili da su Slobodni Zidari unajmljeni za te poslove od strane viteškog reda Svetog Jovana Jerusalemskog i tako usvojili sveca zaštitnika. Ni jedna od ovih teorija nema dokumentovanog stajališta već se baziraju na legendama i pretpostavkama.

Džordž Oliver navodi u svojoj knjizi „Jovanovska Masonerija i zvijezda Istoka“ da je po instrukcijama nekog Finča nekoliko loža u svoje rituale uvrstilo takvo viđenje o usvajanju hrišćanskih svetitelja kao zaštitnika Slobodnog Zidarstva.

„Pitanje: Koji je glavni razlog da su naše lože posvećene svetom Jovanu?

Odgovor: Jer u vrijeme krstaških ratova, Slobodni Zidari su se ujedili sa vitezovima Svetog Jovana Jerusalimskog u borbi protiv nevjernika i prihvatili Svetog Jovana kao svog zaštitnika. Pošto su izašli kao pobjednici u borbama protiv Saracena odlučili su

⁴¹ THE HOLY SAINTS JOHN By Bro. Benjamin Wellington Bryant, California

jednoglasno da lože u budućnosti budu posvećene svetom Jovanu.⁴²

Druga grupa zastupa tezu po kojoj Slobodno Zidarstvo vuče porijeklo od Pitagorejaca i Rimljana i dva zaštitnika nalaze u misteriji boga Janusa gdje simbolički dva lica boga Janusa, stara i nova godina, predstavljaju dva sveca. Potvrdu nalaze u spoznaji da je astrologija jedna od sedam znanosti i umjetnosti koje čine Slobodno Zidarstvo a praznici svetitelja padaju oko letnjeg i zimskog solisticija.

U moderno vrijeme takav pristup nalazimo kod masonskih istraživača Roberta Lomasa i Kristofera Najta koji objašnjavaju mnoge stvari putanjom Venere i ravnodnevnice igraju bitnu ulogu u njihovim teorijama. Oni smatraju da je Velika Loža Londona formirana na dan svetog Jovana baš iz tih razloga.

Slično masonskom simbolizmu gdje su dva sveca predstavljena paralelnim linijama koje dotiču kružnicu sa tačkom u sredini tako u antičkom Egiptu dvije zmiје kao paralele dotiču kružnicu sa tačkom u sredini simbolišući mudrost i snagu Velikog Arhitekta Univerzuma. Razmišljajući o tome pitao sam se, zar nisu dva hrišćanska sveca mudrost i snaga Slobodnog Zidarstva. Oni su simbolički predstavljeni kao dvije paralelne linije u simbolu „tačke u krugu“ i predstavljaju dva primjera idealnog puta kojim Slobodni Zidari treba da idu u svojoj službi života. Jedan je put požrtvovanja i stradanja za vječne ideale istine i poštovanja zakona koji sve ljude čine jednakim i u istoj ravni. Pred zakonom je kralj jednak prosjaku i isto im se sudi za učinjene radnje protiv zakona. Drugi je put svjedočanstva i objave svjedočanstva.

⁴² "What is the chief reason why our lodges are dedicated to St. John? Because, in the time of the crusades, the Masons having united themselves with the Knights of St. John of Jerusalem to fight against the infidels, they adopted that saint as their tutelary protector ; and, being victorious in their conflicts with the Saracens, they unanimously agreed that all masonic lodges should in future be dedicated to him."

Jedan od najeminentnijih masonskih pisaca Džordž Oliver smatra da su obadva sveca bili majstori Slobodnog Zidarstva ali se njegov stav bazira na njegovom ličnom ubeđenju koje proizilazi iz pretpostavki i tumačenja citata iz Biblije. Svetog Jovana Krstitelja smatra Esenom, učiteljem pravednosti i prvim učiteljem svetog Jovana Bogoslova.

Interesantan je zaboravljeni stari masonski ritual koji ukazuje ko su sve bili zaštitnici Slobodnog Zidarstva i kako se sve Slobodno Zidarstvo nazivalo kao spekulativno Slobodno Zidarstvo. Tu imamo kompletnu metamorfozu Slobodnog Zidarstva do pojave Hrišćanstva:

Pitanje: Naša Loža je završena, nameštena i ukrašena ornamentima, nameštajem i draguljima, kome je blagoslovena ?

Odgovor: Bogu!

Pitanje: Hvala Brate, možeš li mi reći kome je prvo posvećena?

Odgovor: Noji koji je spašen u Arci.

Pitanje: Po kom imenu su se tad Masoni znali.

Odgovor: Zvali su ih mudraci, mudri ljudi.

Pitanje: Kome su posvećene lože tokom Mojsijevog božijeg zakona?

Odgovor: Mojsiju od Boga odabranom i Solomonu sinu Davidovom.

Pitanje: A pod kojim imenom su Masoni bili poznati u tom periodu?

Odgovor: Pod imenom Dionizija, Geometričara i Majstora iz Izraela.

Pitanje: Ako je Solomon bio Jevrejin i umro mnogo pre pojave Hrišćanstva, kome su lože bile posvećene pod hrišćanskim božjim zakonima?

Odgovor: Od Solomona pokroviteljstvo nad Masonerijom je prešlo na Svetog Jovana Krstitelja.

Pitanje: Pod kojim imenom su bili poznati nakon objave hrišćanstva?

Odgovor: Pod imenom Esena, Arhitekti ili Slobodnih Zidara.

Pitanje: Zašto su lože posvećene Svetom Jovanu Krstitelju?

Odgovor. Zato što je bio preteča našeg Spasitelja, te propovedanjem pokajanja i poniznosti nacrtao prvu paralelu Jevanđelja.

Pitanje: Da li je Sveti Jovan Krstitelj imao ikoga sebi jednakog?

Odgovor. Imao je Svetog Jovana Bogoslova.

Pitanje: Zašto je rečeno da je jednak Krstitelju?

Odgovor. Zato jer je završio njegovim učenjem što je prvi svojom revnošću započeo i tako nacrtao drugu liniju paralelnu sa prošlom; nakon tog vremena sve slobodnozidarske lože u svim hrišćankim zemljama su posvećene jednom ili drugom ili obadvoici od tih dostojanstvenih i poštovanja vrednih ljudi.⁴³

⁴³ "Q. Our Lodges been finished, furnished and decorated with ornaments, furniture and jewels, to whom they were consecrated?"

"A. To God.

"Q. Thank you, brother, and can you tell me to whom they were first dedicated?"

"A. To Noah, who was saved in the Ark."

"Q. And by what name were the Masons then known?"

"A. They were called Noachidee, Sages, or Wise Men."

"Q. To whom were the lodges dedicated during the Mosaic dispensation?"

"A. To Moses, the chosen of God, and Solomon, the son of David."

"Q. And under what name were the Masons known during that period?"

"A. Under the name of Dionysiacs, Geometricians, or Masters in Israel."

"Q. But as Solomon was a Jew, and died long before the promulgation of Christianity, to whom were they dedicated under the Christian dispensation?"

"A. From Solomon the patronage of Masonry passed to St. John the Baptist."

"Q. And under what name were they known after the promulgation of Christianity?"

"A. Under the name of Essenes, Architects, or Freemasons."

"Q. Why were the lodges dedicated to St. John the Baptist?"

"A. Because he was the forerunner of our Saviour, and by preaching repentance and humiliation, drew the first parallel of the Gospel."

Ime rituala je „Stari ritual Jorka⁴⁴“ i on nam ukazuje da su Eseni bili preteče Slobodnog Zidarstva, odnosno spekulativnog Slobodnog Zidarstva. Logično tome Oliver nalazi da je sveti Jovan Krstitelj bio Esen i kao takav da je bio od masona prepoznat kao Slobodni Zidar. On Jovana Bogoslova u Jevanđelju po Luki (7 : 18-28) i Jevanđelju po Jovanu (1: 37) nalazi da je bio prvo učenik Jovana Krstitelja pa tek onda učenik Gospoda Isusa Hristosa. To što je prvo bio učenik Jovana Krstitelja predstavlja ga kao Esena a navedeni ritual ga time prepoznaje kao Slobodnog Zidara.

Slobodni Zidari vjeruju u besmrtnost duše, odnosno njenu neuništivost i takvim stavom da duša nema nama poznat kraj postavljaju sebe u pretpostavku da ako ne postoji kraj logično je da ne postoji ni njen početak. Tom logikom, pitamo se, a šta je u stvari duša ako je ona oduvijek postojala i ako će uvijek postojati. Zar nije to definicija Boga. Gospod Isus Hristos nam direktno na to ukazuje kad kaže: „Nije li napisano u Zakonu vašemu: „Ja rekoh: Bogovi ste?““⁴⁵ Isus citira Zakon iz Psalma 82-og stih šesti: „Bogovi ste i sinovi višnjega svi“.

Ako je čovjek u stvari bog, zašto on nije svemoćan kao što jeste Bog, Tvorac Univerzuma, Zemlje, Svjetla i svega živog i neživog na zemlji? Odgovor se nameće na samom početku Biblije koji nam objašnjava da je Bog stvarao putem Riječi a od Svetog Duha („I reče Bog⁴⁶“ i sve što reče to i bude).

"Q. Had St. John the Baptist any equal?"

"A. He had; St. John the Evangelist."

"Q. Why was he said to be the equal of the Baptist?"

"A. Because he finished by his learning what the other began by his zeal, and thus drew a second line parallel to the former; ever since which time Freemason's lodges in all Christian countries, have been dedicated to the one, or the other, or both of these worthy and worshipful men."

⁴⁴ Old York ritual

⁴⁵ Sveto Jevanđelje po Jovanu (10: 34)

⁴⁶ Prva knjiga Mojsijeva (Postanje) (1: 3), (1: 6), (1: 9) itd.

Ljudi posjeduju Sveti Duh jer su od Njega i stvoreni ali ne posjeduju Riječ i to je ono što Slobodni Zidari traže. Da bi smo bili bogovi moramo spoznati pravu prirodu Boga, moramo spoznati pravu prirodu sebe i naći sebe u tri ličnosti kao Oca, kao Sina i kao Duh Sveti. Pošto jesmo po liku Božijem, dakle kao Otac jesmo. Pošto smo od Duha Svetog, znači i Duh Sveti jesmo. Preostaje nam jedino da pronađemo Sina odnosno Riječ stvaralačku. Jovan Krstitelj prvi objavljuje „radosnu vijest“, prvi ukazuje na pojavu Bogočovjeka. On otkriva da je Gospod Isus Hristos spoznao sve tri ličnosti Boga i da ih sadrži u sebi. Zato je on prvi zaštitnik Slobodnog Zidarstva. Sveti Jovan Bogoslov je kao učenik Jovana Krstitelja a zatim kao učenik Isusa Hristosa u prologu svog Jevanđelja dao objašnjenja trojedinstva i prirode Boga i ukazao na konačno ispunjenje svrhe čovjeka u Isusu Hristosu kao istinskom Bogočovjeku. Zato je on, Sveti Jovan Bogoslov druga paralela i zaštitnik Slobodnog Zidarstva.

Legenda o HIRAMU ABIFU

Legenda o HIRAMU ABIFU je sastavni deo uzdizanja Slobodnog Zidara na majstorski stepen i sadrži ključne motive slobodno zidarske ideologije. Interesantno je da se masonska legenda ne podudara sa pričom o HIRAMU ABIFU iz Biblije.

Bazirano na biblijskom izvoru legenda smatra da je HIRAM ABIF bio sin udovice iz plemena Naphtali; da je bio majstor zanata iz TIRA; da je izlio iz bronze sve od metala za potrebe hrama a poseban naglasak ide na dva stuba JAHIN i BOAZ. Bez ikakvog traga u Bibliji masonska legenda je bazirana na ubistvu HIRAMA ABIFA od strane grupe pomoćnika, operativnih zidara pred sam kraj izgradnje hrama. Problem nastaje jer i sama Biblija ima dvije priče o zidanju hrama. Po jednoj HIRAM ABIF biva pozvan od kralja Solomona da uradi za hram sve potrebno od metala, i HIRAM ABIF svoj posao

izvodi u kompletu.⁴⁷ Po drugoj kralj Solomon se obraća kralju Tirkom Hiramu i on mu šalje adekvatnog umjetnika (Hirama Abifa) da uradi sav posao. U ovoj verziji Hiram Abif je majstor ne samo u obradi metala već je i majstor i u kamenu, drvetu, skerletu, platnu i sličnom. U stanju je da organizuje i osmisli sve što kralju Solomonu bukvalno padne na pamet⁴⁸. Po prvoj priči Hiram Abif je pozvan na kraju radova da ukrasi hram a po drugoj je pozvan na početku radova i nije najjasnije koji je striktno bio njegov posao.

Pružavajući poglavlje treće i četvrto „druge knjige dnevnika“ pod naslovom „Izvođenje radova“ stiže se opravdan utisak da je poglavlje treće posvećeno kralju Solomonu kao graditelju a poglavlje četvrto Hiramu Abifu i izradi svega od metala (pretežno bronze) za potrebe hrama. Obadvije priče se poklapaju u tome šta je sve Hiram Abif uradio od metala za hram i moja je pretpostavka da je za to trebalo nekoliko godina i da je Hiram Abif bio posvećen samo tome i nikakvim drugim radovima. Postavlja se pitanje, ko je bio odgovoran za izgradnju hrama? Biblija daje interesantne odgovore na to pitanje.

Za svu izgradnju odgovoran je prvenstveno kralj Solomon a njegov odabrani nadzornik nad radnicima je bio Adoniram⁴⁹.

⁴⁷ Prva knjiga o carevima (7: 13,14) „I posla car Solomon i pozva Hirama iz Tira. A on beše sin jedne udovice od plemena Neftalimova a otac mu beše iz Tira, umetnik bronzarski, vrlo vešt i razuman, te umeše svašta graditi od bronze, on došav caru Solomonu izradi mu sav posao.“

⁴⁸ Druga knjiga Dnevnika (2: 13, 14) „Šaljem ti, dakle, čovjeka vešta i razumna, Hirama Aviva, sina jedne žene između kćeri Danovih, kome je otac bio Tirac. On ume raditi od zlata i od srebra, od bronze, od gvožđa, od kamena i od drveta, od skerleta, od porfire i od tankog platna i od crvca, i rezati svašta, i izmisliti svašta vešto što mu se da, neka radi s tvojim majstorima i s majstorima gospodara moga Davida oca tvoga.“

⁴⁹ Prva knjiga o carevima (5: 13,14) „I odredi Solomon ljude iz svega Izrailja, i bi određenih trideset hiljada ljudi. I slaše ih na Livan po deset hiljada svakog meseca naizmenice, jedan mesec behu na Livanu, a dva meseca kod kuće svojih. A Adoniram beše nad svim radnicima.“

Arhitekta ili glavni projektant nigdje nije naveden. Stiče se dojam da je sam kralj Solomon bio glavni arhitekta. Gradnju hrama i ideju o gradnji je imao Solomonov otac kralj David ali pošto je bio u konstantnim ratovima i „ruke su mu bile okrvavljene“ njegov san o hramu je ostvario Solomon⁵⁰. Gospod je objavio Davidu da će njegov sin Solomon izgraditi hram.

David je izvršio sve pripreme za gradnju hrama. Iskupio je materijal za gradnju i radnike potrebne za pripremu materijala⁵¹ i sve to da bi obezbjedio mladom Solomonu, koji je još dete bio, sve potrebno za uspješnu gradnju hrama⁵². Mislim da je u tom pripravljanju velik deo bila priprema samog Solomona za dužnost koja ga čeka. Mislim da je Solomon obučen, odnosno školovan da može projektovati budući hram. Pretpostavljam da je Solomon kao dete pokazao kvalitete koje drugi stariji sinovi Davidovi nisu imali i da su ti kvaliteti prepoznati od visokog sveštenstva Misterije Velikog Arhitekta Univerzuma ili Svete Troice i da je Solomon iniciran u te Misterije putem kojih je obučen da bude projektant hrama.

⁵⁰ Prva knjiga dnevnika (22: 7,8,9,10) „I riječe David Solomonu: „Sine! Bio sam naumio da sazidam dom imenu Gospoda Boga svoga. Ali mi dođe riječ Gospodnja govoreći: „Mnogo si krvi prolio i velike si ratove vodio, nećeš ti sazidati doma imenu mome, jer si mnogo krvi prolio na zemlju preda mnom. Evo rodiće ti se sin, on će biti miran čovjek i smirit ću ga od svih neprijatelja njegovih unaokolo, zato će mu biti ime Solomon, i mir i pokoj daću Izrailju za njegova vremena. On će sazidati dom imenu mome imenu mome, i on će mi biti sin, a ja njemu otac, i utvrdit ću presto carstva njegova nad Izrailjem doveka.“

⁵¹ Prva knjiga dnevnika (22: 2,3,4) „I zapovedi David da se skupe stranci koji behu u zemlji Izrailjevoj, i odredi kamenoresce da tešu kamen da se gradi dom Božji. I gvožđa mnogo za kline na krila vratima i na sastavke pripremi David, i bronze mnogo bez mere. I drva kedrovih bez broja, jer dovožahu Sidonci i Tirci mnogo drva kedrovih Davidu.“

⁵² Prva knjiga dnevnika (22: 5) „Jer David govoraše: „Solomon je sin moj dete mlado, a dom koji treba zidati Gospodu treba da bude vrlo velik za slavu i diku po svim zemljama, zato ću mu pripraviti što treba.“ I pripravi David mnoštvo pre smrti svoje.“

Kralja Solomona je krasila mudrost data mu od Boga da vlada pravedno narodom Izraela. Starešina masonske lože je simbol mudrosti jer je njegova dužnost da vlada mudročću ložom i bude zaštitnik i sprovodilac harmonije u radu lože. Svaki starešina lože da bi postao starešina prolazi kroz sve oficirske pozicije u loži kako bi se obučio i znao potrebe svih članova lože. Putem služenja loži kroz oficirske pozicije Starešina stiče neophodno iskustvo i znanje iz kojeg prizilazi mudrost za vladavinu harmonije u loži. Isto tako Solomon svojom obukom u Misterijama Velikog Arhitekta Univerzuma ili Svete Troice stiče neophodno predznanje i iskustvo da zatraži od Boga mudrost⁵³ da vlada pravedno svojim narodom. Kad mu Gospod Bog udovolji⁵⁴ molbi on, Solomon tim činom postaje Veliki Majstor Misterija Velikog Arhitekta Univerzuma ili Svete Troice.

Do ovog momenta možemo naći potvrde za naše mišljenje i u Bibliji i u masonskoj legendi. Po masonskoj legendi kralj Solomon je bio prvi Veliki Majstor Slobodnog Zidarstva. Problem nastaje u poziciji arhitekta hrama. Po masonskoj legendi arhitekta hrama je Hiram Abif a po Bibliji Solomon je taj po čijim direktivama se izgrađuje hram. Zamisao o gradnji i prvobitne dimezije su date pre Solomona i Hirama jer je još David izdao naređenje da se kleše

⁵³ Druga knjiga dnevnika (1: 8,9,10) „A Solomon riječe Bogu: „Ti si učinio veliku milost Davidu ocu mome i postavio si mene carem na njegovo mesto. Neka dakle, Gospode Bože, bude tvrda riječ tvoja, koju si rekao Davidu ocu mome, jer si me postavio carem nad narodom koga ima mnogo kao praha na zemlji. Zato daj mi mudrost i znanje da polazim pred narodom ovim i dolazim, jer ko može suditi narodu tvome tako velikom?““

⁵⁴ Druga knjiga dnevnika (1: 11,12) „Tad riječe Bog Solomonu: „Budući da ti je to u srcu, a ne išteš bogatstva, blaga ni slave, ni duše neprijatelja svojih, niti išteš duga života, nego išteš mudrosti i znanja da možeš suditi narodu mome, nad kojim te postavih carem, mudrost i znanje daje ti se, a daću ti i bogatstva i slave, kakve nisu imali carevi pre tebe niti će posle tebe imati.““

kamen za potrebe hrama. Pošto znamo da je sve kamenje pasovalo perfektno i uklapalo se u jednu idealnu građevinu to nam daje zaključak da je Solomon gradio hram po unaprijed urađenom projektu na unaprijed određenom mjestu⁵⁵. Da bi se nekako odgonetnulo ko je stvarni arhitekta i tvorac projekta neophodno je proanalizirati i rekonstruisati organizaciju Misterije Svete Troice, odnosno Velikog Arhitekta Univerzuma.

Pretpostavljeni osnivač Misterije je prepotopna biblijska ličnost Enoh koji je jedini živ uzdignut na nebesa i tamo dobio instrukcije direktno od Boga koje je zapisao u 366 knjiga. On je izgradio prvi hram posvećen jednom Bogu, Velikom Arhitekti Univerzuma, Biblijskom Bogu u čije tajne je i Avram posvećen od strane Melhisedeka a nakon pobjede nad zajedničkim neprijateljem. Vrhunac organizovanosti Misterija je doživjela nakon što je u nju posvećen drugi rimski kralj, Numa Pompilije koji je osnovao Rimski Kolegij. Iz tog razdoblja saznajemo da su u Misteriju upućeni svi zanati kao nosioci operativnosti nauke.

Nakon što su majstori zanata iz Vizantije 774. godine stigli u zapadnu Evropu (Nemačku i Francusku) na poziv katoličke Crkve i osnovali svoje organizacije pod patronatom samostana, saznajemo da su zanati u to vrijeme organizovani u tri stepena i da je svaki zanat imao svog Velikog Majstora i svoju zanatu adaptiranu spoznaju o Misteriji Velike Trojice ili Velikog Arhitekta Univerzuma. Mislim da Hiram Abif dolazi u Slobodno Zidarstvo iz legendi drugih zanata, odnosno zanata koji su se bavili obradom metala ako ne i samim iskopavanjem metala. Već sam navodio da je Sveti Eligije zaštitnik zlatara, kovača i drugih metalskih radnika organizovao zanate koji su radili u metalu kroz samostansku disciplinu i stavio ih pod direktnu kontrolu i zaštitu. Tu kontrolu i zaštitu samostana su uživali i ostali zanati iz tog doba kao što su npr. klesari i rudari. Dakle Hiram Abif je vjerovatno bio Veliki Majstor ali svog zanata,

⁵⁵ Druga knjiga dnevnika (3: 1) „I počeo Solomon zidati dom Gospodnji u Jerusalimu na brdu Moriji, koje bi pokazano Davidu ocu njegovom na mestu koje beše pripravio David, na gumnu Ornana Jevusejina.“

majstorstvo njegovo je bilo u obradi i radu sa metalima. Kao Veliki Majstor svog zanata bio je iniciran u Misteriju Svetog Trojstva i poznavao je spekulativno učenje Misterije i kao takav se lako uklapao i adaptirao u legendu Slobodnog Zidarstva, posebno u spekulativnom delu.

Svaki zanat je imao svoj tajni spekulativni dio, odnosno svoje vodstvo pod čijim smjericama i direktivama je zanat radio. Kao što sam već navodio da su operativni Slobodni Zidari u Londonu u okviru svog esnafa imali i tajni deo zvani „Acception“ koji je štitiio bratstvo i davao direktive i smjernice za rad. Tako isto je Solomon predsjedavao Velikom Ložom Misterija Velike Troice sastavljenom od Velikih Majstora svih zanata tog doba i vladara susjednih zemalja (Tir) sa kojima je Solomon bio u dobrim odnosima. Arhitekta te Velike Lože su u ime Solomona Velikog Majstora sačinili kompletan projekat koji je realizovan izgradnjom hrama.

Sljedeće pitanje koje se nameće, ako Hiram Abif nije bio arhitekta hrama da li je pravi Arhitekta zaista ubijen na kraju izgradnje ili je mit iz ranijeg doba uklopljen u legendu radi potreba rituala i posebno radi poruke koju sam ritual nosi u sebi?

Iznijet ću nekoliko mojih teorija odnosno zamisli šta i kako je moglo da bude. Robert Lomas i Kristofer Najt su u njihovoj poznatoj knjizi Hiramov Ključ iznijeli teoriju po kojoj je egipatski faraon Seqenere Tao ubijen na sličan način kao što ritual objašnjava ubistvo Hiram Abifa. Oni smatraju da Seqenere Tao nije poginuo u bitci već da je ubijen od strane Jakovljevih sinova Simeona i Levije u pokušaju otimanja tajne. Po njima Jakovljevi sinovi su htjeli saznati tajnu faraona koja se prenosi sa koljena na koljeno, sa oca na sina gdje otac (koji predstavlja Ozirisa) na samrti astralno otputuje u sazviježđe Orion gdje predaje svoj duh a njegov sin koji isto tako astralno doputuje kao Horus, očevom smrti postaje Oziris i na zemlju sa astralno vraća kao Oziris.

Lično se ne slažem sa njihovim tumačenjem Biblijskih zapisa pošto citate vade iz konteksta i daju im po meni čudna

tumačenja koja nemaju neke veze sa biblijskim kontekstom iz kojih su izvađeni. Najočigledniji je primjer citata iz Prve knjige Mojsijeve (49:6) koji u mojoj srpskoj verziji Bilije glasi „U tajne njihove da ne ulazi duša moja, sa zborom njihovim da se ne sastavlja slava moja, jer u gnjevu svom pobiše ljude, i za svoje veselje pokidaše volove“. Na engleskom oni citiraju „o my soul, come not thou into their secret; unto their assembly, mine honour, be not thou united: for in their anger they slew a man, and in their self will they digged down a wall.“ i izvode vrlo čudan zaključak. Pitaju se zašto se nezna koga su braća tačno pobili i koja je to tajna u duši njihovoj. Oni smatraju da su braća tajno sačekali Seqenerea uz pomoć podmićenog mladog egipatskog prvosveštenika i pokušali prinuditi Seqenere Taoa da im oda tajnu kako se postaje Oziris. Da su citirali i stih (49: 5) pre citiranog koji glasi „Simeon i Levije, braća, mačevi su im oružje nepravdi.“ što je na engleskom u King James verziji prevedeno u dosta drugačijem smislu „Simeon and Levi are brethren; instruments of cruelty are in their habitations.“ Ali da su njih dvoica potražili i druge prevode našli bi u Contemporary English Version (CEV) sasvim drugi prevod koji daje pravo značenje citatima koji glase (49: 5) „Simeon and Levi, you are brothers, each a gruesome sword.“ I (49: 6) „I never want to take part in your plans or deeds. You slaughtered people in your anger, and you crippled cattle for no reason.“ Dakle da su Lomas i Najt provjerili i druge prevode Biblije a ne samo King James verziju shvatili bi da su braća Simeon i Levije u svojoj brutalnosti i bijesu koristili mačeve da ubijaju ljude i sakate stoku a Hiram Abif kao i Seqenere Tao su ubijeni udarcima drvenog malja ili buzdovana u čelo i da su imali još po dvije povrede ali ni jedna nije bila od mača.

Kako bilo da bilo Jakov nije htio znati šta je u njihovoj duši zato što nije htio znati za sve zlo koje su nanijeli ljudima a ne zato jer su krili tajnu ubistva Hiram Abifa odnosno egipatskog faraona. Ne vidi se opravdan razlog zašto bi krili ubistvo faraona od Jakova ako su ga počinili, kao što se ne vidi razlog da pisci Biblije odnosno priče o Jakovu i njegovim sinovima ne budu ponosni na takav akt.

Mislim da teorija Lomasa i Najta naprosto nema opravdanosti niti ikakve logike i smisla. Čak je suprotna ikakvoj teoriji o postojanju Misterije Svete Troice ili Velikog Arhitekta Univerzuma.

Ako uzmemo u obzir da Biblija ukazuje na Adonirama kao glavnog nadzornika radova možemo postaviti tezu da Adoniram u stvari ima funkciju koja je po masonskoj legendi dodeljena Hiram Abifu. Adoniram je umro nasilnom smrću dok je ubirao porez od nezadovoljnog naroda⁵⁶ i Biblija jasno ukazuje na to. Takva se smrt nikako ne uklapa u masonski ritual i nema nikakvu slobodnozidarsku poruku u pozadini, tako da verzija sa Adoniramom kao osobom koja je predstavljena u masonskoj legendi kao Hiram Abif zasigurno otpada. Da bi pronašli koja biblijska ličnost odgovara opisu Hiram Abifa iz masonske legende moramo proanalizirati kritični deo rituala da bi našli tačno šta je traženo od Hiram i zašto to Hiram nije odao i analizirati koja bi to osoba odgovarala i ujedno mogla biti deo Misterije Svete Trojice ili Velikog Arhitekta Univerzuma.

Po masonskoj legendi Hiram Abif je kao glavni arhitekta svakog radnog dana tačno u podne odlazio u hram gdje je nadgledao šta je urađeno dok su radnici imali pauzu. Tad je ako treba dodavao potrebno na arhitektonsku tablu za taj dan. Kad bi završio svoje obaveze odlazio je u Svetinju nad Svetinjama gdje bi se molitvom zahvalio Velikom Arhitekti Univerzuma. Da bi izašao iz hrama morao je proći kroz jednu od tri kapije hrama (južnu, zapadnu ili istočnu) a tamo su ga čekali pobunjeni pomoćnici u želji da silom od Hiram iznude tajnu riječ Majstora Masona. Pobunjeni pomoćnici su se zvali Jubala, Jubalo i Jubalom. Na svom putu ka

⁵⁶ Prva knjiga o carevima (12: 18) „I car Rovoam posla Adorama koji beše nad dankom, ali ga sav Izrailj zasu kamenjem, te pogibe, a car Rovoam brže sede na kola, te pobeže u Jerusalim“ i Druga knjiga dnevnika (10: 18) „I car Rovoam posla Adorama koji beše nad dankom, ali ga sinovi Izrailjevi zasuše kamenjem, te pogibe. Tada car Rovoam brže sede na kola, te pobeže u Jerusalim.“

izlasku iz hrama Hiram se zaputio prvo prema južnoj kapiji gdje mu se prepriječio Jubala, prvi pobunjeni pomoćnik.

Jubala: Veliki Majstore Hiram, zadovoljstvo mi je sresti vas samog, dugo čekam takvu priliku. Vi ste obećali da čim hram bude završen pomoćnici će primiti tajnu Majstora masona sa kojom mi možemo putovati u strane zemlje, raditi i primatati majstorsku platu. Hram je skoro završen a mi još uvijek nismo saznali tajnu majstora. Zahtijevam od vas da mi saopštite tajnu.

Hiram Abif: Radniče! Ovo nije pogodno ni vrijeme a ni mjesto. Čekaj da se hram završi a i tad ako se nađeš zaslužan saznaćeš tajnu majstora u drugom slučaju nećeš.

Jubala: Ne govori meni o vremenu i mjestu. Sad je vrijeme i ovo je mjesto. Zahtijevam da čujem tajnu sad.

Hiram Abif: Ja ti je ne mogu dati.

Jubala: Veliki Majstore Hiram! Po treći i zadnji put, zahtijevam od vas tajnu majstora masona.

Hiram Abif: Radniče! Ja ne mogu i ne želim da ti je dam.

Jubala napada Hirama i udara ga po vratu jednim od alata Slobodnog Zidarstva. Hiram pada i iako krvav nije smrtno povređen te uspijeva da pobjegne u pravcu zapadne kapije gdje ga čeka drugi pobunjeni pomoćnik Jubalo.

Jubala: Veliki Majstore Hiram! Većina zanatlija već dugo čeka da primi tajnu majstorstva masona i ja ne vidim dobar razlog zašto se čeka toliko dugo. Zahtijevam od vas tajnu majstora masona sad.

Hiram Abif: Radniče! Čemu ovo nasilje? Ja vam ne mogu dati, niti može biti dano izuzev u prisustvu Solomona kralja Izraela, Hirama kralja od Tira i mene.

Jubala: Vaš život je u pitanju. Svi izlazi iz hrama su pod našom kontrolom. Ne možete pobjeći. Zahtijevam od vas da mi predate tajnu majstora masona.

Hiram Abif: Radniče! Ja ti ne mogu dati. Čekaj strpljivo da dođe vrijeme za to.

Jubala: Veliki Majstore Hiram, ponavljam vam zadnji put. Ako ne odate tajnu izgubit ćete život.

Hiram Abif: Moj život možete uzeti ali moj integritet, nikad.

Jubalo udara Hirama preko grudi drugim alatom Slobodnih Zidara i Hiram pada ali pošto rana ni tad nije bila smrtonosna on uspijeva da pobjegne ovaj put prema istočnoj kapiji gdje ga čeka Jubalum, zadnji pobunjeni pomoćnik.

Jubalum: Veliki Majstore Hiram! Čuo sam vašu raspravu sa Jubala i Jubalo. Od njih ste uspjeli pobjeći ali od mene nećete. Moje je ime Jubalum i ja što naumim to i uradim. U mojoj ruci je drveni malj, instrument smrti i ako odbijete da mi odate tajnu majstora masona on će vama presuditi.

Hiram Abif: Radniče! Već sam dva puta odbio i uvijek ću odbiti kad sam napadnut na takav način. Vaša je pretnja uzaludna.

Jubalum: Veliki Majstore Hiram, po drugi pot zahtijevam da mi odate tajnu majstora masona.

Hiram Abif: Radniče! Vaša pretnja je uzaludna. Ja vam ne mogu odati. Čekajte da hram bude završen i tad ja ću učiniti sve da vam budem na usluzi.

Jubalum: Veliki Majstore Hiram, po treći i zadnji put, zahtijevam od vas da odate tajnu majstora masona.

Hiram Abif: I ja odbijam po treći put.

Jubalum udara maljem u čelo Hirama Abifa i ubija ga na mjestu.

Prvo je ključno pitanje, šta je to što su pobunjena troica radnika tražila od Hirama i da li je to isto ono što Hiram nije hteo da im da kao i ono što nije mogao da im da. Mislim da je Hiram znao dvije stvari koje su se krile u jednoj a pobunjena troica radnika su to tražila od njega. Pobunjeni radnici su jasni u svom zahtijevu, oni žele tajnu riječ (lozinku) koja će im omogućiti da putuju u strane zemlje, da rade kao i prime zaradu majstora masona. Oni ne znaju da to što oni traže je moguće saopštiti samo putem rituala uzdizanja na majstorski stepen a i tad samo će prvi deo biti jasan svima a drugi ezoterni deo koji objašnjava suštinu tajne samo oni koji su zbilja spoznali duhovno majstorstvo mogu da spoznaju.

U pitanju je Majstorska Riječ i šta ona predstavlja. Lozinka je zamjena za riječ koja se koristi da bi svaki majstor mason mogao

prepoznati brata majstora masona ali i sama razmjena lozinke predstavlja ritual za sebe gdje se obadva majstora masona moraju postaviti u specifičan položaj u kojem i u samo kojem mogu da razmijene lozinku. Navodno je originalna riječ izgubljena i kralj Solomon je dao zamjenu za izgubljenu riječ. Smatram da originalna riječ nije izgubljena ali je za njeno shvatanje neophodno da je čovjek mentalno, intelektualno i moralno na višem nivou kako bi je mogao shvatiti i spoznati. Baš zbog te nesavršenosti mi koristimo zamjenu za riječ.

Interesantno je da Hiram svakom pobunjeniku kaže kako on ne može da im da to što oni traže. U čemu je problem. Ako im da lozinku i sačuva svoj život on može informisati kralja Solomona o tome i Solomon može promijeniti lozinku. Dakle nije poenta u samom odavanju riječi, problem je mnogo dublji i to što pobunjenici traže od Hiram je mnogo više od pukog odavanja tajne. Zatim Hiram je jasno da odavanjem tajne on neće sačuvati svoj život jer pobunjenici znaju da tajna riječ im neće značiti ništa ako Hiram informiše Solomona o načinu na koji su je oni dobili. Dakle, nije tu bilo pitanje lozinke i prava na putovanje u strane zemlje već se iza tajne krilo nešto mnogo moćnije što je garantovalo moć za kojom su pobunjeni radnici težili.

U potrazi za objašnjenjem o kakvoj se moći radilo došao sam do legende o Enohu. Nakon analiziranja masonske legende o Enohu i čitanja apokrifne knjige o Enohu u mojoj glavi se formirala interesantna teorija koju ću pokušati da obrazložim. Enoh je prvi i jedini čovjek koga su Anđeli uznijeli živog na nebo i kojeg su živog u njegovom materijalnom tijelu predstavili Bogu. On je jedini od ljudi koji je vidio lice Boga. On je sagradio hram na devet nivoa u dubinu tako da je najviša prostorija na plafonu imala izlaz na površinu zemlje u obliku četverouglastog poklopca koji je bio dobro kamufliran tako da niko sem njega nije znao gdje je hram. Svaka prostorija hrama je imala plafon u obliku luka na čijem vrhu je bio otvor za prolaz u sledeću prostoriju. U najnižoj prostoriji je Enoh od zlata uradio trouglastu ploču i na njoj ugravirao ime Boga. Službu je

vršio samo Enoh i to jedanom u godini. Po legendi kad je završio gradnju hrama on je izradio dva stuba, jedan od mermera a drugi od mesinga kako bi izdržali veliku katastrofu koju je on proročki predvidio. Na mesingani je ugravirao istoriju stvaranja, principe umjetnosti i nauke, i principe spekulativnog Slobodnog Zidarstva a na mermernom je hijeroglifima ispisano objašnjenje da se u blizini stuba nalazi tajno skrovište sa neprocenjivim blagom. I na kraju najbitniji momenat, Enoh nikad nije umro, niko nije vidio njegovo mrtvo tijelo. Enoh je živ uzdignut na nebo.

Trebalo mi je dosta vremena da povežem sve detalje u jednu logičnu cjelinu. Enoh nije imao poznate učenike i sljedbenike što se kosilo sa logikom koja je ukazivala da je on imao strah da će znanje biti izgubljeno. Logika bi bila da je imao makar jednog učenika ako ne barem tri koje nije morao uputiti direktno u tajne hrama ali ih je vjerojatno uputio u postojanje hrama i njegovih tajni. Logično bi bilo da je jedan od učenika izabran za njegovog nasljednika kao prvosveštenik u Hramu ali po legendi ništa od logičnog se nije desilo. Postavio sam tezu i ispravio legendu da bude logična i dobio priču koja se lagano uklapa u priču o Hiramu Abifu.

Po mojoj tezi Enoh je imao tri učenika kojima je preneo stečena znanja o istoriji stvaranja, principe umjetnosti i nauke, i principe spekulativnog Slobodnog Zidarstva. Učenici su htjeli više od Enoha, htjeli su da saznaju od Enoha ono što su sami trebali spoznati u srcima svojim i što im niko nije mogao kazati, odnosno objasniti. Oni su htjeli posjedovati tajnu stvaralačke Riječi. Htjeli su da budu po Božjem liku, da budu Bogovi, da što kažu to i bude. Zato su se njih troica dogovorili da silom od Enoha iznude tajnu gdje se hram nalazi i da u njemu spoznaju tajnu Riječ, da dobiju moć Bogova, da što kažu to i bude. Problem je nastao jer se Enoh nije mogao natjerati da oda ijednu tajnu, niti tajnu gdje se hram nalazi niti šta se u Hramu nalazi. Nakon što su ubili Enoha najverovatnije su tijelo negdje zakopali ili na neki drugi način tijelo sakrili ili uništili. Tijelo nikad nije nađeno a narodu su prenijeli priču

da se Enoh živ uz pomoć Anđela uzdigao Bogu kako niko ne bi tražio tijelo.

Shvativši šta su učinili, grdno su se pokajali ali je već bilo kasno da se greška ispravi. Enoh je bio mrtav. Sa pričom o njegovom uzdizanju na nebo započeli su mit o Enohu, a sa čuvanjem znanja prenešenog na njih od Enoha započeli su Misteriju Svete Troice ili Velikog Arhitekta Univerzuma. Kao svjedoci uzdizanja Enoha postali su prvosveštenici Misterije. Od njih potiče priča o izdaji i kazni za izdaju. Sva troica pobunjenika se pokaju za djelo koje su učinili. Bivaju uhvaćeni i kažnjeni upravo onako kako su u svom pokajanju sebi kaznu prorekli. Kazna je stravična kako se nedjelo nikad više ponovilo ne bi. Kandidat za majstora se simbolički ustaje iz groba kao što se Enoh simbolički uzdigao na nebo. Ta moja teza se uklapa odlično u priču o Hiramu Abifu i ličnog sam ubjeđenja da priča majstorskog stepena Slobodnog Zidarstva jeste priča o Enohu i njegovoj stvarnoj pogibiji.

Naravno, ako se Enoh uklapa u lik Hirama Abifa, ko su onda troica nevjernih učenika koji su ga na kraju ubili? Druga jedna masonska legenda nam ukazuje na moguće otkriće, legenda o Lamehovim sinovima i stubovima. Legenda počinje objašnjenjem Sedam nauka i umjetnosti Slobodnog Zidarstva i geometrijom kao naukom iz koje je sve ostalo proisteklo. Legenda se poziva na Bibliju⁵⁷ i predpotopnu ličnost Lameha koji je imao dvije žene, Adu i Selu. Sa Adom je imao dva sina Jovila⁵⁸ i Juvala⁵⁹ a sa Selom sina i ćerku, Tove⁶⁰ i Noemu. Jovilo je po Bibliji bio preteča stočara, nomada a masonska legenda dodaje da je on pronašao geometriju kao nauku, da je prvi gradio kuće od kamena i drveta. Juval je otkrio umjetnost muzike i od njega potiču gudači i svirači. Treći sin Tovel je pronašao kovanje, obradu metala ponajviše bakra i gvožđa. Legenda kaže da su sinovi Lamehovi znali da će se Bog

⁵⁷ Prva knjiga Mojsijeva (4: 18, 19,20,21,22)

⁵⁸ Jabell

⁵⁹ Tuball

⁶⁰ Tuball Cain

osvetiti ljudima za njihov grijeh ali nisu znali da li će osveta biti vatrom ili vodom pa su napravili dva stuba, jedan od mermera a drugi od cigle (opeke). Na stubove su ispisali kompletno znanje nauke i umjetnosti koje su otkrili kako ne bi bilo izgubljeno za preživjele.

Castells u svojoj knjizi „Origin of the masonic degrees”⁶¹ pominje dva stara slobodnozidarska rukopisa (manuskripta) Atcheson-Haven MS i Regius MS iz 1390-te godine. Prvi rukopis nam govori da je Lamah ubio svog pradedu sa strelom a drugi rukopis pominje taj incident. Po Bibliji u prvoj knjizi Mojsijevoj u glavi petoj stihovi od 21-og do 25-og nam govore da je Enoh bio deda od Lemaha a glava četvrta koju pominje i sama legenda o Lamahovim sinovima nam ukazuje da je Lamah praunuk od Enoha. Biblija nam ukazuje da je Lamah bio veoma naprasit i sklon nasilju, posebno stihovi koji kažu: „I reče Lamah svojim ženama, Adi i Seli: „Čujte glas moj, žene Lamahove, poslušajte riječi moje: Čovjeka sam ubio jer me ranio i dijete jer me udarilo. Ako će Kain biti osvećen sedam puta, Lamah će sedamdeset i sedam puta.”“ Postavlja se pitanje, ko je taj čovjek što ga je Lamah ubio a da je jedanaest puta vredniji od kainovog brata Avelja, sina Adamovog? Ja vidim samo jedno logično ime, Enoh.

Po masonskoj legendi o Hiramu Abifu troica zaverenika (pobunjenih pomoćnika) su najvjerojatnije bila braća jer je na to ukazivala sličnost njihovih imena Jubala, Jubalo i Jubalum. Sama legenda napominje da su zavjerenici najvjerojatnije bili braća (u krvnom srodstvu). Ako su Lamahovi sinovi bili učenici Enoha, logično je da je on Enoh preneo znanje na svoje učenike, koje su oni poslije manifestovali. Interesantna je podudarnost da po obadvije masonske legende (O Enohu i o Lamahovim sinovima) glavni akteri iz straha o gubljenju znanja o nauci i umjetnosti pred nadolazećom Božanskom kaznom prave stubove na koje ispisuju to znanje. Zbunjujuće je jedino da masonska legenda o Hiramu Abifu

⁶¹ Castells Origin of masonic degrees strana 352.

pominje samo troicu pobunjenika (pomoćnika) a ne i njihovog oca. Mislim da su sinovi preuzeli na sebe kompletan teret ubistva jer su oni nastavili Enohov kult Misteriju o Velikom Arhitekti Univerzuma odnosno Misteriju Svete Trojice

Masonski Zakoni i Pravila

Osvrt na bitnije masonske zakone i pravila

MASONSKI DEKALOG

Bog je vječna, svemoguća, nepromjenjiva mudrost, najuzvišenija inteligencija i neiscrpna ljubav. Obožavaj ga, poštuju i voli. Odaj mu dužno poštovanje pridržavajući se vrlina koje propoveda.

Neka tvoja vjera bude:

Činiti dobro radi ličnog zadovoljstva, a ne samo zato što to smatraš obavezom.

Da bi mogao da postaneš prijatelj mudroga, povinuj se njegovim poukama.

Duša je besmrtna! Ne učini ništa što bi je moglo uniziti.

Bori se neprekidno protiv poroka! Ne čini drugome ono što ne bi želio da drugi učini tebi. Pokori se svojoj sudbini i čuvaj svjetlo mudrosti.

Poštuj roditelje. Uvažavaj i i pomaži starije. Podučavaj mlade.

Brani i štiti mladost i nevinost.

Voli i pazi svoju ženu i djecu. Voli svoju zemlju i poštuju njene zakone.

Neka ti prijatelj bude tvoja druga polovina.

Neka te njegova zla sudbina ne odvoji od njega.

Čini za njegovu uspomenu sve što bi za njega činio da je živ.

Izbjegavaj neiskrena prijateljstva i beži što dalje od njih.

Ne preteruj ni u čemu. Ne čini ništa čega se nećeš rado sjećati.

Ne dozvoli da strasti zagospodare tobom.

Uči se na tuđim greškama počinjenim zbog strasti.

Budi tolerantan prema grešnicima.

Slušaj mnogo, pričaj malo, čini dobro. Zaboravi naneto ti zlo.
Na zlo uzvрати dobrim. Ne zloupotrebi ni snagu ni nadmoć.

Trudi se i uči da spoznaješ ljude da bi tako mogao da spoznaš
sebe.

Budi uvijek u potrazi za vrlinom. Budi pravičan. Izbjegavaj nerad.

Albert Pike izvod iz knjige „Morals and Dogma“

U modernom Slobodnom Zidarstvu postoji nekoliko vrsta zakona koji se dijele u dvije osnovne grupe: 1. Pisane zakone i 2. Nepisane zakone. Svi zakoni još mogu da se podjele na promjenjive i nepromjenjive zakone. Svi pisani zakoni spadaju u kategoriju promjenjivih zakona.

Pisani zakoni su na nivou Velike Lože predstavljani Ustavom Velike Lože na osnovu kojeg su odobreni lokalni zakoni prema kojima se kreiraju pravila ponašanja loža i Slobodnih Zidara, članova tih loža.

Nepisani zakoni su tradicionalna pravila koja datiraju iz davnina a predstavljaju osnovne principe Slobodnog Zidarstva i granicu preko koje ni jedan Slobodni Zidar kročiti ne može. Moderno Slobodno Zidarstvo ta nepisana pravila zove „graničnicima“ ili engleski landmark a broj im nije tačno određen jer zavisi od individualne interpretacije svake pojedine Velike Lože. Opšte prihvaćen je stav eminentnog masonskog pisca i Slobodnog Zidara Alberta Galatina Mekija i njegove liste od dvadesetpet „graničnika“. U slučaju konflikta pravila Slobodnozidarski zakoni su gradirani po autoritetu u sljedećem redoslijedu: 1. „Graničnici“ 2. Ustav ili Konstitucija Velike Lože 3. Pravila ili Propisi Velike Lože 4. Domaće Uredbe odnosno zakoni na nivou radionice (osnovne Lože) 5. Promenjivi deo nepisanih pravila.

Graničnici

Graničnici predstavljaju tradicionalne zakone Slobodnog Zidarstva i ne može se sa sigurnošću reći od kad koji datira. Oni su nasljeđe iz operativnog perioda kad se Slobodno Zidarstvo organizovalo oko zidarskih esnafa a pojedini graničnici čuvaju mnogo stariju tradiciju. Mi prepoznavamo graničnike iz proučavanja starih slobodno zidarskih manuskripta, zapisa i konstitucija te slobodnozidarskih legendi koje su na nas prenete usmenim predanjem i slobodno zidarskim ritualima. Ako poredimo Slobodno Zidarstvo sa geometrijom, onda graničnici predstavljaju za Slobodno Zidarstvo ono što su aksiomi za geometriju.

1. **Režim prepoznavanja**⁶² je prvi i jedan od najbitnijih graničnika jer on ustanovljava pravila po kojem jedan Slobodni Zidar prepoznaje drugog po noći isto kao i po danu. Ovaj graničnik predstavlja zbir tajnih riječi, tajnih rukovanja i lozinki i trebao bi biti univerzalan u čitavom svijetu. Na žalost to nije slučaj zbog niza okolnosti koje su se desile u vrijeme poslije formiranja prve Velike Lože Londona 1717-te godine kad je došlo do promjene određenih lozinki tako što su lozinke jednog stepena prebačene da budu lozinke drugog. Nakon optužbi „Prastarih“ da „Moderni“ ne poštuju tradiciju i nakon 62 godine raskola došlo je do ujedinjenja. Moderni su priznali greške i odstupanja od prastarih tradicionalnih zakona i ispravili propuste tako da je ujedinjenjem i formiranjem Ujedinjene Velike Lože Engleske sve vraćeno u stanje kakvo po masonskoj tradiciji i treba da bude. Na žalost, ostale su posljedice i širom svijeta sad imamo različite sisteme prepoznavanja, no to nije toliko bitno jer sam princip prepoznavanja je ostao nepromjenjen. U današnje vrijeme kad jedan Slobodni Zidar posećuje Ložu u kojoj ga niko od domaćina ne poznaje on prolazi kroz proceduru prepoznavanja koja je jedinstvena za sve Lože pod jurisdikcijom jedne Velike Lože⁶³. Ako je posjetilac iz druge jurisdikcije, pripada članstvom nekoj drugoj Velikoj Loži, tad on mora da ima garantno pismo te Velike Lože kojoj pripada a koje garantuje da je on član te Velike Lože i da je podmirio sve finansijske obaveze prema toj Velikoj Loži. Pored garantnog pisma uslov je da se te dvije Velike Lože međusobno prepoznaju.

2. **Podjela simboličkog Slobodnog Zidarstva (zanata**⁶⁴**) u tri stepena** predstavlja drugi vrlo važan graničnik koji kompletno deklarise sve stepene Slobodnog Zidarstva i odvaja ga od

⁶² mode of recognition

⁶³ U Britanskoj Kolumbiji (Kanada) je neophodno da posetilac Lože pored poznavanja znakova raspoznavanja poseduje i člansku kartu lože kojoj pripada, koja ukazuje da je platio članarinu za tekuću godinu.

⁶⁴ Engleski Craft

takozvanih viših stepenova⁶⁵. Stepeni su Učenik, Pomoćnik i Majstor. Takvu gradaciju stepena Zanata možemo dokumentovano naći u Rimskom Kolegiju i Operativnim Velikim Ložama Nemačke i Francuske davno pre formiranja prve moderne Velike Lože u Londonu. Paradoksalno je da je Velika Loža Londona iz 1717-te godine radila u samo dva stepena i nije poznavala treći stepen. Treći stepen je počela praktikovati tek desetak godina kasnije.

3. **Legenda o trećem stepenu** predstavlja sledeći važan graničnik. Legenda je u osnovi ista u svim zemljama svijeta nebitno o vrsti masonskog rituala koji se praktikuje i nebitno o načinu prezentacije. Legenda o gradnji hrama kralja Solomona predstavlja suštinu i identitet Slobodnog Zidarstva.

4. **Bratstvom Slobodnog Zidarstva predsjedava Veliki Majstor**. On se bira iz članstva bratstva. Institucija Velikog Majstora je mnogo starija od Velike Lože. U Engleskoj Veliki Majstor je prvo predsjedavao godišnjom skupštinom i na taj način upravljao Bratstvom a pojavom Velike Lože on predsjedava Velikom Ložom i kroz nju upravlja bratstvom. U današnje vrijeme je Ustavom Velike Lože propisan način biranja Velikog Majstora i dužina termina u okviru kojeg on kao Veliki Majstor predsjedava Velikom Ložom.

5. **Privilegija je Velikog Majstora da predsjedava svaku skupštinu Bratstva** nebitno gdje i kad se održava. Svakom sastanku lože (ne mora biti Velika Loža u pitanju) u jurisdikciji Velike Lože, ako je svojim prisustvom uveliča, predsjedava Veliki Majstor. On sjedi na istoku na stolici koja simbolički predstavlja tron kralja Solomona. Sa leve njegove strane sjedi starešina te lože a sa desne strane neko od njegovih zastupnika, oficira Velike Lože.

6. **Privilegija je Velikog Majstora da garantuje odobrenje za održavanje ritualnog rada u vanredno vrijeme** da bi se obavila inicijacija ili uzdizanje na viši stepen. Svaka Velika Loža ima

⁶⁵ Škotski red se sastoji od 33 stepena. Prva tri su zanatski (učenik, pomoćnik i majstor) a od 4-tog do 33-eg su stepeni Škotskog reda.

propisano minimalno vrijeme ⁶⁶koje mora da prođe između dva stepena i samo Veliki Majstor ima pravo ovim graničnikom da odobri drugačije.

7. Privilegija je Velikog Majstora da garantuje odobrenje za formiranje lože i njen ritualni rad. Veliki Majstor može da sazove i privremeno formira ložu od određenog broja majstora i garantuje im pravo na ritualni rad. Tako formirana loža se zove „Lodge under Dispensation⁶⁷“ i njen rok trajanja varira od volje Velikog Majstora odnosno čim se njena svrha ispuni ona se gasi. Tako formirana loža voljom Velikog Majstora je apsolutno u kontroli Velikog Majstora i on je ima pravo ugasiti kad god on to zaželi.

8. Privilegija je Velikog Majstora da može načiniti Masona na licu mjesta je jedna od najkontraverznijih privilegija Velikog Majstora. Mnogi misle da ta privilegija daje mogućnost da Veliki majstor bez određene procedure proglasi koga god on hoće za majstora masona. Ipak to nije slučaj. Ova privilegija proizilazi iz prethodne dvije privilegije koje omogućuju Velikom Majstoru da formira Ložu sa neophodnim minimumom majstora za rad na određenom stepenu i da na tom stepenu urade ritual uzdizanja na taj stepen. Tako proizilazi da Veliki Majstor može pozvati određeni broj majstora (minimum je šest), dati dozvolu za formiranje lože i obavljanje inicijacije kandidata kome je on garant. Nakon završenog rituala inicijacije loža se zatvara i otvara na pomoćničkom stepenu a inicijant prolazi ritual unapređenja u pomoćnički stepen nakon čega se zatvara loža na pomoćničkom stepenu i otvara loža na majstorskom stepenu. Na majstorskom stepenu pomoćnik (kandidat) biva uzdignut na stepen majstora. Regularnim putem ovaj proces zavisno od Velike Lože koja ga praktikuje traje od tri mjeseca do tri godine a privilegija je Velikog Majstora da to sve skрати u nekoliko sati. Veliki Majstor ovu privilegiju najčešće koristi samo u specijalnim slučajevima. Slobodnozidarska prošlost bilježi

⁶⁶ U Severnoj Americi je uobičajeni minimum 30 dana no ima dosta zemalja gdje je minimum godinu dana između dva stepena.

⁶⁷ Loža pod oprostom

da su svi prinčevi (koji su bili Slobodni Zidari) engleske vladarske familije postajali Slobodni Zidari na ovaj način. Takva praksa se primjenjivala i u kontinentalnoj Evropi svaki put kad bi član kraljevske familije izrazio želju da se pridruži Bratstvu. Ipak ova privilegija Velikog Majstora nije samo radi prijema u članstvo članova kraljevskih familija već i drugih ljudi koji iz specifičnih razloga ne mogu proći kroz redovnu proceduru a u velikom je interesu Slobodnog Zidarstva da ih ima u svojim redovima.

9. Neophodnost da se Slobodni Zidari okupljaju i sastaju u ložama je prastari graničnik. Slobodni Zidari su se od pamtivjeka okupljali radi njihovih operativnih i spekulativnih potreba i te svoje potrebe su upražnjavali u ložama. Loža je stvarno predstavljala skupštinu određenog broja Slobodnih Zidara. U prošlosti skupština je sazivana zbog određenih razloga na određenom mjestu i nakon obavljenog posla bila je raspuštana. Sljedeće zakazivanje nije moralo biti u isto vrijeme niti na istoj lokaciji, sve je zavisilo od potrebe. U moderno vrijeme loža se smatra konstituisanom tek kad dobije povelju za rad od Velike Lože, kad ima svoj zakon odobren od Velike Lože, kad ima stalne oficire lože koji se biraju po zakonu lože i kad se zna tačan datum u mjesecu kad se loža sastaje. Ako loža ima potrebu za dodatnim sastajanjem ona mora tražiti odobrenje od Velike Lože⁶⁸ za dodatni, vanredni sastanak. U prošlosti je to pravo isključivo imao Veliki Majstor, da daje dozvolu ložama za vanredno sastajanje.

10. Upravljanje Slobodnim Zidarstvom (zanatom) kada se sastaje u ložama vrši starešina lože i njegova dva

⁶⁸ Pravo na vanredno okupljanje odobrava Veliki Majstor i to pravo proizilazi iz šestog graničnika "Privilegija je Velikog Majstora da garantuje odobrenje za održavanje ritualnog rada u vanredno vrijeme" ako nije konstitucijom Velike Lože drugačije predviđeno. Trend je u Sjevernoj Americi da se što više administrativne dužnosti prebaci na Veliku Ložu i tako rastereti funkcija Velikog Majstora. Graničnik time ne gubi na važnosti jer Veliki Majstor određuje tijelo ili svog zastupnika koji će tu dužnost da obavlja u njegovo ime a kroz instituciju Velike Lože.

nadzornika. Otkako postoji spoznaja o Slobodnom Zidarstvu upravu nad ložom je imao starešina lože (Uvaženi Majstor) i dva nadzornika a upravljali su ložom na specifičan slobodno zidarski način kao što to i danas rade. Simbolički gledano to su tri oficira nosioca čekića a u loži se sve dešava na udar čekića tako da i na taj način oni imaju kompletnu upravu nad ložom. Starešina lože odnosno Uvaženi Majstor je taj koji upravlja svim aktivnostima a njegova volja se preko nadzornika i njihovih oficira prenosi na ostale članove lože. Slobodnozidarski rituali nas uče da kao što sunce upravlja danom a mjesec noću tako sa istim pravom i starešina lože upravlja njegovom ložom. Zato u Slobodnom Zidarstvu tri oficira, nosioca čekića nikad nisu zvani profanim titulama kao na primjer predsjednik i potpredsjednici lože ili slično.

11. Neophodnost da svaka loža kad se u njoj odvija ritualni rad bude pokrivena. Izraz pokrivena je prastari slobodnozidarski izraz koji objašnjava da Loža može bezbedno da obavlja svoj ritualni rad bez bojazni od vanjskog ometanja odnosno od nepoželjnih posjetitelja. U današnje vrijeme postoji oficir koji „čuva stražu“ ispred vrata lože kao što je to radio u bliskoj prošlosti od kad se loža sastaje u prostorijama koje je moguće obezbjediti putem obezbjeđenja ulaznih vrata. U drevnoj prošlosti to nije bio slučaj. Ritualni nas uče da kad su se slobodnozidari okupljali pod vedrim nebom, okupljali su se na vrhovima brda ili u najnižim tačkama doline kako bi oficir zadužen za bezbjednost Lože mogao na vrijeme uočiti približavanje nepoželjnih osoba. Ipak riječ pokrivena asocira na slobodnozidarske legende a posebno na legendu o Enohu i legendu o ranim hrišćanima. Prvi hram poznat Slobodnim Zidarima jeste hram koji je izgradio Enoh u predpotopno doba. Hram se sastojao iz devet nivo koji su bili pod zemljom a ulaz u hram se nalazio na površini zemlje i bio je pokriven kamenom pločom. To je jedna od mogućnosti za izraz pokriveno. Druga mogućnost koja je nama, iz današnjeg ugla gledanja, vjerovatno mnogo prihvatljivija i realnija jeste teza da su izraz pokrivena uveli rani hrišćani dok su se skrivali u podzemnim katakombama i tu

praktikovali svoje rituale. U kasnije vrijeme su sve veće crkve imale tajne kriptе gdje su sahranjivane važne ličnosti pretežno zaslužne za izgradnju crkve. U kriptе se isto ulazilo odozgo i bile su prekrivene pločama koje su prikivale njihov ulaz.

12. Pravo je svakog Slobodnog Zidara da bude zastupljen na svim glavnim skupštinama Zanata (Slobodnog Zidarstva) i da njegov stav bude zastupljen preko predstavnika. Pre formiranja prve savremane Velike Lože u Londonu 1717-te godine Slobodni Zidari su se jednom godišnje okupljali na godišnjoj skupštini. Pravo prisustva su imali svi pa čak i učenici. U današnje vrijeme godišnju skupštinu organizuje Velika Loža i prisustvovati njenom radu mogu samo članovi Velike Lože što su najčešće predstavnici lože, tri oficira nosioca čekića i sve bivše starešine lože. Učenici, pomoćnici i majstori koji nisu predstavnici lože ili bivše starešine ne mogu prisustvovati radu Velike Lože ali imaju pravo da njihov stav bude predstavljen preko njihovog predstavnika. Njihovi predstavnici su oficiri nosioci čekića iz njihove lože. Pre 1717-te je svakimajstor mason imao pravo da sam sebe predstavlja na generalnoj skupštini a sad je to pravo članova Velike Lože. Ko ima pravo na članstvo u Velikoj Loži je propisano Konstitucijom Velike Lože i nije isto u svim Velikim Ložama.

13. Pravo svakog Slobodnog Zidara da se žali na odluke Lože Velikoj Loži ili Generalnoj Skupštini. Ovaj graničnik je vrlo bitan za očuvanje pravde i spriječavanje ugnjetavanja. U prošlosti se oštećeni Slobodni Zidar žalio na odluke Lože Generalnoj Skupštini a danas to pravo Slobodni Zidar ostvaruje kroz aparat predviđen za to institucijom Velike Lože. Odnosi na relaciji Slobodnog Zidara, lože i Velike Lože su pretežno formulisana Pravilima Velike Lože gdje se tačno objašnjavaju prava i dužnosti pojedinca, lože i Velike Lože kao i kazne za postpuke protivne tim pravilima. Iako je sve u vezi ovog graničnika u današnje vrijeme propisano pisanim pravilima ovaj graničnik je i dalje od velike važnosti i bitnosti za Slobodno Zidarstvo.

14. Pravo svakog Slobodnog Zidara da posjeti i prisustvuje radu svake regularne Lože. Ovaj graničnik garantuje svakom Slobodnom Zidaru pravo da na svom putovanju posjeti bilo koju ložu bilo gdje na svijetu. To pravo ga čini članom jedne univerzalne svjetske porodice, čini ga građaninom svijeta. Naravno postoji mogućnost da to pravo bude uskraćeno, ali se to veoma rijetko dešava. Problem može da nastane ako posjetilac ima nekih neraščišćenih privatnih problema sa nekim od članova Lože koja se posjećuje. Ako se član Lože požali starešini lože da ne želi da sjedi u loži zajedno sa posjetiocem starešina neće dozvoliti posjetiocu da ostvari svoje pravo na posjetu. Sačuvanje harmonije u loži je neprikosnovna dužnost starešine lože.

15. Ni jedan posjetilac, ako nije poznat prisutnoj braći ili barem nekome od njih, ne može ući u ložu bez prethodne provjere da je on stvarno Slobodni Zidar. Ako Slobodni Zidar prvi put gostuje u loži gdje ga niko ne poznaje i ne može da garantuje za njega da je Slobodni Zidar, on prolazi kroz test prepoznavanja. Tad do punog izražaja dolazi prvi graničnik, režim prepoznavanja. Danas, zaslugom tehnologije a posebno interneta sve je dostupno profanom svijetu tako da nije nemoguće naći i tehniku prepoznavanja. Da bi se spriječilo da nepoželjna osoba uđe u ložu pored znakova prepoznavanja obavezno je da gost sa sobom ima i garantno pismo Velike Lože kojoj pripada. Tim pismom se sprečava da članovi neprepoznatih Velikih Loža iskoriste svoje znanje znakova prepoznavanja i tako pristupe radu lože. U nekim evropskim državama je poželjno da se gost najavi Velikoj Loži oko mjesec dana unaprijed kako bi bio provjeren da stvarno pripada Velikoj Loži čije garantno pismo ima.

16. Ni jedna loža nema pravo da se bavi poslom druge lože, niti ima pravo da uzdigne na viši stepen Braću koji su članovi drugih loža. Ovo je nesumnjivo drevni graničnik koji ukazuje na toleranciju, poštovanje i uzajamno razumijevanje za slobodnozidarske poslove i autonomno pravo svake lože da se na sebi svojstven način brine o sebi.

17. Svaki Slobodni Zidar je podložan zakonima i propisima masonske jurisdikcije kojoj pripada. Svaki Slobodni Zidar kao ugledan građanin društva u kojem obitava, kao dobar čovjek na dobrom glasu pri svom pristupu i prolasku kroz stepene slobodnog zidarstva se zaklinje na knjizi svetog zakona da će poštovati slobodnozidarske zakone, moralne principe i živjeti u skladu sa njima. Dužnost je svakog Slobodnog Zidara da prouči konstituciju i pravila Velike Lože kojoj pripada i da se trudi da ih ne prekrši, kao i pravila lože kojoj pripada.

18. Svaki kandidat za inicijaciju u Slobodno Zidarstvo mora posjedovati određene kvalifikacije. Kandidat mora biti muškarac, rođen slobodan i imati minimum godina koje starosnom granicom propisuje u konstituciji ili pravilima Velika Loža. Slobodni Zidar ne može postati žena, ateista, nereligiozni slobodnjak, ludak ili budala. Kandidat mora biti rođen slobodan i ne biti rob. Taj uslov potiče iz drevnog vremena dok su robovlasnički odnosi bili u okviru zakona ali pošto se graničnici ne mogu mijenjati on je i dalje zastupljen. Da kandidat ne smije imati fizičke mane je uslov koji potiče iz drevnog vremena operativnih loža i operativnih Velikih Loža a aktuelan je i danas iako ga je moguće izbjeći sa specijalnom dozvolom Velikog Majstora. Danas su unutrašnje, interne kvalitete čovjeka mnogo bitnije nego fizičke sposobnosti pošto više ne postoji potreba za operativnom djelatnošću. Iz istog razloga je onemogućen pristup ludacima i budalama, svim oblicima ljudi sklonih skandalima i nemoralnim radnjama. U drevna vremena Slobodno Zidarstvo je bilo bratstvo u punom smislu i ženama je bilo zabranjeno da se bave Slobodnim Zidarstvom.

19. Svaki Slobodni Zidar mora vjerovati u postojanje Boga. Vjerovanje u postojanje Boga je esencijalno za Slobodno Zidarstvo. Sama predstava Boga nije toliko bitna i svaka religija za Slobodno Zidarstvo ima dovoljno dobro objašnjenje Boga. Svako shvatanje o postojanju Boga kao kreatora univerzuma je dovoljno da ispuni ovaj uslov. Ni jedan ateista ili nereligiozni slobodnjak ne može preći prag rituala prvog stepena a da se ne izjasni povodom

svoje vjere u Boga. Slobodni Zidari zbog univerzalnosti pojma, Boga nazivaju Veliki Arhitekta Univerzuma.

20. **Vjera u vaskrsenje u budući život.** Ovaj postulat nije direktno zastupljen u sva tri stepena ali je osnov poruke trećeg stepena, vaskrsenje iz mrtvih.

21. **„Knjiga Zakona“ predstavlja nezamjenjiv deo namještaja lože.** Mackey i Paton smatraju da Stari i Novi Zavjet ne moraju neophodno predstavljati „Knjigu Zakona“ pošto se nigdje u slobodnozidarskoj filozofiji odnosno nauci ne poziva na Bibliju već na „Knjigu Zakona“ i „stare skripte“. Po njima Kuran ili neka druga sveta knjiga religije koja se u toj zemlji praktikuje a koja ukazuje na volju Velikog Arhitekta Univerzuma bez obzira na ime kako ga dotična religija zove naziva se „Knjiga Zakona“ i neophodno je da makar jedna od njih bude na oltaru kao nezamjenjivi deo namještaja lože. Lekcije i rituali pretežno svoje uporište i simbolizam crpe iz Starog Zavjeta no to ne znači da Slobodno Zidarstvo vuče porijeklo iz Starog Zavjeta pošto je i Stari Zavjet priče i pouke iz drugih religija modifikovao prema potrebama vlastitog naroda. Najveći zadnji religijski uticaj na Slobodno Zidarstvo je imalo Hrišćanstvo u periodu od osmog do šesnaestog vijeka na Operativne Velike Lože kontinentalne Evrope prvenstveno Njemačke i Francuske kao i kabala od šesnaetog do devetnaestog stoleća u Engleskoj na moderno Slobodno Zidarstvo. Lekcije koriste podatke i priče iz Biblije kao primjere moralnosti i drevne nepromjenjive vrijednosti a ne kao religijske smjernice kojoj religiji treba pripadati. „Stare Dužnosti⁶⁹“ nam ukazuju da su Slobodni Zidari u prošlosti bili prinuđeni pripadati zvaničnoj religiji zemlje u kojoj su obitavali podvlačeći shvatanje o univerzalnosti vjere u Velikog Arhitektu Univerzuma gdje je religijski pristup toj vjeri samo pitanje vanjske forme.

⁶⁹ Old Charges „Though, in ancient times, Masons were charged in every country to be of the religion of that country or nation, whatever it was, yet it is now thought expedient only to oblige them to that religion in which all man agree, leaving their particular opinions to themselves.“

22. Jednakost svih Slobodnih Zidara Ovo pravilo je bazirano na vjeri u Boga kao kreatora Univerzuma, Zemlje i života na Zemlji. Iz te vjere proizilazi da svi ljudi proističu od jednog Praroditelja, od Velikog Arhitekta Univerzuma i kao djeca istog roditelja svi su pred njim jednaki. Slobodno Zidarstvo prepoznaje društvene titule i gradaciju koju one nameću i odaje dužno poštovanje prema društvenoj hijerarhiji iako u loži sva braća nebitno o društvenom statusu uživaju ista prava i dužnosti i svi su u istoj ravni. Slobodno Zidarstvo prepoznaje „Kralja i prosjaka“, bogatog i siromašnog, aristokratu i čovjeka bez društvenog priznanja, kao djecu jednog istog praroditelja i zato su oni svi u loži jednaki iako loža odaje dužno poštovanje prema kralju, aristokrati ili nekom drugom vidu društvenog priznanja. Kad se završi rad lože i braća se vrate profanom životu oni prepoznaju i poštuju sve društvene titule i povlastice braće zaslužene u društvenoj zajednici.

23. Tajnost institucije. Tajnost institucije je vjerojatno jedan od najstarijih graničnika i daje Slobodnom Zidarstvu jednu od glavnih odlika koja privlači dobrog čovjeka na dobrom glasu jer daje mogućnost da se najbogatiji i najsiromašniji, aristokrata i prost čovjek, pripadnici različitih religija i političkih uvjerenja, nađu u istoj ravni u kompletnoj jednakosti i da zajednički uživaju blagodeti Slobodnog Zidarstva a da njihovo članstvo u slobodnozidarskoj zajednici ne bude nikad obznanjeno van slobodnozidarske lože. Slobodno Zidarstvo danas nije tajna organizacija ali jeste organizacija sa svojim tajnama. Slobodno Zidarstvo ima svoje misterije, ima svoje tajne znakove prepoznavanja i učenje koje nije toliko tajno ali je način prenošenja znanja takav da odiše tajnovitošću. Sa inicijacijom u Slobodno Zidarstvo počinje učenje a završetka nema jer svaki majstor mason uči dok je živ.

24. Osnovi spekulativne nauke temelje se na operativnoj umjetnosti a korištenje simbolizma i objašnjenja termina umjetnosti služe religijskom i moralnom obrazovanju. Ovaj graničnik koristi biblijsku legendu o gradnji hrama kralja Solomona da iz te legende crpi glavne reference za slobodnozidarski filozofski

sistem, shvatanje religije i osnove morala. Obrada kamena je simbolički podignuta na viši nivo a njena filozofska prezentacija je izražena u simbolizmu i alegorijama. Lekcije imaju pored edukativnog i moralni karakter.

25. „Graničnici“ se ne mogu mijenjati.

Pisani zakoni (Konstitucija)

Pisani zakoni nastaju pojavom Velike Lože i njenom glavnom ulogom u slobodnom zidarstvu da organizuje i uredi odnose među ložama i Slobodnim Zidarima. Kao glavno administrativno zakonodavno tijelo Velika Loža je imala prijeku potrebu: 1. Da definiše svoju ulogu u Slobodnom Zidarstvu i tako je nastala Konstitucija Slobodnog Zidarstva 2. Da definiše pravila po kojima funkcionišu sve njene institucije i članovi od Velikog Majstora, loža, majstora do učenika koja se zovu Pravila ili Propisi Velike Lože⁷⁰.

Prvom modernom Velikom Ložom se smatra Velika Loža Londona koja je formirana na dan svetog Jovana 1717-te godine u Londonu i zvala se Velika Loža Londona. Ubrzo nakon formiranja ukazala se neophodna potreba za pisanim zakonima i zadatak je dat Bratu Džejmsu Andersonu da napiše prvu konstituciju Velike Lože Slobodnog Zidarstva. 1723-e godine čuvena Andersenova konstitucija⁷¹ je ugledala svjetlo dana. Štampana je samo za interne potrebe Velike Lože i loža članica Velike Lože.

⁷⁰ General regulations

⁷¹ Sadržaj prve konstitucije:

Frontispiece Engraved by John Pine in Aldersgate Street London.

[i-iv] Dedication "to His Grace the DUKE of MONTAGU."

[1] – 48 "History, Laws, Charges, Orders, Regulations, and Usages"

49 – 56 "The CHARGES of a FREE-MASON"

57 Postscript "upon the Act against Masons, 3 Hen. VI. Cap. I."

58 – 70 General Regulations

71-72 Postscript "the Manner of constituting a New Lodge"

73 – 74 Approbation, Philip Duke of Wharton



Andersonova konstitucija je postala uzor većini Velikih Loža koje su na bazi Andersonove konstitucije formirali svoje konstitucije. Sam Anderson je Konstituciju napisao na bazi starih masonskih skripti prepunih masonskih legendi ali i zakona. Prva slobodno zidarska Konstitucija sastojala se iz tri cjeline: 1. Istorija Masonerije 2. Dužnosti (napisane od strane Andersona) i 3. Propisi koje je napisao Džordž Pejn.

Jedan od najstarijih poznatih masonskih zapisa je takozvana Konstitucija iz Jorka odnosno zapis sa generalne skupštine Slobodnih Zidara održane u Jorku 926 godine i konstitucije Slobodnih

75-79 The Master's Song

80- 82 The Warden's Song

83 The Fellow-Crafts Song

84 The Enter'd 'Prentices Song

85 - 90 Music to the Third Part of the Master's Song

91 Order to publish by Philip Duke of Wharton

Zidara tada usvojene. Po navodima Andersona Jorška konstitucija je viđena i potvrđena u vrijeme Henrija šestog i bila prepoznata kao fundamentalni zakon Slobodnog Zidarstva. Vremenom je dokument zagubljen i u vrijeme formiranja Velike Lože Londona nije bio u posjedu Slobodnih Zidara koji su ga smatrali izgubljenim. 1836-e godine Mr. Halliwell je objavio njegovo otkriće, po njemu nazvano Halliwell manuskript⁷², za koje experti misle da potiče iz najkasnije 1390-te godine. Poznati masonski pisac i teoretičar Džordž Oliver je u svom radu „Stare Jorške konstitucije⁷³“ objavljenom u „The American quarterly review of freemasons“ dokazao da je Halliwell manuskript u stvari kopija stare Jorške konstitucije i da sadrži 15 članaka i 15 tačaka slobodnozidarskog zakona. Time je Halliwell manuskript postao najstariji pisani masonski zakon.

G. I. Paton nam daje listu od deset dokumenata koji u sebi sadrže propise ili fundamentalne elemente slobodnozidarske konstitucije.

The Old York Constitution of A.D. 926 (Stara Jorška Konstitucija iz 926-te godine)

The Constitution of Edward III (Konstitucija Edvarda III)

The Regulations of A.D. 1663. (Propisi iz 1663-e godine)

The Ancient Installation Charges (Drevne dužnosti pri instalaciji Majstora)

The Ancient Charges at Makings (Drevne dužnosti pri „pravljenu⁷⁴“ Slobodnog Zidara)

The Regulations of 1703. (Propisi iz 1703-e godine)

The Regulations of 1717. (Propisi iz 1717-te godine)

The Regulations of 1720. (Propisi iz 1720-te godine)

The Charges approved in A.D. 1722. (Dužnosti odobrene 1722-e godine)

⁷² The Halliwell manuscript or Regius Poem

⁷³ The Old York Constitutions

⁷⁴ Engleski izraz „at makings“ sam ovdje preveo napraviti Slobodnog Zidara jer su se dotične dužnosti čitale Bratu nakon što je postao Slobodni Zidar, odnosno svaki put kad bi Starešina Lože naredio čitanje Dužnosti

The General Regulations of A.D. 1721. (Propisi iz 1721-e godine)

Ideja Andersonove knjige Konstitucija je bila da sažme sve prethodne masonske zakone u jednu modernu, za to doba, knjigu konstitucije i utemelji jedinstven slobodnozidarski zakon koji će važiti za sve Lože podjednako. Drugi deo Andersonove Konstitucije su Dužnosti i predstavljaju suštinu ideologije Slobodnog Zidarstva. Sledi moj slobodan⁷⁵ prevod:

„ANDERSONOVE ODREDBE
DREVNE DUŽNOSTI SLOBODNOG ZIDARA

Drevni zapisi prekomorskih loža da budu pročitani pri ustoličenju novog brata, ili kada starešina lože to naloži.

I – O BOGU i RELIGIJI.

II – O GRAĐANSKOJ VLASTI, vrhovnoj i nižoj.

III – O LOŽAMA.

IV – O MAJSTORIMA, nadzornicima, pomoćnicima i učenicima.

V – O upravljanju ZANATOM u radu.

VI – O PONAŠANJU, tj.:

1. U Loži dok zasjeda.
2. Nakon zatvaranja Lože dok Braća nisu otišla.
3. Kada Braća sretnu nepoznate, ali ne u loži.
4. U prisustvu stranaca koji nisu masoni.
5. Kod kuće i u susedstvu.

⁷⁵ Moram da navedem nekoliko činjenica oko prijevoda. Ja nisam profesionalni prevodilac. Trudio sam se u prevodu da ne prevodim smisao već što je bukvalnije moguće direktno sa Engleskog a da ipak bude razumljivo. Original je pisan početkom osamnaestog stoljeća sa vrlo dugačkim rečenicama i određeni dijelovi zvuče zbunjujuće i nejasno. No pošto je u pitanju Zakon ja nisam želio ništa da menjam kako ne bih promijenio suštinu zakona.

6. Prema napoznatom Bratu.

O BOGU i RELIGIJI.

Slobodni Zidar je, po svom položaju, obavezan da se pokorava moralnom zakonu; i ako pravilno shvata umjetnost, nikada neće biti glupi ateista ili bezverni slobodnjak ili razvratnik. Ako su u drevna vremena Slobodni Zidarii bili obavezni da ispovijedaju religiju svoje zemlje ili nacije, kako god da je bilo, to je sada prikladnije obavezati ih na onu religiju o kojoj se svi ljudi slažu, ostavljajući lična uvjerenja njima samima; to jest, da budu dobri i čestiti ljudi, ili ljudi od časti i poštenja, bez obzira na vjeroispovesti ili uvjerenja po kojima se mogu razlikovati; čime Slobodno Zidarstvo postaje središte ujedinjavanja i sredstvo usklađivanja istinskog prijateljstva među ljudima koje mora ostati trajni cilj.

II O GRAĐANSKOJ VLASTI, vrhovnoj i nižoj.

Slobodni Zidar je miroljubiv i podčinjen je građanskoj vlasti, gdje god živi ili radi, i nikada nije umiješan u spletke i zavjere protiv mira i blagostanja nacije, niti se ponaša neposlušno prema nižoj vlasti; pošto je Slobodno Zidarstvo uvijek imalo štetu od rata, krvoprolića i nereda, to su drevni kraljevi i prinčevi bili skloni podsticanju zanatlija, zbog njihove miroljubivosti i odanosti, čime su oni odgovarali na sve probleme nastale od njihovih protivnika, i unapređivali čestitost i bratstvo, koje je svagda napredovalo u vrijeme mira. Pa ako Brat bude pobunjenik protiv države, ne treba da bude podržan u svojoj pobuni, ma koliko on može biti žaljen kao neki nesrećni čovjek; i ako nije osuđen za neki drugi težak zločin, odano Bratstvo mora i treba da se odrekne njegove pobune, i ne da povoda ljutnji ili osnov za političku surevnjivost Vlade, oni ne mogu da ga isteraju iz lože, i njegova veza sa njom ostaje neokrnjena.

III O LOŽAMA.

Loža je mjesto gdje se Masoni sastaju i rade; otuda se taj zbor, ili ispravno organizovano društvo Slobodnih Zidara, zove loža, i svaki Brat treba da pripada jednoj, i da se potčinjava njenim uredbama i opštim propisima. Ona može biti specifična ili opšta, i biće najbolje shvaćena prisustvovanjem, i propisima opšte ili Velike Lože uz njih priložene. U drevna vremena, ni jedan majstor ili pomoćnik nije mogao da odsustvuje iz nje posebno kad je bio upozoren da se pojavi u njoj, bez izlaganja strogoj osudi, dok se ne bi opravdao pred starešinom lože i nadzornicima da ga je čista nevolja spriječila.

Priznati članovi lože moraju biti dobri i čestiti ljudi, slobodni, u zreloom i razboritom dobu, ne robovi i žene, ne nemoralni ili sramotni ljudi, nego na dobrom glasu.

IV O STAREŠINAMA, NADZORNICIMA, POMOĆNICIMA i UČENICIMA.

Svako prvenstvo među Slobodnim Zidarima je zasnovanovano isključivo na stvarnoj vrijednosti i ličnoj zasluži; tako da gospodari mogu biti dobro usluženi, da Braća ne budu posramljena, ni Kraljevski Zanat prezren: otuda ni jedan starešina ili nadzornik nije izabran prema stažu, nego zbog svoje zasluge. Nemoguće je ove stvari opisati napismeno, nego svaki Brat mora zauzeti svoje mjesto, i naučiti ga na način svojstven ovom Bratstvu: Samo što kandidati mogu znati da ni jedan starešina neće uzeti učenika ako on nema dovoljno posla za njega, i ako on nije savršen mladi čovjek koji nije osakaćen i nema mane na telu koje ga mogu učiniti nesposobnim za učenje umjetnosti, za služenje gospodaru njegovog majstora, i za postajanje Bratom, a zatim pomoćnikom u odgovarajuće vrijeme, čak pošto je odslužio onaj rok godina koji običaji zemlje regulišu; i da treba on da bude potomak čestitih

roditelja; tako da, kad postane kvalifikovan on može steći počast da bude nadzornik, a potom starešina lože, Veliki Nadzornik, i konačno Veliki Majstor svih loža, saglasno njegovoj zaslugi.

Ni jedan Brat ne može biti nadzornik dok on nije unapređen u stepen pomoćnika; niti starešina ako prethodno nije bio nadzornik, niti Veliki Nadzornik dok on nije bio starešina lože, niti Veliki Majstor dok on nije bio pomoćnik pre svog izbora, a i plemenitog je roda, ili Gospodin najboljih manira, ili neki istaknuti naučnik, ili neki osobit arhitekta, ili drugi umjetnik, potomak čestitih roditelja, i koji ima velike zasluge po mišljenju loža.

Ovi zakoni i upravljači, vrhovni i potčinjeni, od drevnih Loža, treba da budu uvažavani na uvažanim položajima od sve Braće, saglasno starim dužnostima i propisima, sa svom poniznošću, poštovanjem, ljubavlju i revnošću.

V. O UPRAVLJANJU ZANATOM u RADU.

Svi Slobodni Zidari će raditi čestito u radne dane, tako da mogu da žive časno u svete dane; i vrijeme određeno zakonom zemlje ili utvrđeno običajem da može biti obeleženo.

Najvještiji od pomoćnika treba da bude izabran ili određen starešinom ili nadzornikom gospodarevog posla ; koji će biti zvan starešinom od onih koji rade pod njim.

Zanatlije izbjegavaju svaki pogrdan jezik, i da se ne oslovljavaju neljubaznim imenom, nego Brate ili Druže; i da se međusobno ophode učtivo u i izvan lože.

Starešina, svjestan svoje vještine, poduhvatiće se posla za gospodara što je razumnije moguće, i pošteno dijeliti njegova dobra kao da su njegova sopstvena; neće dati veću platu bilo kom Bratu ili učeniku nego što je on stvarno zaslužuje.

Starešina zajedno sa ostalim Slobodnim Zidarima primati će svoje plate pravično, biće verni gospodaru i čestito će završiti svoj posao, bilo da imaju zadatak ili putovanje; ne će dodavati na posao zadatak koji je bio uobičajen za putovanje.

Niko ne treba da pokaže zavist za napredovanje nekog Brata, niti ga potisnuti, ili mu oduzeti njegov posao, ako je on sposoban da završi isti; jer niko ne može završiti tuđ posao na dobrobit gospodara, sem da je temeljno upoznat sa njegovim planovima i skicama kao oni koji su ga započeli.

Kada je pomoćnik izabran za nadzornika rada pod starešinom, on treba da bude iskren i prema starešini i prema drugovima, treba brižljivo da nadgleda rad u odsustvu starešine na gospodarevu dobrobit; i njegova Braća treba da ga slušaju.

Svi zaposleni Slobodni Zidari treba pokorno da prime svoju platu bez gundanja ili pobune, i da ne napuštaju starešinu dok rad nije završen.

Mlađi Brat treba da bude upućen u rad, da bi se spriječilo kvarenje materijala za ono što želimo postići, i zbog povećanja i nastavljanja bratske ljubavi.

Svi alati korišćeni u radu treba da budu odobreni od Velike Lože.

Ni jedan radnik netreba biti zaposlen za rad namenjen Slobodnim Zidarima; niti treba da Slobodni Zidari rade sa onima koji nisu slobodni zidari, bez preke potrebe; niti treba da uče radnike i neprihvaćene slobodne zidare kao što treba da uče Brata ili Druga.

VI. O PONAŠANJU.

1.U LOŽI u ZASEDANJU

Ne održavaj privatne odbore, ili izdvojene razgovore bez dozvole starešine, ne pričaj što je neprikladno ili nedolično, ne prekidaj starešinu ili nadzornike, ili nekog Brata dok razgovara sa starešinom: ne ponašaj se smešno ili šaljivo dok je loža zauzeta nečim što je ozbiljno ili svečano; ne koristi neki nepriličan jezik sa ma kakvim izgovorom; nego odaj dužno poštovanje svom starešini, nadzornicima i drugovima, i ukaži im čast.

Ako se iznese neka tužba, Brat za koga je ustanovljena krivica treba da se suoči sa presuditeljima i dosuditeljima lože, koji su prikladne i nadležne sudije svih takvih sporova (ukoliko žalbom ne preneseš to na Veliku Ložu), i kojima oni treba da budu upućeni, ukoliko posao gospodara ne bi bio ometen u međuvremenu, u kojem slučaju se posebno obaveštenje može sačiniti; ali se nikada ne smiješ obratiti zakonu u vezi sa onim što se tiče Slobodnog Zidarstva, bez potpune neophodnosti očigledne loži.

2. PONAŠANJE po zatvaranju LOŽE dok BRAĆA nisu OTIŠLA

Možeš da uživaš u bezazlenom veselju, čašćavajući jedan drugoga u skladu sa mogućnostima, ali izbjegavajući svako preterivanje, ili prisiljavanje nekog Brata da jede ili pije izvan njegovih sklonosti, ili spriječavajući ga da ide kada mu njegove potrebe to nameću, ili radeći ili govoreći bilo šta uvredljivo, ili šta može da spriječi komotan razgovor, jer to bi uništilo našu slogu, i osujetilo naše hvale vrijedne namjere. Stoga nikakve privatne ljutnje ili prepirke ne smiju biti unesene na vrata lože, još manje nikakve prepirke o religiji, ili nacijama, ili državnoj politici, pripadajući kao Masoni, jedino gore pomenutoj Univerzalnoj Religiji, mi pripadamo takođe svim nacijama, jezicima, rodovima, i govorima, i odlučni smo protiv svake politike, koja nikada nije vodila ka napretku lože, i nikada ni neće. Ova odredba je uvijek bila strogo naložena i uvažavana; a posebno od reformacije u Britaniji, ili od raskola i odvajanja ovih nacija iz zajednice pod okriljem Rima.

3. PONAŠANJE kada se BRAĆA sretnu BEZ PRISUSTVA STRANACA, a pre otvaranja LOŽE.

Treba da se međusobno pozdravljate na učtiv način, kao što ćete biti poučeni, nazivajući jedan drugog Bratom, dragovoljno uzajamno dajući uputstva koja bi se smatrala podesnim, bez da se bude viđen ili prisluškivan, i bez da se međusobno uznemiravate, ili

umanjivanja dužnog poštovanja prema Bratu, ne bio on Slobodni Zidar: Jer neprikosnoveno svi Slobodni Zidari su kao Braća na istom nivou, nebitno o časti koju je on imao pre nego je postao Slobodni Zidar jer Slobodno Zidarstvo ne oduzima čast koju je čovjek imao ranije; ne, pre ona dodaje njegovoj časti, posebno ake je zaslužio zahvalnost Bratstva, koje mora ukazati čast onome kome sleduje, i izbjegavati rđavo ponašanje.

4. PONAŠANJE u prisustvu Stranaca koji NISU MASONI.

Treba da budeš obazriv u izjavama i ophođenju, tako da najpronijiviji stranac ne bude u mogućnosti da otkrije ili nađe ono što nije dobro da bude obznanjeno, i ponekad treba da skreneš razgovor, i vodiš ga smotreno u čast uvaženog Bratstva.

5. PONAŠANJE kod KUĆE, i u SUSEDSTVU.

Treba da se vladaš kao što dolikuje moralnom i mudrom čovjeku; konkretno da ne dozvoliš porodici, prijateljima i susjedima da znaju stvari u vezi lože, nego mudro da vodiš računa o sopstvenoj časti, i onoj drevnog Bratstva, iz razloga koji neće biti ovdje navedeni moraš takođe da vodiš računa o svom zdravlju, ne ostajući skupa do kasno, ili predugo van kuće, nakon završetka radnog vremena lože; i izbjegavajući proždrljivost ili pijanstvo, tako da vaše porodice ne budu zanemarene ili povređene, ni vi onesposobljeni za posao.

6. PONAŠANJE prema Nepoznatom BRATU.

Pažljivo ga ispitaj, na način na koji te obazrivost upućuje, tako da ne budeš nasamaren od neke neznalice, lažnog poznavaoa, koga treba da odbiješ sa prezrenjem i porugom, i pazi se da mu ne daš bilo kakve nagoveštaje znanja.

Ali ako otkriješ da je on iskren i istinski Brat, prema tome ga poštuj; i ako je u oskudici, moraš mu pomoći ako možeš, ili ga uputiti kako može da si pomogne; moraš ga zaposliti na neko vrijeme, ili mu dati preporuku za posao. Ali nisi obavezan da radiš preko svojih mogućnosti, samo da pre pomogneš sirotog Brata, koji je dobar i iskren čovjek nego bilo kojim drugim sirotim ljudima u istim okolnostima.

Konačno, Svih se ovih odredbi pridržavaj, i takođe onih koje će ti biti predate drugim putem; negujući bratsku ljubav, temelj i vršni kamen, cement i slavu ovog drevnog Bratstva, izbjegavajući sve kavge i svađe, sva klevetanja i ogovaranja, ne dozvoljavajući drugima da oklevetaju nekog poštenog Brata, nego braneći njegovu ličnost, pružajući mu usluge, sve dok je to u skladu sa tvojom čašću i bezbednošću, i ne preko toga. I ako ti iko od njih učini nepravdu moraš se obratiti svojoj sopstvenoj ili njegovoj loži, a odatle se možeš obratiti Velikoj Loži, na tromjesečnom saopštenju a odatle godišnjoj Velikoj Loži, kao što je bilo drevno hvale vredno rukovođenje ali kad se slučaj ne može drugačije rešiti, nikad ne preduzimaš zakonski kurs (misli se na državni zakon ili zakon profanog svijeta) i strpljivo saslušaj iskren i prijateljski savjet starešine i drugova kada oni spriječavaju tvoj odlazak na sud sa neznancima, ili da bi te pobudili da skратиš trajanje svih parnica, tako da možeš da brineš o poslovima Slobodnog Zidarstva sa više revnosti i uspjeha; ali što se tiče Braće ili drugova na sudu, starešina i Braća treba ljubazno da ponude svoje posredovanje, koje mora da bude sa zahvalnošću predloženo sukobljenoj Braći; i ako je taj predlog neizvodiv, oni moraju, ma kako, nastaviti svoj proces, ili parnicu, bez gnjeva i zlopamćenja (ne na uobičajen način) ne govoreći ili radeći ništa što može da omete bratsku ljubav, i usluge da budu obnovljene i nastavljene; tako da svi mogu da vide povoljan uticaj Slobodnog Zidarstva, kao što su svi iskreni Slobodni Zidari činili od početka Svijeta, i što će činiti do kraja vremena.
Amin i neka bude tako.“

Propisi iz 1721-e godine koje je sastavio Džordž Pejn su se pojavili kao treći deo Andersonove Konstitucije pod imenom „Propisi⁷⁶“ i sastojali su se iz tridesetidevet propisa. Tako je Andersonova Konstitucija u kompletu sa propisima sadržavala kompletan univerzalni zakon slobodnog zidarstva od 926-te do 1721-e godine. Propisi koje je sastavio Pejn su s vremenom postali osnov propisa u svim kasnije nastalim Velikim Ložama s tim da su Velike Lože dodavale nove propise ili mijenjale postojeće a sve u vezi specifičnih potreba dotične Velike Lože i sa vremenom zbog promjena stila društvenog života i strukture samog društva.

Domaće Uredbe (zakon na nivou radionice)

Domaće Uredbe predstavljaju zbir pravila koja objašnjavaju i uređuju ponašanje u Loži, definišu samu Ložu i daju osnovne smjernice za njen rad.

„Lože imaju svoje Domaće Uredbe, koje moraju biti u skladu sa Dokumentima Velike Lože Srbije. Loža svoje Domaće Uredbe donosi na radovima trećeg stepena i njih potpisuju svi Oficiri Lože. One stupaju na snagu tek po odobrenju Velikog Veća, kome se za tu svrhu, podnose u tri primjerka. Jedan primjerak odobrene Domaće Uredbe zadržava Veliko Veće u Velikom Sekretarijatu, a druga dva vraća dotičnoj Loži. Jedan od njih služi za arhivu Lože, drugi za Besednika Lože. Ako Veliko Veće učini kakve prigovore na sastav i sadržinu podnesene Domaće Uredbe, dužnost je Lože da te prigovore razmotri na prvom narednom radu i da potom preda novi predlog Velikom Veću na odobrenje. Važnost odobrene Domaće Uredbe traje sve dok Loža ne donese odluku da se ona dopuni ili zameni i dok novu uredbu ne odobri Veliko Veće.

⁷⁶ General Regulations

Izmenu ili dopunu upućuje Loža Velikom Veću u tri primjerka na odobrenje.⁷⁷

Domaće Uredbe pretežno sadrže pun naziv lože; dan i vrijeme redovnih sastanaka; mjesto sastanaka; listu oficirskih pozicija i njihove dužnosti; datum izbora starešine i oficira; datum njihove inauguracije; visinu članarine; visinu dadžbina za prijem u članstvo, za unapređenje u drugi stepen i za uzdizanje na treći stepen; visinu dadžbine za afilaciju; i sve ostalo što treba biti precizirano lokalnim zakonima.

Kvalifikacije za prijem u Slobodno Zidarstvo

Da bi kandidat ispunio uslove da bude primljen u Slobodno Zidarstvo on mora posjedovati određene kvalifikacije koje se dijele na interne i eksterne kvalifikacije. Interne kvalifikacije podrazumjevaju da je kandidat rođen slobodan, da ispunjava starosni uslov, i da pristupa u bratstvo svojom slobodnom voljom.

Uslov da je kandidat rođen slobodan je drevno pravilo koje potiče iz vremena robovlasničkog društva i kasnijeg feudalnog društva. To pravilo nalazimo u svim do sada otkrivenim drevnim manuskriptima Slobodnih Zidara. Samo slobodan čovjek je imao građanska prava i kao takav je mogao uživati povlastice i obaveze bratstva. Po tom pravilu je biblijski Avram za nasljednika odabrao Isaka, mlađeg sina Sarinog a ne starijeg sina Išmaila, sina robinje. Istom tom logikom smatrao je eminentni masonski pisac i teoretičar Džordž Oliver da djeca ne mogu naslijediti slobodni i uzvišen duh osim ako nisu rođena od slobodne žene.

Drugi uslov internih kvalifikacija je starosni minimum koji je danas preciziran zakonima Velike Lože i kreće se od dvadesetjedne do dvadesetpet godina sa mogućim izuzetcima za luftone koji kao sinovi masona mogu biti primljeni ranije od propisane granice. U prošlosti, u vrijeme operativnih loža učenik je mogao biti prihvaćen

⁷⁷ Preuzeto iz Konstitucije Regularne Velike Lože Srbije, člana 93

sa dvanaest godina starosti ali je ta granica s vremenom pomjerana na više. U ta vremena učenički staž je bio pet i više godina i majstorstvo nije moglo biti dosegnuto pre dvadesete. Minimum godina je najviše ovisio o društvenom shvatanju odrastanja muškarca, odnosno o shvatanju kad se osoba smatrala odraslom i zreloom da samostalno brine o sebi.

Treći i danas možda najbitniji uslov internih kvalifikacija je da kandidat pristupa bratstvu svojom slobodnom voljom bez ičijeg nagovora. Ni jedna institucija Slobodnog Zidarstva ne smije da vrbuje u članstvo ili da vrši propagandu za prijem u članstvo ni u kom obliku. Jedino kandidat koji se svojom slobodnom voljom obrati i zatraži pristup može biti prihvaćen u bratstvo. Samo želja proistekla iz čistog srca jeste garant da kandidat ispunjava uslov.

Eksterne kvalifikacije svakog kandidata su bazirane na njegovom moralnom i religijskom karakteru; fizičkim karakteristikama; intelektualnim sposobnostima; i položaju u društvu pa se tako i zovu moralne, fizičke, intelektualne i političke kvalifikacije kandidata.

Moralne kvalifikacije najbolje objašnjava izraz „dobar čovjek na dobrom glasu“ što znači da zajednica u kojoj kandidat živi prepoznaje njegove moralne kvalitete. Kandidat mora da vjeruje u Boga i besmrtnost duše. Mora da bude vjerski tolerantan i da poštuje sve religije.

Pod fizičkim kvalifikacijama podrazumjevamo da kandidat mora biti muško, da ima sve ekstremitete i da je u godinama koje mu ne prave fizički problem, npr. da kleči ili da se kreće bez pomagala. Još iz drevnih operativnih vremena samo muškarci su mogli biti Slobodni Zidari, graničnik 18 to objašnjava i potvrđuje to drevno pravilo. Kandidat ne smije biti slijep, gluv ili nijem. Da kandidat mora imati obadvije ruke i obadvije noge je pravilo isto iz drevnih vremena kada majstor nije prihvatao učenika ako je učeniku falio jedan od ekstremiteta. Danas je to neophodno da bi se pravilno izveli masonski stavovi (gardovi) i pozdravi te da bi jedan

mason mogao prepoznati drugog po noći isto kao i po danu. Gornja starosna granica ne postoji ali čovjek nebitno o godinama mora posjedovati određene fizičke predispozicije da bi mogao ispuniti uslove prijema.

Mentalne kvalifikacije su najnejasnije definisane ili bolje rečeno nisu uopšte definisane u operativno vrijeme tako da ne postoji utvrđeno drevno pravilo za tu kvalifikaciju. Ona pretežno zavisi od Velike Lože i kako je Velika Loža definisala ili zamislila taj normativ. Uslov može biti da kandidat mora znati da čita i piše. U Velikoj Loži Britanske Kolumbije i Jukona postoji predanje po kojem se kandidata pita da li je u stanju da upamti dvije stranice teksta. To je minimum pošto svaki Mason u Britanskoj Kolumbiji mora naučiti zakletve sva tri stepena i mora znati odgovoriti na određena pitanja. Ne može postati Majstor Mason dok u otvorenoj loži tu svoju sposobnost ne prikaže. Zbog toga se već od kandidata traži da se izjasni da li je sposoban za tako nešto ili ne. Drevna nam pravila kažu da je dužnost svakog Slobodnog Zidara da izučava sedam slobodno zidarskih znanosti i umjetnosti a da bi to pojedinac mogao da radi neophodno je da ima određene mentalne sposobnosti.

Politička kvalifikacija kandidata ukazuje na društvenu poziciju kandidata. Drevna pravila nam ukazuju da jedino kandidat koji nije rođen slobodan ne može postati član bratstva. Velika Loža Engleske je termin rođen slobodan zamenila terminom slobodan⁷⁸ muškarac i time izbjegla mogućnost da u bratsvo budu primljeni ljudi koji su osuđeni ili bili osuđivani. Danas se od kandidata traži potvrda da nije krivično osuđivan i da se protiv njega ne vodi krivični postupak. Naravno ova mjera predostrožnosti zavisi od Velike Lože i specifičnosti društvene situacije zemlje u kojoj Velika Loža funkcioniše. U današnje vrijeme kad ne postoji robovlasnički sistem niti feudalni odnosi svaki građanin ako je slobodan čovjek i nije bio

⁷⁸ Free born je zamenjeno sa Free man i time je prekršeno drevno pravilo odnosno drevni graničnik. Graničnik 18 je promenjen i time je prekršen graničnik 25.

krivično osuđivan nebitno o klasnom odnosno društvenom položaju
posjeduje političku kvalifikaciju.

Masonske Legende

Ovdje ću dati prikaz nekoliko masonskih legendi koje su po meni najviše uticale na formiranje izgleda Slobodnog Zidarstva današnjice.

Legenda o Hramu Kralja Solomona

Legenda o hramu kralja Solomona je najbitnija legenda savremenog Slobodnog Zidarstva. Ono što ja mislim da je bitno, je uočiti razliku između prvog i drugog hrama, i ukazati na razlike iz ugla masonskog shvatanja i simbolike. Prvi hram je bitan za radno (prva tri stepena) Slobodno Zidarstvo a drugi je bitan za takozvane više stepenove a posebno za Slobodne Zidare hrišćanske vjeroispovjesti.

Ideja o gradnji hrama dolazi od Davida oca Solomonovog koji je imao želju da sagradi dom odnosno hram Bogu u kojem će Bog obitavati ali mu nije bilo suđeno da to uradi. Njegov san je ostvario sin njegov Solomon. Biblija nam ukazuje na to u Prvoj Knjizi Dnevnika (22: 7,8,9,10) „I reče David Solomonu: „Sine! Bio sam naumio da sazidam dom imenu Gospoda Boga svoga. Ali mi dođe riječ Gospodnja govoreći: „Mnogo si krvi prolio i velike si ratove vodio, nećeš ti sazidati doma imenu mome, jer si mnogo krvi prolio na zemlju preda mnom. Evo, rodiće ti se sin, on će biti miran čovjek i smirit ću ga od svih neprijatelja njegovih unaokolo, zato će mu biti ime Solomon, i mir i pokoj daću Izrailju za njegova vremena. On će sazidati dom imenu mome, i on će mi biti sin, a ja njemu otac, i utvrdiću presto carstva njegova nad Izrailjem do vijeka.““⁷⁹ Gradnja hrama je trajala sedam i pol godina. David je još za života pripremao sve da olakša Solomonu uspješnu izgradnju⁷⁹. Tako je i

⁷⁹ Prva knjiga Dnevnika (22: 2,3,4,5) „I zapovedi David da se skupe stranci koji behu u zemlji Izrailjevoj, i odredi kamenoresce da tešu kamen da se gradi dom Božji. I gvožđa mnogo za kline na krila vratima i na sastavke pripremi David, i bronze mnogo bez mere. I drva kedrovih bez broja, jer dovožahu Sidonci i Tirci mnogo drva kedrovih Davidu. Jer David govoraše: „Solomon je sin moj dete mlado, a dom koji treba zidati Gospodu treba da bude vrlo velik za slavu i diku po svim zemljama, zato ću mu pripraviti što treba.““

mjesto zidanja hrama odabrao David a po volji Gospodovoj ⁸⁰tako što je kupio gumno Ornana Jevusejina i na njemu napravio oltar na kojem je prinosio žrtve paljenice Gospodu Bogu da ga umilostivi kako bi prestao pomor stanovništva zbog grijeha koji je počinio David.

Solomon je nakon što se učvrstio u vlasti javio Hiram caru Tirskom da je odlučio graditi hram Gospodu Bogu a po želji oca svog i da računa na njegovu pomoć istu onakvu kakvu je car od Tira pružao njegovu ocu Davidu. Hiram car Tirski je prihvatio da pomaže izgradnju hrama i poslao je Solomonu Hirama Abifa kao glavnog arhitektu i izvođača radova⁸¹.

Za Slobodno Zidarstvo je u svemu tome najbitniji način na koji je hram građen. Sav materijal za gradnju je prethodno obrađen i takav pripremljen dopreman na gradilište gdje je korištenjem alata od drveta slagan u cjelinu. Za čitavo vrijeme gradnje na gradilištu se nije čuo zvuk metala⁸² što je posebno bitno u simbolici Slobodnog Zidarstva. Metalni predmeti, posebno alat može da služi kao napadačko ili obrambeno sredstvo a hram, loža, sveto mjesto, treba predstavljati mjesto gdje smo posvećeni Bogu, nama samima i tu nemože biti mjesta ni za kakve ofanzivne ili defanzivne misli.

⁸⁰ Druga knjiga Samuilova (24: 18, 19) „Potom opet dođe Gad Davidu isti dan, i riječe mu: „Idi, načini Gospodu oltar na gumnu Orne Jevusejina.“ I ode David po riječi Gadovoj, kako Gospod zapovedi.“ (Gad je bio Davidov prorok)

⁸¹ Druga knjiga Dnevnika (2: 12,13,14) „I govoraše Hiram: „Blagosloven da je Gospod Bog Izrailjev, koji je stvorio nebo i zemlju, što je dao caru Davidu sina mudra, pametna i razumna, koji će sazidati dom Gospodu i carski dom sebi. Šaljem ti, dakle, čovjeka vešta i razumna, Hirama Aviva, sina jedne žene između kćeri Danovih, kome je otac bio Tirac. On ume raditi od zlata i od srebra, od bronzne, od gvožđa, od kamena i od drveta, od skerleta, od porfire i od tankog platna i od crvca, i rezati svašta, i izmisliti svašta vešto što mu se da, neka radi s tvojim majstorima i s majstorima gospodara moga Davida oca tvoga.““

⁸² Prva Knjiga o carevima (6: 7) „A kad zidahu dom, zidahu od kamena, koji dovožahu sasvim pripremljen, te se ni čekić ni sjekira niti kako oruđe gvozdeno ne ču u domu kad se zidaše.“

Druga vrlo bitna stavka u procesu gradnje hrama jesu majstori koji su klesali kamen i pripremali ga za gradnju. Tri nacionalnosti⁸³, tri različite vjere udruženi zajedničkim vjerskim ciljem radili su zajedno da izgrade hram posvećen Bogu jedinome, kreatoru svega, Velikom Arhitekti Univerzuma. Kada je gradnja završena hram je ispunjen dekorom i nameštajem. Nakon što je kovčeg zavjeta unešen Bog je u obliku gustog oblaka ispunio hram a sveštenici nisu mogli ostati unutra da obave službu Božju⁸⁴.

Po masonskoj legendi kompletnu gradnju su osmislili i sproveli u delo tri Velika Majstora; Solomon kralj Izraela, Hiram kralj Tira i Hiram Abif majstor zanata. Najstariji poznati zapis masonske legende nalazimo u Kukovom manuskriptu (Cook MS) koji MacKey smatra da potiče iz petnaestog stoljeća i da ga je koristio Majstor Zanata na skupštinama i drugim sastancima bratstva kao knjigu koja je sadržavala tradicionalnu istoriju i zakone Bratstva. To ne znači da legenda nije bila poznata Slobodnim Zidarima i ranije.

MacKey interesantno zapažanje nalazi u Francuskoj u dvanaestom stoljeću u organizaciji zanatlija „Compagnons de la Tour“, koji su smatrali da vode porijeklo iz doba kad se zidao hram kralja Solomona. „Compagnons de la Tour“ organizacija je imala tri nezavisne struje koje su se bazirale na različitom shvatanju legende porijekla i međusobno se nisu slagali niti prepoznavali. U svoje članstvo su primali putem inicijacije i imali su četiri stepena: Prihvaćeni Kompanjon⁸⁵, Završeni Kompanjon⁸⁶, Inicirani Kompa-

⁸³ Prva Knjiga o Carevima (5: 18) „I tesahu majstori Solomonovi i majstori Hiramovi i Givleji, i pripravljahu drvo i kamenje da se zida dom.“

⁸⁴ Prva knjiga o Carevima (8: 10,11,12,13) „A kad sveštenici iziđoše iz svetinje, oblak napuni dom Gospodnji, te ne mogahu sveštenici stajati da služe od oblaka, jer se slave Gospodnje napuni dom Gospodnji. Tada riječe Solomon: „Gospod je rekao da će prebivati u tamnom oblaku. Sazidah dom tebi za stan, mjesto, da u njemu prebivaš dovijeka.““

⁸⁵ accepted companion

⁸⁶ finished companion

njon⁸⁷ i Sjedinjeni Kompanjon⁸⁸. Imali su tajne riječi i znakove prepoznavanja. MacKey je zaključio da su se oni najverovatnije odvojili od glavne struje Zanata u znak protesta protiv monopola koji su imali Esnafi, Cehovi ili Manufakture. Po njemu oni predstavljaju jedan vid dokaza da je legenda o hramu kralja Solomona bila zastupljena u Bratstvu Slobodnog Zidarstva mnogo pre negoli nam to masonski zapisi pokazuju. MacKey smatra da je legenda najvjerojatnije smatrana tajnom Bratstva pa zato nije nigdje zapisana a što ne znači da nije postojala.

Legenda o drugom Hramu počinje prvom godinom vladavine perzijskog cara Kira koji je nadahnut Božjom voljom izdao proglas⁸⁹ kojim je dao dozvolu Jevrejima da se vrate u Jerusalem i da ponovo sagrade dom Gospodnji. Prvi hram je pedeset dvije godine ranije razorio kaldejski car Navuhodonosor a Jevreje odveo u ropstvo u Babilon zajedno sa blagom opljačkanim iz hrama i riznica Jerusalima.

Četrdesetdvije hiljade trista šesdeset oslobođenih zarobljenika predstavnika izraelskih plemena⁹⁰ Juda i Benijamin predvođenim princom Zorovavljevom sinom Salatila, velikim sveštenikom Isusom sinom Josjedekovim i Agejom prorokom se vratilo u Jerusalem sa ciljem da ponovo sagrade hram. Prvo su obnovili oltar

⁸⁷ initiated companion

⁸⁸ affiliated companion

⁸⁹ Knjiga Jezdrina (1:2,3,4) „Ovako veli Kir car persijski: Sva carstva zemaljska dao mi je Gospod Bog nebeski, i on mi je zapovedio da mu sazidam dom u Jerusalimu u Judeji. Ko je između vas od svega naroda njegova? Bog nebeski neka bude s njim, pa nek ide u Jerusalem u Judeji, i neka zida dom Gospoda Boga Izrailjeva, Boga koji je u Jerusalimu. A ko bi ostao u kojem god mestu gdje se bavi, neka ga ljudi onog mesta potpomognu srebrom i zlatom i imanjem i stokom osim dobrovoljnoga priloga na dom Božji u Jerusalimu.“

⁹⁰ Od dvanaest izraelskih plemena samo su dva plemena, Juda i Benijamin, učestvovali u povratku iz Babilona i izgradnji novog Hrama.

da bi godinu dana kasnije položili kamen temeljac i počeli gradnju novog hrama.

Uskoro im je stigla iz Samarije ponuda za pomoć u gradnji ali je Zorovavljev poslije većanja sa glavešinama odbio pomoć. To je uzrokovalo konstantnim ometanjima i smetnjama u gradnji. Graditelji su bili prinuđeni da u jednoj ruci drže mač a u drugoj alat za gradnju tokom gradnje Hrama.

Nakon smrti cara Kira na presto je došao car Artakserks koji je zabranio gradnju i ona je obustavljena sve dok na vlast nije došao Darije, car perzijski. Nakon što je gradnja završena i hram iznutra dekorisan sveštenici i Leviti su bili razočarani koliko je stari (prvi) hram bio bogatije i lepše ukrašen i uređen nego novi hram koji je napravljen za trećinu veći od prethodnog.

Iz masonskog ugla gledano drugi hram kao „hram Zoroavljeva“ je osnov za sve legende Royal Archa. Obadva hrama imaju svoje specifičnosti i međusobne razlike veoma bitne za Slobodno Zidarstvo. Iznijet ću neke suprotnosti koje ja smatram interesantnim i u nekoj mojoj koncepciji veoma bitnim.

Prvo da pogledam odakle je došla ideja za gradnju hramova. U obadva slučaja ideja je došla od vladara koji sami nisu učestvovali u gradnji hrama ali su pripremili i utrli stazu za gradnju. Prvom je idejni tvorac bio David kralj Izraela a drugom Kir car perzijski. Dakle prvom je idejni tvorac bio domaći vladar a drugome stranac. U obadva slučaja drugi su bili izvođači ideje, odnosno graditelji. Prvi je izgradio Solomon kralj Izraela a drugi princ judejski Zoroavljev. Prvi je izgradio kralj u punom sjaju i bogatsvu a drugi je izgrađen od strane princa, vladara samo jednog plemena, relativno skromno koliko je bilo moguće povratnicima iz ropstva da urade.

U prvom je Bog obitavao u vidu oblaka što se kod drugog desilo samo u hrišćanskoj viziji Gospoda Isusa Hristosa, i to u dograđenom hramu, takozvanom Herodovom hramu. Prvi je građen u miru bez prisustva metala i nije se čuo nikakav zvuk metala. Kamen i drvena građa so donošeni na gradilište već pripremljeni po meri i ugrađivani su uz pomoć drvenih maljeva. Drugi je građen u

ratnom okruženju, majstori su imali mač za pojasom i konstantno su bili spremni za borbu.

Sjaj i slava prvog hrama bila je nadaleko poznata izvan granica Izraela. Najbolji prikaz velepnosti prvog hrama je Biblijska priča posjete Jerusalimu, odnosno kralju Solomonu kraljice savske i njenog divljenja prikazanom bogatstvu i mudrosti kralja Solomona⁹¹. Kraljici savskoj je zastao dah pred slavom, mudročću i bogatstvom kralja Solomona što ni sam Izrael nije vidio nikad pre Solomona a na žalost ni poslije. Situacija za vrijeme zidanja drugog hrama je bila dijametralno suprotna i tome isto svjedoči Biblija opisujući ponašanje naroda nakon polaganja temelja novom hramu, posebno starih sveštenika iz redova Levita koji su vidjeli u mladosti sjaj prvog hrama⁹².

Prvi hram su složno gradili majstori pripadnici raznih naroda i religijskih uvjerenja, gradeći hram Bogu jedinome, Bogu stvaraocu Univerzuma, tvorcu svjetla, Bogu tvorcu ljudske rase kojemu se svi ljudi kao njegove tvorevine klanjaju i mole. Drugi je građen sebično za Boga naroda Izraela. Gradili su ga majstori Jevreji i nisu dozvoljavali drugima da sa njima grade. Odbili su Samarićane jer nisu pripadali plemenu Izraela niti su bili vere Jevrejske. Kod Zorovavljeva i njegovih saradnika na žalost nije bilo mudrosti Solomonove pa tako ni slave a ni bogatstva.

⁹¹ Druga knjiga dnevnika (9: 3,4) „A kad carica savska vide mudrost Solomonovu i dom koji beše sazidao, i jela na stolu njegovu, i stanove sluga njegovih i dvornje dvorana njegovih i odelo njihovo, i peharnike njegove, i njihovo odelo, i njegove žrtve paljenice koje prinošaše u domu Gospodnjem, dah joj zastade“

⁹² Knjiga Jezdrina (3: 12) „A mnogi od sveštenika i Levita i glavara domova otačkih, starci koji behu videli pređašnji dom, plakahu iza glasa gledajući ovaj dom koji se osnivaše a mnogi opet podvikivahu od radosti.“

Legenda o Quatour Koronati

Legendarna priča o četiri kamenorezca koji su žrtvovali živote za svoje principe i vjeru u Boga i tim činom postali mučenici Hrišćanstva, počinje u vrijeme rimskog imperatora Diokleciana i velikog progona Hrišćana. Četvorica kamenorezaca su živili i radili u Sirmiumu, tadašnjoj prestolnici jednog od četiri tetrarhata na jugozapadu tadašnje rimske provincije Panonije a između Save i Dunava, na mjestu današnje Sremske Mitrovice.

Legenda kaže da je Dioklecijan jednog dana došao da vidi radove na gradnji hrama Bogu Apolonu i posjeti rudnike i kamenolome. Sazvao je sve radnike na okup, njih 622-je, i izdao naredbu da se napravi statua Boga Sunca na četveropregu, sedam metara visoka iz jednog komada kamena. Svi su krenuli u potragu za odgovarajućim kamenom. Veličina nije toliko bila problem ali nisu mogli pronaći kamen sa odgovarajućim „žilama“ odnosno strukturom koja bi omogućila da se skulptura iskleše. Nalazili su takozvani „tasoski“ kamen ali on nije bio pogodan za klesanje statue. Među radnicima su se nalazila i četvorica kamenorezaca koji su u tajnosti bili hrišćani: Klaudije, Kastorije, Simpronijan i Nikostrat (Claudius, Castorius, Simpronianus i Nicostratus). Moleći se svom hrišćanskom Bogu, našli su odgovarajući kamen i napravili statuu baš onakvu kakvom ju je Dioklecijan zamislio.

U njihovoj blizini je radio mladi kamenorezac Simplicije (Simplicus) kojemu ništa nije polazilo za rukom i alat mu se u rukama lomio. On je sa divljenjem gledao kako oni uspješno rade i zatražio je od Klaudija da mu pomogne i da ga nauči kako da rukuje sa alatom a da se alat ne lomi.

„Ojačaj, molim te, moj alat da se ne može slomiti⁹³“ bile su njegove riječi upućene Klaudiju.

⁹³ „Strengthen, I beseech thee, my tools, that they may no longer break“
A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

„U ime Gospoda Isusa Hristosa neka ubuduće ovaj alat bude snažan i vjeran u svom poslu⁹⁴“ odgovorio je Klaudije uzimajući Simplicijev alat u svoje ruke. Nedugo zatim Simplicije je bio ugodno iznenađen svojim alatom i činjenicom da mu sve ide od ruke. On se opet obratio Klaudiju pitajući ga kako je moguće da je odjednom njegov alat postao nesalomiv a njegov rad perfektan.

„Bog koji je naš Stvoritelj i Gospodar nad svim stvarima je stvorio njegovo stvorenje snažnim⁹⁵“ odgovorio je Klaudije što je Simplicije pogrešno protumačio i shvatanjem stare paganske vjere odgovorio „Zar to nije uradio Bog Zeus⁹⁶?“ „Pokaj se, o moj brate, za to što si rekao jer si hulio Boga našeg Stvoritelja kome se mi klanjamo, a ove koji su napravljeni od naših ruku mi ne prepoznajemo kao Boga⁹⁷“ odgovorio je Klaudije. Takve i slične diskusije Simplikusa sa Klaudijem i ostalom troicom braće kamenorezaca doveli su do toga da je Simplicije zatražio da bude prihvaćen u hrišćansku vjeru. Simplicija je krstio Kirilo Arhiepiskop Antiohijski⁹⁸ koji je uskoro zatim stradao smrću mučenika.

Dioklecian je bio oduševljen radom četvorice kamenorezaca i naručio je od njih da mu naprave sve ostale skulpture uključujući i statuu Eskulapa, boga zdravlja. Radeći nekoliko mjeseci oni su uradili sve skulpture izuzev Eskulapa. Nadzornici su bili zabrinuti i pozvali su četvoricu kamenorezaca na razgovor.

⁹⁴ „in the name of Lord Jesus Christ be these tools henceforth strong and faithful to their work“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

⁹⁵ „God, who is our Creator, and the Lord of all things, has made his creature strong“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

⁹⁶ „Was not this done by the God Zeus?“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

⁹⁷ „Repent, o my brother, of what thou hast said, for thou hast blasphemed God, our Creator, whom alone we worship; that which our own hands have made we do not recognise as a God“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

⁹⁸ Cyrillus bishop of Antioch

„Zašto vi ne slušate naređenja našeg pobožnog cara, Dioklecijana, i ne ispoštujete njegovu volju⁹⁹.“ Obratili su se nadzornici četvorici kamenorezaca na šta im je Klaudije odgovorio „Zato jer ne možemo da uvredimo našeg Stvoritelja i počinimo greh od kojeg bi bili pronađeni krivim u njegovim očima¹⁰⁰.“ „Po tome znači vi ste hrišćani¹⁰¹“ konstatovali su nadzornici. „Zaista smo Hrišćani¹⁰²“ potvrdio je Klaudije. Nakon tog razgovora nadzornici su našli druge kamenorezce koji nisu bili hrišćani i dali im zadatak da izrade statu u boga Eskulapa.

Uskoro je došao Dioklecian da vidi radove i sve skulpture koje su četvorica klesara uradili bile su izložene na jednom polju. Dioklecian je bio zadovoljan ali je tražio čitavo vrijeme da vidi Eskulapa. Nadzornici su mu objasnili da su četvorica klesara odbila uraditi statu Eskulapa jer su hrišćani i da su oni za taj rad zaposlili druge kamenorezce koji su taj zadatak izvršili. Oni su optužili četvoricu kamenorezaca da kao hrišćani koriste magiju kako bi druge ljude podvrgli svojoj volji. Dioklecian, pošto su mu četvorica klesara kao veliki umjetnici bili dragi naredio je tribunu Lampadiu da ispita slučaj i pruži šansu četvorici klesara da se iskupe. Po MacKey on se obratio Lampadiu sledećim riječima: „Ako oni odbiju da prinesu žrtvu Bogu sunca Apolonu neka budu izbičevani sa

⁹⁹ „why do ye not hearken to the commands of our devout emperor, Diocletian, and obey his will“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

¹⁰⁰ „Because we cannot offend our Creator and commit a sin, whereof we should be found guilty in his sight“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

¹⁰¹ „From this it appears that you are Christians.“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

¹⁰² „Truly we are Christians“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 320.

škorpionima¹⁰³ ali ako prihvate da prinesu žrtvu tad postupaj lepo prema njima¹⁰⁴.”

Tribun Lampadie je tad naoružan instrukcijama i naređenjima cara Diokleciana pozvao četvoricu klesara na razgovor. On im je prvo pokazivao sprave za mučenje i objasnio šta sve može da se desi njima ako budu tvrdoglavi u svom stavu da su hrišćani i odbiju da prinesu žrtvu Bogu sunca Apolonu. „Poslušajte me i izbegnite sudbinu mučenika, budite poslušni moćnom princu i prinesite žrtvu bogu sunca jer ja više ne mogu da razgovaram sa vama ljubaznim riječima¹⁰⁵“ bile su riječi tribuna Lampadija na koje je Klaudije u svoje ime i ime ostale troice klesara veoma smjelo odgovorio: „Neka se ovo caru Dioklecianu da na znanje da smo istinski hrišćani i da nikad nećemo odustati od obožavanja našeg Boga¹⁰⁶.“ Te riječi su strašno razljutile tribuna Lampadija i on je naredio da se četvorica kamenorezaca ogole i izbičuju škorpionima.

Proklamacija je izdata jer su četvorica kamenorezaca odbila da izvrše naređenje cara i povodom toga su kažnjavani. U istom satu kada je izdata proklamacija tribuna Lampadija je obuzeo zli duh i on je umro na njegovom tribunalskom sjedištu. Čim je za smrt saznala familija i žena Lampadija obratili su se Dioklecianu tražeći od cara da kazni četvoricu kamenorezaca za smrt Lampadija.

¹⁰³ Posebna vrsta bičeva koji su korišteni za kažnjavanje robova. Iz drške je izlazilo desetak dugačkih kožnih bičeva koji su na krajevima imali male olovne kugle iz kojih su virile metalne kukice (kao današnje udice).

¹⁰⁴ „If they refuse to offer sacrifice to the sun-god Apollo, then let them be scourged with scorpions. But if they are willing to do so, then treat them with kindness.“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 321.

¹⁰⁵ „Hearken to me and avoid the doom of martyrs, and be obedient to the mighty prince, and offer a sacrifice to the sun-god, for no longer can I speak to you in gentle words.“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 321.

¹⁰⁶ „This let the Emperor Diocletian know: that we truly are Christians, and never can depart from the worship of our God.“ A.G.MacKey Encyclopedia of Freemasonry, page 321.

Dioklecian, nakon što je uvidio šta se sve desilo izdao je naređenje da se naprave četiri olovna mrtvačka sanduka i u njih da se živi smjeste četvorica klesara i nakon toga bace u rijeku Savu. Naređenje je izvršio Nicetius, zamenik Lampadia i tako su četvorica kamenorezaca doživjeli sudbinu mučenika. To se desilo osmog novembra ali godina nije precizirana, najverovatnije se desilo oko 310-te ili par godina pre ali nikako 287-e kako navodi MacKey citirajući svoje izvore. Olovne sanduke je neki Nikodem (Nicodemus) nakon četrdeset i dva dana izvadio iz vode i mučenike sahranio u svom dvorištu.

Zbog različitosti prepisa originalog dokumenta legende nije najjasnije da li je i Simplacije kažnjen sa njima tako da se negdje računaju kao petorica mučenika a negdje kao četvorica. Nakon što je Galerije izdao dekret o toleranciji prema hrišćanima 311-e i nakon sporazuma između Likinija i Konstantina u Milanu 313-te hrišćanstvo je postala slobodna religija, ravnopravna paganskoj religiji a četvorica (petorica) kamenorezaca su proglašena svetim mučenicima i uvršteni u spisak Blaženih mučenika zajedno sa ostalim simijumskim mučenicima. Legenda o Panonskim odnosno Fruškogorskim mučenicima je poznata pod latiniskim nazivom „Passio Sanctorum Quattuor Coronatorum“ ili na srpskom „Mučeništvo četiri svetitelja ovenčana vencem slave“, sačuvana je u rukopisima na latinskom jeziku koji se nalaze u bibliotekama Vatikana, Milana, Verone, Pariza, Berna i nekih drugih evropskih gradova.

Legenda se ovdje ne završava, stare nam skripte ukazuju da je Dioklecian jedanaest mjeseci nakon što se vratio u Rim tražio da se kod Trajanovih termi izgradi hram bogu Eskulapu, statua Eskulapa i postave bakrene ploče na kojima su bile ispisane sve bolesti od kojih je Eskulap lečio. Nakon što je hram završen Dioklecian je naredio da svi vojnici u Rimu prinesu žrtvu bogu Eskulapu što su četvorica vojnih nadzornika (cornicullarii) odbili da urade. Kad je za to saznao Dioklecian je naredio da se vojnici

išibaju škorpionima a zatim ubiju plumbatama¹⁰⁷. Nakon što je naredba izvršena mrtva tijela su bačena na ulicu da ih psi rastrgnu. Tijela su tu ležala pet dana dok ih nisu pokupili Blaženi Sebastijan i Papa Miltijad i sahranili na Labikanskoj cesti tri kilometra od grada gdje su sahranjivani i drugi hrišćani. To se desilo osmog novembra na isti dan kad su postradali i Fruškogorski (Panonski) kamenorezci ali dvije godine kasnije. Po pisanju Porfirija, činovnika katastra, Papa Miltijad je naredio da se njih četvorica proslavljaju pod imenima svetaca Klaudija, Kastorija, Simpronijana i Nikostrata (Claudius, Castorius, Simpronianus i Nicostratus) pošto se tad nisu znala njihova imena.

Najpoznatija legenda operativnih Slobodnih Zidara je legenda o četvorici panonskih mučenika, četvorici klesara umjetnika iz vremena Dioklecijana koji su umrli mučeničkom smrću odbijajući da prinesu žrtvu paganskom Bogu i tako pogaze svoju hrišćansku vjeru. Interesantno u svemu tome je različita interpretacija događaja i ja ću iznijeti viđenje događaja iz nekoliko različitih izvora i pokušati objasniti različitosti. Samo masonsko viđenje ima nekoliko različitih verzija i ja ću iznijeti dvije verzije koje su objavljene na zvaničnom web sajtu najpoznatije masonske istraživačke lože iz Engleske Quatour Coronati quatuorcoronati.com, zatim prikaz verzije eminentnog masonskog pisca i istarživača Alberta G. Mackeia. Potom ću iznijeti kratak prikaz verzije Katoličke Crkve objavljenu u katoličkoj enciklopediji na internetu a na kraju najrealniju i činjenicama najpotkrepljeniju verziju Jovana Maksimovića i Marka Maksimovića u njihovom radu „Ranohrišćanski mučenici žrtve nepoštovanja Asklepijevog kulta u vrijeme Dioklecijana“.

Verzija sa web sajta Engleske istraživačke slobodnozidarske lože nam prikazuje sažetak iz eseja A.F.A Woodforda objavljenog u

¹⁰⁷ Plumbata je strelica sa metalnim vrhom na sredini otežana sa olovom koja se koristila u rimskoj vojsci kao oružije za bacanje.

prvom godišnjaku koji ta loža izdaje svake godine već više od 120 godina.

„Legenda o Quatour Koronati je veoma važna za slobodne zidare jer kako legenda tako i Arundel manuskript predstavlja zapis o veoma bitnim delovima, a to su da Quatour Koronati predstavlja četvoricu zanatlija po imenu Klaudije, Kastorije, Simpronijan i Nikostrat (Claudius, Castorius, Simpronianus i Nicostratus) „mirificos in arte quadrataria,” prevedeno sa latinskog umjetnici rezbarenja odnosno kamenorezački umjetnici. Njih četvorica su prikazani kao stvarni majstori zanata kojima se kasnije pridružuje peti Simplikus a nakon toga i četvorica pripadnika gradske milicije što zajedno čini njih devet. Simplikus je po priči pripovedača u toku zbivanja bio preveden u Hrišćanstvo koje su četvorica majstora praktikovali tajno kao kult. Car Dioklecijan je naredio da se napravi skulptura Boga Eskulapa što su četvorica zanatlija zajedno sa petim Simplikusom odbili da urade. Oni su dovedeni pred tribuna Lampadiusa koji je naredio da ih se po Dioklecijanovoj direktivi izbičuje škorpionima a zatim su po daljnjim Dioklecianovim naredbama stavljeni u olovne sanduke i bačeni u Tibar. Izvesni Nikodim, kaže legenda, je izvadio sanduke iz vode i odneo ih kući svojoj. Dvije godine kasnije, Dioklecijan je naredio vojsci da odaju počast kipu Eskulapa što su četiri komandira gradske milicije odbili. Naređeno je da ih se kazni smrću ispred lika Eskulapa udarcima Plumbate. Njihova su tela bačena na ulicu kerovima gdje su ležala pet dana.“¹⁰⁸

U čemu je problem ove verzije legende. Prvo i najbitnije je da prikaz legende nema u sebi slobodnozidarske note ili poruke. Četvorica klesara su bili majstori svog zanata prepoznati od cara Dioklecijana među 627 ostalih majstora. Svoju slavu su stekli klesanjem skulpture Apolona na kočijama iz jednog komada kamena dok ostali majstori to nisu mogli da urade. Legenda nam ukazuje na gradaciju u Slobodnom Zidarstvu još u Rimsko doba

¹⁰⁸ Ovo je moj slobodan prevod napravljen za potrebe knjige koji nema neophodnu kvalitetu ali je dovoljno dobar za ukazivanje na problematiku koju taj tekst dočarava.

gdje oni primaju učenika u svoje redove, dajući nam do znanja da je i tad postojalo najmanje dva stepena a vjerojatno i tri kao i danas.

Legenda nam ukazuje da je Simplikus iako klesar po profesiji, dok nije postao Slobodni Zidar, imao velikih problema sa svojim alatom a vjerojatno i tehnikom klesanja. Nakon što je iniciran u Bratstvo, odnosno Hrišćanstvo on biva nadahnut svetim duhom i njegov alat postaje nesalomiv. To nam ukazuje na bitnost kvalitete alata zidara i simboliku alata operativnih zidara, ali ne samo operativnih, taj isti alat svojom nesalomivom simbolikom gradi posebne moralne kvalitete operativnih zidara utičući spekulativno na njih, gradeći u njima divove čvrste vere koji ni pred smrtnim pretnjama ne posrću i ostaju verni svojim moralnim principima.

Legenda predstavlja najstariji primjer spekulativnosti u Slobodnom Zidarstvu na primjeru četvorice vojnika koji nisu po profesiji bili klesari, odnosno zidari, koji verni svojim moralnim principima i čvrstoj vjeri umiru mučeničkom smrću potvrđujući moralnu čvrstinu i nepokolebljivost u vjeri Slobodnih Zidara.

Članak se poziva na Arundel Manuskript koji je štampan u kompletu u prvom broju godišnjaka lože Quatorum Koronati u dvojezičnom izdanju, na latinskom (original) i engleskom (prevod Woodforda) jeziku koji na najljepši mogući način objašnjava sve događaje iz legende ulazeći u detalje samih dijaloga između majstora klesara i učenika, majstora klesara i tribuna Lampadiusa pokazujući u najljepšem svjetlu kompletnu slavu mučeništva.

Arundel manuskript nije masonski manuskript već izrazito hrišćanski i u tome i jeste njegova veličina jer o slobodnozidarskoj vrijednosti govori nemasonski manuskript.

Druga skripta koja se pominje je „Regius poema“ ili Halivalov Manuskript koji u sebi sadrži skraćenu verziju legende. Iako se tekst sa web sajta poziva na ta dva manuskripta u njemu je sadržana neistinita informacija koja se ne nalazi ni u jednom od ta dva manuskripta. Riječ je o imenu rijeke u koju su olovni kovčezi bačeni. Tekst navodi rijeku Tibar a u manuskriptima se ne navodi ime rijeke, već samo uopšteno da su kovčezi bačeni u rijeku.

Problem je u tome da se pominjanjem rijeke Tibar stiće utisak da se sve dogodilo u Rimu a ne negdje drugdje, a što nije blisko istini. Ne vidi se razlog zašto su autori teksta željeli prenijeti događaj u Rim.

Druga verzija događaja data na web sajtu **quatuorcoronati.com** nam daje prikaz tih događaja iz ugla S. Russell Forbes autora knjige „Lutanje po Rimu“ iz 1882 godine. Tu se kao referenca navodi ta knjiga iako se legenda nigdje u knjizi ne pominje. U samom godišnjaku (AQC #1) se navodi da je kompletna legenda saopštena od Russella Forbsa autora knjige „Lutanje po Rimu“ a ne da je sadržana u dotičnoj knjizi. Gospodin Forbes uzima sebi za slobodu da četvoricu rimskih vojnika naziva, braćom, majstorima masonima bez obrazloženja zašto ih on smatra majstorima masonima, što priči daje vrlo sumnjiv karakter, posebno što je i po njemu ime rijeke gdje su olovni kovčezi bačeni Tibar kao i u prethodnom tekstu.

Legenda prikazana u enciklopediji slobodnog zidarstva Alberta G. Mackey-a daje najljepši prikaz legende i ukazuje na bitne slobodnozidarske elemente. Mackey kao glavne reference uzima dvije knjige Katoličke Crkve ¹⁰⁹ u kojima je događaj opisan sa svim neophodnim detaljima. U obadvije knjige on nalazi da četvorica klesara imaju titulu „quadratarii“ istu titulu koju su imali kamenorezci u Biblijskoj priči o izgradnji hrama kralja Solomona i time objašnjava da četvorica klesara nisu bili samo skulptori već i klesari, kamenorezci i graditelji hramova, odnosno Operativni Slobodni Zidari. On smatra da ne postoje dokazi koji bi ukazali da u tadašnjoj Panoniji kao rimskoj provinciji nije postojao Rimski Kolegij čiji bi članovi bili i četvorica klesara, mučenika a kojeg on vidi kao preteču srednjevjekovnih slobodnozidarskih esnafa. Iz tog razmatranja on zaključuje da je to glavni razlog da četvoricu mučenika srednjevjekovni Operativni Slobodni Zidari smatraju svojim patronima, odnosno zaštitnicima kao što su danas u savremenom Slobodnom Zidarstvu Sveti Jovan Krstitelj i Sveti Jovan Bogoslov.

¹⁰⁹ Breviarium Romanum i Breviarium Spirensis

Objašnjavajući legendu on prvo predstavlja političku situaciju u Rimskoj imperiji za vrijeme kraja vladavine Dioklecijana i velikih progona hrišćana iz tog vremena. Zatim navodi posetu Dioklecijana provinciji sa ciljem da svojom prisutnošću ubrza radove na izgradnji hrama Bogu sunca Apolonu. Među 622 zanatlje i umjetnika koji su bili angažovani na radovima bila su i četvorica klesara, kamenorezaca Klaudije, Kastorije, Simpronijan i Nikostrat (Claudius, Castorius, Simpronianus i Nicostratus) veoma cenjenih po svojoj vještini. Oni su odbacili staru pagansku religiju i u tajnosti bili Hrišćani posvećujući sav svoj rad slavi i imenu Gospoda Isusa Hristosa.

U njihovoj blizini je radio isto kamenorezac Simplikus koji je pripadao paganskoj višebožačkoj religiji. Njemu ništa nije lako polazilo od ruke i alat koji je koristio se konstantno lomio. On se na to požalio Klaudiju sljedećim riječima: „Molim te, ojačaj moj alat da se više ne lomi!“ na šta mu je Klaudije uzevši ga za ruke odgovorio: „U ime našeg Gospoda Isusa Hristosa neka mu ovaj alat bude snažan i vjeran u njegovom radu!“ Od tog momenta Simplikusu je rad postao lak i sve mu je polazilo od ruke a alat mu se više nije lomio. Oduševljen promjenom Simplikus je uporno tražio da mu Klaudije objasni kako to da je njegov alat postao odjednom toliko snažan i nesalomiv a Klaudije mu je na kraju objasnio: „Bog koji je naš stvoritelj i Gospodar svih stvari je stvorio njegova stvorenja snažnim“ na šta ga je Simplikus upitao: „Zar to nije uradio Bog Zeus?!“ „Pokaj se, o moj brate od onog što si rekao jer si hulio Boga, našeg Tvorca kome se mi klanjamo. Ovo što je napravljeno našim rukama, mi ne prepoznajemo kao Boga“ Bio je Klaudijev odgovor na Simplikusovo pitanje. Tom i sličnim diskusijama Simplikus je uskoro poprimio hrišćansko shvatanje a krštenje je primio od Antiohiskog Biskupa Kirila nedugo pre njegove mučeničke smrti jer je odbio da žrtvuje paganskom Bogu.

Priča se dalje nastavlja gdje Dioklecijan traži da mu se iz jednog komada kamena napravi velika statua Boga Apolona kako sjedi na kočijama od crvenog Tasoskog kamena. Došlo je do problema da se nađe kvalitetan kamen od kojeg se može takva

skulptura napraviti. U diskusiji su učestvovali svi majstori i filozofi, njih 622 majstora i petorica filozofa, ali nisu mogli doći do zadovoljavajućeg rešenja.

Ovdje Mackey postaje veoma nejasan i ne uspeva da prati slijed događaja već pravi jednu konstrukciju koja nije u skladu sa realnim dešavanjima. On navodi da su filozofi pitali četvoricu klesara zašto odbijaju da prave skulpturu Eskulapa preskočivši činjenicu da su četvorica klesara prethodno od crvenog granita napravili skulpturu Apolona na kočijama i da su zbog toga bili u milosti kod Dioklecijana. Nakon diskusije filozofa i četvorice klesara o njihovom odbijanju da naprave skulpturu Boga Eskulapa filozofi su zaključili da su četvorica klesara Hrišćani i o tome su obavestili Dioklecijana.

Dioklecijan je izdao naređenje tribunu Lampadiusu da provjeri da li su četvorica klesara hrišćani i ako jesu da ih propisno kazni a ako nisu da sa njima blago postupa. Lampadius je pozvao četvoricu klesara i tražio od njih da javno prinesu žrtvu Bogu Apolonu i objasnio im da ako to ne urade bit će prinuđen da ih da izbičevati sa skorpionima i kazni kako se kažnjavaju hrišćani. Klaudije mu je odgovorio u svoje ime i ime četvorice klesara: „Neka Car Dioklecijan zna da smo mi istinski Hrišćani i da nikada nećemo odustati od vjere u našeg Boga“. Nakon takvog odgovora Lampadius ih je dao išibati ali ga je u istom satu obuzeo zli duh i Lampadius je umro na svojoj vladarskoj stolici. Žena njegova i drugi članovi njegove familije su odmah otišli da se žale Dioklecijanu i Dioklecijan kad je čuo šta se desilo naredio je da se četvorica klesara živi zatvore u olovne sanduke i bace u reku. Što je i urađeno i olovni sanduci sa četvoricom klesara su bačeni u Dunav.

Mackey daje objašnjenje zašto klesari nisu htjeli da urade kip Eskulapa. On smatra da oni kao hrišćani nisu htjeli da prave bilo kakav lik Boga jer je to u suprotnosti sa njihovim religijskim ubjeđenjem i vjerovatno je zbog takvog shvatanja smatrao da stare skripte nisu precizne i da jednom pominju Apolona a jednom Eskulapa. Da ta njegova teza nije tačna nalazimo u samom citatu

koji nam Mackey daje kada Klaudije objašnjava Simplikusu da oni ne vjeruju u bogove koji su stvoreni od ljudskih ruku, odnosno da se oni ne klanjaju idolima već pravom Bogu kreatoru i stvaraocu svega. Četvorica klesara po najnovijim shvatanjima nisu htjeli da naprave kip boga Eskulapa jer on u ruci drži štap sa zmijom obmotanom oko njega a zmija po nekim hrišćanskim tumačenjima simboliše zlo. On pravilno smješta radnju u rimsku provinciju Panoniju i pošto se poziva na knjige katoličke crkve nije čudno što za ime rijeke uzima Dunav a ne Savu. Malo mu je čudan datum pogibije pošto za godinu uzima 287-u a dan i mjesec 8. novembar je uzet iz katoličkog kalendara. Iz slobodnozidarskog ugla gledano Mackey je izneo sve potrebno da bi se shvatila slobodnozidarska poruka legende i zbilja je čudno da uređivači web sajta Quatro Koronati istraživačke lože nisu uzeli u razmatranje njegovo tumačenje kompletne legende.

Verzija koja je zastupljena u katoličkoj enciklopediji je stara stotinjak godina i kao takva smješta radnju u Austro-Ugarsko Carstvo jer je Sirmium odnosno Sremska Mitrovica u to vrijeme bila sastavni deo Habsburške monarhije. Kompletna priča inače odgovara činjenicama i tezama koje su i danas aktuelne. Četvorica krunisanih mučenika su četvorica odnosno petorica kamenorezaca koji su po naređenju rimskog imperatora Diklecijana napravili sve statue i umjetnine od kamena za potrebe paganskog hrama koji se gradio, jedino su odbili da naprave kip boga Eskulapa zbog čega su živi zatvoreni u olovne kovčege i bačeni u Savu. Vrijeme dešavanja je 305 ta godina a sve je zapisao rimski službenik Porfirus pedesetak godina kasnije. Tekst je relativno kratak i informativnog je karaktera.

Vrijeme Dioklecianove vladavine je bilo veoma teško doba za Hrišćane i vrijeme je najvećih progona istih. Dioklecijan je upravljanje Imperijom podelio na četiri administrativne jedinice, tetrarhije a njima su upravljali dva cezara i dva augusta. Sirmijum je bio jedan od četiri glavna grada imperije sa velikom hrišćanskom

zajednicom a kao prestolni grad najverovatnije je bio sjedište jednog od rimskih kolegija kao što je pretpostavljao Mackey u njegovoj verziji legende. Interesantno da je Rimski Kolegij kao tajno društvo bio s vremena na vrijeme zabranjivan u Rimskoj Imperiji.

Ja sam došao do zaključka da je Rimski Kolegij bio idealno sklonište za hrišćane zbog svojeg učenja o tolerantnosti prema drugim religijama. Ja imam jedno gledište prema legendi koje je nastalo iz pokušaja razumijevanja jednog oblika straha koji nalazimo kod profanih a gaje ga prema inicijatskim društvima. Tretirati taj strah kao strah od nepoznatog, odnosno kao neznanje da li uopšte opasnost postoji, vrlo je diskutabilno. Ja tu relaciju prepoznajem više kao oblik ljubomore da neki tamo pripadaju nečemu, čemu većina kao profani ne mogu da pripadaju. Ljubomora je bježanje od stvarnosti i dozvoljava vizije koje se u normalnim okolnostima ne mogu pojaviti. Četvorica kamenorezaca nisu samo pripadali hrišćanskoj zajednici, oni su ujedno pripadali Rimskom kolegiju i uživali sve povlastice tog pripadništva. Na to nam ukazuje ljubomora prema njima jasno iskazana u starim manuskriptima.

Četvorica klesara su ti koji posjeduju znanje i umijeće koje ih izdvaja od ostalih i oni su ti koji uspijevaju da naprave sve što je caru Dioklecijanu palo na pamet. Oni prave skulpturu Boga sunca na četveropregu iz jednog komada kamena gdje je skulptura visoka dvadeset i pet stopa iako drugih 622 majstora i nadzornika nisu uspjeli naći čak ni odgovarajući kamen za to. Dakle oni su se izdvali znanjem i umijećem od ostalih. Njihov učenik Simplicije je lomio svoj alat i ništa mu nije uspijevalo dok mu četvorica majstora nisu „blagoslovili“ alat i primili ga u tajno bratstvo gdje je i njega obasjala svjetlost znanja i umijeća. Zamislite kolika je morala biti ljubomora ostalih šesto i dvadeset majstora kad najtrapaviji od njih pristupanjem u bratstvo sa četvoricom ovenčanih postaje jedan od najboljih radnika. Njemu se alat više ne lomi i sve mu polazi za rukom što počne da radi.

Koliko je bratstvo bilo moćno u to vrijeme ukazuje nam nekoliko činjenica iz legende. Nakon što je car Dioklecijan zatražio da mu se napravi statua Boga sunca na četveropregu iz jednog komada kamena svi radnici i nadzornici su se sastali i složili da je to nemoguće uraditi jer nema dovoljno velikog komada stijene a da je žila u kamenu takva da dozvoljava takvu izvedbu. Mimo odluke nadzornika četvorica ovenčanih nalaze podoban kamen i prave statuu. Takav poduhvat nije bilo moguće uraditi krišom pošto je trebalo vrijeme da se kamen pronađe i nakon toga obradi. Po mom mišljenju četvorica ovenčanih su pripadali bratstvu, odnosno organizaciji koja im je tako nešto omogućila. Pripadali su organizaciji od koje su drugi zazirali i nisu se usuđivali otvoreno suprotstaviti toj organizaciji.

Nije to samo slučaj sa radnicima i nadzornicima, od te organizacije je zazirao i tribun Lampadije što se vidi iz njegovog oklevanja da kazni četvoricu ovenčanih i njegovog blagog pristupa. I sam car Dioklecijan im je bio naklonjen i sklon da zaboravi na nemile događaje ali ga je Lampadijeva rodbina nakon smrti Lampadija natjerala da pokaže svoju carsku moć i kazni organizaciju i da ubiti četvoricu ovenčanih. Sam Lampadije je pet dana ubjeđivao četvoricu ovenčanih da se povinuju carskim narednjima i prinesu žrtvu Bogu Eskulapu. Pokazivao im je sprave za mučenje i objašnjavao kakva sve zakonska prava ima da ih muči kao hrišćane. Na kraju ih je dao krvnički izbičevati nakon njihovog upornog odbijanja da se povinuju carskim naredbama. Sat vremena nakon te naredbe Lampadije umire na svom tribunalskom tronu obuzet zlim duhom koji ga ubija. Nevjerojatno objašnjenje nasilne smrti. Lepo stoji da je Lampadije ubijen na svom prestolu tribuna samo se niko nije usudio dati objašnjenje kako i zašto je ubijen.

Koliku je moć imala organizacija koja je mogla da ubije rimskog tribuna nekažnjeno, odnosno kolika je to moć kad se čak ni pedeset godina kasnije zapisničar nije usudio zapisati drugačije već dati banalno objašnjenje ubistva od strane zlog duha. Kad bolje razmislim ni sam car Dioklecijan nije prošao bolje. Žena i ćerka su

mu ubijene pod optužbom da su hrišćanke a i sam je umro vrlo zagonetnom smrću. Neki misle da je umro od posljedica dugogodišnje bolesti, neki da se otrovao a čak postoji mišljenje da je umro od gladi. Vrlo misteriozno. Zamislite samo koliko ima ironije u tome da najvećem progoniocu Hrišćana žena i ćerka budu ubijeni pod optužbom da su hrišćani.

Druga vrlo interesantna koincidencija je pridodavanje legendi o mučenicima kamenorezcima legendu o četvorici mučenika rimskih vojnika koji stradaju mučeničkom smrću jer odbijaju da prinesu žrtvu bogu Eskulapu. Ta četvorica mučenika se slave na isti dan kad i kamenorezci, osmog novembra. To nam ukazuje da organizacija ili bratstvo kojem su kamenorezci pripadali nije samo i izričito primalo u svoje redove zanatlije već je primalo i ljude drugih struka. Vojnici su bili isto tako dobrodošli ako su ispunjavali određene uslove. Ne samo to, ovdje vidimo očigledan primjer spekulativnosti gdje se za prijem u članstvo traže unutrašnje kvalitete (moralna čvrstina, vjera u Boga itd.) a ne vanjske eksterne kao što su pripadnost klasi ili struci. Kad malo dublje proanaliziramo kompletnu priču pitamo se zar nije Papa Miltijad isto bio član te organizacije koju danas vidimo kao Slobodno Zidarstvo.

Koincidencija da dvije grupe mučenika budu slavljene u isti dan kao jedna grupa jer su navodno umrli mučeničkom smrću u istom danu ali različitih godina navodi na pomisao da je to uklopljeno u jednu cjelinu sa određenim razlogom kako bi se eksponirala spekulativna komponenta tajne organizacije kojoj je vjerojatno i sam Papa Miltijad pripadao ili netko iz njegovog bliskog okruženja, ko je mogao na njega uticati da se tako nešto uradi.

Moramo se upitati, koji je bio interes Crkve da prigri organizaciju koja nije bila istinski hrišćanska i to u vrijeme kad je i sama bila prepuna unutrašnje borbe a status joj još uvijek nije bio siguran u Rimskom carstvu. Ako sagledamu tu tajnu organizaciju kao tajno udruženje operativnih zidara tad to nema nikakvog smisla ali ako tu organizaciju shvatimo kao organizaciju tadašnjih naučnika (arhitekta, filozofi itd.) i umjetnika tad je razumljiv razlog zašto je

Crkva želea imati tu organizaciju pod svojom kontrolom. Da je Crkva uspješno reorganizovala i stavila pod svoju kontrolu tu organizaciju govori nam podatak da je Zapadna Crkva 774-te godine tražila od Vizantije i dobila organizovanu grupu zidara umjetnika da grade crkve i katedrale po Njemačkoj i Francuskoj. Oni su živjeli pri samostanima i bili su obavezni da budu hrišćani i ispovjede se jedanput godišnje. Od njih su se vremenom formirali slobodnozidarski esnafi i Velike Lože a četvorica mučenika su bili njihovi svetci zaštitnici.

Legenda o Konstantinu Velikom

Legenda o Konstantinu Velikom, Rimskom imperatoru koji je ozvaničio hrišćansku religiju kao zvaničnu religiju Rimskog carstva je nezaobilazna legenda Slobodnog Zidarstva kao logičan nastavak legende o četvorici mučenika, sirmiumskih kamenorezaca.

Radi lakšeg vladanja 293-e godine Dioklecijan je formirao tetrarhat kao sistem upravljanja rimskom imperijom podijelivši upravu carstvom na četiri administrativne jedinice. To je omogućilo lakši upliv novih ideja u sistem upravljanja rimskom imperijom. Organizacija koja je pomagala i kojoj su pripadali sirmiumski kamenoresci je već u vrijeme Dioklecijana bila toliko moćna da je mogla, kako smo vidjeli u prošloj legendi, ucjenjivati rimskog tribuna pa čak i doći mu glave ako on ne popusti njihovoj volji. Naveo sam i tezu da se ta ista organizacija osvetila i samom rimskom caru Dioklecijanu, kaznivši ga surovo ubistvom njegove žene i ćerke a potom sam naveo i mogućnost organizacije i same smrti Dioklecijana.

Abdikacijom Dioklecijana sa pozicije Augusta najviše je profitirao Galerije koji je imao pretenzije da sam upravlja kompletnim rimskim carstvom ali je bio prinuđen da vlast dijeli sa Konstancijem koji je pored Galerija proglašen za drugog Augusta (Cara). Interesantno je primijetiti da su dva Augusta bili oličenje suprotnosti.

Galerije je bio krvoločan i proganjao je hrišćane do pred svoju smrt kad je izdao edikt o religijskoj toleranciji i prestanku progona hrišćana. Nasuprot njemu Konstancije je bio blag po naravi i nije proganjao hrišćane na svojim teritorijama sa takvim žarom kako su bili proganjani u ostatku carstva. On jeste porušio nekoliko crkvi ali hrišćani nisu ubijani u zemljama pod njegovom vlašću. Kasniji hrišćanski historičari se pozitivno izjašnjavaju o njemu posebno Evsevije Cezarejski (još znani kao Evsevije Pamfil) u svom delu „Život Konstantinov“.

Carstvo je podijeljeno na Istočno i Zapadno, na progone, zabranu, ubijanja, versku netrpeljivost nasuprot verskoj toleranciji i poreski blagom režimu Konstancija. Galerije je nakon abdikacije Dioklecijana i Maksimijana na iznenađenje sviju proglasio cezare mimo volje i želje Dioklecijana. Dioklecianova želja je bila postaviti za cezare Konstantina sina Konstancija i Maksencija sina Maksimijana. Galerije je proglasio Maksima Daju za cezara njemu i Flavija Valerija Sjevera za cezara Konstanciju. Nije bio zgodan momenat i Konstantin je morao sačekati neku drugu priliku.

Nakon smrti njegovog oca Konstancija ta se prilika ukazala i njega je vojska proglasila nasljednikom i Augustom. Zbog političke situacije u Rimskoj imperiji Galerije je bio prinuđen da se pomiri sa proglašenjem Konstantina za Augusta iako mu je on priznao samo titulu Cezara. Konstantin nije pravio pitanje oko toga koristeći vrijeme za učvršćivanje svoje vlasti u rimskim provincijama kojima je upravljao potpisujući se sve vrijeme kao rimski car.

Tokom građanskog rata i borbe za vlast između rivalskih Augusta i Cezara, Sjever je ubijen tokom borbe protiv Maksencija i oca mu Maksimijana a Galerije se povukao iz političkog života ostavljajući vlast Likinuju kao svom nasljedniku. Konstantin je uoči čuvene bitke kod Milivojskog mosta 28. Oktobra 312. godine imao viziju u snu gdje mu se na nebu iznad sunca pojavio svijetleći znak sa porukom „ovim pobjeđuj“ (τοῦτο νικά). Dao je da se napravi vojni barjak koji je na vrhu imao iskovan taj znak u obliku krsta kroz čiju sredinu je vertikalno prelazilo slovo P, čuveni Labarum ili

Hristov monogram. Konstantin je bitku dobio a Maksencije je izgubio ne samo bitku nego i vlastiti život. To je ujedno bio i kraj tetrarhata kao oblika vladavine u rimskoj imperiji. Vlast je bila podjeljena između Konstantina na Zapadu i Likinija na Istoku.

Konstantin je edikt Galerija o tolerantnosti prema Hrišćanstvu potvrdio i na Zapadu tako da je on važio u čitavom Rimskom imperijumu. 313-te godine nakon sastanka u Milanu između Konstantina i Likinija gdje su potvrdili savez i dogovorili daljnju upravu nad Imperijom izdat je Milanski Edikt koji između ostalog kaže i sljedeće: *„Pošto smo se nas dvojica, ja Konstantin Avgust i ja, Licinije Avgust, srećno sastali u Milanu i pošto smo razmotrili sve što se odnosilo na javno dobro, među svim stvarima koje su nam se činile korisne u mnogo čemu za sve, odlučili smo da damo prednost i stavimo na prvo mjesto ono što se ticalo poštovanja bogova i pobožnosti i da dozvolimo u isto vrijeme i hrišćanima i svim drugima slobodu da u pobožnosti slede religiju koju žele, tako da sve ono što na nebu postoji bude blagonaklono prema nama i svima onima koji su pod našom vlašću. Danas smo, dakle doneli spasononosnu i pravičnu odluku da apsolutno nikome ne bude uskraćeno pravo da izabere i sledi božju službu hrišćanske religije i da svakome bude slobodno da um svoj okrene onoj religiji za koju smatra da je u skladu sa njegovim stavovm, tako da to božanstvo nama bude blagonaklono, brine o nama i pruži nam svoju brigu i zaštitu. Sledeći taj princip, složili smo se da donesemo ovaj reskript da bi ono što se nalazi u našim prethodnim odlukama koje se tiču hrišćana i koje su upućene tvojoj pobožnosti, a čini se potpuno suprotno i strano našoj blagosti, bude ukinuto i da se u isto vrijeme svako od onih ko ima spomenuto opredeljenje da čuva hrišćansku religiju, može slobodno i prosto da ga zadrži bez teškoća.“*¹¹⁰.

Upravo Milanski Edikt objašnjava zašto je Konstantin toliko bitan za Slobodne Zidare. On je proglasio sve vjere jednakima i dao

¹¹⁰ Radić R, Stoilković D, Zakarija F. *Trijumf Hrišćanstva - Konstantin, Niš i Milanski edikt*, JP Zavod za udžbenike, Beograd, 2013

svim stanovnicima Rimske Imperije pravo izbora svoje religije. Religijska tolerantnost je iskazana zakonom koju taj Edikt donosi. Da li pod uticajem tajne organizacije, uticajem svog oca, ili svojim vlastitim shvatanjem Konstantin je donosio progres u društvo i vjerski mir u državu. Od Konstantina je traženo da daje svoj sud o odlučujućim momentima po Hrišćansku Crkvu. 316-te godine pozvan je da odluči u sukobu protiv Donatista. Dvije godine ranije u Arlu je održan prvi crkveni sabor pod carskim pokroviteljstvom i 33 prisutna Episkopa su donijela odluku o izopćenju Donata i zabrani donatske jeresi a sve donatiste su proglasili jereticima. Konstantin je svojom poslanicom episkopima podržao njihov sud iznoseći da u sporu koji je nastao on poštuje sud Isusa Hrista a odluku tridesetiri episkopa smatra voljom Hrista pa tako i Hristovim sudom.

Sledeći hrišćanski problem koji se predočio Konstantinu je bio nesloga sa Arijem kao idejnim vođom arijske jeresi i Konstantin je zakazao prvi vaseljski ekumenski sabor koji je održan 325-te godine u Nikeji. Na Saboru je pored ostalog arijanska jeres osuđena ali to nije donelo slogu i jedinstvo u hrišćansku crkvu.

Pred smrt, nakon što se teško razbolio tražio je da se krsti uz obećanje da će biti mnogo bolji hrišćanin kad ozdravi. Čin krštenja je obavio Evsevije Nikomedijski jedan od vodećih propagatora arijanske jeresi.

Konstantin je čitavo vrijeme svoje vladavine bio nosilac ideje vjerske tolerancije što se najbolje vidjelo nakon Sabora u Nikeji kada je on tražio pomirenje u Crkvi i rehabilitaciju vođa arijanske struje. Toj ideji se usprotivio idejni vođa pravoslavnih na Istoku episkop i teolog Atanasije Aleksandrijski koji je zbog takvog tvrdog stava 335-te godine proteran u Trir ali ni to nije pomoglo da se arijansko učenje rehabilituje niti da se uspostavi tolerancija unutar same Crkve.

Nakon njegove smrti njegove zasluge za hrišćanstvo počinju da se preuveličavaju. Pada lagano u zaborav činjenica da je prvi edikt o ukidanju progona Hrišćana stigao od Galerija a od Konstantina je samo potvrđen i proširen. Zaboravlja se da je sam Konstan-

tin kršten od strane jeretika prvaka Arijanske jeresi koji po crkvenim kanonima nisu imali pravo da krste. Danas Srpska Pravoslavna Crkva ne prepoznaje Arijansko učenje kao hrišćansko niti priznaju njihovo krštenje. Konstantin je pod uticajem svog ličnog historičara Evsevija Cezarejskog podržavao Arijansku jeres koji se zvanično odrekao Arijevog učenja još na Saboru u Nikeji kad je vidio da su Pravoslavni odnijeli prevagu. Vjerojatno radi očuvanja jedinstva Crkve i poštovanja religijske tolerancije je potpisao odluke Nikejskog Sabora i time se zvanično stavio na stranu Pravoslavnih. On je i dalje ostao simpatizer Arija kojeg se kao prijatelja nije odrekao, što se vidi iz njegovog uticaja na Konstantina i akcija koje je Konstantin preduzimao u korist onih što su podržavali i dalje Arija i njegovo učenje.

Ako proučimo uticaj koji je imao Evsevije Cezarijski na Konstantina možemo zaključiti da je on bio jedan od članova organizacije i da im je cilj bio formiranje naprednijeg i kvalitetnijeg društva. U toj viziji društva koji su oni imali, tolerancija je zauzimala bitno mjesto a posebno vjerska sloboda.

Život Konstantinovog oca Konstancija nam ukazuje da je materijalna skromnost bila druga važna komponenta, a posebno ravnopravna raspodjela društvenih dobara. Za njega paganski historičar Eutropije kaže sljedeće: *„Izvrstan muž i to izvrsne ljubavnosti, koji je, ni najmanje ne težeći koristi fiska, mario za bogatstvo provincijalaca i privatnih lica, i govorio: ‘Bolje je da javni imetak bude kod privatnih lica, nego da se ostavi pod jednom bravom’. A pokućstvo mu je bilo toliko skromno da su mu o praznike, ako bi trebalo da ugosti više prijatelja nego obično, prostrli trpezarije srebrninom izmoljenom od kuće do kuće od privatnih lica. Ovaj je bio ne samo ljubazan, nego, štaviše, vrlo poštovan kod Gala, osobito zato što su oni pod njegovom vlašću umakli Dioklecijanovoj sumnjivoj razboritosti i Maksimijanovoj krvoločnoj prenagljenosti. Umro je u Britaniji u Eborakumu u trinaestoj godini*

*vladavine, a premešten je i među bogove*¹¹¹ Iz tog teksta možemo naći prve tragove ideja kapitalističkog društva u jednom sasvim drugom klasnom obliku nego li je postojao u tadašnjem Rimskom Imperijumu.

Uticaj organizacije se najviše ogledao u izboru osoba neophodnih kvaliteta koje bi poslije bivale politički gurane do krajnjeg uspjeha. Konstantin je kao i njegov otac Konstancije imao neosporne duhovne kvalitete i osećaj za društveni prosperitet a ne samo za lični uspjeh. Gušenje vlastite sebičnosti a potenciranje društvenog probitka i jačanje države su osnovne karakteristike odabranih. Briga za duhovni razvoj društva, kulturni razvoj kompletne populacije, uzdizanje na viši nivo su težnje kojima je organizacija stremila vekovima boreći se da te odlike usadi svojim odabranicima. U likovima Konstantina i njegovog oca to stremljenje je doživjelo krajnju ekspanziju a rezultiralo je nekoliko decenija kasnije priznavanjem Hrišćanstva za zvaničnu državnu religiju.

¹¹¹ Eutropije *Pregled istorije od osnivanja Rima* (Breviarium ab Urbe condita).

Legenda o Templarskim Vitezovima

Priča o Templarima počinje 1118-te godine u Jerusalimu nakon uspješnog krstaškog pohoda i oslobađanja Jerusalima od Arapa. Kralj Jerusalima Baldwin II je uslišio molbu devet francuskih vitezova iz njegove pratnje da formiraju vojno bratstvo čiji će osnovni cilj biti obezbeđivanje drumova i odbrana hodočasnika na njihovom putu kroz svetu zemlju u sveti grad. Lider i idejni vođa je bio Hugh de Payens. Bratstvo je osmišljeno kao monaško vojna zajednica a blagoslov osnivanju je dao pored Kralja Baldwin II i Patrijarh Jerusalemski pred kojim su devetorica vitezova osnivača reda položili zakletvu na siromaštvo, čednost, neporočnost i pokornost. Dali su si naziv „Siromašna družba vojnika Hristovih“. Kralj Jerusalemski Baldwin II im je dao prostorije u svojoj palati a konjušnice i magacini su im bili u delu palate gdje se nekad nalazio hram kralja Solomona.

Po legendi Baldwin je poslao Hugh de Payensa u Evropu da agituje i vrbuje za sledeći krstaški pohod. Tim poslom Hugh je predstavljen Papi Honoriusu II koji je izdao dozvolu za formiranje vjersko vojnog reda po ugledu na vitezove Hospitalce. Po Papinoj preporuci Hugh je prisustvovao crkvenom savetu koji je zasedao u Troyesu (Šampanja) gdje je predstavio novi red i objasnio njegovu svrhu koja je bila prihvaćena a Sveti Bernard određen da napiše pravila za novi Red.

Pravila su imala 72 poglavlja i asketski karakter. Pravila su nalagala teško predano vežbanje i samomučenje postom i molitvom. Propisano je da vitezovi nose bijelu odjeću kao simbol čistog života a štitonoše, pratnja i sluga da budu odjeveni u crno. Papa Eugenije II je dodao da se nosi crveni krst na lijevoj strani grudi kao simbol mučeništva. Ratna zastava Templara je bila dvobojna, gornja polovina je bila crna a donja bijela simbolišući mir za prijatelje i uništenje za neprijatelje. Nisu napuštali borbu čak ni kad su bili tri puta brojčano slabiji. Nisu plaćali otkup za sebe jer su bili

siromašni vitezovi i nisu imali vlastitih sredstava za otkup osim svog pojasa i noža. Zbog svog fanatizma i upornosti u borbi bili su strah i trepet svog doba, noćna mora za svoje neprijatelje.

Bili su organizovani u tri klase koje su činili Vitezovi, Kapelani i Služeća Braća.

Da bi osoba bila primljena kao Vitez morala je ispunjavati uslove socijalne prirode. Trebalo je prikazati dokaz da kandidat potiče iz viteške familije i ispunjava klasne uslove, posebno da je rođen slobodan iz zakonitog braka od roditelja koji mu garantuju klasni status. Nije smio imati obaveza prema bivšim zakletvama, morao je biti neoženjen i ne biti veren. Članstvo u drugim viteškim ili vjerskim redovima prema kojima je postojala obaveza zakletve nije bila dozvoljena. Nije smio imati dugova i fizički je morao biti zdrav, bez ikakvih mana ili nedostataka. Veliki Majstor i svi glavni upravljajući oficiri reda su birani iz klase Vitezova.

Kapelan je kao klasa u templarskom redu nastala 1162. godine nakon što je Papa Aleksandar III izdao bulu u kojoj je Templarima dozvolio da imaju vlastito sveštenstvo odnosno vjerski obrazovane ljude koji su za potrebe Reda obavljali sve vjerske obrede. Do tog odobrenja članstvo je bilo sazdan samo od laika. Da bi bili primljeni u red uslov je bio pored vjerskog obrazovanja da nisu bili zakleti ni jednom drugom redu ili organizaciji. Oni su se kao i vitezovi zaklinjali na siromaštvo, čednu neporočnost i poslušnost. Nakon prijema u članstvo služili su obaveznu godinu dana kao početnici iskušeni. Njihove dužnosti su obuhvatale sve vjerske funkcije i popunjavanje svih pozicija namjenjenih religijskom i duhovnom aspektu posebno u ceremonijalnom dijelu kao što je „Otvaranje i Zatvaranje Čaptera“, prijem novih članova u Red, instalacija oficira Čaptera itd. Njihove privilegije su bile simbolične, više ritualnog karaktera. Imali su čast da sjede odmah do Majstora i bili su prvi služeni za stolom.

Za pristup u Služeću Braću jedini je uslov bio da su rođeni slobodni i da nisu robovi. Ovoj klasi su pripadali članovi svih slojeva društva. Mnoštvo ljudi koji nisu bili plemenitog porijekla ali su bili iz

imućnih i društveno dobro kotiranih familija su našli svoje pripadništvo redu u ovoj klasi. Oni su se borili pod komandom Vitezova a van bojnog polja su obavljali sve kućanske poslove. U početku su svi pripadali istom razredu ali je s vremenom došlo do podjele na dva razreda, Braću po oružju i Braću Zanatlije. Prvi su bili vojnici Reda a drugi su u zavisnosti od specifičnosti svog zanata obavljali specifične poslove za potrebe Reda. Prihvatanje u članstvo Služećoj Braći nije se u biti razlikovalo mnogo od prijema Vitezova ili Kapelana izuzev posebnih specifičnosti karakterističnih za viteški stalež. Bitna razlika je bila samo po porijeklu rođenja koja nije dozvoljavala Služećoj Braći da upražnjavaju pozicije namenjene Vitezovima.

Tri opisane klase su bile osnov Reda a postojalo je i nekoliko vidova dodatnog indirektnog članstva. Takozvani „Pridruženi“ su mogle biti osobe oba pola i bilo kog društvenog ranga koje zbog specifičnosti svog položaja nisu željele biti javno prepoznate od Reda. „Donatori“ su pretežno bili maloljetnici koje su njihovi roditelji namjenili za službu Redu kad ispune starosni minimum za pristup. Tu su spadali i odrasli koji su se obavezali da pomažu Red dokle god su živi, pretežno zbog svog divljenja prema redu i želje da podjele deo njegove slave.

Kompletnim Templarskim Redom je upravljao Veliki Majstor koji je biran na tu dužnost doživotno. Zbog ogromnosti teritorije na kojoj se Red prostirao bio je podijeljen na provincije. Svakom je upravljao Veliki Perceptor ili Veliki Prior (Iguman). Sveukupno je bilo petnaest provincija: Jerusalim, Tripoli, Antiohija, Kipar, Portugal, Kastilja i Leon Aragon, Francuska i Overnja, Normandija, Akvitanija, Provans, Engleska uključujući Škotsku i Irsku, Njemačka, Gornja i Srednja Italija, Apulija i Sicilija. Svaka provincija je sadržavala određen broj Kuća-Hramova u kojima je predsjedavao Preceptor. U svim većim Kućama-Hramovima je organizovan rad Čaptera u kojem su se obavljale lokalne djelatnosti ritualnog i svjetovnog karaktera (npr. prijem novih članova u Red).

Ritual drevnih Templara

Svaka regija u kojoj su templari organizovali svoje prisustvo je imala Dom ili Kuću-Hram kao sjedište kojim je upravljao Majstor a Čapter bio glavno organizaciono tijelo. Pravo na članstvo u Čapteru su imali samo templari i nitko ako nije bio templar nije mogao prisustvovati radu Čaptera. Kad bi ulazili u Čapter templari su davali znak. Prekrstili bi se, u ime Oca, i Sina, i Duha Svetog te skinuli kapu s glave. Nakon što bi se svi iskupili Majstor ili Preceptor bi pozvao sve prisutne da zauzmu stav za molitvu, "Estes sus en pies" i da zajednički „očitaju Očenaš“ te zauzmu svoje pozicije i sjednu. Poslije „očenaša“ uslijedila bi provjera članstva da se utvrdi da su svi prisutni templari. Tek tad bi počeo stvarni rad Čaptera obraćanjem Majstora u ime Boga, koliko god je to u njegovoj moći, preklinjući braću Templare i naređujući im da se usavršavaju. Tim povodom bi se grešna braća ispovijedala Majstoru a on bi im određivao kazne i razrešavao ih grehova.

Sama tehnika ispovjesti je veoma interesantna. Grešni Brat bi prišao majstoru i ispovjedio se da nitko od prisutne Braće ne čuje, nakon čega bi majstor zatražio od njega da se udalji iz prostorije gdje je Čapter zasedao kako bi on mogao iznijeti grijeh pred Čapter. Prisutna Braća bi prodiskutovala o grijehu i donijela odluku o kazni. Potom bi se grešni brat vratio u Čapter gdje bi mu majstor izneo odluku Čaptera o pimjerenj kazni.

Prvo bi se ispovijedala braća najnižeg ranga nakon čega bi oni svi napustili prostoriju sastanka, zatim sledeći po hijerarhiji dok se na bi došlo do sveštenika templarskog reda koji su se ispovijedali zadnji.

Sljedeće na dnevnom redu bilo je rešavanje tekućih problema koje bi u slučaju manjih problema rješavao majstor izdavanjem naredbe šta da se uradi, a u slučaju većih problema Majstor bi se konsultovao sa braćom, odnosno pitao za mišljenje braću koji su se najbolje razumjeli u datu problematiku. Svi problemi su na kraju rješavani naredbom majstora.

Nakon što je sav posao Čaptera završen pristupalo se rituu zatvaranja. Majstor ili osoba zadužena za vođenje Čaptera bi održala govor, objašnjavajući prisutnima kako treba da se ponašaju u budućnost, i da poboljšaju način života i doprinesu svojoj duhovnoj izgradnji i napredovanju. Nakon propovjedi slijedila bi molitva gdje bi se molilo Bogu da se živi u miru, posebno za mir Crkvi, za mir svetoj zemlji i Jerusalimu, za mir njihovoj Kući-Hramu, za sve vjerujuće ljude, njihovu braću i sestre, za njihove očeve i majke, da im Gospod oprost za sve grijehе itd. Ako je kapelan¹¹² bio prisutan u Čapteru on je na kraju davao uputstvo ostalima kako da iskažu njihovu ispovjest i svi prisutni su ponavljali za njim ispovjest.

Po tradiciji Templara, običaj u svakoj Kući je davao pravo kapelanu da daje Braći Templarima oprost. To pravo templarskog kapelana je dolazilo direktno od Pape. Kad kapelan nije bio prisutan, prisutni templari bi izrekli Očenaš i Zdravo Marijo poslije molitve. Oprost je po templarskom rituu mogao biti dat samo od svaštenika ali se dešavalo da je majstor u nedostatku sveštenika davao oprost. Bila je to jedna od optužbi Inkvizicije protiv Templara jer po katoličkom učenju jedino sveštenik može davati oprost.

U slučaju da je postojao kandidat za prijem u Bratstvo, majstor bi u toku rada Čaptera informisao Bratstvo o generalijama kandidata i pitao ih da li neko od braće ima išta protiv da kandidat pristupi Bratstvu. Ako niko nema ništa protiv, majstor šalje dvojicu ili trojicu braće (koji dobijaju status Prihvatitelja za taj događaj) da odu do kandidata i odvedu ga u prostoriju blizu Čaptera radi testiranja.

Neophodno je bilo odvojiti kandidata od rodbine i prijatelja koji su ga dopratili jer tajne prijema u članstvo nisu smjele procuriti u javnost. Kandidat biva primljen u jednu od tri klase reda; Služeći brat, Vitez Templar ili Sveštenik Reda zavisno od njegovog socijalnog statusa u društvu. Da bi bio primljen kao Vitez Templar kandidat je morao prethodno biti vitez odnosno ispunjavati klasno socijalne uslove da bi bio Vitez Templar. Isto je bilo sa sveštenicima reda

¹¹² Chaplain (Eng.)

koji su morali ispunjavati uslove, odnosno imati kvalifikacije neophodne za vršenje dužnosti sveštenika.

U prostoriji za testiranje kandidat je sam odvojen od kontakta sa profanim svijetom i tu čeka instrukcije za prijem u Bratstvo. Nakon što su odvojili kandidata od porodice i prijatelja i sproveli ga u prostoriju za testiranje prihvatitelji se vraćaju u Čapter da obavjeste majstora o učinjenom i prime instrukcije za sljedeću aktivnost. Nakon što im majstor da instrukcije za sledeći korak prihvatitelji se vraćaju u sobu za testiranje. Oni ispituju kandidata da li on zaista želi biti član reda. Ako on zaista želi, oni ga informišu da red nije ono što on vidi. Dobro obučen vitez koji lepo izgleda na dobrom konju ne prikazuje pravu sliku Reda i stroga pravila koja se u Redu poštuju. Objašnjava se kandidatu da će jesti, ne kad je gladan već kad mu se kaže da jede. Da će kad mu se bude spavalo morati biti budan i motriti. Kad bude želeo biti na jednom mjestu bit će poslan na sasvim drugo mjesto i sl. Tad ga pitaju da li je u stanju da u ime Boga i spasenja duše svoje ispuni prethodno ako se od njega traži. Nakon pozitivnog odgovora sledi nekoliko ključnih pitanja: da li je kandidatovo vjerovanje u Boga u duhu katoličke vjere kako je ispovijeda Rimski Katolički Crkva; da li kandidat pripada ikakvom svetom redu; da li je vezan okovima braka; da li je obavezan zakletvom nekoj drugoj religiji; da li pripada vojničkoj klasi i da li je začeo u legitimnom braku; da li je izbacivan zbog vlastitih grešaka ili nečijih drugih; da li je obećao dati ikome išta da bude primljen u Religiju¹¹³, nekome od braće u redu ili ikome ko ne pripada redu; da li ima ikakvu skrivenu nemoć ili manu koja ga može učiniti nepodobnim za službu Kući (Redu) ili korištenju oružija; da li je opterećen nekim dugom prema sebi ili drugima a koji nije u stanju sam riješiti a ni uz pomoć njegovih prijatelja pa misli da će mu članstvo u redu pomoći u tome.

Ako kandidat zadovoljavajuće odgovori na pitanja prihvatitelji se vraćaju u Čapter i informišu majstora da prema odgovorima

¹¹³ Misli se na pripadnost Templarizmu.

kandidata oni vjeruju da kandidat ima pravilnu vjeru u Boga, da je slobodan i plemenitog roda iz zakonitog braka i da nema nikakvih prepreka njegovom prijemu. Prethodno su prihvatitelji objasnili kandidatu da mora opet sačekati da oni informišu majstora o njegovom zadovoljavajućem odgovoru i zatraže u Čapteru od Boga, Blažene Djevice Marije i svih Svetaca da njegov prijem u Red bude za dobrobit njegove duše, čast njegovu i njegovih prijatelja i da Bog usavrši i usliši njegove molbe i želje. Majstor ponovo obavještava prisutno bratstvo da je kandidat na zadovoljavajući način odgovorio na sva pitanja i ako iko od prisutnih ima išta protiv kandidata da sad iznese jer je to zadnji momenat prije nego li pozove kandidata da pristupi Čapteru. Ako nema nikakvih primjedbi majstor daje instrukcije prihvatiteljima kako da uvedu kandidata u Čapter, nakon čega prihvatitelji odlaze ponovo u sobu za testiranje.

Oni informišu kandidata da je došlo vrijeme njegovog pristupa Čapteru i daju mu instrukcije da skine kapu s glave (mora biti golglav) a ruke da drži sklopljene pred sobom. Oni ga vode u Čapter i sprovode do majstora ispred kojeg kandidat u klečećem položaju izgovara pozdravni tekst koji mu je unaprijed dan da pročita. Kandidat se u ime Boga i Blažene Djevice Marije obraća majstoru i kompletnom bratstvu zahvaljujući im na ukazanom povjerenju i obećava odanost. Nakon toga kandidat polaže zakletvu Bratstvu kojom ga zaklinje majstor.

„Ti se zaklinješ i obećavaš Bogu i blaženoj djevici Mariji da ćeš uvijek biti poslušan majstoru Hrama i svakom bratu rečenog Reda koji je iznad tebe; i da ćeš očuvati svoju časnost i dobre običaje Reda i živeti bez privatne svojine osim ako ti istu ne dozvoli pretpostavljeni; i da ćeš uvijek prema svojoj moći pomagati očuvanju onoga što je stečeno u kraljevstvu Jerusalima i koristima što još nisu stečena; i da nikad nećeš dozvoliti da zbog tvojih spletki ili strategije budu ubijeni hrišćani, čovjek ili žena, ili bezbožnički razbaštinjeni; i ako ti dobra Hrama budu povjerena da ćeš ih vratiti sa čistim i pravim računom prema svetoj zemlji i da nećeš napustiti ovu religiju bez dozvole pretpostavljenog.“

Nakon zakletve majstor bi se obratio novom bratu na sledeći način: „ U ime Boga i blažene djevice Marije, u ime sve Braće Hrama mi te prihvatamo u sva dobra djela Reda učinjena od početka i što će biti do kraja učinjena, prihvatamo tebe, tvog oca i majku i sve tvoje pretke koje ti želiš da imaju veze sa nama. Na isti način ti trebaš prihvatiti nas sa svim dobrim djelima koje si uradio i koje ćeš uraditi. Mi ti obezbjeđujemo hljeb i vodu, jednostavnu odjeću Reda, truda i rada u izobilju!“ Nakon toga bi novi brat obukao templarsku odoru a u toku oblačenja kapelan bi isčitavao sto trideset i treći psalm i molitvu Svetom Duhu Deus qui corda fidelium a sva braća bi ponavljala za njim molitvu Gospodu. Majstor bi tad uzeo za ruke klečećeg novog brata i uzdigao ga u stojeći položaj te ga bratski poljubio u usta. Nakon toga bi ga poljubio kapelan pa ostala braća. Na kraju ceremonije sva bi braća zauzela svoja mjesta i sjela a novi brat bi bio postavljen ispred majstora da sjedi do njegovih nogu.

Pojava, osnivanje templarskog reda

Posmatrajući iz današnjeg ugla vrijeme i način nastanka, bitisanje i način na koji su zvanično sišli sa istorijske scene uočićemo interesantan detalj da je samo njihovo viteško bitisanje jasno istoričarima i drugim naučnicima koji su se bavili pojavom Templara. Svojom pomalo magičnom pojavom oni su uticali na društvo gdje god su bili prisutni. Bili su originalni svojom organizacijom a posebno vođenjem poslova. Njihov način pristupa ratu i samim bitkama je bio unikatan i bilo ga je skoro nemoguće kopirati ako se ne kopira kompletan sistem Reda. O tome su napisane mnoge knjige i ja sumnjam da ja mogu dati nešto novo tom dijelu pa se neću ni truditi da o tome pišem.

Što ja smatram veoma bitnim a što nije dovoljno analizirano jeste njihov nastanak, odnosno osnivanje i njihovo formalno gašenje, odnosno odlazak u ilegalu. Ne postoji tačan datum njihovog osnivanja jer nije ni jasno kad su oni formalno nastali. Računati

možemo od momenta kad su devetorica vitezova zatražila od kralja Jerusalima dozvolu za formiranje reda, od momenta kad su položili zakletvu pred Patrijarhom Jerusalimskim ili od momenta kad su zvanično priznati kao red od Katoličke Crkve, no ni u jednom momentu nećemo biti u pravu.

1099-te godine oslobođen je Jerusalem i otvorena je mogućnost da se provere antičke priče o blagu hrama kralja Solomona i tajnama koje je taj hram skrivao. Teško je oteti se utisku da nisu Templari formirani sa direktnim ciljem mnogo drugačijem nego li nam zvanična istorija govori. Ako se prisjetimo organizacije kojoj su pripadali Sirmiumski mučenici, kamenoresci, koja je bila toliko jaka da je od nje strepio rimski Tribun. Da je na kraju i platio glavom svoj zulum. Ako se prisjetimo da je i familija rimskog Cara Dioklecijana (žena i ćerka) stradala kao i sam Car za koga različiti izvori navode različite uzroke smrti kao i različito vrijeme smrti. Dolazimo do ideje da je ta ista organizacija tražila načina da uzme što je bilo njeno, a nalazilo su u ruševinama starog hrama kralja Solomona. Tek sa Baldwinom II je sazrela situacija jer očigledno da prethodni vladar nije bio saglasan ili nije imao zgodnu mogućnost da to uradi, odnosno dozvoli tajno pretraživanje jednog krila kraljevske palate.

Da je to što je traženo bilo dobro sakriveno, što namerom a što zubom vremena, govori nam podatak da je red bio nepromjenjiv po sastavu od 1119-te pa do 1129-te što je vrlo interesantno.

Osnovna misija Reda je bila obezbjeđivanje puteva ka i od Jerusalima kako bi hodočasnici bezbedno dolazili na sveta mjesta. Da je devet vitezova tim poslom deset godina jurilo po drumovima Palestine boreći se sa bandama Arapa i drugih razbojnika bilo bi logično da barem jedan od njih nastrada, ali to nije bio slučaj. Legenda nam ukazuje da su devetorica vitezova to vrijeme proveli istražujući podzemni deo palate koji im je povjeren. Njihova istraživanja su urodila određenim plodom koji je do dana današnjeg ostao enigma i postao tvorac razno raznih teorija zavjere od kojih najvjerojatnije ni jedna nije tačna.

Ideja da je nađeno ogromno blago koje je dalo Templarima početnu snagu da se u relativno kratkom vremenskom periodu rašire u tadašnje svetske razmjere nema materijalnih osnova niti ikakvih historijskih tragova. Da je korišteno bilo kakvo antičko blago vjerojatno bi ostao makar jedan artefakt koji bi ukazivao na to blago i njegovu upotrebu od strane Templara.

Navodna istina o životu i smrti Isusa Hristosa kojom su Templari ucenjivali katoličku crkvu da bi im ona za šutnju obezbjeđila munjevit progres je isto nevjerovatna za zdravu logiku. Prosječan katolik više vjeruje izjavi Pape nego nekog drugog u vezi religije. Dakle, ako bi Papa proglasio njihove izjave i navodne dokaze lažnim za većinu katolika to bi bilo dovoljno da ostanu u nepromjenjenoj vjeri katoličkoj. Dobar primjer vam je muslimanska vjera, koja priznaje Bibliju kao svetu knjigu i Isusa Hristosa kao proroka ali ne kao Sina Božijeg. Određen broj katolika jeste zbog ovog ili nekog drugog razloga prešao u Islam ali to nije uništilo katoličku crkvu. Smatrati da je neka gnostička predstava hrišćanstva, pa čak i dokazi da je ta predstava tačna, ikakva pretnja katoličkoj crkvi je neodrživa. U pitanju je vjera a ne nauka. Nije bitno šta je dokazivo već je bitno u šta verujemo. S druge strane katolička crkva se vješto borila od nastanka hrišćanstva pa do dana današnjeg protiv svakog vida sektaštva i religijskog neslaganja tako da je vrlo nelogično da bi itko mogao da je ucjenjuje na religijskoj osnovi. Dakle uopšte za katoličku crkvu nije bilo od bitnog značenja šta su Templari našli niti je pronalazak korišten za ikakv vid ucjenjivanja. Ekspanzija Reda je bila uslovljena drugim faktorima.

Iza Reda je stajala jedna druga organizacija koja je imala moć da utiče na kralja da odobri formiranje novog viteško-monaškog Reda, da utiče na Patrijarha Jerusalimskog da taj Red blagoslovi i na Papu da taj Red prihvati i odredi Svetog Bernarda da mu napiše pravilnik. Naravno da ta organizacija nije nikakav Sionski Priorat niti ta organizacija ima za cilj uspostavu jedinstvene monarhije gdje kraljevska loza vuče porijeklo direktno od Isusa Hristosa. Ta organizacija vuče porijeklo starije od hrama kralja Solomona.

Svoje spoznaje o prirodi Boga je prenosila kroz sve Misterije i Religije Svijeta i njoj nije bilo u interesu da uništi ili ucenjuje ni jednu religiju ili predstavu o prirodi Boga već upravo suprotno.

Kolika je moć te organizacije bila ukazuje i činjenica da su Templari imali vlastito sveštenstvo koje je službu vršilo po templarskim a ne katoličkim ritualima. To je odobreno od Pape Aleksandra III 1162-ge godine i nikad nije opovrgnuto. Tim činom sam Papa se odrekao nadzora nad Redom i dao im samostalnost a Velikom Majstoru Reda pravo da više nego suveren države upravlja i svjetovnim i duhovnim komponentama Reda. Čak je i direktnom papinom poslaniku bio zabranjen pristup u Čapter ili bilo kakvoj službi koju je kapelan obavljao za potrebe Reda. Kapelan je polagao račune samo Velikom Majstoru i samo od njega primao direktive za rad, dakle kompletno nezavisno od katoličke crkve.

Šta su u stvari devetorica vitezova našla u tajnim podzemnim odajama antičkog hrama nama nije poznato ali možemo izvući određene zaključke ili bolje rečeno pretpostavke šta je nađeno. Prateći logiku kojom smo stigli do ove faze, pronađeno „blago“ moramo podijeliti u dvije kategorije. U prvoj kategoriji se nalazi sve ono što se od devetorica vitezova očekivalo da nađu, odnosno što je bio cilj čitave zamisli i ideje o formiranju Reda. Drugi dio, je bio nebitni dio, koji su Templari našli povrh potraživanja njihove osnovne misije. Šta je to moglo biti interesantno takvoj organizaciji a da nikome drugom nije čak padalo na pamet da se to „blago“ tamo nalazi. Nakon duljeg razmišljanja moje sveobuhvatno istraživanje se iskristalisalo u jednom pomalo nevjerovatnom odgovoru; Enohova zlatna ploča sa ugraviranim imenom Boga na njoj. Ako je to bilo u pitanju onda je najverovatnije bilo dvanaest zlatnih ploča na koje je Enoh upisao tajne zanata, nauke i umjetnosti a vjerovatno i priču o nastanku svijeta. Ovu interesantnu tezu bilo bi skoro nemoguće podupreti ikakvim dokazima, pa čak i pretpostavkama da se nije desio jedan interesantan slučaj u Sjevernoj Americi. Pojava Džozefa Smita osnivača Mormonske religije.

On je svojevremeno bio Slobodni Zidar pa je zatim izbačen iz organizacije. Njemu su se ukazale zlatne ploče ispisane hijeroglifima koje je on preveo na njemu svojstven način i formirao novu religiju. Ako pojavu anđela Moronija zamenimo sa predstavnikom drevne tajne organizacije, rezultati će se interesantno poklopiti. Prvi originalni prevod je nestao, a tek ponovljenom pojavom anđela Moronija i ponovljenim pokušajem prevoda teksta sa zlatnih ploča, čovečanstvo dobija novu religiju. Čak i sama smrt Džozefa Smita je kontraverzna i bogata fantastičnim detaljima koji nikad nisu kompletno rasvijetljeni.

Ne postoje dokazi da ukažu na povezanost Enohovih zlatnih ploča, Templara (ili organizacije), Anđela Moronija, zlatnih ploča koje su se Džozefu Smitu ukazale, i same mormonske Crkve odnosno novo nastale religije i knjige Mormona. Dokaza nema ali je teško oteti se utisku da anđeo Moroni nije bila „predstava organizacije“ kako bi određeni deo saznanja isplivao čovječanstvu u vidu nove Religije. Možda se Džozef Smit nije držao dogovora pa je to na kraju platio glavom. Možda je Smit bio angažovan samo za prevod a poslije je na svoju ruku i po sjećanju „doživio drugu posjetu anđela Moronija“ koja je rezultirala Knjigom Mormona i novom Religijom. Za našu priču nije bitno da li je ijedna verzija tačna, ono što je bitno jeste činjenica da su se zlatne ploče sa hijeroglifima na sebi nalazile u Americi a tu ih je donijela templarska (ili od organizacije) putešestvija koja nije predmet rasprave pa ću taj deo ostaviti za neku drugu knjigu.

Pored Enohovih zlatnih ploča Templari su tražili i našli drevne rituale jedne od najstarijih misterija, Misterije o Svetom Trojstvu. Po uzoru na te rituale formirani su templarski rituali a i sam Red je modifikovan kako bi izgledao kao Red Misterije Svetog Trojstva. Svi članovi Reda su bili Braća a razlikovali su se samo po Božijem providenju, odnosno po slučaju rođenja, jedni su bili Vitezovi a drugi Služeća Braća. Završni čin modifikacije se odigrao 1162. godine nakon što je Papa Aleksandar III izdao bulu u kojoj je Templarima dozvolio da imaju vlastito sveštenstvo. Tim činom

klasna strukutra je zaokružena a Misterija Svetog Trojstva se konačno kao organizacija mogla ispoljiti nesmetano od spoljnog svijeta.

Čapter je predstavljao kapsulu u kojoj je Misterija Svetog Trojstva procvetala u punom smislu. Pun dokaz o tome nalazimo u Zakletvi Templara u kojoj se kaže: „i da nećeš napustiti ovu religiju bez dozvole pretpostavljenog.“ Tu nije riječ o napuštanju Templarskog Reda, već napuštanju specifične religije kojoj kandidat pristupa. Nije u pitanju Katolička Crkva i njeno ispovijedanje Hrišćanstva jer je njoj pripadao pre pristupa Redu, u pitanju je nešto drugo. Ubijeđen sam da je u pitanju Misterija Svetog Trojstva i oblik ispovijedanja iste.

Treća stvar koju su tražili i našli bila je skripta u kojoj je pisalo o ulozi dvojice hrišćanskih svetaca u Misteriji Svetog Trojstva. U pitanju su bili Sveti Jovan Krstitelj i Jovan Bogoslov. Činjenica je da su dvojica svetaca bili svetci zaštitnici Vitezova Templara. Šta je tačno pisalo, odnosno šta piše u tom skriptu javnosti još uvijek nije poznato ali postoje osnovane indikacije da je u pitanju gnostički pristup objašnjenju svetog trojstva. Iz savremenih masonskih rituala trećeg stepena vidimo da je masonska majstorska riječ izgubljena ali da su masoni u vječnoj nadi da će riječ naći. Riječ je izgubljena smrću Hirama Abifa, Velikog Majstora Misterije Svetog Trojstva a zamjena za izgubljenu riječ je nađena nakon izdizanja iz groba mrtvog tijela Hiramovog ali samo zamjena za Riječ. Ipak čin nalaženja zamjene simboliše način prepoznavanja prave Riječi i onoga što ona predstavlja. Obadva svetitelja ukazuju na istu osobu koja je isto tako kao i Hiram umrla mučeničkom smrću da bi poslije bila uzdignuta iz groba, samo sa tom razlikom da je druga osoba uzdignuta iz mrtvih voljom Boga a ne čovječjom rukom. Sve je to hrišćanima poznato. Pitanje je da li je ta skripta davala objašnjenje Riječi u punom smislu ili je samo ukazivala na Riječ kao što su i obadva sveca ukazivala.

Nepoznato je nama da li je u skripti objašnjena tajna prizivanja Riječi, tajna u kome je bila Riječ, ili ko je predstavljao Riječ.

U prvom slučaju Isus Hrist bi bio samo prosvećeni čovjek kome je ukazana tajna a on je koristio u cilju formiranja nove religije. U drugom slučaju je Isus Hrist odabrani čovjek kroz kojeg je se riječ demonstrirala ali nezavisno od volje Isusa Hrista kao čovjeka već je ljudsko tijelo Riječ koristila da svoju manifestaciju predoči ljudima. U obadva ova slučaja Isus Hrist je samo čovjek i to su dvije doktrine neprihvatljive za Katoličku ili Pravoslavnu Crkvu. Tek treći slučaj predstavlja Isusa Hristosa kao Gospodina, Sina Božijeg, oličenje i manifestaciju Riječi u punom smislu. Treći slučaj je najvjerojatnije objašnjen u Skripti pošto je taj treći slučaj ljudima nejasan. Oko prirode Gospoda Isusa Hristosa lomila su se koplja od samog osnivanja hrišćanstva pa do dana današnjeg. Ne postoji jedinstven stav o prirodi Bogočovjeka a razlog za to je nepoznavanje Riječi. Tek spoznaja Riječi daje pravo objašnjenje prirode Boga, prirode čovjeka pa tako i prirode Bogočovjeka.

Zvanično uništenje Reda

Zadnji Veliki Majstor Templarskog monaško-viteškog reda Žak de Molej čija smrt simboliše nestanak Templara sa historijske scene je jedna od najkontraverznijih ličnosti i najzagonetniji Veliki Majstor. Rođen je oko 1240 godine u Burgundiji u plemićkoj familiji a 1265 je primljen u Templarski Red. Odmah nakon prijema je poslan u Palestinu u rat protiv nevjernika pod komandom Velikog Majstora Vilijema de Beauje gdje se proslavio svojom hrabrošću. 1298 godine nakon smrti Velikog Majstora Teobalda Gaudiniusa izabran je za Velikog Majstora. 1306-te godine je na poziv Pape učestvovao u pregovorima sa predstavnicima Vitezova Svetog Jovana (Hospitalcima) o ujedinjenju ta dva Reda. Pošto ideja nije bila nova (prvi put je potencirana ideja o ujedinjenju još 1274-e na Savetu u Lionu kad je španski kralj izneo argumente protiv) de Molej je ideju odbio uz stara obrazloženja. 1307 godine de Molej je pozvan u Francusku na sastanak sa Papom gdje je mučki uhapšen 12-og septembra u toku čuvene zavere Pape i francuskog Kralja

Filipa Lepog protiv Templara. Inkvizicija ga je mučila sedam godina ali nije uspjela iscediti nametnuta priznanja o jerećkim radnjama reda protiv katoličke Crkve. 11-tog marta 1314 bio je javno živ spaljen na laganoj vatri.

Pred samu smrt u ime svoje nevinosti i nevinosti reda za opzužbe nametnute od strane Pape i Filipa Lepog prokleo ih je obadvoicu, izričući kletvu da će Papa umreti za četrdeset dana a Filip Lepi za godinu dana. Sticajem okolnosti kletva se obistinila. Papa se razboleo i umro u narednih četrdeset dana a Filip Lepi je stradao u lovu tako što ga je rastrgao divlji vepar. Čudna koincidencija koja opasno podsjeća na koincidenciju smrti rimskog Tribuna koji je osudio četvoricu sirmiumskih klesara. Zvanično, Templarski Vitezovi nestaju sa scene a njihova nepokretna imovina prelazi u vlasništvo Hospitalaca.

Stremljenje gašenja Templarskog reda započeto 1274-e godine kroz viziju ujedinjenja je konačno završeno 1314-te godine voljom Pape i Filipa Lepog ali silom. Očigledno je da Žak de Molej nije shvatio poruku o nužnosti nestajanja Templarskog reda sa svetske scene. Klasni sistem koji je Red predstavljao je gubio na snazi, novo građansko društvo je bilo u povoju a organizacija je stimulisala samo progres. Red je u svojoj zadnjoj fazi postojanja bivao sve samo ne progresivan. Padom Akre 1291-e godine u muslimanske ruke hrišćani su proterani iz svete zemlje a sa njima i templarski Red koji tako gubi i svoj osnivački smisao. Čuvena uzrečica pijanaca „piješ kao Templar“ jasno ocrta moralni pad Reda u zadnjim godinama njegovog bitisanja. Dakle monaško viteški red koji je svojevremeno doneo progres u svim porama društva, od razvitka bankarstva, trgovine, vojne vještine pa čak i religijske doktrine postao je kompletno nazadan, rudiment prošlosti. Organizacija je tu neumitnu stvarnost uvidjela i pokušala da Red postepeno prevede u nešto drugo. Fuzijom sa Redom Svetog Jovana red ne bi ništa finansijski i materijalno izgubio samo bi se Religija Reda povukla iz opticaja a sveštenički deo bi prepustili katoličkoj crkvi. Članstvo Reda bi postalo članstvo Reda svetog

Jovana i time zadržalo sve benefite stečene kod Templara. Templari su imali razvijen sistem brige za islužene članove i taj sistem bi se transformisao u sistem Reda Svetog Jovana. Templarski Red je zvanično ugašen bulom *Vox in excelso* pape Klementa V 22. Marta 1312-te godine.

Uticao Templara na Slobodno Zidarstvo

Ako zanemarimo mogućnost da je ista organizacija vodila računa o Rimskom kolegiju, organizacijama zanatlija, operativnim slobodnim zidarima kontinentalne Evrope i njihovim velikim ložama, koja je inicirala osnivanje Templara ostaje nam da vidimo kako je Templarski Red uticao na Slobodno Zidarstvo na Britanskim ostrvima. 1274-te godine nakon zasedanja crkvenog saveta u Lionu koji je iznedrio ideju o stapanju viteško monaških redova u jedan red, klasa Služeće Braće templarskog Reda a posebno Braća Zanatlije su počeli tražiti sebi utočište u slučaju gašenja reda. Braći Zanatlijama su organizacije Slobodnih Zidara bile naročito privlačne jer su bili iste struke i istog društvenog statusa. Pretpostavka je da su prvi kontakti ostvareni i pre 1274-te ali su se tek zvaničnim uništenjem Reda Bulom Pape Klementa V ostvarili uslovi za uklapanje u Slobodnozidarske esnafa. Dokazi za to su pojava pozicije Tajlera (vanjskog čuvara), Inergarda (unutrašnjeg čuvara) i kapelana što nije ranije postojalo u sistemu starešina slobodnozidarskih loža. Zatim slijedi pojava organizacije unutar samog glavnog esnafa, „Acception“ o kojem se skoro ništa ne zna sem da članstvo u tom tijelu nije zahtjevalo i članstvo u Esnafu već je bilo mnogo konspirativnije prirode.

U starim konstitucijama kontinentalnih Velikih loža „operativnih“ Slobodnih Zidara postojala je klauzula da svaki Slobodni Zidar mora da se ispovedi katoličkom svešteniku jednom godišnje, ispovest je bila obavezna. Putem toga Katolička Crkva je imala kontrolu nad Slobodnim Zidarima. Rani Operativni Slobodni Zidari kontinentalne Evrope su živjeli pri samostanima i nad njima je

praktikovana monaška disciplina koja ih je držala kompletno pod kontrolom. S vremenom ta je kontrola popuštala a Slobodni Zidari su dobijali veći stepen slobode da bi se udruživanjem u Esnafe donekle osamostalili od Crkvenog režima ali domen obaveze ispovjesti je sve do njihovog gašenja i nestanka ostao u domenu katoličke Crkve. Nasuprot tome Slobodno Zidarstvo u Britaniji ide drugim putem neovisnim o Crkvi. Oni imaju svog kapelana da očita molitvu pre otvaranja svakog sastanka Lože i po završetku istog. Rituali savremenih Slobodnih Zidara nam kažu da niti jedan važan događaj za čovjeka ne sme početi bez traženja blagoslova od Boga, niti smije da se završi bez zahvalnosti Bogu na uspješnosti istog. Kapelan je pozicija u Loži nasljeđena od Templara.

Kontinentalni Operativni Slobodni Zidari koji datiraju po svojoj organizaciji pre ostrvskih nikad nisu imali u svojoj organizaciji Tajlera (vanjskog čuvara) niti inergarda (unutrašnjeg čuvara) jer nisu imali ni potrebe. Oni nisu imali tajni pred Crkvom, redovno su se ispovijedali a misterija svetog trojstva koju su ispovijedali bila je apsolutno u hrišćanskom duhu kako ga ispovijeda katolička Crkva. Kod ostrvskih Slobodnih Zidara situacija je bila drugačija, oni su imali tajni ritual koji nije smio da vidi neko ko nije pripadao Slobodnim Zidarima. Na početku svakog ritualnog rada starešina Lože pita prvog nadzornika da li su svi prisutni Slobodni Zidari stepena u kom se rad obavlja, ako Nadzornik nije siguran da su svi prisutni Slobodni Zidari stepena u kom se rad obavlja on traži da se obavi procedura provjere članstva. U nekim ritualima procedura provjere se vrši na ulazu u Ložu. Nebitno od ritualne tehnike savremeno Slobodno Zidarstvo provjerava svoje članstvo da bi se osigurali od mogućih uljeza, čuvajući ritualne tajne kao što su nekad radili Templari.

Jedna od najbitnijih razlika je posvećenost samog Slobodnog Zidarstva. Kontinentalni Operativni Slobodni Zidari su posvećivali Ložu imenu Oca i Sina i Duha Svetog, Blaženoj Mariji Djevici i četvorici slavom ovjenčanih mučenika (Sirmiumskih kamenorezaca). Očigledan je uticaj hrišćanstva i to ispovijedanja na način

kako to vidi katolička crkva. Savremeno Slobodno Zidarstvo je posvećeno Bogu i dvojici svetaca, Svetom Jovanu Krstitelju i Svetom Jovanu Bogoslovu. Ovdje vidimo bitnu razliku, Bog nije definisan, univerzalan je. Svaka Religija može biti prepoznata u očima opšteg Boga. Bog se simbolički prikazuje kao Veliki Arhitekta Univerzuma, kao tvorac koji je stvarao šest dana a sedmi počinuo da odmori. Blažena Djevica Marija se uopšte ne pominje.

Interesantan je citat iz knjige „Hram i Loža“ Majkla Bejdženta i Ričarda Lija: „U prethodnim svedočenjima, Džon de Stouk je odbio sve optužbe. Sada je ipak, izjavljivao kako je prilikom njegove posete Templu Garveju u Hirfordširu veliki majstor Žak de Moley tvrdio da je Isus bio „sin jedne žene, a pošto je za sebe rekao da je Sin Božji, bio je razapet na krst“. Prema Džonu de Stouku, veliki majstor mu je naložio da na tom osnovu odbaci Isusa. Inkvizitori su ga pitali u koga je ili šta trebalo da vjeruje. Veliki majstor mu je naložio, rekao je Džon, da vjeruje u „velikog i svemogućeg Boga koji je stvorio nebo i zemlju, a ne Raspeće“.“ Slična priznanja su izrekli i ostali Templari u Engleskoj pritisnuti Inkvizicijom. Na kraju je došlo do nagodbe „zabludjeli“ Templari su se pokajali i većinom poslali u samostane da iskupe grijeh. Znatna novčana sredstva su obezbeđena za njihovo održavanje. Dakle taj vid Boga kao svemogućeg tvorca je ideja stigla Slobodnim Zidarima od Templara.

Ako sad, nakon ovakvih spoznaja upitamo sebe, zašto se osnivanje Velike Lože Londona 1717-te smatra osnivanjem prve Velike Lože odgovor je jasan. Velika Loža Londona je bila prva Velika Loža naslednica Templarskih ideja i tekovina. Nema tu nikakvih spekulativnih osobina i podjela na spekulativnu i operativnu umjetnost i sl. Velike Lože Operativnih Slobodnih Zidara Njemačke su imale istu količinu spekulativnosti ako ne i veću od novo osnovane Velike Lože Londona. Jednima su zaštitnici bili Sirmiumski mučenici, četvorica kamenorezaca ovjenčanih slavom mučeništva a današnjima su zaštitnici dva Sveca, dva Jovana, Krstitelj i Bogoslov. Katoličkoj Crkvi nije trebalo dugo vremena da prepozna šta se iza „spekulativnosti“ krije i da staru zabranu ponovo oživi.

Pitanje koje smo postavili ranije, odnosno koje se zapitao Castells, šta je to što je intelektualce sedamnaestog i osamnaestog veka nagonilo da se učlanjuju u društvo Slobodnih Zidara, posebno u Lože čije je većinsko članstvo sastavljeno od operativnih zidara. „Miris“ templarizma i enigme koje je taj „miris“ donosio zajedno sa karakterističnim shvatanjima Religije je bio razlog zašto se jedan aristokrata, naučnik, filozof ili političar odlučio bratimiti sa kamenorezcima, klesarima, zidarima.

Savremeni Vitezovi Templari kao deo Slobodnog Zidarstva

Postoje četiri izvora porijekla na osnovu kojih masonski Templari ukazuju na svoju vezu sa srednjevjekovnim Templarima:

Templari koji tvrde da potiču od Džona Marka Larmeniusa kao nasljednika Žaka de Moleya

Templari koji prepoznaju Petera d'Aumonta kao nasljednika Žaka de Moleya

Templari koji porijeklo vuku od nećaka Žaka de Moleya Grofa Beaujeu

Templari koji svoje porijeklo vide nezavisnim i odbacuju ikakav vid veze sa prva tri navedena

Interesantna je legenda koje nam kazuje da je Žak de Moley pre svoje smrti pozvao Džona Marka Larmeniusa da ga posjeti u zatvoru u Bastilji i tu mu preneo ovlaštenja da ga naslijedi u slučaju njegove smrti. Navodno je tu dogovoreno da se ta tradicija učvrsti. U stvarnosti 1682 godine u vrijeme Luja četnaestog mlade aristokrate iz visokog društva su formirali razuzdano društvo nazivajući ga „La Petite Resurrection des Templiers“ na srpskom „Malo vaskrsnuće Templara“ koje je zbog svojeg neprimjernog ponašanja uskoro zabranjeno a posebno nakon što je kralj saznao da je princ prestolonasljednik iniciran u društvo. Društvo je nakon skandala iako zabranjeno opstalo ali u velikoj tajnosti. 1705-e godine Filip Orleanski, regent Francuske i član tajnog društva je promijenio

karakter društva u politički. On je angažovao jezuitu Italijana Oca Bonanija da konstruiše novi statut koji će se pozivati na stare dokumente koje će Otac Bonani fabrikovati. Tako je nastala čuvena povelja Larmeniusa koja je sadržavala i spisak svih Velikih Majstora od Larmeniusa do 1705-te kad je ta dužnost prenesena na Filipa Orleanskog. Društvo je promijenilo ime u Red Templara sa sjedištem u Parizu. Vojvoda od Saseksa je prošao kroz stepene i dobio pravo da osnuje Veliku Konklavu u Engleskoj, što je on i uradio. Paradoxalno je da je vojvoda sazvao sastanak Konklave samo jednom tako da templarstvo za vojvodinog života nije imalo nikakvih aktivnosti u Engleskoj.

Po drugoj teoriji Peter d'Aumont se iskrcao u Škotskoj sa nekoliko vitezova i udružio sa Slobodnim Zidarima. D'Amount je bio Veliki Preceptor Overnje a u Škotskoj se sreo sa Velikom Komanderom Džordžom Harisom i zajedno sa njim i njegovim vitezovima doneo odluku da Red nastavi sa radom ali u ilegali. D'Amount je izabran za Velikog majstora u Čapteru na dan Svetog Jovana 1313-te godine. Da bi obezbedili sebe od progona oni su se udružili sa organizacijom Operativnih Zidara i usvojili njihov simbolizam. Pošto su većinski bili iz Francuske nazivali su se Frank Masoni a pošto je Frank (Franc) značilo i Francuski i Slobodan s vremenom je usvojen naziv Slobodni Zidari. Od 1361-e glavno sjedište Reda je bilo u Aberdinu. Na osnovu ove legende Baron Von Hund je pronašao Red strogog posvećenja koji se trudio da bude templarski sistem koliko god je to bilo moguće. 1754-te godine Baron Von Hund je pretstavio Red strogog posvećenja u Nemačkoj koji se sastojao iz sedam stepni: 1) Učenik, 2) Pomoćnik, 3)Majstor, 4) Škotski Majstor, 5)Početnik 6)Templar i 7) Zakleti Vitez. Baron je bio čvrstog uvjerenja da je svaki istinski Slobodni Zidar u stvari Templar. Navodno su masoni Parisa 1754-te godine osnovali u Parizu „Čapter visokih stepenova“ koji je dobio ime „Čapter Kleremonta“. Masoni članovi tog udruženja su bili uvjerenja da je spekulativno Slobodno Zidarstvo nastalo od Templara. Baron Von

Hund je primljen u članstvo i od njih je usvojio znanje o stepenima. Od njih je dobio i pravo da više stepene predstavi u Njemačkoj.

Treća grupa koja tvrdi da potiče od nećaka Žaka de Moleya, Grofa Beaujea se razvila u Portugalu pod imenom Red Hristovih Vitezova. Nakon što je srušena organizacija Reda vitezova Templara u čitavoj Evropi 1317-te godine Denis I, Kralj Portugala je isposlovaao od Pape Jovana XXII dozvolu da obnovi Red u Portugalu pod nazivom Red Hrista i dodeli im imovinu koja je bila oteta od Templara. Titulu Velikog Majstora ima Kralj Portugala. 1789-te godine Red je sekularizovan. Dizajniran je kao najelitniji Red gdje članovi moraju imati provereno aristokratsko porijeklo. Po legendi Grof Beaujeu je od Žaka de Moleya saznao tajne reda i bio ovlašten da iste zajedno sa pepelom svog strica odnese u Švedsku. Grof je poslije smrti de Moleya sakupio stričev posmrtni pepeo i odneo ga u Štokholm gdje je u sjećanje na taj događaj podignut spomenik. Na osnovu te legende švedski masoni templari tvrde da su usvojili templarski sistem dobiven od Grofa Beaujea a time je Švedski sistem templarski sistem.

Nezavistan sistem se razvio samo u Škotskoj i Engleskoj. U Škotskoj Templari nikad nisu bili proganjani niti su imali problema. U vrijeme najveće hajke na Temple u Škotskoj je na vlasti bio Robert Brus koji je bio u konstantnoj borbi da učvrsti svoju vlast u Škotskoj i potvrdi nezavisnost od Engleske i suzbije engleske ambicije o okupaciji Škotske. Legenda o škotskim templarima počinje bitkom kod Banokburna. Sama bitka je trajala dva dana i završila se katastrofom Engleza. Englezi su bili nadmoćniji u ljudstvu i kvaliteti opreme. Imali su mnogo više teško oklopljene konjice i sva je prednost bila na njihovoj strani. Drugog dana bitke u odsudnom momentu kad su Škoti već ubacili i zadnje rezerve u borbu i dok se lomilo na koju stranu će ratna sreća da se okrene, iznenada se na škotskoj strani pojavio odred Vitezova Templara od nekih 200 konjanika (broj varira od 50 do 400 zavisno od izvora informacija) koji su izvršili silovit napad na Engleze i naterali ih u paničan bijeg.

Taj napad je odlučio bitku i Škoti su pobijedili u jednoj od najvećih bitki na tlu Britanije.

Bitka se dogodila na dan Svetog Jovana a zbog odlučujućeg učešća Templara Robert Brus je formirao „Kraljevski Red Škotske“ kojem su se Templari pripojili. Druga grupa Templara se pripojila Redu Svetog Jovana a poslije reformacije su mnogi prešli u protestantizam. Jedan dio njih se udružio sa Slobodnim Zidarima formirajući „Drevnu Ložu“ u Stirlingu. Praktikovali su stepene: Vitez od grobnice, Vitez od Malte i Vitez Templar. Od njih potiču današnji masonski Templari Škotske. Vitezovi katoličke vjere koji su ostali u Redu svrstali su se pod komandu Davida Sitona. Lord Dandi je poslije postao njihov Veliki Majstor. Čarls Edvard „Mladi Pretendant“ je primljen u Red u Edinburgu 24. Septembra 1745-te i postavljen za Velikog Majstora. Nakon neuspjele jakobinske bune on je emigrirao u Francusku gdje je formirao Čapter u Arrasu u kojem su se praktikovali stepenovi donešeni iz Škotske. Navodno je ovaj Templarski sistem uticao na formiranje stepena Kadoš drevnog i prihvaćenog Škotskog Reda (AASR). Ima mišljenja da i kompletan drevni i prihvaćeni Škotski Red potiče od ove grupacije.

Engleski masoni Templari najverovatnije potiču od tijela zvanog „Baldvinov privremeni logor“ ili jednog od četiri koordinirana privremena logora iz Londona, Batha, Yorka i Salsburia koji su, kako se tvrdi, formirani od Perceptory koji je dugo postojao u Bristolu a bio ugašen zvaničnim gašenjem Reda. Po legendi oni su se ujedinili sa Masonima. „Baldvinov privremeni logor“ je navodno postojao od „pamtivjeka“ i vjerojatno bio jedan od najstarijih „privremenih logora“ odnosno utočišta Templara.

Po Mackey-u današnje masonsko templarske organizacije možemo svrstati po korenu nastanka u šest grupa:

Od Larmeniusa potiču Francuski Templari

Od Aumonta potiču Njemački Templari i Strogo Posvećenje

Od Beaujea potiču Švedski Templari i Obred Zinnendorfa

Od Protestanata Templara Škotske i „Drevne Lože“ Stirlinga potiču Škotski Templari

Od Princa Čarlsa Edvarda i njegovih sljedbenika potiču Templari drevnog i prihvaćenog Škotskog Reda

Od Baldvinovog privremenog logora i njemu koordiniranih privremenih logora potiču stari Engleski i Američki Templari.

Legende o uticaju Jezuita i Iluminata na Slobodno Zidarstvo

Postoji nekoliko teza o umješanosti Jezuita u aktivnosti Slobodnih Zidara, pa čak i u kreiranje određenih viših masonskih stepenova. Činjenica jeste da su aktivnosti jezuita krajem 17-tog stoljeća i početkom 18-tog preklapale sa događajima vezanim za aktivnosti Slobodnih Zidara ali je vrlo teško dokazati bilo kakvu vezu između jezuita i slobodnih zidara ako je ikad i postojala.

Albert Mackey navodi dvije teze, odnosno daje moguće razloge zašto bi jezuiti mogli biti zainteresovani za kontrolu nad slobodnim zidarstvom.

Prva teza je nastala po navodnom pisanju nekog njemačkog pisca koji razloge za preuzimanje kontrole jezuita nad slobodnim zidarstvom nalazi u pretpostavci da jezuiti kroz slobodno zidarstvo mogu formirati vlastitu aristokraciju. Tim preuzimanjem kontrole jezuiti ne bi samo ovladali masonskim ložama već bi stekli određenu kontrolu nad školstvom, crkvom, pronalascima nauke a vjerovatno i poslovanja.

Druga teza zastupa ideju da su jezuiti kroz slobodno zidarstvo htjeli tajno pomoći kraljevsku lozu Stjuarta u njihovom nastojanju da se vrate na vlast u Engleskoj i vrate katoličku crkvu kao glavnu crkvu u Englesku. Ta teza je najviše odgovarala piscima zagovornicima ideje da je slobodno zidarstvo nastalo iz „kuhinje zavere“ jezuita iz težnje da se formira tajno društvo koje će Džemsa II vratiti na tron. Zagovornici te teze idu toliko daleko da tvrde kako je treći stepen slobodnog zidarstva kompletno kreacija jezuita. Teza je istorijski gledano najblaže rečeno nepotkrepljena činjenicama. Džemsa II je abdicirao sa prijestolja 1688-e godine a umro je 1701-e.

Ne postoji nikakav pisani dokument o praktikovanju trećeg stepena u Engleskoj ili Škotskoj u tom periodu.

Prva Velika loža kad je osnovana u Londonu 1717-te godine praktikovala je samo dva stepena i do 1721-e nije prepoznavala ništa drugo sem ta dva stepena. Ako su jezuiti imali namjeru koristiti treći stepen sa svrhom vraćanja Džemsa II na presto tad se treći stepen morao pojaviti u vremenu između 1688-e i 1701-e godine ili ranije ali u svakom slučaju prije smrti Džemsa II.

U vrijeme procvata spekulativnog slobodnog zidarstva, poslije formiranja prve velike lože u Londonu, ne samo treći stepen već i viši stepenovi se pripisuju kao ideološko ostvarenje jezuita sa koledža u Kleremontu posebno stepeni škotskog obreda npr. Vitez svetog Andreja ili Vitez Kadoša a sve u svrhu restauriranja katoličke crkve i vraćanja Džemsa II na vlast. Sama ideja o zavjeri je nastala iz činjenice da je Džems II za vrijeme izbjeglištva u Francuskoj često boravio kao gost jezuitskog koledža u Kleremontu što je bilo dovoljno za nalaženje navodne veze između slobodnih zidara i jezuita.

Sve te teorije bi s vremenom pale u zaborav zbog nedostatka istorijskih činjenica i logike da se na istorijskoj sceni nije pojavio Adam Weishaupt u Bavarskoj formirajući 1776-te godine tajno društvo „Red usavršenih“ koje kasnije dobiva naziv Illuminati ili Bavarski Illuminati.

Adam Weishaupt je bio profesor kanonskog prava na univerzitetu u Ingolštadu u Bavarskoj a ujedno i jesuita. Njegov sistem iluminata je originalno predstavljao tajno društvo ljudi kojima je cilj bio uz međusobnu pomoć dostići najviši stepen moralnosti i vrline i to postaviti kao temelj za reforme u svijetu gdje bi udruženja dobrih ljudi onemogućila nemoral i rasklašenost zlih. Ideja je uskoro postala popularna u Njemačkoj i Francuskoj a Weishaupt je već 1777-e iniciran u slobodnozidarsku ložu u Minhenu. Od slobodnog zidarstva Weishaupt je pozajmio sistem tajnovitosti (sistem znakovnog prepoznavanja), ezoteričnost i sistematizaciju po stepenima. Veliku pomoć u organizaciji Illuminata je dobio od

Barona von Knigge revnosnog i odlično obrazovanog slobodnog zidara koji se priključio Illuminatima 1780-te i uskoro postao jedan od lidera organizacije. Iako su zbog uticaja slobodnozidarskih ideja i organizacije Illuminati ličili na masonsku organizaciju oni to nisu bili. Uticaj jezuitske pozadine na čitavu filozofiju iluminata im nije dozvoljavala odricanje od uticaja politike i religije na sam sistem što ih je udaljavalo od masonskih organizacija.

Po svojoj unutrašnjoj organizaciji red Illuminata je bio podijeljen u tri glavne klase ili cjeline a svaka od njih je imala još dodatne razrede. Klase su bile 1. Jaslice koje su sadržavale tri razreda koji su prilikom inicijacije verbalno objašnjeni kandidatu nakon čega je on prelazio u sledeću klasu 2. Simbolično Slobodno Zidarstvo koje se sastojalo iz dvije grupe razreda; prvu grupu čine razredi Učenik, Pomoćnik i Majstor i drugu grupu čine razredi Škotski početnik ili Illuminatus Major i Škotski vitez ili Illuminatus Dirigens. Treća klasa Misterije je bila podijeljena u dvije podgrupe, niže i više misterije, gdje su niže činila dva razreda Jerej ili Sveštenik i Princ ili Regent a više Magus (Mag) i Reks ili Kralj.

Vrlo mali broj članova je dosegao najviše stepenove Reda a u njima se krila suština organizacije Illuminata. Red je brzo postao veoma popularan i uskoro je imao više od dvije hiljade članova. Uskoro se proširio i van granica Njemačke i lože Reda su se mogle naći u Francuskoj, Belgiji, Holandiji, Danskoj, Švedskoj, Poljskoj, Mađarskoj i Italiji.

Red je sebi vrlo brzo stvorio mnoštvo neprijatelja. Iako se ideološki red nije bavio politikom u praksi je to izgledalo mnogo drugačije i vladajući sistem je prepoznao opasnost po poredak u Illuminatima. Illuminati su optuženi za revolucionarnu djelatnost iako im to nije bila svrha. Okrivljeni su za anti-hrišćansku propagandu zbog svojih liberalnih filozofskih stavova koji u svakom slučaju nisu bili anti-hrišćanski iako se nisu poklapali sa tadašnjom katoličkom vizijom religije.

Za Slobodno Zidarstvo bila je pogubna njihova izjava da je svaka slobodnozidarska loža pod tajnom kontrolom jezuita i da su

svi zakoni i misterije slobodnog zidarstva u stvari izum jezuita a da je svaki slobodni zidar nesvjesno samo instrument u njihovoj službi. Naravno, ovakva izjava je nastala kao plod rivaliteta Illuminata sa drugim redovima sličnog karaktera u borbi za priznanje u društvu i nema nikakvog oslonca u stvarnom stanju tog vremena ili bilo kog drugog. Naprosto je ideološka razlika između slobodnog zidarstva i jezuitske aktivnosti tolika da se slobodno može reći da je dijametralno suprotna i naprosto se ne vidi način da te dvije organizacije opstanu u bilo kakvom vidu koalicije a da se jedna od njih kompletno ne odrekne svog bazičnog opredijeljenja.

1784-te Illuminati su zakonom zabranjeni u Bavarskoj a članstvo je hapšeno i osuđivano. Adam Weishaupt je proteran iz Bavarke a Illuminati su prestali da postoje. Da li su zaista prestali da postoje ili su se samo povukli u jednu dublju ilegalu nije najjasnije. Njima pripisuju krivicu za pokretanje francuske buržoaske revolucije iako tad više zvanično nisu postojali. Ja ću da navedem jedan drugi primjer koji navodi na razmišljanje i daje mogućnost da su Illuminati i poslije zabrane nastavili sa aktivnostima ali u dubokoj ilegalici.

Mladi srpski nacionalista i novinar Ljubomir Jovanović Čupo¹¹⁴, jedan od osnivača organizacije „Oslobođenje ili smrt“¹¹⁵ je

¹¹⁴ Ljubomir Jovanović Čupa je rođen 1877 u mestu Brezova na jugu Srbije a umro je 25-tog juna 1913-te u Skoplju od kolere koju je dobio u bolnici gdje je smešten nakon ranjavanja u borbama oko Velesa u drugom Balkanskom ratu protiv Bugara. 1903-e godine zbog učestvovanja u martovskim demonstracijama protiv dinastije Obrenovića bio je optužen kao vođa velikosrpskih demonstracija i prijatelj pobunjenih oficira te kao takav bio prinuđen da emigrira u Austriju. Prvo u Zemun a odatle u Beč. U Srbiju se vraća posle majskog prevrata i kao nacionalista i srpski patriota pristupa četi Aksentija Bacetovića Baceta i odlazi na Kozjak kao štabni četnik. Učestvovao je u nekoliko četničkih akcija a nakon pogibije Aksentija Bacetovića vraća se nazad za Beograd. Tad završava pravni fakultet na Velikoj Školi koji je 1903-e zbog političkih razloga prekinuo. Nakon toga odlazi u inostranstvo a najviše boravi u Briselu, u Belgiji gdje

pristupa masonske organizaciji preko koje upoznaje rad tajnih društava u Francuskoj i Italiji. Po povratku u Srbiju učestvuje u stvaranju tajne organizacije „Oslobođenje ili smrt“ gdje je on imao glavnu ulogu u sastavljanju Ustava, izgleda pečata, zastrašujuće zakletve koju su svi članovi morali da polože i rituala prijema članova. Čitav sistem je organizovan po ugledu na nemačka tajna društva i talijanske Karbonare zahvaljujući Čupinom uticaju. Bio je osnivač i urednik Pijemonta, časopisa „Crne ruke“. Do smrti svoje je predvodio projugoslovensku manjinu društva „Ujedinjenje ili smrt“. Po navodima Zorana D. Nenezića Čupa je bio afilirani član u Beogradu slobodnozidarske lože „Ujedinjenje“ koja je radila pod zaštitom Velikog Orijenta Francuske.

¹¹⁵ „Ujedinjenje ili smrt“ je tajna organizacija srpskih nacionalista nastala 9-tog maja 1911-e u Beogradu.

Glavne tačke Ustava i Pravilnika organizacije „Ujedinjenje ili Smrt“ su:

Čl. 1. U cilju ostvarenja narodnog ideala, ujedinjenja Srpstva, stvara se organizacija, čiji član može biti svaki Srbin, bez obzira na pol, veru, mesto rođenja, kao i svaki onaj, koji iskreno bude služio ovoj ideji.

Čl. 2. Organizacija pretpostavlja revolucionu borbu kulturnoj, stoga joj je institucija apsolutno tajna za širi krug.

Čl. 3. Organizacija nosi naziv „Ujedinjenje ili Smrt“.

Čl. 4. Za ispunjenje ovoga zadatka, organizacija, prema karakteru svoga bića, utiče na sve službene faktore u Srbiji, kao Pijemontu, i na sve društvene slojeve i celokupni društveni život u njoj« ...

Dalji članovi obuhvataju ove najbitnije odredbe: na vrhu organizacije stoji Vrhovna centralna uprava, čije su odluke punovažne za sve članove i koja ima pravo raspolagati životima, smrću i imovinom svih svojih članova. Interesi organizacije stoje nad svima drugim interesima, i njeni članovi su dužni dostavljati organizaciji sve, što saznaju, bilo u svojoj službenoj funkciji, bilo kao privatni ljudi, a što se tiče organizacije. Vrhovna centralna uprava ima pravo izricanja smrtnih osuda, čije se izvršenje povjerava najpouzdanijim njenim članovima ili agentima. Ni jedan član organizacije, pošto je već uveden u nju, ne može izaći iz nje, dokle god je živ, niti mu ko može uvažiti ostavku. Članovi, koji bi svojim izdajstvom naneli štete organizaciji, kažnjavaju se smrću.

Da bi se očuvala što veća tajnost, članovi se upisuju u spiskove i vode se ne po imenima, već po rednom broju. Članovi se među sobom kao takvi ne poznaju, saobraćaj među njima vrši se samo preko naročito određenih ličnosti, i jedino Vrhovna centralna uprava zna, ko su sve članovi organizacije. Ipak zato, i ako ne poznaju celu organizaciju ni njeno ustrojstvo, svi članovi se obavezuju na

zbog svojih liberalnih političkih stavova i neslaganja sa politikom koju je sprovodila dinastija Obrenovića morao napustiti Srbiju i živjeti u izgnanstvu, pretežno u Austriji. U tom periodu Jovanović je iniciran u tajno društvo slobodnih zidara (što je bilo njegovo lično ubeđenje) zbog želje da se upozna i nauči konspiraciji, tajnim znakovima prepoznavanja i načinu delovanja da izvršioci nikad ne znaju ko su nalogodavci. Sistem je razvijen u trojke tako da je osnovna trojka znala samo jednu osobu iz kontakta sa višom trojkom i tako do vrha organizacije. Interesantno je da takva systemska struktura nije slobodnozidarska već predstavlja sistem organizacije Illuminata a Jovanović očigledno nije iniciran u slobodno zidarsko bratstvo već u tajno društvo Illuminata. Zabunu su donijela tri slobodnozidarska stepena koja su Illuminati praktikovali i preuzeti simbolizam. Mrtvačka lobanja sa ukrštenim butnim kostima je stari templarski simbol koji su slobodni zidari preuzeli a time i Illuminati kroz tri slobodnozidarska stepena.

Bilo je pokušaja da se za atentat na austrijskog prijestolonasljednika Franca Ferdinanda i njegovu ženu okrive slobodni zidari ali bezuspješno. Organizacija atentata je dokazano išla preko produžene ruke Illuminata „Oslobođenja ili smrt“ još poznatije pod nazivom „Crna ruka“ i njihove podružnice u Bosni „Mlade Bosne“.

bezuslovnu poslušnost i pokornost organizaciji; oni moraju slepo izvršivati sve naredbe i poneti čak i u grob tajne, koje se tiču organizacije.

U decembru 1917. na Solunskom frontu Srpska vlada je uvidela opasnost od daljeg postojanja ove organizacije, pohapsila je njene članove, koji su, pored toga, optuženi da su radili na ubistvu prestolonaslednika-regenta Aleksandra Karađorđevića i predsednika vlade. Kod uhapšenog generalštabnog pukovnika Dragutina Dimitrijevića Apisa, člana Vrhovne centralne uprave, nađen je originalan Ustav organizacije od 9/5 1911, a među stvarima optuženog potpukovnika Velimira Vemića nađen je spisak članova organizacije. Presudom vojnih sudova članovi organizacije pukovnik D. Dimitrijević-Apis, major Ljubomir Vulović i Rade Malobabić osuđeni su na smrt i streljani. Ostali optuženi osuđeni su na dugogodišnju robiju, od koje su docnije pomilovani, osim potpukovnika Vitomira Cvetkovića, koji je umro u zatvoru za vrijeme istrage, i Bogdana Radenkovića, koji je umro, pošto je presuda izriječena.

Atentator Gavrilo Princip nije imao dovoljno godina da bude slobodni zidar ali je bio dovoljno star da bude indoktriniran filozofijom Illuminata i usmjeren na dejstvo po želji Illuminata. Površinski gledano djeluje da je dirigent događaja „Crna ruka“ i preko nje izvršilac događaja „Mlada Bosna“ ali nema logike da je „Crna ruka“ kao nacionalno-patriotska organizacija djelovala protiv interesa Srbije pošto je svima bilo jasno da će atentat izazvati rat kojem je težila Austrija a ne Srbija. Srbija je bila iscrpljena balkanskim ratovima i bile su joj neophodne godine mira za rehabilitaciju. Nasuprot tome Austrija je vidjela odličnu priliku da se obračuna sa iscrpljenom Srbijom pošto je do sukoba moralo doći kad tad. Srbija se nalazila na putu imperijalističkih interesa Austrije i samo je bilo pitanje vremena kad će do sukoba doći. Dakle atentat je išao u prilog interesima Austrije i logično je da on bude orkestriran iz Austrije a ne iz Srbije. Sam atentat se desio idealno po Austriju koja je to iskoristila za svoju ambicioznu ideju proširenja carstva Habzburga. Niko nije očekivao, pa ni sama Srbija da će rat biti katastrofalan po Austriju.

Kao što je sistem među članstvom podijeljen u trojke da se ne bi znao krajnji nalogodavac tako je i ovdje slučaj gdje je organizaciju same organizacije izveo Illuminat koji nije znao da je Illuminat i da je indoktriniran filozofijom Illuminata. Nekoliko slučajnih događaja kad bolje razmislite potvrđuju tezu o umješnosti Illuminata odnosno njihovoj organizaciji kompletnog događaja.

Nedeljko Čabrinović, prvi atentator, je nakon neuspelog pokušaja atentata skočio sa mosta u reku Miljacku i pokušao samoubistvo kapsulom cijanida ali bezuspješno pošto cijanid nije ostvario željeni učinak i Nedeljko je živ uhapšen. Gavrilo Princip je pucao iz blizine u prestolonasljednika i njegovu ženu bez ikakve realne mogućnosti na bijeg isto tako pokušavajući samoubistvo gutajući kapsulu cijanida koja je kao i kod Čabrinovića izazvala samo mučninu i povraćanje. Dakle oboica su svjesno žrtvovali svoje živote za ideale koji su ih naveli na izvođenje atentata. Nakon takve hrabrosti ili bolje riječeno fanatizma realno je bilo očekivati da njih dvojica

neće pristati ni na kakav vid komunikacije ili saradnje sa istražiteljima. Nasuprot tome svi pohapšeni učesnici atentata, uključujući i dvojicu navedenih atentatora su saradivali sa islednicima i ispričali sve što su znali o pripremama za atentat i samom toku izvođenja atentata. Koliko god svi oni nijekali učešće vlade Srbije u kompletnom događaju bilo je jasno da je atentat organizovala „Crna ruka“ a izvršilac bila „Mlada Bosna“. Nije postojala čak ni insinuacija o umiješanosti Iluminata iako je tokom suđenja bilo pitanja o slobodnim zidarima pošto su određeni članovi organizovanja atentata deklarirani tokom suđenja kao slobodni zidari ali nije nađena ni najmanja odgovornost slobodnih zidara kao organizacije iako je bilo naknadnih pokušaja da se za kompletnu organizaciju atentata okrive slobodni zidari.

Pošto učesnici atentata kao i kompletna organizaciona mreža nisu imali predstave ko je krajnji nalogodavac onda je bilo u interesu nalogodavca da svi učesnici budu pohapšeni, osuđeni i kazna nad njima da bude izvršena. Zadnja je bila osuđena glavna upravljačka trojka „Crne ruke“ 1916-te godine sa Dragutinom Dimitrijevićem Apisom na čelu proglašavajući pobjedu Iluminata a ne Austrije. Apis je bio uhapšen zajedno sa grupom saradnika pod optužbom da je pripremao atentat na srpskog prijetolonasljednika Aleksandra Karađorđevića i da je prikrivao odbjegle članove „Mlade Bosne“ Rada Malobabića i Muhameda Mehmedbašića. Kompletnan proces je bio montiran sa samo jednim ciljem, uništenjem glavne upravljačke trojke koja je mogla svjedočiti i ukazati na uticaj strane organizacije na organizovanje atentata na Ferdinanda i početak prvog svjetskog rata.

Drugi interesantan momenat koji nam ukazuje na umješanost organizacije izvan Srbije kao glavnog organizatora atentata a koji je neophodno razmotriti radi jasnijeg sagledavanja čitavog događaja jeste činjenica da je četnički vojvoda Vojislav Tankosić čim je saznao za planove „Crne ruke“ da se putem „Mlade Bosne“ izvrši atentat na prestolonasljednika Austro-Ugarske Monarhije Ferdinanda, o tome obavijestio predsjednika vlade Srbije Pašića.

Informacija je do Pašića stigla kasno da bi se akcija zaustavila ali je Pašić shvatajući opasnost po Srbiju od katasrofalnih posljedica ako se atentat izvrši, odmah učinio sve u njegovoj moći da se Austrija obavijesti o pripremanju atentata. Austrija je obaviještena ali obavjest nije shvaćena ozbiljno i nije preduzeto ništa kako bi atentat bio spriječen. Na šta nam to ukazuje?

Prvo, vlada Srbije je obaviještena da srpska tajna organizacija sprema atentat koji će izazvati rat Srbije protiv Austrije. Znači sama Srbija će sebe smatrati krivcem za nametnuti rat, tako da ako i bude istrage u Srbiji ona neće ići dalje od te informacije. Pripremala se odstupnica u slučaju da Srbija prihvati sramne uslove mira i dozvoli austrijskoj policiji istragu u Srbiji.

Drugo, netko vrlo moćan i visoko kotiran u austrijskoj hijerarhiji vlasti je uspio obavjest Srbije o atentatu skloniti u stranu ili tu depešu predstaviti kao kompletno neozbiljnu i nerealnu tako da nije postojao osnov da se nešto ozbiljno preduzme kako bi se atentat spriječio. Ambasador Srbije u Beču, Jovan Jovanović je primio telegram od Pašića sa instrukcijama da informiše austrijsku vlast o pripremanju za atentat. Ambasador Jovanović se sastao sa Austro-Ugarskim ministrom finansija Bilinskim i prenio mu poruku vlade Srbije o velikoj mogućnosti atentata na austro-ugarskog prijestolonasljednika.

Treće, organizacija „Mlada Bosna“ nije bila nepoznata austrijskim vlastima i svi učesnici atentata su od ranije bili poznati austrijskoj policiji. Nije to bio prvi atentat u Bosni na austrijske zvaničnike. 1910 Bogdan Žerajić je ispalio pet metaka u guvernera Bosne i Hercegovine, generala Marijana Varešanina a potom je šesti metak ispalio sebi u glavu postajući tako legenda budućim generacijama Srba u borbi za slobodu. Logično bi bilo da su Sarajevske vlasti pohapsile pripadnike „Mlade Bosne“ i držali ih u zatvoru dok ne prođe posjeta prijestolonasljednika Ferdinada ili da su ih makar držali pod prismotrom. No nije bilo nikakve aktivnosti pripadnika sarajevske policije u tom smjeru kao da je neko pripremao teren unaprijed za povoljan ishod atentata.

Nabrojani slučajni događaji a bilo ih je još dosta nam ukazuju da je sve orkestrirano iz nekog drugog mjesta a ne iz Beograda. Beograd je bio žrtva uspješne zavjere Illuminata koja nikad otkrivena nije.

Ako organizaciju atentata sagledamo kao tajno djelo Illuminata onda vidimo koliku moć su oni imali i postaje nam mnogo jasnije zašto su jezuiti formirali Illuminate te u ritualni sistem Illuminata ugradili slobodnozidarske stepene. Illuminati su sebe smatrali slobodnozidarskim redom sličnim kakav je bio red „Stroga pokornost“ barona fon Hunda. U takmičenju oko društvenog prestiža sa Baronom u dokazivanju koji Red ima bolje kvalitete i koji ima više prava da se naziva slobodnozidarskim Baron fon Hund je dao izjavu pod uticajem ideja škotskih slobodnih zidara Retklifa i Remzija da je svaki slobodni zidar Templar aludirajući da su slobodni zidari naslednici templarizma. Kao odgovor na to Illuminati su dali izjavu da je svaki slobodni zidar nesvesno i sluga jezuitima aludirajući da su slobodni zidari nastali kao plod jezuitske zavjere. Poenta je da su i jedni i drugi čvrsto vjerovali u svoje stavove i izjave. To nama ukazuje da su iz tih načela i nastala obadva ta reda. Prvi iz ideje da je svaki slobodni zidar potajni templar a drugi da je svaki slobodni zidar u službi jezuita. Dakle tvrdnje da je treći stepen kreacija jezuita su besmislene kao i tvrdnje da su viši stepenovi škotskog obreda kao npr. Vitez Kadoš njihovo djelo. Naprosto filozofija jezuita, njihove političke ambicije i religijska netolerancija nisu mogle da se uklope u slobodno zidarstvo ali su zato jezuiti putem Illuminata uspjeli da slobodno zidarstvo uklope u svoj jezuitski sistem.

Illuminati se pored ostalog optužuju i za organizaciju Francuske revolucije iako formalno Illuminati nisu imali ništa sa revolucijom. Najviše optužbi protiv Illuminata su dali dvoica pisaca Abbe Augustin Barruel i Robins. Barruel u svojoj knjizi o francuskoj revoluciji nalazi tri vida zavjere za koje optužuje illuminate i slobodne zidare kao tajne inicijatore revolucije. Tri zavjere su „zavjera bezbožnosti“ protiv Boga i Hrišćanstva, „zavjera pobune“

protiv kralja i monarhije i „zavjera anarhije“ protiv društva u cjelini. Barruel kao jezuitski pisac je svojom osudom francuske revolucije u stvari dao proglas jezuitskog sagledavanja krize društva i neophodnosti ka promjenama ali u jednom vidu koji je Barruel direktno osuđivao. Slobodne Zidare i Illuminate je direktno optuživao za treću zavjeru, „Zavjeru anarhije“ namećući kompletno krivu predodžbu o Slobodnim Zidarima stavljajući ih u istu poziciju sa Illuminatima. Nije to bilo ništa novo u Francuskoj. Pod uticajem francuske revolucije Slobodno Zidarstvo je izgubilo kompas. Jedan deo Slobodnih Zidara je zbog neshvatanja neophodnosti poštovanja tradicije i starih vrijednosti uveo novine i tzv. slobodarski duh u Slobodno Zidarstvo. Kao poslijedica je došlo do stvaranja nove slobodno zidarske filozofije koje je tolerisala bavljenje politikom i ateizam. Slobodno Zidarstvo se rascjepilo na dvije struje, Staru Tradicionalnu anglosaksonsku i novu modernu francusku struju predvođenu Velikim Orijentom Francuske. Taj novi moderni pristup je dao dovoljno „municije“ anti-masonima i jezuitima da generalno optuže Slobodno Zidarstvo za ateizam i političke zavjere i spletke.

Sljedeće što djeluje da povezuje Jezuite sa slobodnim zidarima jeste učešće italijanskog jezuite oca Bonanija u falsifikovanju starog templarskog dokumenta pod nazivom povelja Larmeniusa koja Džona Larmeniusa kao direktnog nasljednika Žaka de Molea stavlja u poziciju Velikog Majstora vitezova Templara i daje čitavu listu Velikih Majstora sve do Vojvode od Orleana koji je Povelju i naručio od Oca Bonanija. Na osnovu tog jezuitskog falsifikata osnovan je 1805-e godine u Francuskoj Vrhovni Red Vitezova Jerusalimskog Hrama (Ordo Supremus Militaris Templi Hierosolymitani) pod vodstvom Brenarda-Raymonda Fabre-Palprata koji je tvrdio da baštini pravo nasleđa titule Velikog Majstora pošto se njegovo ime nalazilo kao zadnje na listi Velikih Majstora Templarskog Reda. Red postoji i danas i veoma je aktivan čak i u Srbiji što je veoma čudno pošto u Srbiji ne postoji templarska tradicija na koju se red poziva. Sljedeći citat je preuzet sa web sajta OSMTH Srbije <http://www.templari.org.rs>

„U vremenu materijalizma i sekularističkog humanizma, Red teži okupljajući pojedince visokih etičkih principa, da pokaže da je ideal duhovnosti od presudne važnosti za očuvanje tradicije, za patriotizam i za ispunjavanje građanskih dužnosti . Takvi pojedinci moraju pokazati da su sposobni i spremni da žive u skladu sa Templarskim nasljeđem i tradicijom .“

Tekst je iz ugla srpske tradicije, srpskog patriotizma i srpske građanske dužnosti apsolutno neozbiljan i neistinit zbog već navedenog ne postojanja templarske tradicije i nasljeđa. Templari su bili katolički monaško-viteški red i kao takvi nisu imali svog uporišta u pravoslavnoj Srbiji. Pravoslavna tradicija viteštva je u Srbiji ustanovila drugačiji tip viteških redova koji nisu imali nikakve sličnosti sa templarskim. Sa druge strane OSMTH prima u svoje redove ravnopravno i žene što je u suprotnosti sa templarskom tradicijom na koju se pozivaju. Srednjevekovni Templari kao monaško viteški red nisu primali u svoje članstvo žene. Postojao je vid sponzorstva kad su određene žene ispoljile određene aktivnosti kojima su zadužile red i na osnovu tog sponzorstva uživale zaštitu reda i bivale tretirane kao sestre reda ali bez prava prisustvovanja ritualima templara. Direktno gledano ne vidi se smisao OSMTH-a u Srbiji ako izuzmemo jezuitski pristup problematici. Ne može se tvrditi da je OSMTH jezuitska organizacija ali je neoborivo jasno da je organizacija nastala na osnovu jezuitskog falsifikata i da je kompletna današnja djelatnost reda u suprotnosti sa djelatnošću srednjevekovnog templarskog reda na čiju se tradiciju OSMTH poziva. Srednjevekovni Vitezovi Templari su bili sve samo ne humanitarna organizacija i nikad se nisu bavili humanitarnim akcijama. Njihovi zadaci i radnje su bile strogo vojnog karaktera a sve akcije skupljanja para koje su provodili su bile u cilju finansiranja vojnih pohoda. Dakle povezivanje humanitarnih akcija sa tradicijom templara je naprosto besmislena. Nazivati sebe hrišćansko ekumenskom organizacijom isto tako nema nikakve veze sa tradicijom Templara i pre liči na jezuitsku propagandu da se

kompletno hrišćanstvo ujedini pod vlast katoličke crkve sa pokroviteljstvom Pape.

Zaključna riječ:

Na kraju da odgovorim na pitanje koje najviše interesuje sve neupućene, kako Slobodne Zidare tako i profane. Šta je u stvari Slobodno Zidarstvo? Citirajući Heraklita Mračnog dobijamo fenomenalan odgovor: „Vatra vječno živa koja se s mjerom pali i s mjerom gasi“. Gledajući sa naučne strane, ono što je za savremenu fiziku predstavlja bozon, božja čestica, to je Slobodno Zidarstvo za ljudsku misao. Ono je inicijalna kapisla formiranju misterije, religije, filozofije ili bilo kog vida misaonog stvaralaštva u pogledu razvoja ljudske zajednice radi lakšeg shvatanja poimanja Boga.

Kad čovjek postaje Slobodan Zidar njega se uči da je Slobodno Zidarstvo „poseban sistem moralnosti, skriven u alegorijama i ilustrovan simbolima“. Iz te formule mi možemo da prepoznamo Slobodne Zidare i Slobodno Zidarstvo kao ideju počevši od prvog čovjeka pa do dana današnjeg. Neki smatraju da je prvi Slobodni Zidar bio Adam jer je doktrinu življenja na zemlji dobio direktno od Boga a iz ličnog kontakta sa Bogom poznavao je prirodu Božju. Drugi opet prapočetak slobodnozidarske ideje vide u Enohu koji je uznesen pred Boga i jedini rođen od majke vidio lice Boga i ostao živ. Treći vide prapočetak u Lamehu i njegovim sinovima, četvrti u kralju Solomonu, peti vitezovima Templarima, šesti u osnivanju Velike Lože Londona 1717-te godine, sedmi u nečem sasvim desetom. Najinteresantnije je u svemu tome da su svi oni u pravu. Kao što je svaka religija u pravu, kao što je svaka misterija učila u suštini isto, kao što svaka filozofija daje odgovore na ista pitanja, tako su i sve teorije o nastanku Slobodnog Zidarstva tačne. Sve teorije dotiču slobodnozidarsku suštinu i time se relevantnost vremena potire. Suština jeste u traženju masonske tajne, u traganju za izgubljenom riječi, u shvatanju šta sama Riječ predstavlja. Dakle nije bitno da li je Adam poznavao suštinu, Enoh,

Lameh, Solomon ili netko treći, već je poenta u spoznaji same suštine, o usvajanju principa suštine i praktikovanju njene filozofije u vlastitom životu. Zato je masonska riječ izgubljena i ne može se naprosto izreći. Nju je moguće spoznati i usvojiti, ali ju je nemoguće posjedovati kao što ni život ne posjedujemo već ga samo živimo.

Slobodnozidarski zakoni su podijeljeni na pisane i nepisane. Pisani predstavljaju konstitucije, regulacije, male i velike zakone, odnosno globalne zakone Loža i zakone Velikih Loža u njihovim jurisdikcijama. Iako pisani zakoni predstavljaju temelje savremenog Slobodnog Zidarstva i osnov su na kojem se Slobodno Zidarstvo registruje u profanom svijetu, državi u kojoj djeluju kao organizacija i na osnovu kojih se zvanično predstavljaju vlastima dotične države, ipak su oni nepisani mnogo bitniji. Nepisani u sebi kriju suštinu. Oni u srcu svakog Slobodnog Zidara kreiraju moralnu granicu preko koje se ne može prijeći. Hram čovječnosti kako ga idealizuju Slobodni Zidari je plod tih zakona kao građevina sazdana iz bratske ljubavi, olakšanja i istine. Moralni zakoni su tako dizajnirani da iz njih proizilazi razumijevanje suštine i njeno upijanje u sve segmente života što sam život uvodi u jednu novu mentalnu ravan, ravan bližu božanskom blagostanju.

Legende Slobodnog Zidarstva nam dočaravaju suštinu iz istorijskog aspekta kako ga Slobodno Zidarstvo doživljava. Nama su nebitne istorijske činjenice kao artefakti da bi dokazali postojanje nečeg u određenom trenutku ili opravdali istorijsku neumitnost nekog događaja. Ne, nas interesuju poruke koje te legende prenose, simbolizam i njihove alegorije. Iz današnjeg ugla shvatanja suštine uopšte je nebitno da li je hram kralja Solomona postojao ili nije. Mi vjerujemo da jeste ali i da nije to uopšte ne bi promijenilo poruku koju simbolizam Solomonovog hrama prenosi generacijama Slobodnih Zidara. Isto je sa legendom o četvorici sirmijumskih klesara koja iskazuje nepokolebljivu snagu moralnih zakona Slobodnog Zidarstva kad suština doživljava svoju ekspanziju u rađanju hrišćanstva kao priznate religije društvenog poretka. Legenda dočarava prelomni momenat pred pobjedu. Svojom smrću kamenoresci

nisu izgubili ništa osim života ali kao što smo već pomenuli, život se živi, a na čovjeku je samo izbor kako će da ga proživi. Kamenoresci su izabrali častan život. Kratak ovozemaljski ali sa nadom u nagradu, sa nadom u besmrtnost duše. Besmrtnost postupka su ostvarili. Dok je ljudi i Slobodnih Zidara oni neće biti zaboravljeni.

Legenda o vitezovima Templarima je nešto više od same legende. Stvarnost današnjeg slobodnozidarskog sistema je izgrađena na postulatima vrednosti izniklih iz templarskih ideja. Sva priča o spekulativnosti današnjih masona u odnosu na takozvane operativne masone je naprosto paravan da se prikrije ispoljavanje templarizma u današnjem Slobodnom Zidarstvu. Moderno je najbolji izraz, jer spekulativni su svi Slobodni Zidari, nebitno da li im je struka zidar, kamenorezac ili slično. Profesija nije danas mjerilo prijema u Slobodno Zidarstvo kao što nije bila mjerilo nikada. Arhitekta, filozof, intelektualci iz različitih vremenskih perioda bivali su članovi slobodnozidarske organizacije. Ponovit ću čuveno pitanje koje je mučilo mnoge istraživače slobodnog zidarstva, šta je to što jednog doktora privlači da postane član slobodnozidarskog udruženja u petnaestom stoljeću, u Londonu, kada je većina članstva lože bilo operativnog karaktera, odnosno profesionalni klesari i kamenoresci. Da li je moguće da su oni imali razvijenu duhovnost u tolikoj mjeri da jedan londonski intelektualac nije mogao naći takvo duhovno zadovoljenje na nekom drugom mjestu koje više priliči njegovom klasnom statusu nego druženje sa kamenorescima. Još ako uzmemo u obzir famu da su kamenoresci i klesari bili u to vreme nepismeni ili u najboljem slučaju polupismeni, tad zbilja nije jasno, zašto. Odgovor je templarizam i prepoznavanje templarskih vrednosti koje su masonske lože ispoljavale. Ako posumnjamo u taj odgovor, možemo si postaviti jedno drugo interesantno pitanje. Zašto je Slobodno Zidarstvo u obliku Velikih „Operativnih“ Loža u kontinentalnoj Evropi naprosto isčezlo da bi u Velikoj Britaniji doživjelo preporod i u jednom novom obliku procvijetalo širom svijeta. Ovaj put ne možemo više sumnjati u odgovor koji se nameće; templarizam. Mistični viteški red je privukao pažnju kraljevskih

porodica i probudio u njima žal za starom slavom. Kako inače objasniti želju krunisane glave da podijeli bratsku ljubav sa kamenorescima i klesarima ako se u tim istim kamenorescima i klesarima nisu prepoznali pripadnici treće klase Vitezova Templara, Služeća Braća. U vrijeme nasilnog ukidanja templarskog Reda, pretnja Crkvi ili vladajućem poretku Francuske dolazio je samo od aristokracije, odnosno klase vitezova, tako da su Služeća Braća mogli opstati u fuziji sa Slobodnim Zidarstvom kojeg su oblikovali prema potrebi da se održi standard neophodan za funkcionisanje templarizma. Uslovi za obnarodovanje novog sistema i izlaska templarizma u javnost iz ilegale u kojoj je bio, ostvareni su tek početkom osamnaestog stoljeća i ostvareni su osnivanjem Velike Lože Londona 1717-te godine. To je ujedno i datum osnivanja savremenog (modernog) Slobodnog Zidarstva.

Korištena literatura:

- Biblija (Sveto pismo starog i novog zaveta) Glas Crkve 2005. Šabac – Valjevo – Beograd
- Biblija dr. Ivan Šarić, Sarajevo 1942
- Biblija King James verzija
- Biblija Contemporary English Verzija (CEV)
- Knjiga o Enohu
- Knjige Makavejske prevod sa grčkog Episkop Atanasije drugo izdanje 2002-ge
- Knjiga rituala Velike Lože Britanske Kolumbije i Jukona – Antički (Američki) ritual
- Knjiga rituala Velike Lože Britanske Kolumbije i Jukona – Kanadski ritual
- The Perfect Ceremonies of Craft Masonry – Emulation work, London MDCCCIX.
- Ritual 1 tumačenja RVLS
- Ritual 2 tumačenja RVLS
- Ritual 3 tumačenja RVLS
- Dankanov Masonski Ritual (Malkom Dankan 1866.)
- Pogledaj prema Istoku (Ralf Lester)
- George F. Fort „The Early History and Antiquities of Freemasonry“
- Lacroix, Les Arts au Moyen Age
- Stieglitz, Geschichte der Baukunst
- Posman, Freemasonry from the Talmud
- Harry Carr World of Freemasonry
- Christopher Knight & Robert Lomas, The Hiram Key
- D.D. Darrah History and Evolution of Freemasonry
- Thomas Holland „Freemasonry from the great pyramid of ancient times, lectures“
- Albert Pike, Morals and dogma
- Rew. F. de P. Castells „English Freemasonry in its period of Transition 1600-1700“

Rew. F. de P. Castells „Origin of the masonic degree“
 Rebold E. A „General history of Freemasonry“
 Albert G Mackey „Symbolism of Freemasonry“
 Albert G Mackey „Encyclopedia of Freemasonry“
 Esej „THE HOLY SAINTS JOHN“ By Bro. Benjamin Wellington
 Bryant, California
 George Oliver A MIRROR FOR THE JOHANNITE MASONS AND
 THE STAR IN THE EAST
 Hunt C C - Landmarks Of Freemasonry
 Macoy R - General History, Cyclopedia and Dictionary of
 Freemasonry
 Rev. John T. Lawrence By-ways of freemasonry
 Paton C - The Origin of Freemasonry 1717 Theory Exploded
 Paton C I Freemasonry and its Jurisprudence
 Paton C I - Freemasonry Its Symbolism Religious Nature& Law of
 Perfection 1873
 John T. Lawrence Masonic Jurisprudence
 Albert Gallatin Mackey A Test Book of Masonic Jurisprudence
 George Oliver Institutes of masonic jurisprudence
 John W. Simons A familiar treatise on the principles and practice of
 masonic jurisprudence
 George Wingate Chase Digest of masonic law
 Zoran Nenezić Masoni 1717 – 2010 Pregled istorije slobodnog
 zidarstva u Srbiji, na Balkanu i u Svijetu
 Ars Quatuor Coronatorum Volume 1.
 Ars Quatuor Coronatorum Volume 15.
 Ars Quatuor Coronatorum Volume 16.
 Majkl Bejdžent & Ričard Li Hram i Loža
 Albertini, Luigi. 1953. *Origins of the War of 1914* (Vol II).
 Albertini, Luigi. 2005. *Origins of the War of 1914 – Vol. 1*
 Dedijer, Vladimir. *The Road to Sarajevo*, Simon and Schuster. New
 York, 1966
 MacKenzie, David. *Black Hand On Trial: Salonika 1917*, Eastern
 European Monographs, 1995.

Magrini, Luciano. Il Dramma Di Seraievo. Origini e responsabilita della guerra europea, Milan, 1929

Seth Payson, A.M. Proof of the Illuminati

MacKenzie Norman Secret Societies

Abbé Augustin Barruel Memoirs Illustrating the History of Jacobinism

John Robison Proofs of a Conspiracy against all the Religions and Governments of Europe, carried on in the Secret Meetings of Free-Masons, Illuminati and Reading Societies, etc., collected from good authorities,

Eusebius (Evsevije Cezarejski ili Evsevije Pamfil) Life of Constantine

Eusebius (Evsevije Cezarejski ili Evsevije Pamfil) Ecclesiastical History